

Ügyiratszám: SVMÖH/531-7/2026.

ELŐTERJESZTÉS

a felülvizsgált és módosított Somogy Vármegyei Területfejlesztési Program elfogadásáról

Somogy Vármegye Területfejlesztési Programjának módosítása vált szükségessé, tekintettel arra, hogy az Állami Számvevőszék által a területi önkormányzatok területfejlesztési feladatellátásának ellenőrzésére vonatkozó 2024. évben megkezdett és az ahhoz kapcsolódóan 2025. évben kiadott jelentésében előírta, hogy a vármegyei Területfejlesztési Programnak teljeskörűen meg kell felelnie a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet 3. melléklet 2.1. c) bekezdésében foglalt tartalmi előírásoknak. A jelentés tartalmazza, hogy az Önkormányzat a 2021-2027 programozási időszakra való felkészülés keretében a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendeletben előírtaknak megfelelően a Területfejlesztési Konceptióban és Területfejlesztési Programban meghatározta a térség hosszú távú fejlesztési céljait, irányelveit. A TOP Plusz források felhasználásának tervezése során az Önkormányzat a TOP Plusz Operatív programban meghatározott területi felzárkózási szempontokat összességében érvényesítette. A vonatkozó jogszabály értelmében a módosítás keretében a prioritások azonosítása vált szükségessé az alábbiak szerint: a prioritások leírása; célok és prioritások eredményességi kritériumainak, illetve számszerűsített mutatóinak meghatározása, a megvalósítás lehetséges szereplőinek és a közreműködők körének megjelölése; a prioritások leírásában egyértelműen azonosítani kell a vármegye, azaz a tervezésért felelős szervezet saját felelősségébe tartozó beavatkozásokat és azok esetleges külső feltételeit, valamint a vármegye felelősségén kívül eső, a célok eléréséhez elvárt beavatkozásokat. Továbbá a Program módosítása azon ok miatt is szükségessé vált, hogy számos nemzetközi projekt megvalósítása során elvárt, hogy a tervezési dokumentumhoz való szakmai illeszkedés biztosított legyen.

A módosítás elkészítésére az EX-Ante Kft. került megbízásra, tekintettel a Somogy Vármegyei Közgyűlés által hozott 12/2026.(II.13.) közgyűlési határozatra. A megbízott a módosítást elvégezte, a jogszabályban előírt társadalmasítás folyamatát lefolytatta, amely során egy szervezet részéről érkezett vélemény és az beépítésre is került.

Somogy Vármegye Területfejlesztési Programjának módosítását az előterjesztés 1. sz. melléklete tartalmazza, amelyben a módosítások piros és zöld színnel kerültek jelölésre.

Határozati javaslat:

A Somogy Vármegyei Közgyűlés elfogadja Somogy Vármegye Területfejlesztési Programjának módosítását az előterjesztés 1. sz. melléklete szerinti tartalommal.

Felelős: Biró Norbert, a közgyűlés elnöke
Határidő: értelem szerint

Kaposvár, 2026. június 30.

Biró Norbert

Az előterjesztést készítette:

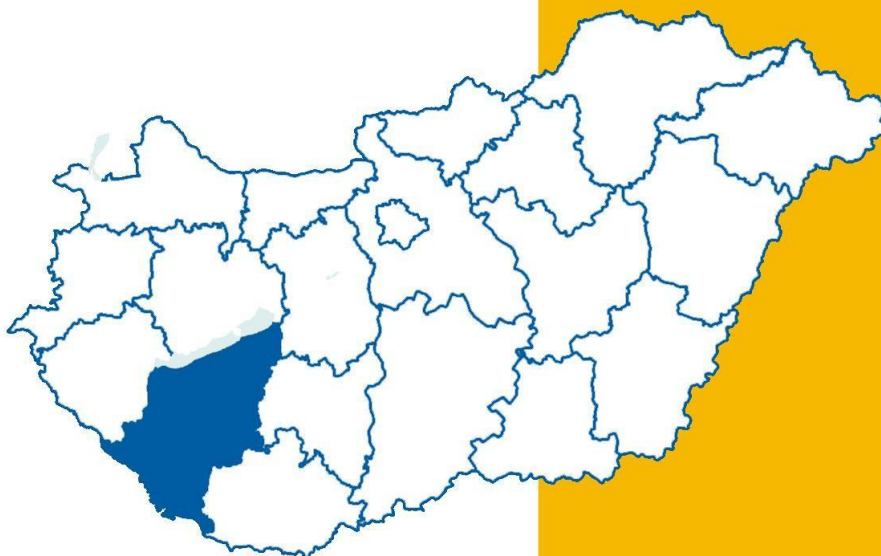
Papp-Sárdi Petra
területfejlesztési irodavezető

Az előterjesztést jóváhagyta:

Dr. Sárhegyi Judit
jegyző

SOMOGY VÁRMEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA

SOMOGY
VÁRMEGYE

KÉSZÍTETTE:
SOMOGY VÁRMEGYEI
ÖNKORMÁNYZAT 2026. JÚNIUS

Tartalom

STRATÉGIAI PROGRAMRÉSZ	5
I. A TERVEZÉSI FOLYAMAT ELJÁRÁSAINAK, A TERVEZÉS TÁRGYKÖRÉNEK ÉS KÖRÜLMÉNYEINEK LEÍRÁSA	5
II. A CÉLRENDSZER BEMUTATÁSA: A JÖVŐKÉP, AZ ÁTFOGÓ CÉL ÉS A FEJLESZTÉSI ELVEK ALAPJÁN A SPECIFIKUS, HORIZONTÁLIS ÉS TERÜLETI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA, VISZONYRENDSZERÉNEK BEMUTATÁSA	10
II.1. A VÁRMEGYE JÖVŐKÉPE	10
II.2. A VÁRMEGYE FEJLESZTÉSI CÉLRENDSZERE	14
II.2.1. A vármegye fejlesztésének átfogó céljai	14
I. Átfogó cél: A vármegye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése	14
II. Átfogó cél: A vármegye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembevételével	14
III. Átfogó cél: A vármegye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára	15
II.2.2. A vármegye fejlesztésének stratégiai céljai (tematikus specifikus és területi)	16
Tematikus specifikus célok 2030.	16
TEM1. A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása	16
TEM2. Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése	17
TEM3. Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása	18
TEM4. A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése	19
TEM5. Az infrastruktúrális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése	20
TER1. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet komplex fejlesztése	23
TER2. Kaposvár centrum szerepének erősítése, a város és vonzáskörzetének fejlesztésével	25
TER3. Járasközpontok, városok funkcióinak megerősítése	29
TER4. Vidéki térségekben lakók életminőségének javítása, területi különbségek mérséklése	30
TER5. Határ menti térségek fejlesztése	33
II.2.3. Horizontális célok	38
a.) A különböző társadalmi csoportok esélyegyenlőségének megteremtése	38
b.) A társadalmi, gazdasági és ökológiai tűrőképességet szem előtt tartó fenntartható növekedés biztosítása	39
c.) Partnerségen alapuló szinergikus fejlődés gyakorlati elterjedésének elősegítése	42
d) Fenntartható finanszírozási megfelelés és finance-readiness	42
e) SDG-alapú keretrendszer integrálása a Területfejlesztési Programba	43
II.3. A STRATÉGIAI PROGRAMRÉSZBEN BEMUTATOTT CÉLRENDSZER KÜLSŐ ÉS BELSŐ KOHERENCIÁJÁNAK BEMUTATÁSA	45
A jövőkép, a fejlesztési elvek és az átfogó cél kapcsolatának bemutatása	45
A tematikus célok és az átfogó célok kapcsolata	49
A területi és a tematikus célok kapcsolódása	50
III. A PRIORITÁSOK AZONOSÍTÁSA ÉS RENDSZEREZÉSE	54
III.1. A PRIORITÁSOK BEMUTATÁSA	55
III.2. A SOMOGY VÁRMEGYEI PRIORITÁSOK KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK BEMUTATÁSA	59
IV. A CÉLOK ÉS A PRIORITÁSOK KÖZÖTTI KAPCSOLATOK AZONOSÍTÁSA	61
V. A PRIORITÁSOK BEMUTATÁSA	64
1.1 I. PRIORITÁS: AZ AGRÁR- ÉS ERDÉSZETI TERMELÉSI LÁNCSOK SZEREPLŐINEK MEGERŐSÍTÉSE, A JÁRÁSI KÖZPONTOK FOGLALKOZTATÁSI KAPACITÁSÁNAK JAVÍTÁSA AZ IPARI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSÉVEL, A HELYI TERMELÉSEN ALAPULÓ ÖNFENNTARTÓ SZOCIÁLIS GAZDASÁG FELTÉTELEINEK MEGTEREMTÉSE	64
1.2 II. PRIORITÁS: A SOMOGYI VÁLLALKOZÁSOK VERSENYKÉPESSÉGÉNEK NÖVELÉSE AZ IPARI- ÉS SZOLGÁLTATÓ SZÉKTORBAN	70
1.3 III. PRIORITÁS: SOMOGY VÁRMEGYE TURISZTIKAI POTENCIÁLJÁNAK ERŐSÍTÉSE	76
1.4 IV. PRIORITÁS: A LAKOSSÁG KÉPZETTSÉGI SZINTJÉNEK JAVÍTÁSÁT CÉLZÓ ÉS A MUNKÁBA ÁLLÁST SEGÍTŐ FEJLESZTÉSEK TÁMOGATÁSA	84
1.5 V. PRIORITÁS: A FENNTARTHATÓ GAZDÁLKODÁST ÉS ERŐFORRÁS FELHASZNÁLÁST, VALAMINT A VÁRMEGYE LAKOSSÁGÁNAK ÉLETMINŐSÉG JAVÍTÁSÁT ELŐSEGÍTŐ KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁSI BERUHÁZÁSOK TÁMOGATÁSA	94

1.6	VI. PRIORITÁS: A HELYI KÖZÖSSÉGEK MEGERŐSÖDÉSÉT ÉS A HELYI ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSÉT SZOLGÁLÓ FEJLESZTÉSEK TÁMOGATÁSA	104
1.7	VII. PRIORITÁS: TÉRSÉGI JELENTŐSÉGŰ SZOLGÁLTATÁSOK ÉS INFRASTRUKTURÁLIS RENDSZEREK FEJLESZTÉSE, VALAMINT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS	111
1.8	VIII. PRIORITÁS: BALATON KIEMELT ÜDÜLŐKÖRZET SOMOGY VÁRMEGYEI RÉSZÉNEK FEJLESZTÉSE	126
1.9	IX. PRIORITÁS: BARCSI ÉS CSURGÓI KOMPLEXEN FEJLESZTENDŐ JÁRÁSOK FEJLESZTÉSE	137
VI. A TERVEZÉSKÍSÉRŐ ELJÁRÁSOK (KÜLÖNÖSEN A FELÜLVIZSGÁLATI ÉS MÓDOSÍTÁSI FOLYAMAT, A TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLAT ÉS A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS) DOKUMENTÁCIÓJA		151
VII. A VÉGREHAJTÁSÁBAN KÖZREMŰKÖDŐ SZERVEZETEK KÖZTI MUNKAMEGOSZTÁS, EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS INFORMÁCIÓCSERE MEGHATÁROZÁSA, AZ ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS RENDSZERE		153
VIII. A VÉGREHAJTÁS ÉS A FINANSZÍROZÁS INTÉZMÉNYI ÉS ELJÁRÁSRENDI RENDSZERÉNEK ÁTFOGÓ BEMUTATÁSA		153
IX. MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉSI TERV		154
OPERATÍV PROGRAMRÉSZE		175
X. ÖSSZEFOGLALÁS, TERVEZÉSI HÁTTÉR		175
XI. TÁMOGATÁS SEGÍTSÉGÉVEL MEGVALÓSÍTANDÓ PROGRAMOK		177
XI.1.	VÁRMEGYEI TERVEZÉST MEGALAPOZÓ INFORMÁCIÓK	177
XI.2.	ÖSSZEFOGLALÓ A FEJLESZTÉSI FORRÁSOKRÓL	180
XI.3.	A VÁRMEGYEI PRIORITÁSOK ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZATAI	183
XI.3.1.	Önkormányzatok	183
XI.3.2.	Egyházak, civil szervezetek	184
XI.3.3.	Gazdasági szereplők	185
XI.4.	FINANSZÍROZÁSI FORRÁS SZERINTI CSOPORTOSÍTÁS	185
XI.4.1.	Önkormányzatok	188
XI.4.2.	Egyházak, civil szervezetek	191
XI.4.3.	Gazdasági szereplők	192
XII. A TERVEZETT FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEK VÁRMEGYEI PRIORITÁSOK SZERINTI CSOPORTOSÍTÁSBAN		193
XII.1. AZ AGRÁR- ÉS ERDÉSZETI TERMELÉSI LÁNCOK SZEREPLŐINEK MEGERŐSÍTÉSE, A JÁRÁSI KÖZPONTOK FOGLALKOZTATÁSI KAPACITÁSÁNAK JAVÍTÁSA AZ IPARI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSÉVEL, A HELYI TERMELÉSEN ALAPULÓ ÖNFENNTARTÓ SZOCIÁLIS GAZDASÁG FELTÉTELEINEK MEGTEREMTÉSE		193
XII.1.1.	A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása	194
XII.1.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	195
XII.2. A SOMOGYI VÁLLALKOZÁSOK VERSENYKÉPESSÉGÉNEK NÖVELESE AZ IPARI- ÉS SZOLGÁLTATÓ SZÉKTORBAN		208
XII.2.1.	A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása	208
XII.2.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	209
XII.3. SOMOGY VÁRMEGYE TURISZTIKAI POTENCIÁLJÁNAK ERŐSÍTÉSE		219
XII.3.1.	A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása	221
XII.3.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	223
XII.4. A LAKOSSÁG KÉPZETTSÉGI SZINTJÉNEK JAVÍTÁSÁT CÉLZÓ FEJLESZTÉSEK TÁMOGATÁSA		232
XII.4.1.	A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása	233
XII.4.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	234
XII.5. A FENNTARTHATÓ GAZDÁLKODÁST ÉS ERŐFORRÁS FELHASZNÁLÁST, VALAMINT A VÁRMEGYE LAKOSSÁGÁNAK ÉLETMINŐSÉG JAVÍTÁSÁT ELŐSEGÍTŐ KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁSI BERUHÁZÁSOK TÁMOGATÁSA		243
XII.5.1.	A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása	244
XII.5.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	245
XII.6. A HELYI KÖZÖSSÉGEK MEGERŐSÖDÉSÉT ÉS A HELYI ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSÉT SZOLGÁLÓ FEJLESZTÉSEK TÁMOGATÁSA		258
XII.6.1.	A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása	259
XII.6.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	260
XII.7. TÉRSÉGI JELENTŐSÉGŰ SZOLGÁLTATÁSOK ÉS INFRASTRUKTURÁLIS RENDSZEREK FEJLESZTÉSE, VALAMINT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS		267
XII.7.1.	A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása	269
XII.7.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	270
XII.8. BALATON KIEMELT ÜDÜLŐKÖRZET SOMOGY VÁRMEGYEI RÉSZÉNEK FEJLESZTÉSE		291
XII.8.1.	A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása	293

<i>XII.8.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása</i>	<i>295</i>
XII.9. BARCSI ÉS CSURGÓI KOMPLEXEN FEJLESZTENDŐ JÁRÁSOK FEJLESZTÉSE	310
<i>XII.9.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása.....</i>	<i>311</i>
<i>XII.9.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása</i>	<i>313</i>
XIII. HORIZONTÁLIS JELLEGŰ INFORMÁCIÓK	327
<i>XIII.1. A VÉGREHAJTÁS MÓDJA ÉS FELTÉTELRENDSZERE, ELLENŐRZÉSI RENDSZERE</i>	<i>327</i>
<i>XIII.2. KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS</i>	<i>335</i>
<i>XIII.3. A TELJESÍTÉS-IGAZOLÁS KÖVETELMÉNYRENDSZERÉNEK KIALAKÍTÁSA</i>	<i>336</i>
MELLÉKLET	337
<i>A TFP CÉLRENDSZERÉNEK ÉS AZ ENSZ FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK (SDG-K) ÖSSZERENDELÉSE</i>	<i>337</i>

STRATÉGIAI PROGRAMRÉS

I. A tervezési folyamat eljárásainak, a tervezés tárgykörének és körülményeinek leírása

A Területfejlesztési Program feladata Somogy Vármegye 2021-2027 közötti főbb fejlődési stratégiájának a meghatározása és a stratégia mentén a fejlesztési prioritások, a prioritások elérését szolgáló intézkedések és azon belül programok meghatározása a cél eléréséhez szükséges forrás igények azonosításával, meghatározásával.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény alapján a vármegyei önkormányzatok elsődleges feladata a területfejlesztés és területrendezés a vidékfejlesztés és a koordinációs feladatok mellett. A 2021–2027 közötti időszakra vonatkozó európai uniós kohéziós források versenyképességet növelő felhasználásának tervezéséről szóló 1023/2019. (II. 11.) Korm. határozat az operatív programok tervezéskoordinációs feladatainak ellátására az innovációért és technológiáért felelős minisztert jelölte ki, a területfejlesztés kidolgozásáért a pénzügyminisztert jelölte ki. A kormányhatározat alapján a pénzügyminisztérium kidolgozta a vármegyei területfejlesztéshez szükséges útmutatókat, köztük a területfejlesztési program elkészítési útmutatóját.

A vármegyei önkormányzat területfejlesztési és területrendezési feladatait a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 2023. évi CII. törvény (Tftv.) 10.§-a szabályozza részletesen.

A területfejlesztési feladatok tételesen a következők:

- az országos fejlesztési és területfejlesztési koncepcióval összhangban – Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzatának bevonásával – kidolgozza és határozattal elfogadja a vármegyei és a fővárosi területfejlesztési koncepciót, illetve – a vármegyei területfejlesztési koncepció és a vármegyei területrendezési terv figyelembevételével – a vármegyei területfejlesztési programot, a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter állásfoglalásának beszerzését követően,
- részt vesz az országos fejlesztési és területfejlesztési koncepció, valamint az operatív programnak kidolgozásában, Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzatának bevonásával, észrevételei figyelembevételével,
- előzetesen véleményezi az országos, valamint a vármegyét érintő ágazati fejlesztési koncepciókat és programokat a Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata bevonásával, észrevételei figyelembevételével,
- előzetesen véleményezi a térségi területfejlesztési koncepciókat és programokat (Balaton Kiemelt Üdülőkörzet),
- a tervezés és a végrehajtás során gondoskodik a partnerség elvének érvényesítéséről,
- részt vesz a vármegyét érintő határon átnyúló nemzetközi fejlesztési programok tervezésében, kidolgozásában;
- nyomon követi és értékeli a vármegyei területfejlesztési koncepció és a vármegyei területfejlesztési programok végrehajtását,

- dönt a hatáskörébe utalt fejlesztési források felhasználásáról,
 - monitoring bizottság vagy más döntéshozó szerv útján közreműködik a területi operatív programok irányításában, megvalósításuk végrehajtásában,
 - figyelemmel kíséri az operatív programok vármegyében jelentkező feladatainak megvalósítását,
 - más vármegyei önkormányzatokkal és az államigazgatási szervekkel közösen, monitoring bizottság vagy más döntéshozó szerv útján közreműködik a határon átnyúló nemzetközi fejlesztési programok irányításában, részt vesz azok lebonyolításában, végrehajtásában,
 - vármegye,
 - a vármegye gazdaságának és foglalkoztatásának fellendítése érdekében gazdaságfejlesztési, befektetés ösztönző tevékenységet lát el, aminek elősegítése érdekében külön szervezetet hozhat létre vagy megállapodás alapján más szervezettel működhet együtt;
 - összehangolja illetékességi területén az államigazgatási szervek, a települési önkormányzatok, a vármegyei jogú város önkormányzata, a gazdasági és civil szervezetek fejlesztési elképzeléseit,
 - területileg összehangolja a politikai és a területi szerepéből, továbbá a nemzetközi és határon átnyúló együttműködésből adódó feladatait, biztosítja azok összhangját,
 - a települési önkormányzatok felkérése alapján elősegíti a helyi önkormányzatok területfejlesztési társulásainak szerveződését,
 - szakmai kapacitásával segíti a területfejlesztési önkormányzati társulások és a térségi fejlesztési tanácsok tervező, döntés-előkészítő, fejlesztési célokat feltáró, pályázatokat megalapozó tevékenységét,
 - a térségi gazdaságfejlesztő szervezet útján koordinálja a vármegye területén az ipari parkok és a szabad vállalkozási zónák tevékenységét, az önkormányzatok és a gazdasági szervezetek fejlesztési elképzeléseit a vármegye gazdasági szereplőivel együttműködve,
 - vizsgálja és értékeli a vármegye társadalmi és gazdasági helyzetét, környezeti állapotát, adottságait, a vizsgálatok során felhasznált információkat és a vizsgálatok eredményeit a területi információs rendszer rendelkezésére bocsátja,
 - kölcsönös információcserével segíti a területfejlesztési és területrendezési információs rendszer működését, információkat biztosít a területi tervek készítéséhez, valamint fogadja a törvényben szereplő vármegyei szintre delegált feladatok elvégzése érdekében a központi adatbázisok adatait,
- vármegye

A Somogy Vármegyei Területfejlesztési Program stratégiai munkarészenek jelen módosítása nemzetközi együttműködés keretében kidolgozott módszertani fejlesztésekre épül. A program megerősítése két, európai szakpolitikai tanulási folyamat eredményeit integrálja: az ENSZ Fenntartható Fejlődési Célok (SDG) alapú szakpolitikai keretrendszerét, valamint a természet- és biodiverzitás-kockázati, illetve fenntartható finanszírozási szemléletét.

A módosítás célja, hogy a stratégiai célrendszer, a prioritások, a végrehajtási és monitoring mechanizmusok:

- expliciten illeszkedjenek az ENSZ 17 Fenntartható Fejlődési Céljához,
- figyelembe vegyék a fejlesztések természetre és ökoszisztéma-szolgáltatásokra gyakorolt hatásait,

- erősítsék a hosszú távú fenntarthatósági és reziliencia szempontokat,
- támogassák a fenntartható finanszírozásra való alkalmasságot („finance-readiness”).

A beépített módszertan nem új célokat hoz létre, hanem a meglévő stratégiai keretrendszert teszi koherensebbé, mérhetőbbé és nemzetközi szinten is összehasonlíthatóvá.

A Területfejlesztési Program fenntarthatósági és természetvédelmi szempontú, a természethez és biodiverzitáshoz kapcsolódó pénzügyi kockázatok (nature-related risks) azonosításának és kezelésének erősítése a közsféra fejlesztéspolitikai és finanszírozási döntéseiben történő megerősítése az alábbiakra épül:

- a természet- és biodiverzitás-kockázatok beépítése a stratégiai tervezésbe,
- a közsféra „finance-readiness” képességének javítása,
- a fenntartható finanszírozási elvek (sustainable finance) integrálása,
- a bizonyítékalapú szakpolitikai döntéshozatal erősítése,
- a természetvédelmi és gazdaságfejlesztési célok összehangolása.

A Területfejlesztési Program ennek megfelelően:

- figyelembe veszi az ökoszisztéma-szolgáltatások gazdasági szerepét,
- értékeli a fejlesztések természetre gyakorolt közvetlen és közvetett hatásait,
- A program ennek megfelelően:
 - figyelembe veszi az ökoszisztéma-szolgáltatások gazdasági szerepét,
 - értékeli a fejlesztések természetre gyakorolt közvetlen és közvetett hatásait,
 - alkalmazza az **Európai Unió fenntartható finanszírozási szabályozásában meghatározott** „Do No Significant Harm” (DNSH) elvet,”
- törekszik a nettó ökológiai nyereség (net ecological gain) elérésére,
- elősegíti a fenntartható finanszírozási eszközök bevonására alkalmas projektportfólió kialakítását.

A területrendezési feladatok tételesen a következők:

- az országos területrendezési tervvel és a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területrendezési tervével összhangban, az érintett települési önkormányzatok véleményeinek kikérésével elfogadja a vármegye területrendezési tervét, amely – a jogszabályban rögzített egyedileg meghatározott vármegyei övezet kivételével – nem terjed ki a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területére,
- előzetesen véleményezi az országos, valamint a területét érintő területrendezési terveket,
- a vármegye területére vagy térségére – Kaposvár Vármegyei Jogú Város önkormányzatának bevonásával, észrevételei figyelembevételével – az országos területrendezési tervvel és a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területrendezési tervével összhangban területrendezési tervet készít,
- a tervezés és a végrehajtás során gondoskodik a partnerség elvének érvényesítéséről,
- együttműködik a többi érintett vármegyei önkormányzattal a Balaton Kiemelt Üdülőkörzeten kívüli, Somogy megyét érintő kiemelt térségek összehangolt tervezése érdekében.

A fenti feladatok kapcsán a döntés előkészítési és végrehajtási tevékenységet a Somogy Vármegyei Önkormányzati Hivatal, a vármegyében működő önkormányzatok, egyéb szervezetek számára tanácsadási, pályázatírási, projekt lebonyolítási segítséget a vármegyei önkormányzat tulajdonában lévő Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft. nyújt.

Jelen dokumentum a ***vármegyei stratégiai program, valamint vármegyei operatív program*** részeinek dokumentációját foglalja magában a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 3. mellékletében meghatározott tartalmi elvárásoknak megfelelően, valamint a Pénzügyminisztérium által kiadott „Útmutató a vármegyei önkormányzatok, a főváros és a kiemelt térségi fejlesztési tanácsok számára a területfejlesztési program elkészítéséhez” című útmutatóban foglaltak figyelembevételével.

A vármegyei területfejlesztési program tervezésébe a szakmai szakértők és szakmai testületek bevonása, valamint a program társadalmazása a vármegyei területfejlesztési koncepció megalapozása során elkészült és a Somogy Vármegyei Önkormányzat Közgyűlése által elfogadott partnerségi terv mentén, a vonatkozó jogszabályi előírások figyelembevételével, a jogszabályban előírt határidők betartásával történt.

A tervezési folyamat során, annak egyes mérföldköveihez kapcsolódó döntés előkészítő, javaslattevő szereppel az alábbi szakmai szereplői kör, ill. az e célból a Somogy Vármegyei Önkormányzat által létrehozott testületek kerültek bevonásra:

- Somogy vármegye lakossága;
- Somogy vármegye települési önkormányzatai;
- ágazati/szakmai érdekképviselői szervezetek;
- gazdasági/vállalkozói szféra szereplői;
- civil-, és a közösségi élet meghatározó résztvevői.

A Somogy Megyei Területfejlesztési Koncepció társadalmi egyeztetési folyamatának megkezdéséről szóló 1/2021. (I.13.) közgyűlési elnöki határozat alapján a társadalmi egyeztetés mérföldkövei:

- 2021. január 14. (társadalmi egyeztetési folyamat megkezdése)
- 2021. február 27. (társadalmi egyeztetési folyamat lezárása)
- 2026. április 28. (társadalmi egyeztetési folyamat megkezdése)
- 2026. június 11. (társadalmi egyeztetési folyamat lezárása)

II. A célrendszer bemutatása: a jövőkép, az átfogó cél és a fejlesztési elvek alapján a specifikus, horizontális és területi célok meghatározása, viszonyrendszerének bemutatása

II.1. A vármegye jövőképe

Somogy vármegye 2030-ra sokszínű, természeti értékekben gazdag, harmonikus, és az ott élők számára jó életminőséget biztosító versenyképes, innovatív térséggé válik, ahol szolidáris közösségekre építve, egymást erősítve, egymás értékeire és adottságaira alapozva vannak jelen a szolgáltatásokban erős városok és a kedvező életteret adó vidéki térségek.

Mindezek alapját jövedelemtermelő képesség és a foglalkoztatottság növelése jelenti, melynek keretében ki kell bővítenünk a rendszeres munkajövedelemmel rendelkezők körét a biztonságos megélhetés érdekében:

- Megteremtjük annak lehetőségét, hogy a megfelelő képzettséggel rendelkező, versenyképes tudást birtokló munkaerő álljon rendelkezésre;
- Új munkahelyeket teremtünk - különösen a vármegyeszékhelyen és annak térségében, valamint a vármegye városaiban – annak érdekében, hogy visszatelepüljenek elvándorolt fiataljaink és a jövő nemzedékek helyben megtalálják jövőjüket;
- A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE)¹ bázisára alapozva ösztönözzük a kutatás-fejlesztési és innovációs potenciálok helyben történő hasznosítását a vármegye gazdaságának megerősítése és új munkahelyek létrehozása érdekében;
- Csökkentjük a vármegyén belüli társadalmi-gazdasági különbségeket a fejlett kaposvári térség, illetve a Balaton part, valamint a belső-somogyi és Dráva-menti elzárt vidéki térségek között.
- Fokozatosan (lépésről lépésre) megszüntetjük a vármegye északi és déli része közötti térszerkezeti kapcsolatok hiányát, melynek első lépéseként a már megvalósult Balaton-Kaposvár kapcsolatot biztosító R67-es út folytatását jelentő M9-es, illetve M67-es utak nyomvonalának és ütemezésének véglegesítésére kerül sor, mellyel a vármegye délkeleti irányba megnyílik a Duna, illetve Pécs térsége felé.
- Erősítjük a munkaerő piaci integrációt, ennek érdekében a munka mellett megfelelő lakhatási feltételeket, közoktatási és köznevelési feltételeket biztosítunk a perifériára szorult rétegeknek is;
- A vidéki térségekben, különösen a külső és belső perifériákon szorgalmazzuk az élők munkai igényes mezőgazdasági termékek előállítását, helyben történő feldolgozását, kibővítve ezzel az alacsonyabb képzettséggel rendelkezők munkához jutásának lehetőségeit, egyben perspektívát kínálva a fiatalok számára a helyben maradáshoz;
- Mindezeket keresztül visszaállítjuk a munka értékét, a szakmák presztízsét, hiszen az egészséges társadalomban minden munkafolyamat hozzáadott értékkel bír, mely mind az egyén, de a többség érdekeit és jólétét is szolgálja, ennek érdekében törekszünk az országosan alacsony szinten álló munkabérek emelésére;

¹ 2020. július 31.-ig Kaposvári Egyetem, utána 2021. január 31.-ig Szent István Egyetem Kaposvári Campusa

A foglalkoztatottság növelése azonban nem jelentheti környezetünk kizsákmányolását, sokkal inkább természeti értékeink és erőforrásaink felelős és fenntartható módon történő használatát:

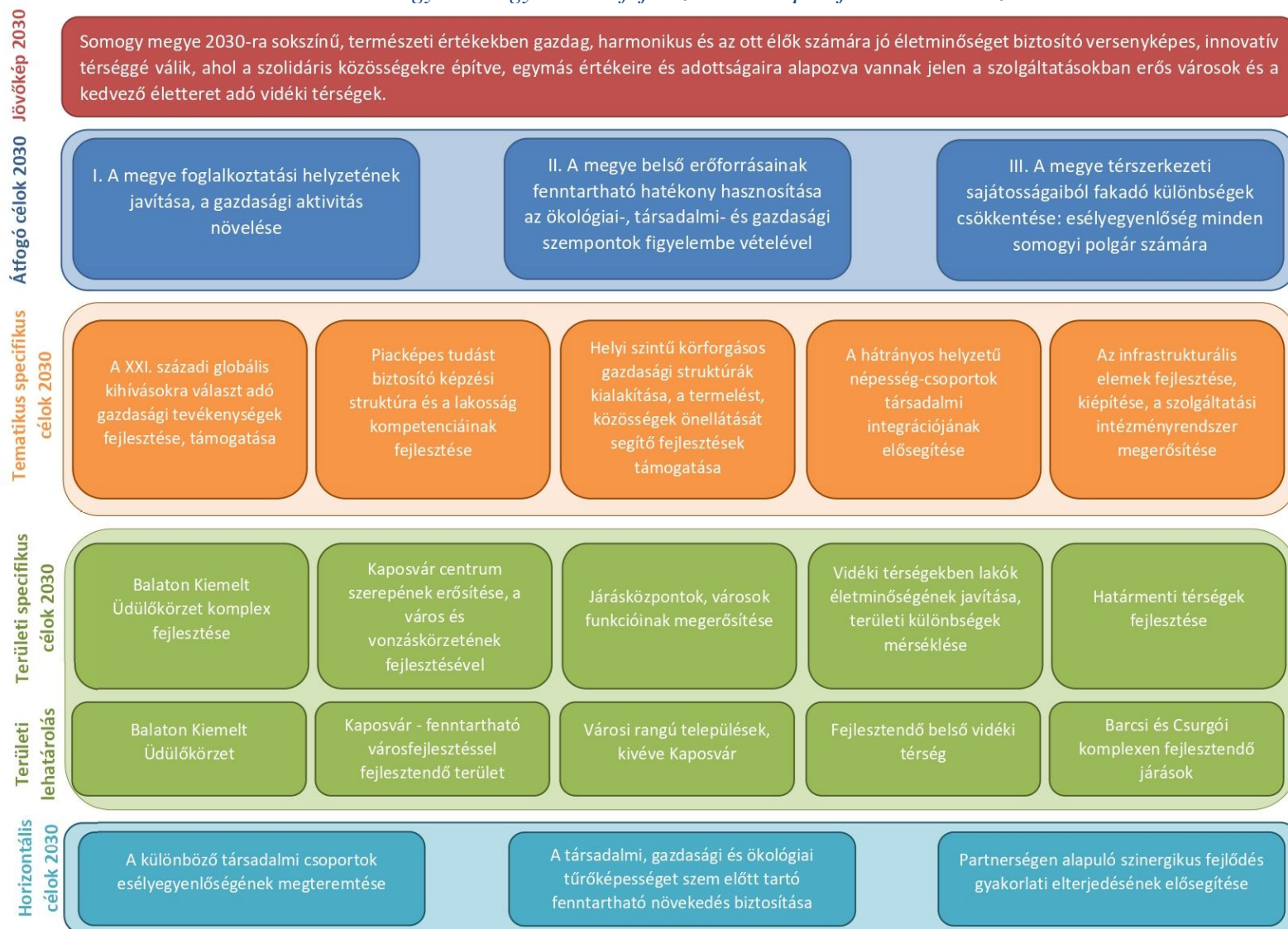
- A mezőgazdaság igényeit is szem előtt tartva gondoskodunk vizeink hatékony megtartásáról és fenntartható használatáról;
- Megújuló energiaforrásainkban rejlő adottságainkra építve és az energiahatékonyt szem előtt tartva törekszünk azok minél szélesebb körben történő használatára, illetve csökkentjük a külső energiaforrásoktól való függőségünket;
- A környezeti állapot javításának érdekében törekszünk a települések teljes közművesítésére, az ökológiai lábnyomunk csökkentésére;
- A természeti értékeink megőrzése mellett gondoskodunk a turizmus fejlesztéséről, melynek keretében a Balaton kiemelt fejlesztése mellett a Zselic és a Dráva térségében a szelíd turizmus fejlesztése keretében új turisztikai térségek és attrakciók fejlesztése kezdődik meg.

A vármegye erőforrásainak ésszerű hasznosításával és a potenciális lehetőségek kiaknázásával javulnak az egyének és a közösségek jövedelmi viszonyai. Mindez kiszélesíti az önkormányzatok pénzügyi perspektíváit a szolgáltatások színvonalának emeléséhez és megteremti az egyenlő esélyű hozzáférés lehetőségét a somogyi emberek számára:

- A város és a falu tradicionális és funkcionális egymásra utaltságából fakadóan segítjük a város és a vidék együttműködését, az összetartozó városi és vidéki térségek összehangolt fejlesztését;
- A vármegye településeinek elérhetősége javul, így közelebb kerül Somogy vármegye a fővároshoz időben és életszínvonalban, ennek érdekében a közlekedési módok minőségileg megváltoznak a földön, a vízen és a levegőben egyaránt;
- Integrált programok indításával kiemelt figyelmet fordítunk a vármegye belső és külső perifériáinak fejlesztésére, elősegítve az ott élők életkörülményeinek javítását, a megyén belüli területi különbségek csökkentését, mely jótékony hatással bír közösségeinkre is, segítve azok megerősödését, megakadályozzuk a szegénység és a hátrányos helyzet átöröklődését;
- A gazdasági és közösségi igények mentén a településkapcsolati hiányok felszámolásával, javítjuk elsősorban a térségközpontok, illetve a vármegye egészének elérhetőségét.
- Az építészeti értékekben is megújuló települések, valamint a rend és a közbiztonság megerősítése megfordítja a somogyi falvak elnéptelenedésének folyamatát, biztosítja a vármegye lakosságszámának megtartását.
- A vármegye jövőképe a vidéki térségekben működő innováció-orientált vállalkozások közötti együttműködés erősítésére és a fejlesztési stratégiák továbbfejlesztésére is irányul. Fő cél, hogy a jövőben a helyi gazdaság dinamikusan fejlődjön, támogatva az innovatív vállalkozásokat és biztosítva a gazdasági aktivitás növekedését.
- A vármegye jövőképe összhangban áll az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljaival, különös tekintettel a fenntartható gazdasági növekedésre (SDG 8), az innováció és infrastruktúra

fejlesztésére (SDG 9), a fenntartható közösségek kialakítására (SDG 11), a felelős termelés és fogyasztás előmozdítására (SDG 12), a klímaváltozáshoz való alkalmazkodásra (SDG 13), valamint a szárazföldi ökoszisztémák megőrzésére (SDG 15). A stratégiai irányok e célokhoz való illeszkedése biztosítja, hogy Somogy vármegye fejlődése hosszú távon fenntartható és reziliens legyen.

1. Ábra: Somogy vármegye területfejlesztési koncepciójának célrendszere

Forrás: Somogy Megye Területfejlesztési Koncepciója

II.2. A vármegye fejlesztési célrendszere

II.2.1. A vármegye fejlesztésének átfogó céljai

I. Átfogó cél: A vármegye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése

A felvázolt jövőkép eléréséhez elengedhetetlen, hogy a vármegye munkaképes-korú lakosságának minél nagyobb része rendelkezzen megfelelő munkahellyel és ennek eredményeként a megélhetést biztosító jövedelemmel. Ezáltal javul a foglalkoztatási arány, és csökken az inaktivitás. Törekedni kell arra, hogy a megyében keletkező jövedelmek minél nagyobb része a megyében kerüljön felhasználásra, ezzel erősítve a vármegye gazdaságát, a munkahelyek megtartását és újabbak létrejöttét.

A cél eléréséhez elengedhetetlen a vármegyében meglévő szabad munkaerő motivációjának, rugalmasságának és képzettségének növelése. Somogy vármegye harmonikus fejlődéséhez fontos a vármegyében a munkaerőpiac tekintetében is tapasztalható jelentős területi különbségek mérséklése, mely a vármegye északi és déli része között tapasztalható, valamint a mezőgazdaság, turizmus, szállítás, kereskedelem, vendéglátás jellegéből eredő szezonális.

A munkajövedelmet szerzők arányának növelésével csökkenthető a szociális ellátórendszerre nehezedő teher, a jelenleg segélyezésre fordított pénzeszközök egy jelentős része átirányíthatóvá válik a gazdaság termelő ágazataiba.

A vármegye gazdasági fejlődésének előmozdítása érdekében a KKV-k közötti együttműködések támogatásai kulcsszerepet játszanak a vármegye foglalkoztatásának növelésében.

A Somogyban jelenleg tapasztalható negatív demográfiai (előregedés, népességcsökkenés) és vándorlási (elvándorlás) folyamatokra a vármegyében létrejövő új munkahelyek pozitív hatással lesznek, az előregedés és a népességfogyás mértéke mérsékelhetővé és megállíthatóvá válik.

Somogy vármegyében az aktivitási ráta a 15-74 év közötti korosztályt figyelembe véve az ország megyéi között a legalacsonyabb értékű 56,1%-kal (2020), amely abszolút értékben országos és nemzetközi viszonylatban is különösen alacsony gazdasági aktivitásnak minősíthető. Az európai uniós és a hazai átlag eléréséhez nagyságrendileg 25 ezer új munkahelyet szükséges létrehozni az elkövetkezendő időszakban, amely egyszerre kíván meg intézkedéseket a helyi gazdaság, a szociális gazdaság, valamint a működőtőke befektetések ösztönzése területén. Somogy vármegyében a nyilvántartott álláskereső aránya 8,4% volt a munkaképes korú lakossághoz viszonyítva 2020. második negyedévében, amely a dunántúli megyék közül a legmagasabb érték. A vármegye gazdasági helyzetének fejlesztése szempontjából különösen fontos, hogy a jelenleg inaktív csoportok is bevonásra kerüljenek a foglalkoztatás bővítésébe.

II. Átfogó cél: A vármegye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembevételével

Somogy vármegye természeti erőforrásokban mért gazdagságához viszonyítva **az erőforrás felhasználás volumene és hatékonysága jelenleg rendkívül alacsony**. A vármegye természeti-

ökológiai értékei hosszútávon tervezhető, fenntartható és a turbulens piaci körülményektől kevésbé függő társadalmi-gazdasági aktivitást alapozhatnak meg a megfelelő fejlesztési program megvalósítása esetén.

Cél a természet nyújtotta lehetőségek, úgymint az országos átlagot meghaladó erdővagyon, a jó minőségű mezőgazdasági termőterületek, a felszíni vizekben gazdag területek, valamint a termálvízkincs környezettudatos, fenntartható módon tervezett felhasználásával elsősorban a vármegye lakosságának magas színvonalon előállított javakkal történő ellátása, azon túl az ökológiai terhelhetőség szempontjait figyelembe vevő mértékben a külpiacon kiszolgálása magas hozzáadott értékű termékekkel és magas színvonalú szolgáltatásokkal.

További cél a **vármegye lakossága ellátásbiztonságának fokozása**, a helyben is gazdaságosan előállítható termékek és szolgáltatások tekintetében az importfüggőség csökkentése, a közösségek önellátását és az öngondoskodást támogató folyamatok elősegítése, a helyben előállított javakhoz való hozzáférés feltételeinek biztosítása (pl. helyi piacok, termelők boltja hálózat).

A vármegye természeti, táji és kulturális értékeinek megőrzése mellett célként jelenik meg azok bemutatásában, megismertetésében rejlő **turisztikai és szemléletformáló lehetőségek** (pl. környezettudatosság növelése, közösségi identitás fejlesztése) **kiaknázása** szem előtt tartva azok tűrőképességét a hosszú távú fenntarthatóság biztosítása érdekében.

III. Átfogó cél: A vármegye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára

A lakosság, de elsősorban a hátrányos helyzetű térségekben élők csoportjának alacsony fokú mobilitási hajlandósága a vármegye gazdasági fejlődésének egyik korlátja.

Cél egyrészt a vármegye különböző területi szintjein a külső és belső kapcsolatok, az elérhetőség javítása, ezáltal a munkaerő mobilitásának fokozása a közlekedési infrastruktúrába történő beruházások támogatásával, hogy az egyes területi szintek (település, város és vonzáskörzete, térség) képessé váljanak gazdasági előnyöket is magában hordozó kapcsolatrendszer fenntartani egymással és tágabb környezetükkel. A településen belüli, valamint a térségi jelentőségű központok és vonzáskörzetükbe tartozó települések közötti közlekedés fenntartható fejlesztésével, az elérési idők javulásával, egyenlő eséllyel válnak elérhetővé a térségi foglalkoztatási központok, humán (közoktatási, közművelődési, egészségügyi) szolgáltatások és szociális ellátások.

Cél továbbá a helyi és térségi humán szolgáltatások infrastrukturális feltételeinek javítása, a szolgáltatási színvonal területileg kiegyenlített magas minőségének biztosítása. A műszaki, infrastrukturális szolgáltatások állapotát tekintve a jellemzően aprófalvas térségek, a kistelepülések jelentős elmaradást mutatnak, főleg a nem megfelelő minőségű ivóvízellátás, a szennyvízelvezetés és -kezelés hiánya, valamint a szilárd kommunális hulladékok feldolgozottsági, újrahasznosítási arányának alacsony foka okoz problémát, nagymértékben terhelve ez által a környezetet.

Ennek megfelelően **cél a somogyi települések vonzóbbá, a települési környezet élhetőbbé tétele érdekében a kommunális közszolgáltatások színvonalának javítása**, különösen a szolgáltatott ivóvíz minőségének javításával, az előírt vízminőség biztosításával, a települési folyékony hulladékok, szennyvizek gazdaságosan kiépíthető és fenntartható elvezetésével, illetve kezelésével, a hulladékmennyiség csökkentésével és a hulladékhasznosítás támogatásával.

A stratégiai célrendszer összhangban áll az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljaival (SDG-k). A program céljai hozzájárulnak különösen az SDG 8 (Tisztességes munka és gazdasági növekedés), SDG 9 (Ipar, innováció és infrastruktúra), SDG 10 (Egyenlőtlenségek csökkentése), SDG 12 (Felelős fogyasztás és termelés), SDG 13 (Klímavédelem), SDG 15 (Szárazföldi ökoszisztémák védelme) és SDG 17 (Partnerség a célok eléréséért) célok megvalósításához.

II.2.2. A vármegye fejlesztésének stratégiai céljai (tematikus specifikus és területi)

Az átfogó célok elérését a stratégiai célrendszer részeként meghatározott 5 tematikus cél és Somogy vármegye sajátos területi részegységeire illesztett 5 területi célkitűzés szolgálja. A tematikus célok egyfajta fókuszáltságot adnak az átfogó célok eléréséhez vezető út kijelölésében, körvonalazva egyben a vármegye értékválasztásának tengelyeit.

Tematikus specifikus célok 2030

TEM1. A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása

A vármegyében működő vállalkozások, beleértve a mikro-, kis- és középvállalkozásokat is, fontos szerepet játszanak a vármegyében a foglalkoztatás területén, melyet tovább kell erősíteni. A vármegye foglalkoztatási szerkezetében nincs domináns ipari foglalkoztató, illetve domináns külföldi tulajdonú vállalkozás, melynek eredményeként a vármegye gazdasága kevésbé függ egy-egy piaci szereplőtől, ugyanakkor bővíteni szükséges a közepes méretű – ám helyi szinten nagy foglalkoztatónak minősülő – vállalkozások számát mind a vármegyeszékhelyen, mind az alközpontokban (Siófok, Marcali, Nagyatád, Barcs, Csurgó).

Az agrár-jellegből adódóan a hagyományokon alapuló zöldség- és gyümölcsstermesztés, a kertészeti ágazat növekedését (kihasználva a termálvíz-kincset is), jövedelemtermelő képességének javítását célzó, különösen az innovatív eszközök, technológiák alkalmazásán alapuló fejlesztések támogatásával ösztönözni kell. A modern, környezettudatos életforma terjedésével megjelenő növekvő piaci igényekre reagálva fontos a biotermesztés területi nagyságrendjének növelése, ügyelve a megfelelő fogyasztópiac és környezettudatos, ökológikus szemlélet kialakítására is. Elsősorban Somogy vármegye adottságaihoz és a meglévő tapasztalatokhoz illeszkedő feldolgozóipari ágazatokban (élelmiszeripar, faipar és feldolgozás, gépipar, fémmegmunkálás), valamint a szolgáltatások (turisztika, egészségturisztika, szűrési rendszerek kialakítása a gyógyítás folyamatában, időskorúaknak nyújtott speciális szolgáltatások) területén vannak bővülési lehetőségek.

Erősíteni kell a gazdasági szereplők közötti kapcsolatokat és segíteni kell a piacra jutási feltételeket, az exportpiacok felkutatása mellett erősíteni kell a hazai és a helyi piacokon való

megjelenést is. Ösztönözzük a befektetéseket, törekszünk a külföldi és belföldi termelő tőke betelepülésének feltételeit segítő rendszerek kialakítására.

A vállalkozói szektor fejlesztése különösen indokolt a turisztikai szolgáltatások területén, ahol a közösségi fejlesztésekkel meg kell teremteni a vármegye Balaton parton kívüli térségeiben is a turisztikai vállalkozások megjelenéséhez és a jövedelmező tevékenységükhöz szükséges feltételeket. A jövedelemtermelés szempontjából és a hosszú távú pozitív irányú folyamatok elindításához elengedhetetlen hangsúlyt fektetni a megyében – különösen a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetemen – jelenlevő kutatás-fejlesztési kapacitások erősítésére és az innovációs folyamatok ösztönzésére. Az élelmiszer és az agrárágazaton kívül fontos az infokommunikációs, az elektronikai és az elektrotechnikai ipar fejlesztése, ezáltal a Pécsi Tudományegyetemmel való együttműködés. Ezen a területen is különösen fontos az együttműködés ösztönzése elsősorban a tudásbázisok és a gazdasági szféra között. Somogy vármegyében az Egyetem bázisán, különösen az agrár-innováció területén mutatkoznak kihasználatlan lehetőségek, de más szektorokban – így a jelenleg hazánkban még kialakulóban levő, de jelentős perspektíva előtt álló környezetipari termelés és szolgáltatások területén – erősíteni kell a helyi kis- és középvállalkozások bekapcsolódását az innovációs folyamatokba.

TEM2. Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése

A hatékonyan szervezett, mindenki számára hozzáférhető, esélyegyenlőséget biztosító alap- és középfokú oktatási rendszer kialakítása és gazdaságos működtetése a vármegye társadalmi és gazdasági felzárkózásának egyik alappillére, melyben a tanulók számára mind fizikai, mind tartalmi értelemben elérhetővé válnak a korszerű oktatási szolgáltatások. A 2011. évi, a nemzeti köznevelésről szóló CXCV. tv. alapján a köznevelés egyik kiemelt célja, a társadalmi leszakadás csökkentése az oktatás-nevelés eszközeivel és a tehetséggondozás. Az alapfokú oktatás megfelelő minőségi követelmények szerinti megléte támogatja a diákok későbbi eredményességét, és garantálni tudja az alap tudásszint elérését. Somogy vármegye esetében, ahol különösen jellemző az aprófalvas településszerkezet, melyen belül a 246 településből mindössze 16 városi jogállású, kiemelten fontos ezeknek a rurális, vidéki térségeknek fejlesztése. Mindennek egyetlen eszköze az itt lakó emberek kompetenciáinak-készségeinek fejlesztése. Ez a feladat az esetek túlnyomó többségében meghaladja a hagyományos közoktatási rendszer kereteit-lehetőségeit, melyek megfelelően különböző célzott, tematikus programokkal szükséges a lakosság munkaerőpiaci szempontból vonzó kompetenciáinak a fejlesztése.

Erre építve, követve a munkaerőpiac igényeit és folytatva az e téren már megtett, de még messze nem elégséges beavatkozásokat, szükség van az iskolarendszer szerkezeti anomáliáinak kiküszöbölésére. Felszámolva ez által az egyes szakmák esetében már kialakult munkaerőhiányt, a pályakezddőket sújtó munkanélküliséget, egyben gátat vetve a speciális szakértelemmel rendelkezők elvándorlásának. Ehhez szükség van a szakmunkás életpálya presztízsének helyreállítására is. Mindennek alapja a vármegye gazdaságának munkaerő igényeihez igazodó, rugalmas, kompetenciaelvű, gyakorlatorientált és szolgáltatásközpontú szakképzési és felnőttképzési rendszer kialakítása, amely teret ad a helyi gazdasághoz kapcsolódó képzéseknek is.

A vármegye gazdasága jelen állapotában csak korlátozott mértékben alkalmas arra, hogy érdemi K+F+I megrendelésekkel táplálja egyetemét, ezért az egyetem szellemi bázisának kell felvállalnia azt a felelősséget, hogy a belső adottságai, a vármegye gazdaságának ismerete, az országos és globális fejlődési tendenciák és a pályázati lehetőségek ismeretében innovációs folyamatokat generáljon és segítse a gazdasági szereplők piaci és szakmai kultúrájának fejlődését. Ez vezethet el azon cél eléréséhez, hogy a vármegye gazdaságának fejlődésére az egyetem mérhető hatást tudjon gyakorolni, s kapcsolatai minél inkább élővé váljanak a gazdaság szereplőivel.

A természeti erőforrások, valamint az Egyetem bázisán Somogy hosszútávon az egészséges élelmiszerek, valamint az egészséges életmód és pihenés otthonává kíván válni mind az ökoturisztikai, mind pedig a magas hozzáadott értékű élelmiszeripari K+F+I tevékenységek, valamint az ezen területen megvalósuló gazdasági fejlesztések révén.

TEM3. Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása

A helyben megtalálható és hatékonyan, az ökológiai szempontokat is szem előtt tartva fenntartható módon felhasználható erőforrások minél szélesebb körű felhasználásával meg kell teremteni a helyi termelés bázisait, ki kell építeni a helyi termékek és szolgáltatások piacát, ösztönözni kell a termelő, feldolgozó, ellátó és felhasználói alrendszerek hatékony együttműködéseinek kiépítését. A zöldség- és gyümölcstermelés hagyományainak újraélesztését helyi közösségi szinten is szorgalmazni, ösztönözni kell. A biotermesztés nagyságrendjét növelni kell a társadalom fejlettségi szintjének emelése mellett. A biotermesztés területi növekedése kizárólag akkor lehet hatékony, ha a megfelelő fogyasztópiac és környezettudatos, ökológikus szemlélet is jelen van. A vármegye melegvíz-bázisa az intenzív kertészeti ágazat fejlesztés mellett jó alapot teremt az önellátó közösségi üvegházi növénytermesztés elterjedéséhez is. További cél az önellátó, öngondoskodó helyi közösségek kialakulásának elősegítése, a helyi szociális gazdaság megteremtéséhez a keretfeltételek biztosítása, a közösségi alapú termelési és felhasználói (fogyasztói) rendszerek elterjedésének ösztönzése. A szociális gazdaság feltételeinek megteremtése érdekében kiemelten fontos elősegíteni a piacgazdasági mechanizmusoktól és normáktól eltérő, sajátos norma- és eszközrendszer bevezetését és a közösség számára történő elfogadtatását.

A közösségi termelési és ellátó rendszerek hatékonyságának növelése érdekében szükséges a helyi és kisebb térségi szintű elosztó, piacszervező, különösen a hagyományosan mezővárosi funkciókkal rendelkező településeken a helyi piacok, ill. egyéb elosztó és helyi logisztikai funkciókat ellátó intézmények, szervezetek kialakulásának, megerősödésének elősegítése.

A szociális gazdaságok térnyerését különösen erősíteni kell a helyi ellátást szolgáló élelmiszertermelés és feldolgozás (kiemelten az élőlombos igényes zöldség- és gyümölcstermesztés és feldolgozás, valamint az állattenyésztés és állati termékek feldolgozása), az erdő- és vadgazdálkodás, az erdei termék feldolgozás, továbbá a helyi kézműves tevékenységek és kisipari szolgáltatások terén.

A helyi közösségi, települési, település csoport szintjén történő önellátásra való törekvés kiemelt dimenziója az energiaellátásban való függetlenség elérése. Ennek érdekében cél a helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználására alapozott közösségi szintű energiatermelő- és ellátórendszerek elterjedésének ösztönzése, kiegészülve a szükséges technikai, technológiai feltételek biztosítását szolgáló háttér szolgáltatói szektor (tervezés, kivitelezés, üzemeltetés, karbantartás) térségi szinten történő megerősítésével.

A helyi termelésen alapuló önellátás biztonságának fokozása érdekében törekedni kell arra, hogy a klímaváltozás várható káros következményeinek megelőzésére, mérséklésére helyi, térségi szinten elérhető eszközökkel. Ennek keretében fontos cél a komplex vízgyűjtő gazdálkodási szemléleten keresztül történő, az öntözéses gazdálkodás feltételeit is megteremtő vízrendezés megvalósítása (vízkárelhárítás, vízvizsszatartás és vízpótlás együttes kezelése).

Belső-Somogy hátrányos helyzetű településein az életkörülmények és a lakosság életminőségének javítása a helyi erőforrások új szemlélet és struktúra mentén történő hasznosítása mentén lehetséges. A helyben jelen lévő megújuló energia bázisán, a természeti-mezőgazdasági erőforrások felhasználásával, szociális gazdasági programok indításával, helyi körforgásos gazdasági programok indításával elérendő cél. Ennek alapja az értékteremtő szociális gazdasági tevékenység megindítása, az inaktív csoportok termelésbe bevonása, valamint a jelen lévő ökológiai erőforrások integrált programokban történő kezelése.

TEM4. A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése

A jövőkép eléréséhez nélkülözhetetlen a helyi közösségek megerősítése. Ehhez javítani szükséges az egyének motiváltságát, illetve az emberi kapcsolatok színvonalát. Községi szinten segíteni kell a közösségek összetartó erejének növelését, a civil aktivitás fokozását.

Meg kell adni a lehetőséget ahhoz, hogy a helyi közösségek beleszólhassanak mikrokörnyezetük fejlesztési elképzeléseinek kialakításába. Minél szélesebb területen alkalmazni kell a közösség által irányított helyi fejlesztések eszközét, ezáltal megteremtve a lehetőséget a helyi tudás hasznosítására.

Somogy vármegye legértékesebb természeti adottságai közé tartoznak az erdők, a felszíni vizek, a védett természeti területek. A természeti örökség védelme, megőrzése és megismertetése a külvilággal a somogyi emberek közös ügye, mely nagymértékben hozzájárul a helyi és somogyi identitástudat erősítéséhez. A helyi természeti értékek közös gondozása, a körjük épülő programok, esetleges hagyományok ápolása, bemutatása elősegíti a helyi közösségek kialakulását, ill. megerősödését.

A hátrányos-helyzetű társadalmi csoportok integrációjához elsősorban az érintettek képzettségi szintjét kell javítani (alapfokú oktatás, kollégiumi rendszer, specializált szakképzési irányok), mely segíti a hátrányos-helyzetű rétegek megjelenését a munkaerőpiacon, valamint az elhelyezkedési esélyeinek növelését. E mellett erősíteni kell a szociális ellátórendszer hatékonyságát is, kiegészülve a kora gyermekkori (bölcsődei, óvodai) nevelés eszközeivel.

Meg kell akadályozni, hogy szegregálódó térségek alakuljanak ki a vármegye területén. Különös figyelmet kell fordítani a vármegye déli részén összpontosuló a vármegye déli részén élő roma népesség sajátos igényeinek megoldására, továbbá a belső perifériákon élő hátrányos helyzetű népesség helyzetének javítására.

TEM5. Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése

Somogy vármegye térszerkezeti sajátosságainak és a munkaerő alacsony fokú mobilitásának következményeként az elsődleges cél a térségi (járási) központokban a foglalkoztatási helyzet javítása, emellett azonban lényeges szempont a megyén belüli infrastrukturális kapcsolatok fejlesztése is. A munkaerő mobilitásának fokozása, a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés érdekében a vármegye közlekedési infrastruktúra fejlesztésénél két kiemelt cél fogalmazódik meg. Egyrészt a funkcionális, azaz foglalkoztatási és szolgáltató térségi vonzasközpontok településekről való elérhetőségének javítása, másrészt a transzeurópai közlekedési hálózati (TEN-T) még hiányzó elemeinek kiépítése (ideértve a már meglévő hálózati elemek térségközpontokból történő elérhetőségének javítását is), azaz a térségi/nemzetközi kapcsolatok elmélyítése a cél. Ennek előmozdítására szükség van úgy a közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések támogatására, mint a szolgáltatások fejlesztésére.

A vármegye társadalmi, közvetve gazdasági fejlődése érdekében egyaránt cél a humán erőforrások fejlesztését is igénylő, a térségi humán közszolgáltatások (közoktatási, közművelődési, egészségügyi) és szociális ellátások elérhetőségének javítása. Ennek érdekében szükség van elsősorban az alap- és középfokú oktatási és egészségügyi ellátás infrastrukturális beruházásainak a támogatására oly módon, hogy a perifériákon elhelyezkedő, jellemzően hátrányos helyzetű csoportok által lakott térségekben is jó minőségű szolgáltatások legyenek elérhetők.

A vármegye táji és természeti értékeinek és erőforrásainak, kedvező környezeti állapotának megóvására cél a környezetvédelmi infrastrukturális ellátottság és a környezetbiztonság javítása, a környezeti és klímaváltozással járó kockázatok csökkentése. Ennek érdekében szükség van a szolgáltatott ivóvíz minőségének javítására, az előírt vízminőség biztosítására, a települések zöldfelületi rendszerének fejlesztésére, a településeken képződött folyékony hulladék, ill. szennyvíz gazdaságosan kiépíthető és fenntartható módon történő elvezetésének és kezelésének támogatására, a hulladékmennyiség csökkentésére és a hulladékhasznosítási arány növekedésének elősegítésére. Cél továbbá a jellemzően hátrányos helyzetű népesség által lakott leromlott, szegregált/szegregálódó városi területek leszakadásának megakadályozása (szegregáció megelőzése), az érintett területek társadalmi és környezeti megújítása a közösségi és szociális funkciók megjelenésének támogatásával.

A vármegye felzárkóztatása, a foglalkoztatási helyzet és a jövedelmi viszonyok javítása céljából kiemelten fontos a városhálózat erősítése, különösen a járási központok foglalkoztató (ipari és szolgáltatóipari), valamint közszolgáltató funkcióinak és életminőségének megerősítése.

Területi specifikus célok 2030

Somogy vármegye a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek, az ezeket okozó meglévő természeti-gazdasági alapok, valamint a potenciális jövőkép alapján az alábbi térszerkezeti egységekre, egyben fejlesztési térségekre határolható le:

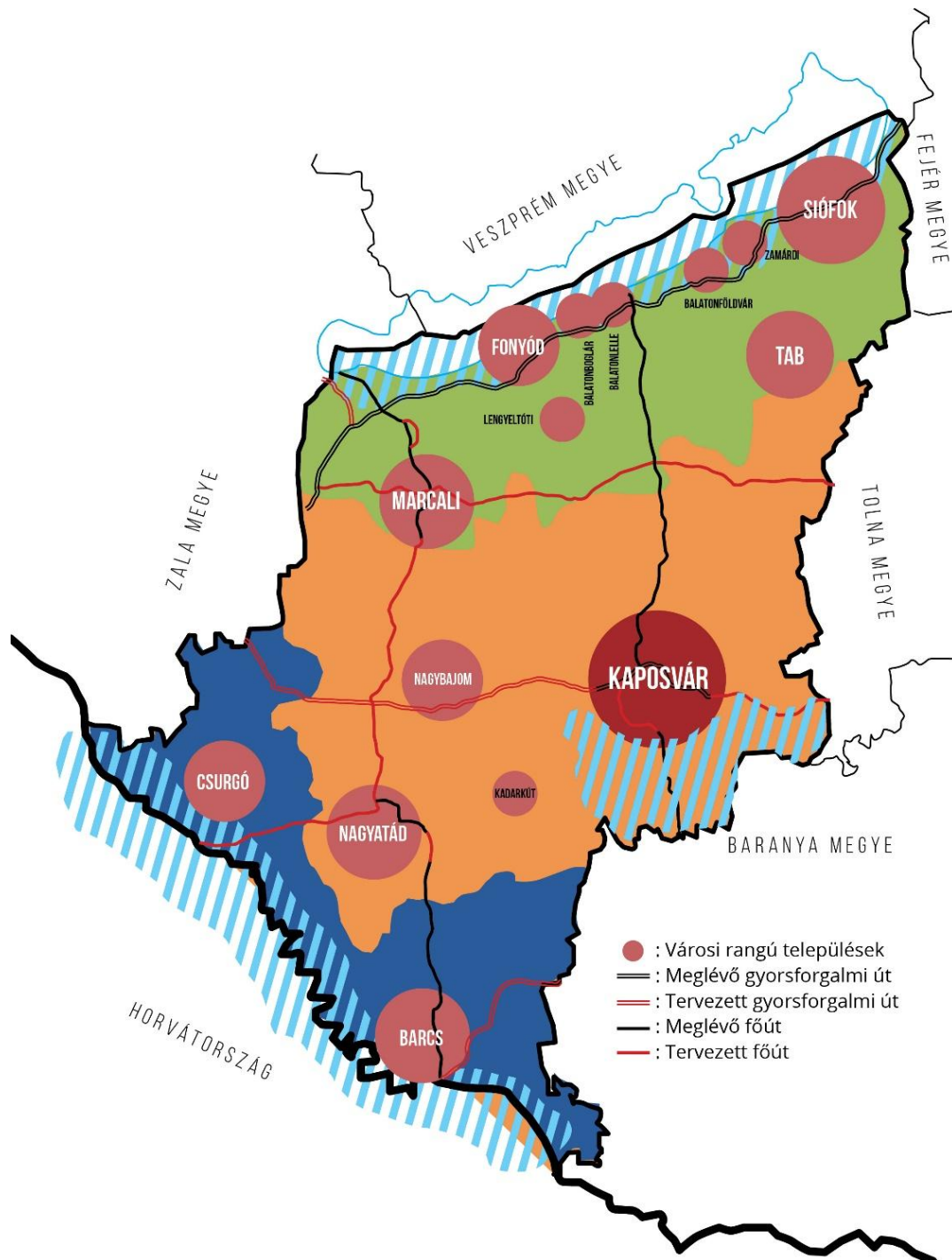
- A vármegye átlagos fejlettségénél lényegesen jobb mutatókkal rendelkező, folyamatosan fejlődő, azonban a méretéből és földrajzi helyzetéből fakadóan az országos és nemzetközi társadalmi-gazdasági térben továbbra sem kellőképpen látható vármegyeszékhely, **Kaposvár**.
- A nemzetközi láthatósággal is rendelkező, a vidéki Magyarország elsőszámú turisztikai desztinációját jelentő **Balaton térség vármegyei szakasza**, amely jogszabály által lehatárolt területi egységet is képez.
- A jogszabályban is nevesített, célzott fejlesztési programmal fejlesztendő, különösen hátrányos helyzetű **Barcsi és Csurgói Járás** területe, amely országhatár menti külső perifériaként is értelmezhető.
- A **belső-somogyi, alapvetően rurális térségekre**, melyek falusias térségként veszik körbe a vármegyeszékhely Kaposvárt, úgy, hogy igen alacsony mennyiségű és minőségű társadalmi-gazdasági kapcsolatban vannak a vármegyeszékhellyel. Ennek a térségnek meghatározó városa Nagyatád.
- A fenti belső-somogyi térségből turisztikai potenciálja révén kiemelkedő **Zselicre**, amely Kaposvárral együtt egy célzott turisztikai fejlesztési területté válhat.

A stratégiában szereplő fejlesztések megvalósulása esetén Kaposvár a belső-somogyi térség szolgáltató központjává és a vármegye iparának beszállítói láncot kiépítő központjává válik. A fejlesztések hatására a vármegyeszékhely jelentős hatással lesz a belső-somogyi térségre, ahonnan közlekedésileg elérhetővé válva a város és a térsége egymással szinergiában fejlődik.

A turizmus többközpontúvá válásával csökken a Balaton-parti tömegturizmus, amelyet a Balaton-parton felvált a minőségi, magas hozzáadott értékű turisztikai szolgáltatóhálózat. A turisták turisztikai élményláncokat igénybe véve egyenletesebben, a környezetet kevésbé terhelő módon oszlanak el a megyében, miközben a turizmus súlya és jövedelmezősége a vármegye gazdaságában tovább növekszik. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet déli része, Kaposvár és a Zselic-völgy, továbbá a Dráva-mente jelentős mértékben bekapcsolódik a turizmusba, amely a helyi foglalkoztatásra, jövedelmekre jelentős pozitív hatást gyakorol. A vármegye déli része a baranyai és horvátországi szomszédos területekkel közösen az összefogásban rejlő lehetőségeket és a kiépülő közlekedési hálózat lehetőségeit kiaknázva magas foglalkoztatással fog rendelkezni.

A városok, különösen a járásszékhelyek az okos város, okos vidék megoldásokkal kiterjesztik a szolgáltatásokat, a kereskedelmet a vonzáskörzetükben élő községekre, amellyel a városi szolgáltatások, kereskedelem mérethatékonyabbá válik, a vidéki térségek pedig élhetőbbé. Otthonról, utazás nélkül elérve sok hiányzó szolgáltatást.

2. Ábra: Somogy vármegye fejlesztési térségei

Forrás: saját szerkesztés

A fenti térképen 6 – a területi specifikus célokhoz igazodó – területi lehatárolás van jelölve, melyek a következők:

- Balaton Kiemelt Üdülőkörzet (zöld)
- Kaposvár - fenntartható városfejlesztéssel fejlesztendő terület (bordó)
- Járásközpontok, városok (halvány bordó)
- Fejlesztendő belső vidéki térség (narancssárga)
- Csurgói és Barcsi komplexen fejlesztendő járások (kék)
- Turisztikai terület: szűkebb Balaton-part, Dráva-part és Zselic (világoskék sávózás)

A fenti térségek alapvetően hasonló eszközökkel és intézkedésekkel fejlesztendők, különbségek elsősorban a települések jogállása (falú-város) alapján határozhatók meg, illetve az alapján, hogy a turizmus jelenlegi és jövőbeni szerepe milyen mértékben jelenhet meg az adott településen. Somogy vármegye fejlesztése szempontjából különösen fontos a turizmus mellett a célzott ipari fejlesztés megindítása a súlyponti városokban, azaz Kaposváron, Nagyatádon, Siófokon, Marcaliban és Tabon.

Az alábbi célrendszer (intézkedések) fentieknek megfelelően úgy alkot koherens rendszert, hogy azok különböző mértékben jelennek meg az adott térségi lehatárolásnak megfelelően, azonban a vármegye általános társadalmi-gazdasági helyzetének megfelelően alapvető különbségek nem határozhatók meg az intézkedések tartalmában, kizárólag azok mértékében.

TER1. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet komplex fejlesztése

Somogy vármegye gazdaságában jelentős szerepet játszik az idegenforgalom, mely elsősorban a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet parti és partközeli településeire koncentrálódik. A vármegye első-, az ország második számú fő turisztikai célpontja is egyben a Balaton, amely vezető turisztikai desztinációja a Dél-Dunántúli Régiónak. A terület legfőbb vonzereje a természetes vízfelület megléte, mely ideális lehetőséget biztosít a klasszikus vízparti üdülésre, de emellett nagy számban találni aktív kikapcsolódási lehetőségeket nyújtó szolgáltatókat is (vitorlázás, kerékpározás, horgászat, lovaglás stb.). A Balaton partján található a vármegye második legnagyobb városa Siófok.

Az elmúlt évtizedben tapasztalható, hogy a szálláshely kapacitások magas színvonalú wellness és konferencia kínálatával bővültek. Ennek oka különösen a külföldi vendégek esetében erőteljes vendégéjszaka szám csökkenésre és az átlagos tartózkodási idő rövidülésére, valamint követve a fogyasztói szokások változására vezethető vissza.

A Balaton térségében meghatározó stratégiai cél a **versenyképesség erősítése**, az egész éves foglalkoztatás bővítése és a vállalkozások jövedelemtermelő képességének javítása. A fejlesztési cél megvalósításához elengedhetetlen az exkluzív turisztikai kínálat kialakítása, valamint térbeli és időbeli kiterjesztése, a turizmus menedzsment rendszer megújítása, valamint a parttól távolabbi települések foglalkoztatásának bővítése, a tudásalapú gazdaság és a K+F tevékenységek ösztönzése. A Balaton Fejlesztési Programnak fontos eleme a belső- és külső közlekedési kapcsolatok erősítése, közlekedési szövetség megalakítása, a környezeti infrastruktúra továbbfejlesztése, fokozott megújuló energiahasznosítás, a táji és települési környezet megújítása, valamint a vízpart-rehabilitációs programok megvalósítása

Továbbra is kihívást jelent azonban a szezonális, melyre választ a kiemelkedő **attrakciókra épülő komplex kínálat**, az egyes turisztikai programelemek összefonódása, egymásra épülése, valamint a **turizmus szereplőinek együttműködése** hozhat akár a kiemelkedő vonzerők térségi szinten összehangolt fejlesztésével. Ezen keresztül érhető el, hogy a Balaton és a környező táj egyedülálló természeti és kulturális adottságaira építve, európai szinten igényes, exkluzív, vonzó

lakó-, üdülő-, és munkakörnyezetté, a vármegye nemzetközi jelentőségű rekreációs térségévé váljon, mely alapot ad az egészségturizmusban rejlő lehetőségek kiaknázására is. Mindennek eléréséhez további erőfeszítéseket kell tenni a már létrejött **TDM szervezetek** megerősítésére, a bennük rejlő potenciálok és lehetőségek maximális felhasználására a Balaton térsége turisztikai kínálatának minél szélesebb körű bemutatása és megismertetése érdekében. Minden balatoni fejlesztésnél kiemelt szempont kell legyen a környezeti, természeti értékek védelme és megőrzése, a települési zöldterületek védelme és megőrzése, továbbfejlesztése.

Többek között a turizmus lehetőségeit is meghatározó, a Balaton egyik legsürgetőbb, megoldásra váró problémája a vízszintingadozás. A tó vízmennyiség-problémájának belátható időn belül történő és költséghatékonyan megvalósítható megoldása az időszakos (főként téli-tavaszi) csapadéktöbblet megőrzése a vízgyűjtőn, elsősorban a Balatonban és a célzott vízrendezéssel létrejövő területeken. Mindez szorosan összefügg az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási kapacitás erősítésével.

A 2020-as év turisztikai tapasztalatai alapján, valamint a 2021-2027 közötti uniós célokhoz illeszkedve különösen fontos a térség „ellenálló képességének” a növelése, amely elsősorban azt jelenti, hogy egy általános világválság, egy pandémiás helyzet esetén se történjen meg az, hogy a lakosság domináns része időszakosan, vagy akár hosszabb távon munkanélkülivé válik. Ennek egyik eszköze a Balaton térségében Siófok, Tab, Marcali településeken az ipari funkció erősítése, összhangban a vonatkozó térségi területrendezési terv előírásaival.

Mindezek mellett erőfeszítéseket kell tenni a **gazdaság diverzifikálására** nem csak szorosan a Balaton közvetlen környezetében, de a háttértelepüléseken is a táji-, természeti értékek megóvásának szem előtt tartásával. Mindez jelenti a turizmus tekintetében a háttértelepülések lehetőségeinek feltárását, a turizmus területi koncentrációjának csökkentését, de ez különös hangsúlyt érdemel a mezőgazdasági termelés, elsősorban a gabonafélék, gyümölcs-, zöldségtermesztés, gyógy- és fűszernövények, továbbá a hal- és vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, illetve a szőlészet és a borászat tekintetében is. A táji, kulturális adottságokból kiindulva a térségben a mezőgazdaság mellett még jelen van az egyedi értéket, balatoni specialitást jelentő termékek előállítására alkalmas kézművesipar, melynek fennmaradását támogatni kell. Többek között ezt is segítheti az **oktatás-nevelés**, valamint a **kultúra társadalomépítő szerepének** fokozása.

Fentiek figyelembevételével a Balaton parti városoknál (Fonyód, Balatonboglár, Balatonlelle, Balatonföldvár, Zamárdi, Siófok) továbbra is a szolgáltatási funkció elsődleges fejlesztésével kell számolni. Siófok vízparti területeinek növekedését, minőségi változását fogja jelenteni a hajózás üzemi területeinek kitelepítése a hajóállomás mellől.

A gazdaság diverzifikálása feltételezi a **munkaerő kínálatának** a foglalkoztatási igényekhez való igazítását, a modern **infó-kommunikációs eszközöknek** lakosság és a vállalkozások körben való elterjesztését. Mindezt segítheti a közügyekkel, közszolgáltatásokkal, vállalkozásfejlesztéssel foglalkozó intézmények szervezeti megújulása is.

A Balatoni térség összehangolt fejlesztése érdekében a három balatoni vármegye (Somogy, Zala, Veszprém) szoros együttműködésére van szükség a Balaton Fejlesztési Tanácson kívül is. Az üdülőkörzet közlekedési rendszereinek (tömegközlekedés és kerékpárutak) fejlesztése szükséges. Az M8 út meghosszabbítása az M7 autópályáig, bár nem Somogy vármegye területén történik, a kedvező hatása érzékelhető lesz. A 75. sz. főút új nyomvonalának megvalósítása az üdülőkörzet nyugati részén jelent előnyöket. Tolna és Fejér megyével is fontos az együttműködés, mert Tolna vármegye kiemelt programként tervezi a Sió csatorna összehangolt turisztikai fejlesztését. A Balaton és a Duna közötti vízi kapcsolaton kívül – a Sió csatorna zsilipének fejlesztése mellett – a Sió-menti kerékpárút (országos jelentőségű nyomvonal) és a turisztikai elemek nem csak a területi érintettség szempontjából lesznek előnyösek a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetre.

TER2. Kaposvár centrum szerepének erősítése, a város és vonzáskörzetének fejlesztésével

A vármegye lakossága és gazdasági szereplői számára a szolgáltatások bizonyos köre tekintetében azok magas színvonalon és hatékony módon történő nyújtása területileg koncentráltan, a **nagyvárosi infrastrukturális rendszerekre építve, de szolgáltatási területként a teljes megyét ellátva** képzelhető el. Különösen igaz ez a speciális erőforrásokat igénylő szolgáltatások esetében, úgymint:

- A magas szintű tudományos ismeretekkel rendelkező oktatói értelmiség meglétét igénylő felsőfokú oktatási intézmények;
- A fentiek mellett fejlett infokommunikációs infrastruktúra meglétét igénylő tudományos kutatóintézetek, kutatóhelyek;
- A fejlett infokommunikációs infrastruktúra meglétén túl fejlett közlekedési infrastruktúrát igénylő logisztikai központok;
- A speciális orvosi szakmai tudást és speciális technikai, műszerezettségi feltételeket igénylő egészségügyi szakellátó intézmények, szakklinikák.

Mindemellett az üzleti szektor számára fejlett banki, pénzügyi szolgáltatások nyújtására szakosodott pénzintézetek telephelyválasztásának méretgazdaságossági szempontból is optimális szintje Kaposvár, mint a vármegye központja.

Ahhoz, hogy Kaposvár a vármegyét kiszolgáló szolgáltató központtá tudjon fejlődni, elengedhetetlen a város átgondolt, **integrált településfejlesztési stratégia mentén** megvalósított, a jövőbeli várható igényekre és megcélzott funkciókra méretezetten tervezett komplex szemlélettel történő fejlesztése.

Kaposvár legfontosabb célja, hogy 2030-ra Magyarország legegészségesebb városa legyen (Egészséges Kaposvár 2030 program), amely mellett **gazdaságilag, társadalmilag, ökológiailag egyaránt fenntartható emberi léptékű európai középváros** kíván lenni a jövőben.

A szép földrajzi környezetben fekvő élhető méretű város lakói hisznek abban, hogy

- munkalehetőség biztosításával,
- humánus városi környezet kialakításával,
- gyors és biztonságos közlekedési kapcsolatok megteremtésével,
- megfelelő intézményi háttér megteremtésével és fenntartásával,
- a szabadidő hasznos eltöltéséhez gazdag programkínálattal a vármegyeszékhely **népességmentartó ereje** fokozható.

A gazdasági fenntarthatóság alapfeltétele a keresőképes lakosság minél nagyobb arányú foglalkoztatása. Ehhez a **meglévő vállalkozásokat** meg kell tartani és ezzel egyidejűleg **új befektetések** számára vonzóvá kell tenni Kaposvárt, további **munkahelyeket** teremtve ezáltal a vármegyeszékhelyen.

Az **erős helyi gazdaság kialakítása** érdekében a városkörnyékkal együttműködve javítani kell a vállalkozások működési feltételeit és ösztönözni új vállalkozások létrejöttét (további gazdasági területeket kijelölni, azokat infrastrukturálisan előkészíteni).

A város térségével együttműködő tájfenntartó gazdálkodással **helyi termékek előállítását** és értékesítésük, hasznosításuk menedzselését szorgalmazni kell. A helyi sajátosságokra alapozva az **élelmiszeripar és az agrár-innovációnak** iparra épülését (cukorgyár, húszem, tejüzem) fejlesztését támogatni kell.

A hagyományosnak tekinthető kaposvári **gépgyártás és a járműipar fejlesztése** szükséges a gazdaság erősítése, így további munkahelyek megteremtése érdekében.

A 2013-as koncepcióban megfogalmazásra került az elérhetőség javítása, amely az R67-es út megépítésével minőségi fejlődésen ment keresztül, ugyanakkor az M9-es autópályát tervezése és megvalósítása tekintetében továbbra is jelentős feladatok mutatkoznak. A vármegye és a régió földrajzi középpontjában fekvő Kaposvár stratégiai kiváló helyzetben van, de közlekedési kapcsolatai éppen, hogy elégségesek. A közúti, vasúti és a légi megközelítés mielőbbi fejlesztése égetően szükséges, kiemelt prioritás Kaposvár, de a vármegye nagyobbik felének fejlődése érdekében is.

Kaposvárt geopolitikai helyzete és közlekedéshálózati lehetőségei **logisztikai központ** szerepre alkalmassá teszik. A személy- és áruszállítás optimalizálásának érdekében a várost közelíteni kell a piacokhoz és bekapcsolni a nemzetközi vérkeringésbe. Ennek eléréséhez azonban komoly - állami beavatkozás nélkül elképzelhetetlen -, **közlekedési infrastruktúra-fejlesztés** szükséges. A fejlesztési programhoz illeszkedve a 2014-2020-as időszakban több jelentős eredményt sikerült elérni, így:

- Megépült az intermodális csomópont, amely nagymértékben javítja az ingázás és a napi szintű közösségi közlekedés feltételeit.
- Megkezdődött a városon keresztülhaladó Budapest-Gyékényes vasútvonal (amely a transzeurópai vasúti TEN-T hálózat része) fejlesztése,
- A közúti közlekedési kapcsolatok fejlesztése keretében megépült az R67-es út Kaposfüred és Balatonszemes közötti szakasza.

Mindezen eredmények mellett azonban továbbra is több megoldásra váró feladat van, melyek közül kiemelendő:

- Meg kell oldani az M7-es és az M6-os autópályák gyorsforgalmi közúti összekötését – Kaposvár érintésével.
- A 67. sz. főút déli szakaszán folytatni kell a megkezdett észak-déli kapcsolat fejlesztését az M60-as autópálya Szigetvár környéki érintésével. Már megépült településeket elkerülő szakaszai gyorsítják az autópályák elérését, de a hiányzó szakaszok kiépítése elsődleges szempont a vármegyeszékhely közúti megközelíthetősége szempontjából.
- A kelet-nyugati irányú gyorsforgalmi közúti kapcsolatot az M9 gyorsforgalmi út megépítése biztosíthatja, az ennek részeként már megépült, Kaposvárt elkerülő szakasz átépítésével együtt.
- A biztonságos közúti közlekedés érdekében, a városon belüli vasúti fejlesztésekkel összhangban szükséges a külön szintű közúti átjárók megépítése.

Légi közlekedés fejlesztése: Az ország egyik legnagyobb felhagyott reptere alkalmas a legnagyobb teherszállító repülők fogadására is, elkészült polgári terminálja pedig a nemzetközi utasforgalom lebonyolítására. A taszári repülőtér hasznosítása és földrajzi helyzete, - a nemzetközi vasútvonal, a M9 autópálya melletti elhelyezkedése -, Kaposvár szomszédsága erősítheti a város logisztikai központ szerepét.

A gazdasági fejlődés érdekében szükséges az **energiafüggőség csökkentése**, az olcsóbb és környezetkímélőbb energiahordozók igénybevétele. Ez nem csak termelésben jelent helyzeti előnyt a városban megtelepült vagy megtelepülő vállalkozások részére, de további munkahelyek létrehozását is eredményezheti. **Kaposvár célja, hogy a város 2030-ra teljes egészében megújuló energiából fedezze energiaszükségletét.**

A sikeres és hatékony együttműködés miatt a kaposvári és a város környéki fejlesztési területeket és projekteket össze kell hangolni. Ennek érdekében egy **Kaposvár és térsége befektetési portfólió** összeállítása és menedzselése tökéletesítő képességet jelent.

Kaposvár egészséges, rendezett, igényes települési környezetének fejlesztése **az életminőséget javítja**. Ennek érdekében a városi környezetben lévő **zöldterületek és zöldfelületek felújítása**, bővítése szükséges (közparkok, játszóterek, közterületek, fasorok).

Szintén az élhető és fenntartható környezet érdekében szükséges a **belvárosi rekonstrukció folytatása**. Kaposvár két különálló településrészének (Kaposfüred, Toponár – MATE) meglévő vasútvonalai adottságként kínálják az **elővárosi közlekedésben** való hasznosításukat.

A kaposvári lakásállomány – a korszerűtlen lakások megszüntetése miatt - bővítésre szorul (új, belvároshoz közeli családi-társas házas területek kijelölésére) és okulva az elmúlt évek hiteltapasztalataiból, a **bérlakás építési program** felélénkítése szükséges.

A meglévő lakótelepi és családi házas lakóterületek lakosságmegtartó képességének érdekében azok **energiahatékony felújítása**, közterületeinek rehabilitációja időszerű. Ehhez a programhoz kapcsolódik az a cél is, hogy 2030-ra Kaposvár teljes egészében megújuló energiából fedezze energiaszükségletét.

A 2014-2020-as időszakban megkezdett, a **közüntézmények rekonstrukcióját** és korszerűsítését érintő program folytatása, környezeti minőségének javítása továbbra is aktuális célkitűzés. A szociális és egészségügyi ellátás fejlesztésének alappillére a Kórház további korszerűsítése, valamint az alapellátás, család- és gyermekjóléti alap- és szakellátás, védőnői szolgáltatások fenntartása, körülményeinek fejlesztése.

A harmadik évezred **tudás- és értékalapú társadalmának kialakításában fontos szerepre** készül Kaposvár. A MATE-val közös kialakítású innovációs tudáspark létrehozása és a kutatási, fejlesztési eredményeknek az ipari parkokba való integrálása meghatározó elem. Az **egyetem fejlesztése**, az innovációval feltárt fejlesztési lehetőségei Kaposvárt, mint oktatási központot és a vármegye agráriumát egyaránt erősíthetik.

A felsőfokú oktatás mellett a középiskolai oktatás fejlesztése és a munkaerő-piaci igényekhez igazodó **szakképzés erősítése** is szolgálja a célt. A mikro- és regionális vállalkozások és az oktatási intézmények együttműködésének kialakítását a város szorgalmazza, mivel a piaci kereslethez igazodó munkaerő képzése a munkanélküliség felszámolásának egyik leghatékonyabb eszköze.

Kaposvár a vármegye székhelyeként **idegenforgalmi és kulturális központ** is, meghatározó vármegyei szintű intézményekkel, de ez a funkció erősítésre szorul. A meglevő intézmények és a már népszerű éves **nagyrendezvények** indokolják a **kulturális turizmus** további erősítését.

A Vármegyei Kórház a kapacitásaival, adottságaival – többek közt - az egészségturizmusban való részvételét és annak fejlesztését fogalmazta meg célként. A Kórház felszabaduló déli épülettömbje, a védett, értékes épületállománya városközponti elhelyezkedése miatt kulturális és közösségi funkció ellátására alkalmas.

A meglevő és hagyományokra alapozó sportturizmus kitörési lehetőséget jelent a városnak, melynek lehetőségeit nagymértékben kiszélesítette a Modern Városok Program keretében már elkészült Kaposvár Aréna és a Csik Ferenc Versenyuszoda.

Az idegenforgalmi fejlesztések megvalósulásának egyik alapfeltétele a különböző színvonalú szállásférőhelyek biztosítása. A városban nincs nagy befogadóképességű (legalább 200 ágyas) **négycsillagos szálloda**, így ennek megvalósítása továbbra is alapfeltétele a minőségi idegenforgalom fejlesztésének.

Kaposvár tervezi az **ifjúsági sportpolitika** (röplabda akadémia, futball-akadémia, nemzetközi ifjúsági futballfesztivál) kiterjesztését Kaposvár vonzáskörzetére. A hagyományokat (Lovas Akadémia) és a helyi adottságokat (Deseda) figyelembe véve a lovassport és a vízi sport komplex kiszolgáló bázisának megteremtése is hozzájárulhat az idegenforgalom, a sportturizmus fejlesztéséhez.

Kaposvárnak és környékének a turisztikai és kulturális kínálatát össze kell hangolni, a városi és a városkörnyéki turisztikai kínálatban egyaránt szerepeltetni. A kerékpáros turizmus megindult fejlesztése, az országos és térségi kerékpárutak építése mind ezeket a hatásokat és együttműködéseket hivatott erősíteni.

A **környezeti terhelés csökkentésére** és a környezet minőségének védelmére törekedve a város a környezetvédelmi szempontokra is figyelemmel, az erőforrásokat hatékonyan kihasználva törekszik területeinek racionális felhasználására (barnamezős területeken).

A **Deseda-tó környékének folyamatos fejlesztése/fenntartása** továbbra is kiemelt feladat, a Fekete István Látogatóközpont megépítésével, valamint a tó fejlesztésével nemzetközi minőségű vonzerővel gazdagodott nemcsak a város, hanem a jövőben hangsúlyosabb szerepet elnyerő turisztikai ágazat is.

TER3. Járasközpontok, városok funkcióinak megerősítése

A koncepció alapvető célja, hogy megfogalmazza azokat a kitörési pontokat, amelyek a **vidéki térségek további leszakadását** lelassítják, illetve megállítják, annál is inkább, mivel a vármegye vidékies, aprófalvas térségei leszakadásának mérséklésére megtett kísérletek az elmúlt időszakban nem hoztak érdemi eredményt. Ebben kiemelt szerepe van a vidéki térségközpontoknak, melyek szolgáltatásaik révén kiszolgálói kell, hogy legyenek a vonzáskörzetük településeinek. Ennek egyik alappillére az oktatás, melynek keretében piac- és keresletorientált képzési programokat indokolt végrehajtani mind az iskolarendszerű közoktatási, mind az akkreditált képzőintézményekben. A vármegye fejlesztési prioritásai figyelembevételével erősíteni és fejleszteni szükséges az **erdész, vadász, faipari, energetikai szakemberképzést**. A gyakorlatorientált, használható szaktudás biztosítása a helyi vállalkozói szféra által biztosított tanüzemi és tanműhelyi kapacitások bővítésével érhető el. A vállalkozói kapcsolatrendszerek fejlesztése is elengedhetetlen.

A Somogy Megyei Területfejlesztési Koncepció a települések térszerkezeti-, társadalmi-gazdasági adottságai alapján a vármegye felzárkóztatása szempontjából az alábbi súlyponti települések célzott fejlesztésére tesz javaslatot azzal, hogy a közszolgáltatások fejlesztése mellett azokban a turisztikai- és ipari fejlesztések fókuszja eltérő lesz:

- Turisztikai- és ipari céllal egyaránt fejlesztendő kiemelt települések: Kaposvár, Siófok, Nagyatád
- Elsősorban ipari céllal fejlesztendő súlyponti települések: Marcali, Tab
- Elsősorban turisztikai céllal fejlesztendő súlyponti települések: Fonyód, Balatonboglár, Balatonlelle, Balatonföldvár, Zamárdi, Igal
- A komplex programmal fejlesztendő térségek (Csurgó, Barcs) esetében elsősorban a körforgásos gazdaság elemeihez illeszkedő beavatkozásokkal fejlesztendők a települések, azzal a kiegészítéssel, hogy ehhez a csoporthoz sorolható Nagybjom és Kadarkút városa is, melyek bár a Kaposvári Járásban található ingázási és egyéb szempontból nem tartoznak Kaposvár vonzáskörzetéhez.

A fenti programok és fejlesztések alapja, hogy az iskolarendszerű és iskolán kívüli képzések hatékony szervezésével biztosítható legyen az élethosszig tartó tanulás és a munkaerő-piaci kínálatához rugalmasan igazodó átképzések lehetősége a vármegye valamennyi lakosa számára.

A helyi adottságokra épülő **KKV-k megerősítését** célzó programok javítják azok jövedelemtermelő-képességét, növelik a foglalkoztatottsági rátát. A **piaci szereplők együttműködésének** megerősítésében, a hálózatosodásában is óriási potenciál lakozik.

A lakosság hangulatát, életminőségét a lakókörnyezet, a biztonságot és megélhetést biztosító **álláslehetőségek, az egészségügyi-, oktatási, kulturális és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés** befolyásolja elsődlegesen.

A vidéki lakosság életminőségét javítja és a kistelepülések megtartó erejét szolgálja a **járasközpontok** jó megközelíthetősége. A közlekedési hálózatok fejlesztésekor megfelelő súllyal szükséges figyelembe venni a térségközpontok elérhetőségét. A közlekedési infrastruktúra fejlesztése, a közlekedési kapcsolatok összehangolása a helyben élők életminőségének javításán túl segíti a gazdasági szereplők vidéki térségekbe települését. A járásközpont városoknál a közigazgatási és szolgáltatási, míg a többi városoknál a szolgáltatási funkció fejlesztésével lehet számolni.

Nem utolsósorban a megyében, így a vidéken élő lakosság esetében is szükséges a **somogyi identitástudat és hagyománytisztelet** megerősítése.

TER4. Vidéki térségekben lakók életminőségének javítása, területi különbségek mérséklése

A Somogy Megyei Területfejlesztési Koncepció területi és tematikus céljai között hangsúlyos szerepet kap a vidéki térségek integrált fejlesztése. Ennek alapvető indoka, hogy a népesség jelentős hányada hátrányos helyzetű vidékies térségben él a megyében. A **vidék** sajátos táji, természeti, környezeti, gazdasági, települési és társadalmi jellemzőkkel leírható területek összessége. A városoktól, funkcionális várostérségektől eltérő beavatkozást igényel e területek fejlesztése.

Somogy vármegye egészére – ezen belül a vidéki térségekre kiemelten – jellemző, hogy a **népesedési viszonyai** az országos átlagnál **kedvezőtlenebbül** alakulnak, melynek egyik alapvető oka a térség aprófalvas településszerkezete. Egyértelmű összefüggés mutatható ki a megyén belüli **fejlettségi különbségek** és a vármegye településszerkezete között. A vármegyeszékhely, a városok és a városkörnyék fejlődésétől nagymértékben elmaradnak a periférián elhelyezkedő falvak, aprófalvak. Felmérések és kutatások is azt a tényt támasztják alá, hogy csak a **komplex** – munkavégzéssel, önfoglalkoztatással, önellátást elősegítő gazdálkodással és szakképzéssel egybe kötött – **programok** javíthatják a hátrányos térségekben, rossz életkörülmények között élő, alacsony iskolázottságú társadalmi rétegek helyzetét.

Ez a komplex szemlélet megjelenik egyrészt a jogszabály által elvárt módon komplex programmal fejlesztendő Barcsi Járás és Csurgói Járás területén, azonban más szempontból szintén hangsúlyos elem lesz a Kaposvárhoz és az egyéb centrum jellegű településekhez közelebb álló vidéki

térségekben. A két komplex program közötti tartalmi különbséget az alkotja, hogy míg a két Dráva-menti térségben a közszolgáltatások és a jövedelemtermelő képesség egyidejű fejlesztése mellett a lakosság megélhetését biztosító munkahelyeket a térségen belül tervezzük biztosítani, addig a belső periféria egyéb települései esetében hangsúlyos elemmé válik az alközpontokban - a területi lehatárolás szempontjából ide tartozó Nagyatádon -, a területileg a Balaton Kiemelt Üdülőkörzethez sorolt Marcaliban és Tabon, valamint a vármegyeközpont Kaposváron tervezett ipari fejlesztések foglalkoztató hatása is.

A vidéki térségek felzárkóztatását elsősorban a helyben rendelkezésre álló erőforrások korábbinál hatékonyabb felhasználása eredményezheti. Somogy vármegye **erdősültség** tekintetében előnyös pozícióban van országos viszonylatban is, így a fakitermelésre alapozott, nagyobb hozzáadott értéket igénylő fafeldolgozó ipar terjedésének elősegítése indokolt, a vármegye nagy erdőgazdaságainak, erdészeti vállalkozásainak bevonásával. Sajnálatos tény, hogy a legértékesebb primer fatermékek jelentős részét alapanyagként értékesítik, főként exportpiacra. A vármegyei faipar kapacitásának kihasználtsági foka szoros összefüggésben van a hazai piac késztermék igényével. Jelentős potenciál rejlik a fafeldolgozó és késztermékgyártó üzemekben, amelyek termékeiket hazai és külföldi piacokon értékesíthetik. A kitermelés és feldolgozás során a nagyobb kézimunkaerőt kívánó munkafolyamatoknak köszönhetően javítható a vidéki térségekben a foglalkoztatottság. Az alacsonyabb iskolai végzettségűek munkával való ellátásának lehetősége is megteremthető ezen iparág fejlesztésével.

A vármegye biztonságos önellátásra képes egészséges élelmiszerből és ivóvízből. A vidéki térségekben élők foglalkoztatásának elősegítése érdekében szükséges a vármegye egészét érintően az **élelmiszeripari ágazat fejlesztése**. Amennyiben átgondolt koncepció mentén sikerül a vármegye területén arányosan **élelmiszer-feldolgozó üzemeket** létesíteni, úgy annak nyersanyaggal való ellátásába bekapcsolódhat a térség lakossága. A zöldség- és gyümölcsstermesztés újraélesztése a hagyományokkal rendelkező térségekben és az intenzív kertészeti ágazat és a halgazdálkodás fejlesztése fontos elem. Szemben a hagyományos mezőgazdasági termeléssel a **feldolgozóipar** a fafeldolgozó üzemekhez hasonlóan **magasabb hozzáadott értékű termékeket** állít elő. Nem elhanyagolható a lokális kisüzemek által biztosított munkalehetőség sem. A méztermelésnek nagy jelentősége van a megyében jelenleg is, a nem jó termőhelyi adottságokkal rendelkező területek akáccal beültetése kettős hasznosítást jelenthet, méhlegelőként, illetve ipari fatermelő területként lenne használható.

A helyben megtermelt, feldolgozott termékek piacra jutását az egységes jól beazonosítható **arculat** megteremtése, illetve a **marketingkapacitás** fejlesztése segíti. A helyi termékek piaci bevezetését az első időszakban támogatások biztosítása ösztönözheti.

Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján koncepciónálisan szükséges átgondolni a vármegye egész területét érintően a helyes, **fenntartható vízgazdálkodási módszerek**, technológiák és földhasználat meghonosítását. A kitűzött cél az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázat-megelőzés és -kezelés előmozdítása. Az aszályos évek ráirányították a figyelmet a vízmegtartás fontosságára. Az egyetem tudásbázisát felhasználva szükséges elterjeszteni a modern agrárgazdálkodási technológiákat, igazodva a negatív klimatikus változásokhoz. A nehezen kiszámítható esőzések, árvizek során lezúduló csapadék tározókban történő visszatartása részben ellensúlyozhatja a csapadékszegény időszakok vízhiányát.

Somogy megyében is kimutatható az országos trendekhez hasonlóan a vidéki térségek kiürülése. A vidéki népesség elöregedését ellensúlyozni szükséges célzott programokkal, amelyek a fiatalok helyben tartásán túl a gazdálkodni akaró és képes értelmiség kistelepülésekre költözését ösztönzi. A magasabban képzettek **táv munka-lehetőséggel** történő letelepítésének támogatása is növeli a vidéki fiatal lakosság arányát, ezzel lassítva az elöregedést. Mindehhez elengedhetetlen **szélessávú internet hozzáférés** biztosítása. A megfelelő lefedettség jelenleg pont a kistelepülések esetében mutat jelentős lemaradást.

A vidéki térségekben az életminőség javítása és területi különbségek mérséklése hozzájárul a helyi gazdaság fejlesztéséhez, különösen az innováció-orientált KKV-k közötti együttműködések révén.

Fontos ösztönző lehet továbbá az ingatlanok alacsony ára is. A kistelepülésen megvalósuló megújuló energiára alapozott energiatermelő rendszerek kiépítésével alacsony rezsiű lakóingatlanok is vonzóvá tennék a vidéki életet. A fiatal családok helyben maradásának és letelepedésnek egyik gátja a nem megfelelő színvonalú helyi oktatás.

Somogy különleges **természeti adottságai**, termálvízkincse, a magas fokú biodiverzitás, a természet közeli területek magas aránya magában hordozza a rekreációs, egészség- és ökoturizmus szegmensben rejlő lehetőségeket. Minőségi turisztikai szolgáltatások kialakítása indokolt a fizetőképes kereslet megyénkbe vonzása okán.

Somogy vármegye területfejlesztési programjában kiemelt hangsúlyt kap fentieknek megfelelően a Balaton parton kívüli turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése is.

Komoly kihasználatlan potenciál rejlik a vadász- és természet-turizmusban egyaránt. Településcsoportok komplex turisztikai szolgáltatáscsomagok kialakításával növelhetik a tevékenységből befolyó bevételeiket, ez egyben hozzájárul a foglalkoztatottsági ráta növekedéséhez. Helyben előállított termékekre, élelmiszerre alapozva növeli a mezőgazdasági termelésből élő lakosság jövedelmét. Erősíthető a bioélelmiszerek előállításának aránya a megfelelő fizetőképességgel rendelkező turisták megyébe vonzásával. A vármegye felzárkóztatása szempontjából reális lehetőséggé vált a belső-somogyi turisztikai potenciál fejlesztése, amely elsősorban a **Zselic**, mint különleges természeti értéket képviselő térség révén kerülhet fel a szelíd turizmus iránt egyre növekvő érdeklődők térképére. A turisztikai célú kerékpáros és lovas túraútvonal hálózat megléte (pl. a Balaton és a Dráva között) a vendégforgalom növelése mellett a helyi lakosok jövedelemszerzését is segítené a szolgáltatások kialakításával, különösen innovatív, újszerű és egyedi beruházások megvalósításával. A turisztikai infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése eltérő fókusszal, de szükséges a magterületeken és azon kívüli térségekben is. A vármegye fejlesztési programjában a két határ menti, egyben Dráva-menti komplex programmal fejlesztendő járás esetében szintén a turizmus, mint ágazat fejlesztése szerepel a fejlesztési programok középpontjában a helyi körforgásos gazdasági modellek bevezetése mellett.

Lakossági és közösségi energiaigény jelentős hányada fedezhető lenne megújuló energiaforrásból. E tekintetben a vármegye adottságai előrevetítik a **megújuló energiaforrások** minél nagyobb arányú alkalmazásának lehetőségét, elsősorban biomassa, napenergia, geotermikus energia

felhasználásával. A vidéki térségekben **helyi energiatermelő rendszerek** meghonosítása eredményezhet javulást az ott lakók életminőségében, egyben az energiaköltségek markáns csökkentésében. A vállalkozások is egyre nagyobb arányban hasznosítanak az így megtermelt zöld energiát.

A biomassza energiatermelésre való hatékony és környezetkímélő alkalmazhatóságának egyik feltétele, hogy helyben, illetve az felhasználás közelében legyen hozzáférhető az energiaforrás. Így amellet, hogy a szállítási költség és idő minimalizálható, a környezetterhelés is alacsony szinten tartható. Ezt a ma még csekély mértékben kiaknázott helyi erőforrást a vármegye vidékies térségeiben általános érvénnyel hasznosítani szükséges. Szekunder hatásként a termeléshez emberi munkaerő alkalmazása szükségeltetik, így hozzájárul a foglalkoztatottság, illetve önfoglalkoztatás arányának növekedéséhez.

TER5. Határ menti térségek fejlesztése

Horvátország 2013. július 1-jén az Európai Unió teljes jogú tagjává vált, amely Somogy vármegye számára is új lehetőségeket eredményezett. Ezek a lehetőségek ez idáig alapvetően alulhasznosítottak maradtak mind a vármegye társadalmi-gazdasági felzárkóztatása szempontjából, mind a horvát partnerek érdekei szempontjából.

A határ menti együttműködés Somogy vármegye esetében egybeesik az ez idáig alulhasznosított, páratlan ökológiai értékekkel rendelkező, jelentős részben érintetlen Dráva-menti területek fejlesztésével, amely a Csurgói Járás és a Barcsi Járás területén tervezett komplex fejlesztési programok központi eleme. A határ menti együttműködés tematikájában a természeti értékek közös hasznosításához illeszkedő turisztikai fejlesztésekben, valamint a határ menti települések társadalmi-gazdasági kapcsolataihoz illeszkedő kooperációk erősítésében szükséges, hogy megjelenjen. Ezen folyamatok térbeli vetülete két együttműködési formát eredményezhet:

- egyrészt konkrét – alapvetően turisztikai együttműködést – a Dráva partján található települések között, így a magyar (somogyi) oldalon Bélavár, Vízvár, Heresznye, Barcs, illetve Gyékényes-Zákány és Örtilos térségében
- másrészt települések közötti együttműködést eredményezhet a határmente jelentősebb települései között, így Csurgó, Nagyatád, Barcs, illetve Kapronca és Verőce között.

Somogy vármegye határ menti területeinek fejlesztésére a két érintett járás területére vonatkozó komplex programokban kerül sor, melyben integrálásra kerülnek azok az intézkedések is, melyek a határ menti fekvésből, illetve a Dráva-menti pozícióból fakadó lehetőségeken alapulnak.

Ehhez a célkitűzéshez illeszkedve meg kell teremteni **Barcson, Csurgón és Nagyatádon** a nemzetközi és hazai termelő és szolgáltató **vállalkozások**, logisztikai és szállítmányozó cégek **letelepedését elősegítő infrastrukturális** feltételeket, ki kell építeni az azok igényeit kiszolgáló **üzleti szolgáltatásokat** (logisztikai, pénzügyi, ügyviteli, infokommunikációs szolgáltatások).

A gazdasági-kereskedelmi kapcsolatok élénkítése érdekében alapfeltétel a **közlekedési kapcsolat javítása**, a jelenlegi **határátkelési pontok fejlesztése, kapacitásbővítése**, igény esetén további – elsősorban vízi forgalmú komp – átkelők létesítése.

A turisztikai hasznosításra való felkészülés érdekében már most meg kell kezdeni a személyforgalmi **kikötők fejlesztéseinek** előkészítő tevékenységeit a horvát oldali partnerekkel egyeztetett módon. Annak érdekében, hogy a terület közlekedési kapcsolatai érdemben javuljanak, nem csak a nemzetközi, de a **térségi elérhetőség** vonatkozásában is előrelépés szükséges, különösen igaz ez a határ menti térséget É-D irányban feltáró, a meghatározó települések kapcsolatát biztosító **68. sz. főút** esetében, ahol a gyors elérhetőséget annak **fejlesztésén** (pl. települési elkerülések) keresztül biztosítani szükséges.

A nagytérségi rendszerekben tervezett fejlesztések mellett ki kell használni a horvát csatlakozás teremtette kisebb térségi szinten megjelenő új piacok kiszolgálását elsősorban a határ menti somogyi települések **kereskedelmi** (beleértve a **helyi termékek piacainak** fejlesztését) és **turisztikai szolgáltatásainak bővítése** terén, különösen a horvát határ menti települések lakossága körében már napjainkban is kedvelt gyógy- és termálfürdők turisztikai, egészségturisztikai szolgáltatásainak fejlesztésével. A turisztikai együttműködés területén alapvető a Dráva menti térség, mint egységes desztináció megjelenítése, határon átnyúló közös turisztikai termékcsomagok kialakítása, közös turisztikai információs bázis kialakítása, közös turizmusmenedzsment, marketing, egységes megjelenés a piacokon.

A Dráva folyó somogyi szakasza és a part menti – a Duna-Dráva Nemzeti Park részét képező – területek egyike hazánk legkevésbé bolygatott, leginkább természet közeli állapotban megőrzött térségének, amely önmagában való értékén túl kiváló feltételeket teremt a **vízi-, a horgász- és a vadászturizmus fenntartható fejlesztésére**, valamint az **erdei termékek feldolgozására** épülő helyi kisgazdaságok kiépítésére és mindezen keresztül a helyi lakosság foglalkoztatási feltételeinek javítására.

A Dráva, mint határfolyó eddigi elválasztó hatásának mérséklése érdekében építve a határ mindkét oldalán jellemző vegyes nemzetiségű lakosságra szükséges a **közös kulturális hagyományok ápolását**, a helyi (Dráva-térségi) identitás tudat erősítését célzó akciók, programok szervezeti és infrastrukturális feltételeit megteremteni, hozzájárulva ezzel a térség **közösségi együttműködéseinek** fejlődéséhez. A horvát határ menti térségben a kapcsolatok erősítését, a gazdasági nyitás sikerességét nagyban segítené a horvát nyelv oktatása felnőttképzés és iskolai oktatás kereteiben.

Területi fókusz és természetvédelmi szempontok integrációja

A Területfejlesztési Program területi fókuszai kiegészülnek a természet- és biodiverzitás-védelmi szempontok integrált figyelembevételével. A vármegye térségi sajátosságai – különösen a jelentős kiterjedésű Natura 2000 területek, erdős és vizes élőhelyek, valamint agrár-ökoszisztémák – indokoltá teszik a természetalapú területi megközelítés alkalmazását.

A területi fejlesztési beavatkozások tervezése során figyelembe veendő:

- a Natura 2000 hálózatba tartozó területek kiterjedése és ökológiai érzékenysége,
- az erdős térségek ökoszisztéma-szolgáltatásai (szénmegkötés, vízmegtartás, talajvédelem),
- a vizes élőhelyek és vízgazdálkodási rendszerek klímaadaptációs szerepe,
- az agrár-ökoszisztémák biodiverzitási és tájfenntartó funkciói,
- a klíma- és biodiverzitás-érzékeny térségek terhelhetősége.

A területi fejlesztési irányok meghatározásakor a program törekszik arra, hogy a gazdaságfejlesztési célok ne eredményezzenek természetkárosítást, hanem – ahol lehetséges – járuljanak hozzá a természetes rendszerek állapotának javításához (nettó ökológiai nyereség).

A program a vármegye fő térségeire vonatkozóan rövid természet- és biodiverzitás-kockázati profilt (nature risk profile) alkalmaz, amely az alábbi fő kockázati dimenziókat vizsgálja:

Balaton térsége

- turisztikai terhelés,
- vízminőségi és vízszint-ingadozási kockázatok,
- parti ökoszisztémák sérülékenysége.

Belső-Somogy és agrárdomináns térségek

- talajromlás és vízhiány,
- monokultúras gazdálkodás biodiverzitási hatásai,
- élőhely-fragmentáció.

Határ menti és erdős térségek

- erdőgazdálkodási nyomás,
- klímaváltozás miatti fajösszetétel-változás,
- természetvédelmi és gazdasági érdekek összehangolásának kihívásai.

A nature risk profile célja, hogy a területi fejlesztési döntések során a környezeti kockázatok előzetesen azonosításra kerüljenek, és a fejlesztések a természetvédelmi szempontokkal összhangban valósuljanak meg.

A vármegye a területi fejlesztések előkészítése során támogatja a tájleptéktű, integrált beruházási logika alkalmazását, amely lehetővé teszi, hogy az azonos ökológiai és gazdasági rendszerben működő fejlesztések ne elszigetelt módon, hanem egymással összehangolt projektsomagok formájában valósuljanak meg.

Ez különösen indokolt a vízgazdálkodás, a természetalapú megoldások alkalmazása, az agrár- és erdészeti tájak fejlesztése, valamint a fenntartható turizmus területén.

A tájleptéktű megközelítés célja, hogy a több települést érintő fejlesztések finanszírozási és szakpolitikai szempontból is összehangoltak legyenek, és hozzájáruljanak a természeti rendszerek állapotának javításához, a klímaalkalmazkodáshoz, valamint a helyi gazdasági szereplők közötti együttműködés erősítéséhez.

A program támogatja a zöld infrastruktúra hálózati szemléletű fejlesztését a vármegye teljes területén. A zöld infrastruktúra olyan természetes és természetközeli elemek rendszere, amely biztosítja az ökológiai kapcsolatok fennmaradását és hozzájárul az ökoszisztéma-szolgáltatások működéséhez.

A fejlesztések különösen az alábbi területeken jelenhetnek meg:

- természetes élőhelyek összekapcsolása,
- városi zöldfelületek és zöld folyosók fejlesztése,
- vízfolyások menti ökológiai hálózatok erősítése,
- agrártáji zöld infrastruktúra elemek kialakítása.

Természetalapú klímaadaptáció

A program kiemelten támogatja a természetalapú klímaadaptációs megoldások alkalmazását. Ezek a megoldások a természetes rendszerek működésére építve segítik a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodást.

Különösen fontos szerepet kaphatnak:

- vízviSSzatartási és tájrehabilitációs projektek,
- árvíz- és belvízvédelem természetközeli megoldásai,

- talajmegőrző gazdálkodási rendszerek,
- települési zöldfelületek bővítése és árnyékoló rendszerek kialakítása.

Ökoszisztéma-szolgáltatások és szektorális integráció

A program végrehajtása során indokolt az ökoszisztéma-szolgáltatások térségi szintű értékelése és azok döntéstámogatási célú figyelembevétele a fejlesztési prioritások és projektek kiválasztása során, különös tekintettel a vízszabályozásra, a talajvédelemre, a beporzásra, a klímaadaptációra és a rekreációra.

A biodiverzitási szempontok érvényesítése során külön figyelmet kell fordítani a mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, vízgazdálkodási és turisztikai fejlesztésekre, mivel ezen ágazatok jelentős mértékben befolyásolják az élőhelyek állapotát és az ökoszisztéma-szolgáltatások működését.

A mezőgazdasági fejlesztések tervezése során indokolt a beporzókat támogató élőhelyek megőrzése és kialakítása, különös tekintettel a mezsgyék, szegélysavok és természetközeli élőhelyek szerepére.

Adataalapú zöld infrastruktúra-tervezés és tájléptékű ökológiai integráció

A területfejlesztési program végrehajtása során indokolt a zöld infrastruktúra nem csupán stratégiai szintű megjelenítése, hanem annak mérhető, összehasonlítható és térben explicit értékelése is. Ennek érdekében javasolt olyan adatalapú módszertanok alkalmazása, amelyek lehetővé teszik a zöld infrastruktúra állapotának, kiterjedésének és szerkezeti jellemzőinek nyomon követését, például tájmetriai mutatók és térinformatikai adatbázisok felhasználásával.

A program végrehajtása során célszerű továbbá kihasználni a távérzékelési és Copernicus-alapú adatforrásokban rejlő lehetőségeket annak érdekében, hogy a zöld infrastruktúra fejlesztése és az ökológiai hálózatok állapota rendszeresen, standardizált módon értékelhető legyen, különösen települési és térségi szinten.

Kiemelt jelentősége van annak is, hogy a mezőgazdasági területek ne kizárólag, mint környezeti terhelési források jelenjenek meg, hanem mint a zöld infrastruktúra potenciális elemei, amelyek megfelelő tájhasználati és gazdálkodási gyakorlatok mellett hozzájárulhatnak az ökológiai kapcsolatok erősítéséhez, az élőhelyek közötti átjárhatósághoz és az ökoszisztéma-szolgáltatások fenntartásához.

Kapcsolódás az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljaihoz (SDG)

Belső-Somogy fejlesztési irányai különösen kapcsolódnak az alábbi fenntartható fejlődési célokhoz:

- SDG 1 – A szegénység felszámolása
- SDG 8 – Tisztességes munka és gazdasági növekedés
- SDG 10 – Egyenlőtlenségek csökkentése
- SDG 15 – Szárazföldi ökoszisztémák védelme

A térségre jellemző társadalmi és gazdasági hátrányok, valamint a jelentős természeti területek jelenléte indokolja a társadalmi felzárkóztatás és a fenntartható erőforrás-használat együttes kezelését.

A fejlesztések célja:

- a foglalkoztatási lehetőségek bővítése,
- a helyi gazdasági reziliencia erősítése,

- az agrár- és erdészeti rendszerek fenntartható átalakítása,
- a természetvédelmi értékek megőrzése.

A Balaton térség fejlesztési céljai különösen kapcsolódnak az alábbi SDG-khez:

- SDG 12 – Felelős fogyasztás és termelés
- SDG 13 – Fellépés az éghajlatváltozás ellen
- SDG 14 – Víz alatti élővilág védelme

A térség turisztikai és környezeti terhelése miatt kiemelt jelentőségű a fenntartható turizmus, a vízminőség-védelem és a klímaadaptáció.

A gyakorlatban ez megjelenik:

- a szezonális terhelés csökkentésében,
- a vízminőség-védelmi intézkedésekben,
- a fenntartható közlekedési megoldásokban,
- a természetalapú partvédelmi és klímaadaptációs beavatkozásokban.

A határ menti térségek fejlesztési irányai kiemelten kapcsolódnak:

- SDG 17 – Partnerség a célok eléréséért

A határon átnyúló együttműködések hozzájárulnak:

- gazdasági kapcsolatok erősítéséhez,
- infrastrukturális összeköttetések javításához,
- közös természetvédelmi és klímaadaptációs programok megvalósításához,
- tudás- és tapasztalatcseréhez.

A partnerségi logika erősítése különösen fontos a fenntartható és integrált területfejlesztés szempontjából.

II.2.3. Horizontális célok

a.) A különböző társadalmi csoportok esélyegyenlőségének megteremtése

A program tervezésének és végrehajtásának valamennyi szintjén elő kell segíteni a nők és férfiak közti egyenlőség érvényesülését, valamint a nem, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló bármilyen megkülönböztetés megakadályozását. A megkülönböztetés tilalmának elve a végrehajtás minden szakaszában betartásra kell, hogy kerüljön, különös tekintettel az esetleges támogatásokhoz való hozzáféréssel kapcsolatosan. A vármegyei területfejlesztési koncepció, majd a program műveleteinek meghatározása során és a végrehajtás valamennyi szintjén kiemelt figyelemmel kell lenni a fogyatékkal élő emberek hozzáférhetőségének kritériumára. A sajátos helyi adottságok (pl. roma népesség magas aránya a megyében) figyelembevételével lehetőséget kell biztosítani a programvégrehajtás során érvényesíteni kívánt esélyegyenlőségi területek kijelölésére és prioritizálására, amelyek hozzájárulnak az esélyegyenlőségi célok eléréséhez. A korábbi gyakorlat szerint ilyenek lehetnek:

- családbarát munkahelyi körülmények megteremtése, erősítése,
- a nemek közötti egyenlőség erősítése,
- az akadálymentesítés előrehaladása,
- fogyatékos személyek életminőségének és munkaerő piaci esélyeinek javítása,
- roma emberek életminőségének és munkaerő piaci esélyeinek javítása,
- más hátrányos helyzetű csoportok (pályakezdő, tartósan munkanélküli) munkaerő-piaci és társadalmi esélyeinek javítása, mentorprogram stb.

Az esélyegyenlőségi célok közvetlenül kapcsolódnak az SDG 5 (Nemek közötti egyenlőség) és az SDG 10 (Egyenlőtlenségek csökkentése) céljaihoz, elősegítve a társadalmi kohézió és a területi felzárkózás erősítését.

b.) A társadalmi, gazdasági és ökológiai tűrőképességet szem előtt tartó fenntartható növekedés biztosítása

Globális tendenciaként tapasztalható a népesség számának rohamos növekedésével párhuzamosan a fogyasztás növekedése és ezek velejárójaként a táj karakterisztikáját is jelentős mértékben megváltoztatva a mezőgazdasági művelés alá vont területek arányának növekedése, a meglévő mezőgazdasági területek túlhasználata és egyben azok degradációja, részben az intenzív mezőgazdasághoz kapcsolódóan a vízkészletek kimerítése, továbbá a beépített területek arányának rohamos növekedése. E folyamatok a világ számos területén olyannyira előrehaladottá váltak, hogy azoknak egy fenntartható állapot felé történő visszafordítására, káros hatásainak mérséklésére csak rendkívüli erőfeszítések árán van lehetőség. Somogy megyében e globális folyamatok, valamint azok káros hatásai – részben a gazdasági recesszió mellékhatásának betudhatóan és kevésbé a tudatos környezethasználatnak köszönhetően – még kevésbé érzékelhetőek, így itt viszonylag kedvező táji-természeti adottságok mellett van lehetőség a környezettudatos, gazdasági és társadalmi szempontból is fenntartható fejlesztési stratégiák mentén felépíteni a vármegye fejlesztési portfólióját, ill. programját. A globális versenyben mutatkozó „hátrányból” előnyt kovácsolva, a vármegye természeti értékeinek megőrzése mellett, a meglévő természeti erőforrások olyan, fenntartható módon történő használata kell, hogy célként megfogalmazódjon, amely elsősorban a belső igények, a vármegye lakosságának hosszú távú kiszolgálását tartja szem előtt. Az erőforrások kitermelését és külpiacokon való értékesítését úgy kell tervezni, hogy annak volumene ne veszélyeztesse a somogyi emberek ellátásbiztonságát, ne járasson a lakosság életminőségének romlásával hosszú távon sem. Az értékes tájjelleg megőrzése és a tájhasználati konfliktusok mérséklése érdekében törekedni kell az új beépítésre szánt területek kijelölésének racionális keretek közötti minimalizálására, a barnamezős területek hasznosítási arányának növelése mellett. *A fejlesztések tervezése és kiválasztása során indokolt annak vizsgálata, hogy az adott beavatkozás milyen hatással van a természetes élőhelyekre, az ökológiai kapcsolatokra és az ökoszisztéma-szolgáltatásokra. A program előnyben részesíti azokat a fejlesztéseket, amelyek hozzájárulnak a természeti rendszerek állapotának megőrzéséhez vagy javításához, valamint a klímaalkalmazkodási képesség erősítéséhez.*

A fejlesztések megvalósítása során kiemelt figyelmet kell fordítani a fenntarthatóságra mind környezetvédelmi, mind tájképi, városképi, mind gazdasági szempontból. A nem műemlék nem védett épületeknél, építményeknél fontos, hogy alacsony karbantartás igényű anyagokat, berendezéseket alkalmazzanak (pl.: műanyag nyílászáró, nincs napfénynek kitett fafelület). A műemlék vagy helyi védett épület fejlesztésénél az eredeti állapot közeli helyreállítás és az eredeti szerkezetek, anyagok minél nagyobb részének a megőrzése a kiemelt cél. A nyomvonalas létesítményeknél tartós, fenntartható műszaki megoldásokat javasolt alkalmazni. Például megfelelően méretezett rétegrend, túl meredek részeken tartós műszaki stabilizálás, átemelő létesítménynél tartalékszivattyú. A balesetmegelőzés is fenntarthatósági szempont, például a veszélyes csomópontoknál balesetvédelmi megoldásokkal lehet csökkenteni a balesetveszélyt. Zöld infrastruktúra esetén a tájba, telepítési helyszínhez illeszkedő, a klímaváltozásnak ellenálló növénytársulást telepítése javasolt. Fontos, hogy a projekteknek ne legyen „kioltó” hatása, közúton 15 kilométeres körzeten belül ne legyen azonos, kihasználatlan kapacitású szolgáltatás. Ugyanilyen fontos a mérethatékonyság, amely sokszor együttműködéssel társulások, szövetkezetek útján érhető el. Energetikai létesítmények esetén is szempont a műszaki fenntarthatóság, például az alapanyag biztosítottasága, az alkalmazott anyagok tartóssága,

minősége. Szolgáltatások fejlesztése esetén vizsgálendő kérdés, hogy a működés a támogatás után is biztosított-e, azonos vagy kisebb kapacitással fenntartható-e. A rendezvények, programok esetén is fontos, hogy azok fenntarthatóak legyenek, azaz rendszeresen szolgálják az általuk kitűzött célt.

Környezetvédelmi szempontú cél, hogy minél nagyobb arányban elterjedjen a megújuló energia alkalmazása. A fejlesztések során ösztönözni kell a szürkevíz, esővíz hasznosítását, segítve a vízvisszatartást. Előnyben kell részesíteni a hulladékhasznosításból származó anyagokat mind az építés, mind a működtetés során. Fontos cél az alacsony hulladékképződés, a hulladékból származó energiatermelés támogatása, a hulladékcsökkentés, amely rendezvények esetén is értelmezhető, például.: rendezvényeken egyszer használatos eszközök felhasználásának csökkentése. Cél az azbesztmentesítés, ha van azbeszt a fejlesztéssel érintett épület anyagában. A szennyvíz-technológiai és csapadékvíz-gazdálkodási fejlesztések között a fenntartható fejlődés környezeti követelményeinek megfelelő iszapkezelés is kiemелendő. Az iparfejlesztésnél célszerű a beruházókat védőerdő telepítésére és az üzemi zöldterületen a minél nagyobb CO₂ lekötést biztosító növényzet megőrzésére, telepítésére ösztönözni, de az extenzív zöldtetők is e célt szolgálhatják. A környezetkímélő mobilitást szolgálhatják az elektromos, vagy hidrogén autó- és kerékpártöltők telepítése. A fejlesztéssel létrejött létesítmények hosszú távú üzemeltetése során keletkező zöld hulladék hasznosításának a biztosítása és a környezetvédelmi, egészséges életmódra vonatkozó szemléletformálás is fontos célok.

A természeti területeket a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtt feltáró turisztikai beavatkozásoknál kiemelt figyelemmel kell lenni az ökológiai szempontokra, a környezetállapotra gyakorolt hatásokra. Minden esetben vizsgálni kell, hogy szükséges-e környezeti hatásvizsgálat a beruházáshoz és azt szükségesség esetén, továbbá kétség esetén is mindig el kell végezteni a projekt előkészítés során.

Az érzékeny természeti erőforrás (pl. termálvíz) kiaknázásával járó fejlesztések esetén különös figyelmet kell fordítani a fenntarthatósági szempontokra, és az azokat legjobban szolgáló technológiákat kell előnyben részesíteni.

Új vonalas infrastruktúra kijelölése esetén fontos, hogy az ne érintsen védett területeket, jogi védelem nélkül is megóvásra érdemes természeti és táji területeket, vagy mindezek közvetlen környezetét, és hogy a lakott területeket potenciálisan terhelő zajt és rezgést elnyelő/megakadályozó változatok kerüljenek megvalósításra. Általános szempontként is elmondható, hogy lehetőség szerint kerülendő az új közlekedési infrastruktúra létesítése a termőtalaj és a természeti területek kárára. Kerékpárutak esetében az élővilágot zavaró és az élőhelyeket elválasztó hatások gyengébbek, de védett vagy sérülékeny természeti területeken ezek kialakítása is kerülendő.

A Balaton térségében kiemelten fontos a vízminőség javítása, ezt a turizmus, a mezőgazdaság és az ipar fejlesztése során kiemelten figyelembe kell venni, kizárólag ehhez hozzájáruló technológiákat szabad csak a fejlesztések során bevezetni.

A turizmus fejlesztése során a helyi értékekre koncentráló és a környezetet nem terhelő, az ökológiai fenntarthatóságot biztosító, vagy a káros hatásokat lehetőség szerint minimalizáló, bevonás alapú zöld, öko- és slow-turisztikai szolgáltatások és attrakciók fejlesztése preferálandó.

A fenntarthatósági elv illeszkedik az SDG 8 (Fenntartható gazdasági növekedés), SDG 12 (Felelős termelés és fogyasztás), valamint SDG 13 (Klímavédelem) céljaihoz, biztosítva az erőforrás-hatékony és klímatudatos fejlődést.

A fenntartható fejlődés biztosítása érdekében a fejlesztések tervezése és kiválasztása során indokolt előzetesen vizsgálni, hogy az adott beavatkozás milyen módon hat a természetes élőhelyekre, az ökológiai kapcsolatokra, a tájhasználatra és az ökoszisztéma-szolgáltatásokra.

Ennek megfelelően a program végrehajtása során előnyben részesítendőek azok a fejlesztések, amelyek hozzájárulnak a természeti kockázatok csökkentéséhez, a táji rendszerek alkalmazkodóképességének javításához, valamint a természetes rendszerek állapotának megőrzéséhez vagy helyreállításához.

A fejlesztések értékelése során javasolt továbbá olyan minimum környezeti és természetvédelmi megfelelési követelmények alkalmazása, amelyek biztosítják, hogy a támogatott beruházások ne eredményezzenek jelentős természetkárosodást, és ahol lehetséges, hozzájáruljanak a természetes élőhelyek állapotának javításához vagy nettó ökológiai nyereség eléréséhez.

c.) Partnerségen alapuló szinergikus fejlődés gyakorlati elterjedésének elősegítése

A fejlesztési programok sikerességének és hatásosságának egyik előfeltétele a partnerség kialakítása minél szélesebb társadalmi csoportok és intézményi szereplők bevonásával a koncepció kialakításától a program megvalósításáig. Ehhez létre kell hozni és működtetni kell azokat a csatornákat, amelyek segítenek az együttműködés megteremtésében. A vállalkozások együttműködésének elmélyítésében a vármegyei vállalkozásfejlesztési szervezet (Somogy Vármegyei Vállalkozói Központ Alapítvány) a Somogyi Kereskedelmi- és Iparkamara, illetve a szomszédos megyék hasonló szervezetei, illetve a határos horvát megyék fejlesztési ügynökségei fontos szerepet kell, hogy kapjanak. A széles partneri kör bevonása segít a legfontosabb problémák felszínre hozásában, a legjobb megoldások kidolgozásában és a fejlesztések elfogadtatásában, nem utolsósorban azok hosszú távú fenntartásában. Ennek egyik kulcs eleme, hogy a közösségek magukénak érezzék a későbbiekben megvalósuló fejlesztéseket - melynek megalapozása már a programozás időszakában megkezdődik -, ezzel is biztosítva azok felelős használatát.

Elengedhetetlen a rendszerszerű gondolkodás kialakítása, a problémák megoldására komplex válaszok, beavatkozások kialakítása és a térségi alapú megközelítés alkalmazása. Térségi alapú közelítéssel és közvetlenül érintett közösségek bevonásával a kihívások azonosítása, a partnerek megtalálása, a helyi ismeretek hasznosítása és az együttműködés kialakítása is könnyebbé válik, a kitűzött célok elérésének esélye növekszik. A tervezett fejlesztések összehangolt, egymásra épülő megvalósítása mind idő-, mind költségáfordítás, mind a várható eredmények elérése tekintetében hatékonyságnövekedéssel járhat.

A partnerségi elv az SDG 17 (Partnerség a célok eléréséért) célkitűzéséhez kapcsolódik, erősítve az önkormányzati, gazdasági és civil szereplők együttműködését.

A partnerségi elv közvetlenül kapcsolódik az alábbi fenntartható fejlődési célhoz:

- SDG 17 – Partnerség a célok eléréséért

Somogy vármegye fejlesztési kihívásai – különösen a területi különbségek, a gazdasági szerkezetváltás és a természetvédelmi kérdések – csak több szereplő együttműködésével kezelhetők.

A partnerségi megközelítés a gyakorlatban megjelenik:

- önkormányzatok, gazdasági szereplők és civil szervezetek bevonásában,
- tematikus munkacsoportok működtetésében,
- határ menti és nemzetközi együttműködésekben,
- az SDG- és természetalapú szakpolitikai koordináció erősítésében.

d) Fenntartható finanszírozási megfelelés és finance-readiness

A Területfejlesztési Program célja, hogy a vármegyei fejlesztések ne csupán szakpolitikai, hanem finanszírozási szempontból is fenntarthatóak legyenek. Ennek érdekében a program integrálja a fenntartható finanszírozás (sustainable finance) elveit a stratégiai célrendszerbe.

A program olyan fejlesztési irányokat támogat, amelyek:

- „összhangban állnak az Európai Unió fenntartható finanszírozási keretrendszerével, különösen az EU Taxonómia Rendelettel (2020/852),
- elősegítik a zöld beruházások megvalósítását,
- lehetővé teszik zöld kötvények, fenntarthatósági célhoz kötött kötvények (SLB –

- Sustainability-Linked Bond) és egyéb fenntartható pénzügyi eszközök alkalmazását,
- figyelembe veszik a természet- és biodiverzitás-kockázatokat,
- hozzájárulnak a klíma- és környezeti célok teljesítéséhez.

A program elősegíti, hogy a vármegyei projektportfólió „finance-ready” legyen, azaz:

- rendelkezzen környezeti és klímavédelmi megfelelési igazolással,
- igazolhatóan alkalmazza a Do No Significant Harm (DNSH) elvet,
- dokumentáltan vizsgálja a természetre és ökoszisztémákra gyakorolt hatásokat,
- mérhető fenntarthatósági indikátorokkal rendelkezzen.

A fenntartható finanszírozási szempontok integrálása hozzájárul ahhoz, hogy a vármegye:

- nagyobb eséllyel vonjon be uniós és nemzetközi forrásokat,
- alkalmas legyen zöld finanszírozási konstrukciók alkalmazására,
- csökkentse a természethez kapcsolódó pénzügyi kockázatokat,
- növelje fejlesztési politikájának hosszú távú stabilitását és hitelességét.

A finance-readiness megközelítés a program végrehajtásának minőségi erősítését jelenti, és szorosan kapcsolódik a természetvédelmi és biodiverzitás-alapú döntéshozatali mechanizmusokhoz.

A program végrehajtása során a vármegye törekszik arra, hogy a fejlesztési források felhasználása ne csupán általános fenntarthatósági elvekhez, hanem konkrét természet- és biodiverzitás-védelmi szempontokhoz is igazodjon. Ennek érdekében a fejlesztések előkészítése és értékelése során javasolt olyan egységes szempontrendszer alkalmazása, amely meghatározza a természetpozitív fejlesztések minimumkövetelményeit, kizárja a jelentős természetkárosító hatással járó beruházásokat, és előnyben részesíti a mérhető ökológiai eredményeket felmutató projekteket.

A program támogatja továbbá olyan projektportfólió kialakítását, amely alkalmas arra, hogy a vármegyei fejlesztések finanszírozási szempontból is előkészítetté, azaz „financial-readiness” szempontból alkalmassá váljanak a magántőke bevonására. Ennek része különösen a projektek szakmai és pénzügyi előkészítésének erősítése, a természetre gyakorolt hatások előzetes értékelése, a Do No Significant Harm (DNSH) elv alkalmazása, valamint a mérhető biodiverzitási és ökoszisztéma-szolgáltatási eredmények beépítése a projektlogikába.

A vármegye törekszik arra is, hogy a fejlesztési források tervezése és nyomon követése során megjelenjen a biodiverzitási szempontú költségvetési láthatóság. Ennek érdekében javasolt elkülönítetten nyomon követni azon fejlesztéseket és forrásokat, amelyek közvetlenül hozzájárulnak a természetes élőhelyek megőrzéséhez, helyreállításához, a zöld infrastruktúra fejlesztéséhez vagy az ökoszisztéma-szolgáltatások erősítéséhez.

e) SDG-alapú keretrendszer integrálása a Területfejlesztési Programba

A Területfejlesztési Program célrendszere összhangban áll az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljaival (Sustainable Development Goals – SDGs). A program a fenntarthatósági szempontokat eddig implicit módon tartalmazta, azonban a jelen módosítás során a célrendszer explicit SDG-logika mentén kerül értelmezésre.

A TFP átfogó, tematikus, területi és horizontális céljai összerendelésre kerülnek az ENSZ 17 fenntartható fejlődési céljával annak érdekében, hogy a fejlesztési beavatkozások nemzeti keretben is értelmezhetők legyenek, a program hozzájárulása mérhetővé váljon a globális fenntarthatósági célokhoz, megalapozott baseline álljon rendelkezésre a további fejlesztésekhez. A keretrendszer alkalmazása során azonosításra kerül, hogy az egyes prioritások mely SDG-khez kapcsolódnak, megkülönböztetésre kerül a közvetlen és közvetett hozzájárulás, értékelésre kerül, hogy mely SDG-területek tekinthetők erősnek Somogy vármegyében, valamint mely célok alulreprezentáltak, és további szakpolitikai erősítést igényelnek.

Előzetes értékelés alapján különös figyelmet igényelhetnek:
SDG 5 – Nemek közötti egyenlőség

SDG 10 – Egyenlőtlenségek csökkentése
SDG 12 – Felelős fogyasztás és termelés
SDG 13 – Fellépés az éghajlatváltozás ellen
SDG 15 – Szárazföldi ökoszisztémák védelme

Az SDG-alapú keretrendszer egyben baseline-értékelési eszközként is szolgál, amely lehetővé teszi a jövőbeni szakpolitikai fejlesztések és javító intézkedések megalapozását. A célrendszer és az SDG-k részletes összerendelését a program melléklete tartalmazza.

II.3. A stratégiai programrészben bemutatott célrendszer külső és belső koherenciájának bemutatása

Belső koherencia vizsgálat

A célok esetében használt rövidítések az alábbiak szerint értelmezendők:

Jelölés	Tematikus / területi cél megnevezése
TEM1 (közvetlen kapcs.)	A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása
TEM2 (közvetett kapcs.)	Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése
TEM3	Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása
TEM4	A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése
TEM5	Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése
TER1	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet komplex fejlesztése
TER2	Kaposvár centrum szerepének erősítése, vonzáskörzetének fejlesztése
TER3	Járasközpontok, városok funkcióinak megerősítése
TER4	Vidéki térségekben lakók életminőségének javítása, területi különbségek mérséklése
TER5	Határ menti térségek fejlesztése

A jövőkép, a fejlesztési elvek és az átfogó cél kapcsolatának bemutatása

A Somogy Megyei Fejlesztési Koncepció *jövőképe* egy, a sokszínű természeti környezettel harmóniában fejlődő, a társadalom minden rétege számára jó életminőséget biztosító térséget vizionál. A jövőkép által megfogalmazásra kerül, hogy mindez úgy biztosítható, ha a fejlődés a szolidáris közösségek, a városi és vidéki térségek egymást segítő együttműködésén alapul.

A koncepció keretében meghatározott mindhárom **horizontális cél** teljes mértékben képes szolgálni a *jövőkép* beteljesülését az alábbiak szerint:

- *A különböző társadalmi csoportok esélyegyenlőségének megteremtése* horizontális cél elérésével a vármegye minden polgára egyenrangú hozzáférést érhet el és egyenlő bánásmódban részesülhet a közösség számára nyújtott szolgáltatások terén és a közösséget erősítő folyamatokban, jelentősen hozzájárulva ezzel a lakosság életminőségének javításához.
- *A társadalmi, gazdasági és ökológiai tűrőképességet szem előtt tartó fenntartható növekedés biztosítása* horizontális cél az egyik legfontosabb alappillére a fejlesztési koncepciónak, az abban meghatározott célrendszer szinte minden elemét átszövi e gondolatosság és tenni akarás. A jövőkép a megyében jelenleg is adottságként meglevő sokszínű természeti környezet, mint kiemelkedő érték megőrzésére épít. Ennek eléréséhez elengedhetetlen a természeti erőforrások hosszútávon is fenntartható használatán alapuló fejlődés lehetőségének megteremtése, a vármegye belső erőforrásain túli használatának elkerülése. Ha sikerül megtalálni az optimális egyensúlyi szintet a helyi társadalmi jólét biztosításához szükséges erőforrás felhasználás, valamint a természeti, táji környezet értékeinek megőrzése, ezzel együtt az emberi élet számára egészséges környezet fenntartása között, úgy a természettel harmóniában történő

fejlődés nagymértékben hozzájárul a vármegye lakossága jó életminőségének hosszú távú biztosításához.

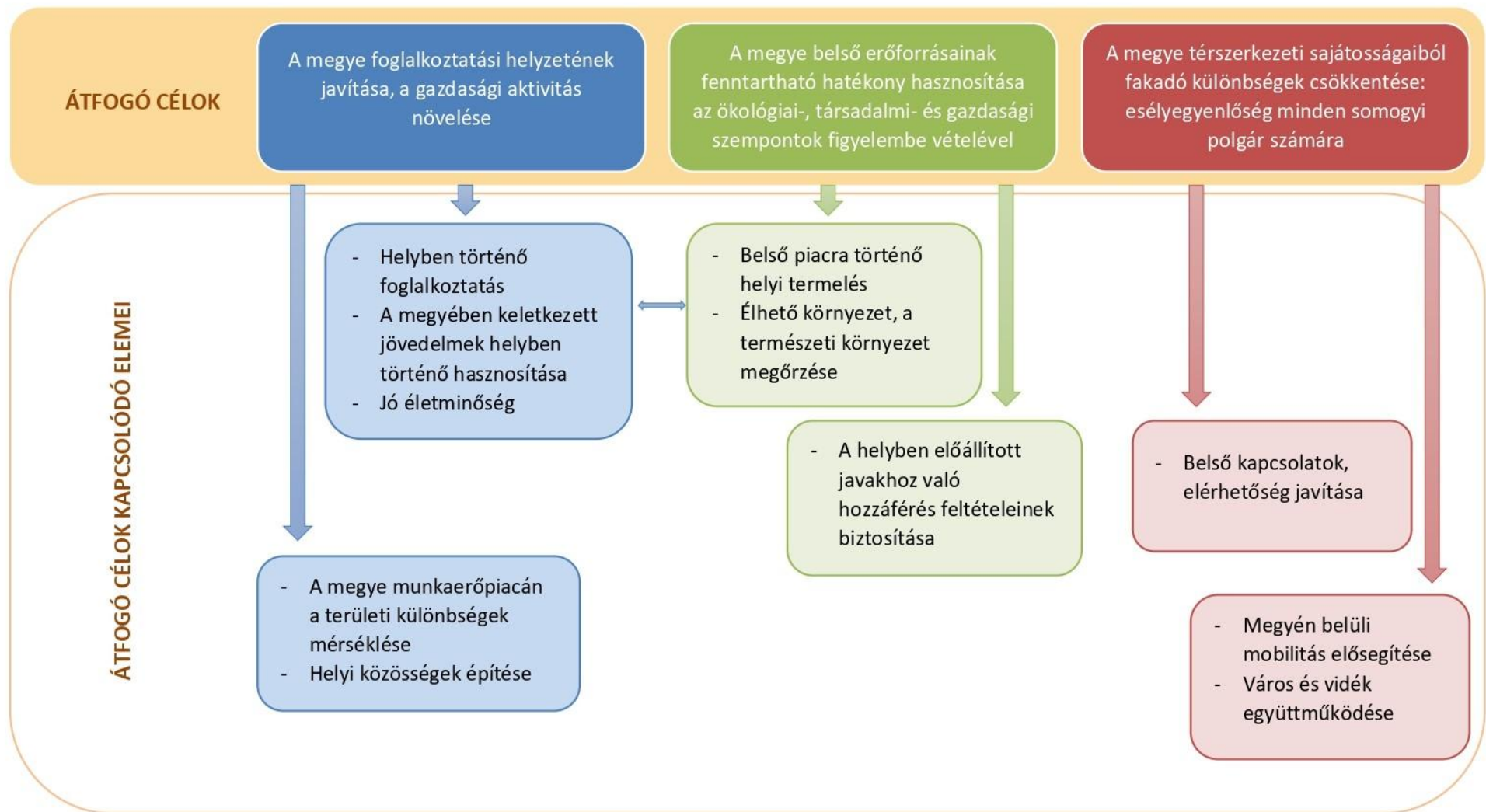
- *A partnerségen alapuló szinergikus fejlődés gyakorlati elterjedésének elősegítése* horizontális elv teljesülése nagymértékben segíti a jövőképpen megfogalmazott, a városi és vidéki térségek szolgáltatásainak egymásra épülésén, a szolidáris közösségek együttműködésén alapuló fejlődést. A rendszerszerű gondolkodást, az összetettebb térségi és társadalmi problémákra adandó komplex válaszok kialakításának hatékonyságát jelentősen javítja a partnerségben megvalósuló együttgondolkodás. A párhuzamosan megvalósuló elaprózott fejlesztések halmazát felváltó, széleskörű partnerségben megvalósuló komplex fejlesztések sokkal alacsonyabb szintű erőforrás felhasználás mellett valósíthatóak meg.

A koncepció keretében az **átfogó célok** úgy kerültek meghatározásra, hogy azok maximálisan segítsék a **jövőképpen** megfogalmazott célállapot elérését.

- *A vármegye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése* átfogó cél a jövedelem alapú társadalomban talán a legközvetlenebb módon tudja segíteni a jövőkép által elővetített, a vármegye lakossága jó életminőségének biztosítását. A rendszeres jövedelem az egyén stabil életszínvonalának és létbiztonságának elérésén túl hozzájárulhat a közösségek fejlődéséhez is, hiszen a vármegye polgárainak nem kell erőforrásaikat teljes mértékben az egyéni létfenntartás feltételeinek megteremtésére koncentrálni, lehetőségük nyílik (akár anyagi) a közösségi tevékenységek folytatásához, a helyi közösségek építéséhez. Ezen átfogó cél elérését a horizontális célok közül jelentős mértékben segítik a különböző társadalmi csoportok esélyegyenlőségének megteremtése cél által megfogalmazott elvárások.
- *A vármegye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontjainak figyelembevételével* átfogó cél a vármegye, mint élhető környezet hosszú távú fenntarthatóságát garantálja. Ahogy a jövőkép is megfogalmazza, Somogy vármegye sokszínű természeti környezetét, mint az emberi jó életminőség egyik alappilléret meg kell őrizni, ennek érdekében a vármegye belső erőforrásaival úgy kell gazdálkodni, hogy a helyi gazdaság erősítésével fenntartható, a környezeti konfliktusok minimalizálását célzó endogén fejlődés valósulhasson meg. A horizontális célok közül különösen nagy jelentősége van e cél elérésének elősegítésében a társadalmi, gazdasági és ökológiai tűrőképességet szem előtt tartó fenntartható növekedés biztosítása cél keretében meghatározott feltételek teljesülésének.
- *A vármegye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára* átfogó cél elsősorban a vármegye lakossága életminőségének javítását szolgálja, de jelentős mértékben segíti a jövőképpen elérni kívánt együttműködő városi és vidéki térségek rendszerének kialakulását is. Megteremti a mobilitás feltételeit, elérhetőséget teremt a ma még elszigetelt térségek, települések lakossága számára a magas színvonalú városi szolgáltatások felé. A horizontális célok és elvek közül ezen átfogó cél teljesülését kettő is közvetlenül szolgálja: a különböző társadalmi csoportok esélyegyenlőségének megteremtése, valamint a partnerségen alapuló szinergikus fejlődés gyakorlati elterjedésének elősegítése.

Mindazon túl, hogy az átfogó célok együttesen szolgálják a jövőképben felvázolt célállapot elérését, a három átfogó cél egyes elemei szinergikus hatást kifejtve segítik elő a másik két átfogó cél elérését is. Az *átfogó célok* ilyen irányú *kapcsolódási rendszerét* az alábbi ábrán szemléltetjük:

3. Ábra: Az átfogó célok kapcsolódási rendszere

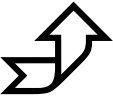

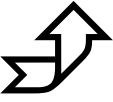

Forrás: Somogy Megye Területfejlesztési Konceptiója

A tematikus célok és az átfogó célok kapcsolata

A **tematikus célok** rendszerének hozzájárulása az **átfogó célok** eléréséhez rendszerszemléletben, komplex módon értelmezhető, azaz az egyes átfogó célok nem egymástól elszigetelt részrendszerekként építenek kapcsolatot a specifikus célok adott részalmazával, hanem az egyes tematikus célok több átfogó cél elérésére is gyakorolnak közvetlen, vagy közvetett hatást. E kapcsolati rendszer az alábbi mátrix segítségével jellemezhető (az adott átfogó cél elérését elsődlegesen szolgáló tematikus célok jelölése a legvastagabb nyíllal, a nem elsődleges, de még jelentős hatást gyakorló tematikus célok jelölése a közepes méretű nyíllal, míg a közvetett hatást gyakorló tematikus célok jelölése a kisméretű nyíllal történt):

1. Táblázat: Az átfogó és a tematikus célok kapcsolatrendszere

Átfogó célok Tematikus célok	A vármegye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése	A vármegye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembe vételével	A vármegye térszerkezeti sajátosságaiából fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára
A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása			
Piac képes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése			
Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása			
A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése			
Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése			

Forrás: Somogy Megye Területfejlesztési Koncepciója

A területi és a tematikus célok kapcsolódása

A **területi célok** (a megyén belül különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységek) rendszere a fejlesztési koncepciót megalapozó helyzetértékelésben megfogalmazott fejlesztési irányok területi kategóriáinak figyelembevételével került meghatározásra azzal, hogy a területi célok elérését a **tematikus célok** mentén meghatározott komplex eszközrendszer biztosítja. A területi és a tematikus célok kapcsolati rendszere (az, hogy az egyes tematikus célok eszközrendszere milyen súlyt képvisel az adott területi cél elérésében) az alábbi mátrixban foglalható össze:

2. Táblázat: A területi és a tematikus célok kapcsolatrendszer

Területi cél	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet komplex fejlesztése	Kaposvár centrum szerepének erősítése, vonzáskörze- tének fejlesztése	Járasközpontok, városok funkcióinak megerősítése	Vidéki térségekben lakók életminőségének javítása, területi különbségek méréséklése	Határ menti térségek fejlesztése
Tematikus cél					
A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása					
Piacépes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése					
Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása					
A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése					
Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése					

Forrás: Somogy Megye Területfejlesztési Koncepciója

Külső koherencia vizsgálata

3. Táblázat: A Somogy vármegyei célok külső koherenciája szomszédos megyék, kiemelt térségek célkitűzéseivel

Külső szereplők:	Baranya Megye	Tolna Megye	Fejér Megye	Veszprém Megye	Zala Megye	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	Dél-Dunántúli Gazdaság-fejlesztési Zóna
Megyei célok:							
I. Átfogó cél: A megye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése						↗	↗
II. Átfogó cél: A megye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembe vételével						↗	
III. Átfogó cél: A megye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára							↗
TEM1. A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗
TEM2. Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése						↗	↗
TEM3. Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása						↗	↗
TEM4. A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése						↗	
TEM5. Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése	↗	↗			↗	↗	
TER1. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet komplex fejlesztése - Balaton Kiemelt Üdülőkörzet		↗	↗	↗	↗	↗	↗
TER2. Kaposvár centrum szerepének erősítése, a város és vonzáskörzetének fejlesztésével - Kaposvár - fenntartható városfejlesztéssel fejlesztendő terület	↗	↗					↗
TER3. Járasközpontok, városok, funkcióinak megerősítése - városi rangú települések, kivéve Kaposvár							↗
TER4. Vidéki térségekben lakók életminőségének javítása, területi különbségek mérséklése - Fejlesztendő belső vidéki térség	↗						↗
TER5. Határmenti térségek fejlesztése - Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások	↗				↗		↗

Forrás: Somogy Vármegye Területfejlesztési Programja

4. Táblázat: A Somogy vármegyei célok külső koherenciája az ágazati operatív programok céljaival

Ágazati operatív programok:	DIMOP	EFOP	MAHOP	IKOP	GINOP	TOP	KEHOP	VP
Megyei célok:	Plusz	Plusz	Plusz	Plusz	Plusz	Plusz	Plusz	Plusz
I. Átfogó cél: A megye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése	↗		↗		↗	↗		↗
II. Átfogó cél: A megye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembe vételével			↗			↗	↗	↗
III. Átfogó cél: A megye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára	↗	↗		↗		↗	↗	
TEM1. A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása			↗		↗	↗		↗
TEM2. Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése		↗	↗		↗	↗		↗
TEM3. Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása			↗		↗	↗	↗	↗
TEM4. A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése	↗	↗				↗	↗	
TEM5. Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése	↗	↗		↗		↗	↗	
TER1. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet komplex fejlesztése - Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗
TER2. Kaposvár centrum szerepének erősítése, a város és vonzáskörzetének fejlesztésével - Kaposvár - fenntartható városfejlesztéssel fejlesztendő terület	↗	↗		↗	↗	↗	↗	↗
TER3. Járásközpontok, városok, funkcióinak megerősítése - városi rangú települések, kivéve Kaposvár	↗	↗		↗	↗	↗	↗	↗
TER4. Vidéki térségekben lakók életminőségének javítása, területi különbségek mérséklése - Fejlesztendő belső vidéki térség	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗
TER5. Határmenti térségek fejlesztése - Barcsi és Curgói komplexen fejlesztendő járások	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗

Forrás: Somogy Vármegye Területfejlesztési Programja

A stratégiai célrendszer illeszkedése az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljaihoz

A program átfogó, tematikus és területi céljai megfeleltetésre kerültek az ENSZ 17 Fenntartható Fejlődési Céljával (SDG). Az összerendelés során megkülönböztetésre került a közvetlen és közvetett hozzájárulás.

A stratégia különösen erősen kapcsolódik az alábbi célokhoz:

- SDG 8 – Tisztességes munka és gazdasági növekedés
- SDG 9 – Ipar, innováció és infrastruktúra
- SDG 11 – Fenntartható városok és közösségek
- SDG 15 – Szárazföldi ökoszisztémák védelme

Ugyanakkor fejlesztési potenciál azonosítható az alábbi területeken:

- SDG 5 – Nemek közötti egyenlőség
- SDG 10 – Egyenlőtlenségek csökkentése
- SDG 12 – Felelős fogyasztás és termelés
- SDG 13 – Klímavédelem

A célrendszer és az SDG-k közötti részletes megfeleltetést a mellékletben szereplő SDG–TFP mátrix tartalmazza.

Somogy vármegye sajátos területi és társadalmi szerkezete – a belső perifériák jelenléte, a hátrányos helyzetű térségek és társadalmi csoportok aránya – indokolja az egyenlőtlenségek mérséklésének kiemelt kezelését.

A gyakorlatban ez megjelenik:

- a hátrányos helyzetű térségek fejlesztési prioritásában,
- a foglalkoztatási és képzési programok célzott kialakításában,
- a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javításában,
- a nők és sérülékeny csoportok gazdasági részvételének erősítésében.

Somogy vármegye gazdasági szerkezetében kiemelt szerepet játszik az agrárgazdaság, a turizmus és a természeti erőforrásokra épülő ágazatok, ezért a gazdasági növekedés csak erőforrás-hatékony és klímaadaptív módon biztosítható.

A gyakorlatban ez megjelenik:

- energiahatékonysági és megújuló energia beruházásokban,
- fenntartható turizmusfejlesztésben,
- körforgásos gazdasági megoldások támogatásában,
- klímaadaptációs és reziliencia-növelő intézkedésekben.

III. A prioritások azonosítása és rendszerezése

A fejlesztési koncepció célrendszerében foglalt átfogó-, tematikus és területi célok elérése érdekében meghatározásra kerültek azok a prioritások, melynek keretében az adott beavatkozások, mint a koncepció végrehajtása során alkalmazott fejlesztési eszközök alkalmazására sor kerül.

A specifikus célok elérését biztosító prioritások rendszere a tematikus specifikus célok köré csoportosítva kerül bemutatásra, azaz a prioritások direkt módon illeszkednek a tematikus specifikus célokhoz, így azok közvetlenül megfeleltethetők egymással. Fontos azonban megjegyezni, hogy a tematikus specifikus célok alá besorolt prioritások egyben komplex formában szolgálják a területi célkitűzések elérését is.

A fejlesztési prioritások természetvédelmi megfelelési keretrendszere

A Területfejlesztési Program fejlesztési prioritásai egységes természetvédelmi és ökológiai megfelelési keretrendszer szerint kerülnek értelmezésre. A program bevezeti a háromszintű természetvédelmi értékelési logikát, amely valamennyi prioritás, intézkedés és projektkiválasztási elv esetében irányadó.

A háromszintű logika az alábbi elemekből áll:

1. Kárcsökkentés (Reducing Harm)

A fejlesztések tervezése során elsődleges szempont a természetkárosító hatások minimalizálása. Ide tartozik különösen:

- élőhely-fragmentáció elkerülése,
- talaj- és vízszennyezési kockázatok csökkentése,
- erőforrás-hatékonyság javítása,
- klímavédelmi szempontok figyelembevétele.

2. „Do No Significant Harm” (DNSH)

A program valamennyi prioritás esetében érvényesíti a jelentős környezeti károkozás tilalmának elvét.

A fejlesztések nem eredményezhetnek:

- a biodiverzitás jelentős romlását,
- természetvédelmi területek állapotának károsítását,
- klímakockázatok növekedését,
- ökoszisztéma-szolgáltatások tartós gyengülését.

A DNSH-elv a prioritások és intézkedések tervezésének, valamint a projektkiválasztásnak is kötelező szűrője.

3. Nettó ökológiai nyereség (Net Ecological Gain)

A program törekszik arra, hogy a fejlesztések – ahol lehetséges – ne csupán semlegesek legyenek, hanem pozitív ökológiai hatást generáljanak. Ennek formái lehetnek:

- élőhely-helyreállítás,
- zöld infrastruktúra fejlesztés,
- természetalapú megoldások (Nature-based Solutions) alkalmazása,
- ökoszisztéma-szolgáltatások erősítése.

A háromszintű logika alkalmazása:

- a fejlesztési prioritások megfogalmazásánál,
- az intézkedések részletezésénél,
- a projektkiválasztási elveknél,
- valamint a monitoring rendszerben is érvényesül.

A keretrendszer célja, hogy a gazdaságfejlesztési és területfejlesztési beavatkozások összhangban álljanak a vármegye természetvédelmi, klímavédelmi és fenntarthatósági célkitűzéseivel.

A fejlesztési prioritások végrehajtása során javasolt olyan egységes projektértékelési keretrendszer alkalmazása, amely valamennyi releváns beavatkozás esetében vizsgálja:

- a projekt természeti kitettségét és természeti erőforrás-függését,
- a fejlesztés várható hatását az élőhelyekre, ökológiai kapcsolatokra és ökoszisztéma-szolgáltatásokra,
- valamint a projekt által elérni kívánt konkrét természetvédelmi vagy biodiverzitási eredményeket.

Az ilyen szempontrendszer célja, hogy a program ne pusztán általános környezetvédelmi megfelelést biztosítson, hanem tudatosan támogassa a természetpozitív fejlesztések előtérbe kerülését.

III.1. A prioritások bemutatása.

1. Tematikus specifikus célhoz (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása) illeszkedő prioritások:

I. prioritás: Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája:

P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;

P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése

P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása

II. prioritás: A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája:

- P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;**
- P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;**
- P2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, vármegyei gazdaságfejlesztési ügynökség tevékenység létrehozása,**

III. prioritás: Somogy vármegye turisztikai potenciáljának erősítése

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája:

- P3.1. Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése**
- P3.2. Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés**
- P3.3. Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése**

2. Tematikus specifikus célhoz (Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése) illeszkedő prioritás:

IV. prioritás: A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája:

- P4.1. Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen az erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés a siófoki és kaposvári központú szakképzési centrum tudásbázisán);**
- P4.2. A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében;**
- P4.3. Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése;**

3. tematikus specifikus célhoz (Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása) illeszkedő prioritások:

V. prioritás: A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a vármegye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája:

- P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;**
- P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;**
- P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;**
- P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.**

4. tematikus specifikus célhoz (A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése) illeszkedő prioritás:

VI. prioritás: A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája:

P6.1. A periférikus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;

P6.2. A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása;

P6.3. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.

5. tematikus specifikus célhoz (Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése) illeszkedő prioritások: VII. prioritás: Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája:

P7.1. A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása;

P7.2. Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása;

P7.3. Integrált településfejlesztési akciók támogatása;

P7.4. Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben;

P7.5. Egészségügyi alap- és szakellátás, fekvőbeteg ellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése;

P7.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközis stb.), szakellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;

P7.7. Lakosságmegtartó szolgáltatások fejlesztésének a támogatása.

1. területi specifikus célhoz (Balaton Kiemelt Üdülőkörzet komplex fejlesztése - Balaton Kiemelt Üdülőkörzet) illeszkedő prioritások:

VIII. prioritás: Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy vármegyei részének fejlesztése

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája, amelyet előzetes elvi jóváhagyás esetén átdolgozunk a BKÜ-re, átszámozással együtt:

- P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;**
- P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése**
- P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;**
- P8.4. Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése**
- P8.5. Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés**
- P8.6. Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése + infokommunikációs fejlesztés, automatizálás**

5. területi specifikus célhoz (Határ menti térségek fejlesztése – Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások) illeszkedő prioritások:

IX. prioritás: Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája:

A I-VII. prioritás alábbi pontjait tartalmazná a területre átalakítva és átszámozva:

- P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;**
- P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;**
- P9.3. A periférikus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;**
- P9.4. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.**
- P9.5. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközik stb.), szakellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;**

III.2. A Somogy vármegyei prioritások közötti összefüggések bemutatása

Az egyes prioritások egymásra szinergikusan hatnak. A kapcsolatot röviden szövegesen jellemezzük, és egy táblázatban jelenítjük meg.

Az I. prioritás az élelmiszer alapanyag termeléssel, a feldolgozóipar fejlesztésével, a piacra jutás támogatásával, az együttműködés fejlesztésével, minden gazdasági jellegű tevékenységre hat, ideértve a szociális gazdaságot is.

A II. prioritás az üzleti infrastruktúra, ipari parkok, logisztika, tudástranszfer, együttműködés támogatásával, befektetés ösztönzéssel szintén minden gazdasági tevékenységre, a szociális gazdaságra is hatással van.

A III. prioritás a turizmus fejlesztése összekapcsolódik a helyi élelmiszerekkel, termékekkel. A kollégiumok nyári szálláshely célú hasznosításával a közoktatáshoz is kapcsolódik. A marketing, piacra jutás segítése a többi gazdasági ág termék-előállítása számára is piacot teremt.

A IV. prioritás a gazdaságot látja el munkaerővel az oktatás és szakképzés révén.

Az V. prioritás a vállalkozások, lakosság, közszolgáltatások megújuló energia felhasználásának, energiahatékonyságának növelését, a közösségi energiatermelés révén a közszolgáltatások fenntarthatóságát, a szociális gazdaságot is erősíti. A víziközmű rendszerek, vízgazdálkodás, hulladékhasznosítás, kezelés is hat szinte minden területre.

A VI. prioritás a hátrányos helyzetűek felzárkóztatása, foglalkoztatásának elősegítése, a kulturális és természeti örökség védelme, a helyi identitás erősítése, a közösségépítő programok erősítik a gazdaságot, a turizmust, szoros kapcsolata van az oktatással, képzéssel, átképzéssel. Ez a prioritás mindegyik prioritással szoros kapcsolatban van.

A VII. prioritás a mobilitás, az egészségügyi, a szociális ellátás, gyermekjóléti ellátás, óvoda, a kultúra, sport, szabadidő, lakhatás segítése révén minden más prioritásra hatással van, azok megvalósulását segíti.

A VIII. és XIX. prioritás egy-egy területhez kötődik. A VIII. elsősorban a gazdasághoz, továbbá azon szolgáltatásokhoz, amelyek a turizmust is szolgálják. A IX. elsősorban a hátrányos helyzet felszámolásához és az ezzel összefüggő gazdaságfejlesztéshez kötődik.

5. Táblázat: A Somogy vármegyei prioritások között lévő összefüggések bemutatása

	I. prioritás: Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése	II. prioritás: A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban	III. prioritás: Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése	IV. prioritás: A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása	V. prioritás: A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása	VI. prioritás: A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása	VII. prioritás: Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés	VIII. prioritás: Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése	IX. prioritás: Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járási fejlesztése
I. prioritás: Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése		✓	✓	✓		✓		✓	✓
II. prioritás: A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban	✓		✓	✓		✓		✓	✓
III. prioritás: Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése	✓			✓		✓		✓	✓
IV. prioritás: A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása	✓	✓	✓					✓	✓
V. prioritás: A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓
VI. prioritás: A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
VII. prioritás: Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
VIII. prioritás: Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése	✓	✓	✓		✓	✓	✓		
IX. prioritás: Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járási fejlesztése	✓	✓	✓		✓	✓			

Forrás: Somogy Vármegye Területfejlesztési Programja

IV. A célok és a prioritások közötti kapcsolatok azonosítása

A prioritások az átfogó, tematikus és területi célokhoz szorosan kapcsolódnak, tulajdonképpen azok részletes kibontásának tekinthetők. A kapcsolódást táblázatos formában is bemutatjuk a következő oldalon.

I. Átfogó cél: A vármegye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése

Szűkebb értelemben véve az első három prioritás a közvetlen munkahelyteremtő, amely ezen átfogó célhoz illeszkedik. A szociális gazdaságot nem soroltuk ide, mert az nem szerepel az átfogó célnál, illetve az eszközként tekinthető a cél felé vezető úton. Az utolsó két területi típusú prioritás is munkahelyteremtéshez kötődik.

II. Átfogó cél: A vármegye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai, társadalmi és gazdasági szempontok figyelembevételével

Az erőforrások fenntartható használata elsősorban a gazdasághoz kötődik, ezért az első három prioritásnak és az utolsó két területi típusú prioritásnak közvetlen kapcsolata van vele. A megújuló energiában, hulladékban rejlő erőforrás hasznosítási lehetőségek kapcsán az V. prioritáshoz is illeszkedik. Közvetetten a munkaerőpiacon kívüli aktív korúakra is belső erőforrásként tekinthetünk, így a VI. prioritáshoz is kapcsolódik ezen átfogó cél.

III. Átfogó cél: A vármegye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára

Az oktatás, képzés, a mobilitás, a helyi és térségi humán szolgáltatások, az ivóvízellátás, szennyvízkezelés, hulladékhasznosítás célok közvetlenül elsősorban a IV., VI. és VII. prioritáshoz kötődnek, illetve a IX. területi típusú prioritáshoz.

TEM1. A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása

A gazdaságfejlesztést fókuszba állító tematikus cél az első három prioritással és gazdasági megközelítésű VIII. területi prioritással van közvetlen kapcsolatban.

TEM2. Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése

Ez a tematikus cél a IV. prioritáshoz kapcsolódik, amely az oktatásra, képzésre helyezi a középpontot.

TEM3. Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása

Ez a tematikus cél a V. prioritáshoz kapcsolódik, amelyben az energiahatékonyság, megújuló energiatermelés, környezetvédelmi és kommunális fejlesztések (ivóvíz, szennyvíz, belvíz), hulladékkezelés- és hasznosítás jelenik meg.

TEM4. A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése

Ez a tematikus cél a VI. prioritáshoz kapcsolódik, amely a hátrányos helyzetűek felzárkóztatását, a kulturális és természeti értékek védelmét, a közösségépítést, a társadalom fejlődését szolgálja.

TEM5. Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése

A mobilitás fejlesztése, a lakosság életminőségét befolyásoló közszolgáltatások, közösségi terek és egyéb fejlesztések a fő céljai, amelyek a VII. prioritásban, illetve a területi típusú IX. prioritásban jelennek meg.

6. Táblázat: A Somogy vármegyei prioritások kapcsolódása a stratégiai célrendszerhez

Ágazati operatív programok:	I. prioritás: Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megerősítése	II. prioritás: A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban	III. prioritás: Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése	IV. prioritás: A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása	V. prioritás: A fenntartható gazdálkodást és erőforrások felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása	VI. prioritás: A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása	VII. prioritás: Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés	VIII. prioritás: Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése	IX. prioritás: Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése
Megyei célok:									
I. Átfogó cél: A megye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése	✓	✓	✓					✓	✓
II. Átfogó cél: A megye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembe vételével	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓
III. Átfogó cél: A megye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára				✓		✓	✓		✓
TEM1. A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása	✓	✓	✓					✓	
TEM2. Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése				✓					
TEM3. Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása					✓				
TEM4. A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése						✓			
TEM5. Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése							✓		✓
TER1. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet komplex fejlesztése - Balaton Kiemelt Üdülőkörzet		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
TER2. Kapos vár centrum szerepének erősítése, a város és vonzáskörzetének fejlesztésével - Kaposvár - fenntartható városfejlesztéssel fejlesztendő terület	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
TER3. Járasközpontok, városok, funkcióinak megerősítése - városi rangú települések, kivéve Kaposvár	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
TER4. Vidéki térségekben lakók életminőségének javítása, területi különbségek mérséklése - Fejlesztendő belső vidéki térség	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
TER5. Határmenti térségek fejlesztése - Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓

Forrás: Somogy Vármegye Területfejlesztési Programja

V. A prioritások bemutatása

A prioritásoknál megjelölt kedvezményezett kör esetében önkormányzat alatt települési önkormányzatot, a települési önkormányzatok társulásait és nemzetiségi önkormányzatot is értünk.

Valamennyi prioritás végrehajtása során érvényesíteni szükséges a természet- és biodiverzitás-védelmi szempontokat. A fejlesztések értékelése háromszintű logika mentén történik:

1. **Kárcsökkentés (reducing harm):** a környezeti terhelés minimalizálása.
2. **Do No Significant Harm (DNSH):** jelentős környezeti károkozás elkerülése.
3. **Nettó ökológiai nyereség (net ecological gain):** ahol lehetséges, a természet állapotának javítása.

A prioritások megvalósítása során vizsgálni szükséges a fejlesztések ökoszisztéma-szolgáltatásokra, élőhelyekre és biodiverzitásra gyakorolt hatását.

1.1 I. Prioritás: Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése

A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz:

Somogy vármegye természeti erőforrásokban mért gazdagságához viszonyítva az erőforrás felhasználás volumene és hatékonysága jelenleg rendkívül alacsony. A megyei területfejlesztési koncepcióban megjelenő átfogó, specifikus és horizontális célok több ponton is megfogalmazzák az agrár- és erdészeti termelési láncolatok fejlesztési céljait. Cél a természet nyújtotta lehetőségek, úgymint az országos átlagot meghaladó erdővagyon, a jó minőségű mezőgazdasági termőterületek, a felszíni vizekben gazdag területek fenntartható módon tervezett felhasználásával elsősorban a vármegye lakosságának magas színvonalon előállított javakkal történő ellátása, azon túl az ökológiai terhelhetőség szempontjait figyelembe vevő mértékben a külpiacok kiszolgálása magas hozzáadott értékű termékekkel és magas színvonalú szolgáltatásokkal. A hátrányos helyzetű településeken a foglalkoztatást, önfoglalkoztatóvá válást és az aprófalvas települések önfenntartóvá válását segítheti a mezőgazdaság fejlesztése is. A vármegye agrár- és erdészeti ágazatának megerősítése, valamint a természeti adottságainak intenzívebb kihasználhatósága érdekében szükséges e fejlesztési területekre fókuszált intézkedéseket megfogalmazni.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:

P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;

Az *intézkedés célja* Somogy vármegye agrár- és gazdaságföldrajzi potenciáljának kihasználása a feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítésével, valamennyi

nyersanyag feldolgozással foglalkozó szektor számára. Somogy vármegye az ország negyedik legerdősültebb vármegyéje, kedvező mező-, erdő- és vadgazdálkodási adottságokkal rendelkezik. További célként jelenik meg a helyben található nyersanyagok minél magasabb fokú feldolgozása, a helyi hozzáadott értékek növelésével, ezzel az aprófalvas vármegye vidéki lakosságának gazdasági vérkeringésbe való integrálása, munkahelyekkel való ellátása. Cél a mezőgazdasági termelők közös vállalkozásainak ösztönzése, amelyek keretében a termék készítést, tárolást, feldolgozást, értékesítést, gépbeszerzést és üzemeltetést közösen, költséghatékonyan végezhetik. Cél a mezőgazdasági termelés fejlesztése, állattenyésztés fejlesztése.

Az intézkedés keretében **támogatható tevékenységek:**

- Nyersanyagok rendelkezésre állásának biztosítása a gazdálkodásba bevont területek fenntartható használatával;
- A feldolgozóipar letelepedését megalapozó infrastrukturális beruházások támogatása;
- A feldolgozáshoz és a nyersanyagtermeléshez szükséges, a piaci igényekhez igazodni képes szakképzett munkaerő képzése;
- A már letelepedett üzemek foglalkoztatást bővítő fejlesztéseinek támogatása;
- A már letelepedett üzemek termelékenységét, ez által az egy fő munkavállaló által előállított hozzáadott értéket növelő fejlesztések támogatása, ideértve a költségcsökkentő beruházásokat is.
- A mezőgazdasági termelők közös tárolási, hűtési, csomagolási, feldolgozási, értékesítési, termelési, öntözési, vízviasszatartási, innovatív drón alapú növényvédelmi, egyéb gépi, automatizálási tevékenységének ösztönzése, fejlesztése, támogatása.
- Az öntözés, vízviasszatartás feltételeinek fejlesztése.
- Az intenzív kertészeti gazdálkodás, üvegházás növénytermesztés, tárolás, csomagolás fejlesztése.
- A fenntartható, tájkímélő, a biológiai sokféleséget megőrző növénytermesztési tevékenység fejlesztése, automatizálása, az ökológiai gazdálkodásra való áttérés támogatása.
- A gyógynövénytermesztés, a táplálékkiegészítők, illetve gyógyszerek alapanyagául szolgáló növények ökológiai termesztésének fejlesztése, támogatása.
- Az állattenyésztés fejlesztésének támogatása, automatizálása. Az ökológiai állattartás, hústermék előállítás támogatása.
- A haltenyésztés és feldolgozás, hűtés, csomagolás fejlesztése, ökológiai tenyésztési megoldások ösztönzése.
- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdaság, élelmiszeripar, a hulladékgazdálkodási és energetikai szektorokkal együttműködésben.
- A helyi, tradicionális mezőgazdasági, állattenyésztési és élelmiszeripari technikák megőrzése, fejlesztése. A helyi hagyományos ételek táj jellegű alapanyagainak előállítása.
- Erdőtelepítés, véderdősávok létesítése, meglévő faállomány szükséges megújítása, növelve a vármegye erdőborítását. A gazdaságosan nem hasznosítható, erdőtelepítésre alkalmas mezőgazdasági területeken az erdőtelepítés ösztönzése,

támogatása. Az erdőgazdálkodás és az erdei ökoszisztéma folyamatainak összehangolása.

- Közétkeztetés infrastrukturális fejlesztése, a helyi alapanyagok széles körű felhasználását támogató megoldásokkal.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Somogy vármegye teljes területén javasolt, koncentráltan a társadalmi-gazdasági szempontból periférikus helyekre, az aprófalvas térségekre és környezetükre.

A potenciális kedvezményezett kör: mezőgazdasági termelők és együttműködési szervezeteik, élelmiszeripari vállalkozások, faipari vállalkozások, feldolgozást indító mezőgazdasági termelők, erdészetek, nemzeti parkok igazgatóságai, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, szövetkezetek, szociális szövetkezetek, vízügyi igazgatóságok, őstermelők

Indikátorok meghatározása: támogatott mezőgazdasági (növénytermesztés, állattenyésztés), élelmiszeripari, faipari vállalkozások száma (db); felújított, vagy újonnan kiépített öntözőcsatorna hossza (km), öntözött területek növekedése (ha), ökológiai gazdálkodás területének növekedése (db), vízvisszatartási létesítmények építése (km², vagy m³), új üvegházak területe (m²), új kertészetek területe (ha), új erdők területe (ha)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése

Az *intézkedés célja* a helyi alapanyagból, helyi feldolgozással készült somogyi termékek belső és külső piacokon történő értékesítését elősegítő szervezetek létrehozása, fejlesztése, továbbá az értékesítést segítő infrastruktúrák fejlesztése. Cél továbbá a hálózatba szerveződés által a hatékonyabb piaci megjelenés biztosítása, valamint a Somogy vármegyei termékek védjeggyel való megkülönböztetése és azok rövid ellátási láncan keresztüli értékesítése.

Az intézkedés keretében **támogatható tevékenységek:**

- Klaszterek, szövetkezetek, szociális gazdaságok létrehozásának és működtetésének támogatása gazdaságpolitikai eszközök és mentorprogram segítségével;
- Helyi piacok, értékesítési pontok létrehozásának támogatása, a vármegyei kisboltokban a vármegyei termékek minél nagyobb arányú megjelenésének ösztönzése együttműködési és marketing eszközökkel;
- A helyi termékek értékesítését, a termelőket és fogyasztókat összekötő okos alkalmazások bevezetése, online piactér fejlesztése, a vidéki, bolthiányos térségekben kiszállítással minél több helyi termék elérhetővé tétele,
- Helyi nyers és feldolgozott termékek hazai piacának védelme;
- Helyi termelőktől származó élelmiszerek becsatornázása a közétkeztetésbe, az ehhez szükséges agrárlogisztikai központok, előfeldolgozás, tárolás, hűtés, fagyasztás feltételeinek megteremtése, fejlesztése, amely csökkenti az étel előállítás ökológiai lábnyomát;
- A helyi feldolgozású élelmiszer-előállítás ösztönzése – a minőségi élelmiszer-alapanyagok közétkeztetésben történő magas arányú felhasználásával – annak érdekében, hogy a nagy és közepes méretű cégek mellett a kistermelők és családi gazdaságok is beszállítói szerepet kapjanak. Cél a rövid ellátási láncok kialakítása, minőségi helyi alapanyagok felhasználása, magasabb feldolgozottságú termékek előállítása, helyi értékesítés lehetőségeinek előmozdítása.
- „Somogyi” védjegy kialakítása és egységes marketing tevékenységen keresztül a helyi termékek pozíciójának megerősítése, a külső piacokon történő bemutatása, a megyén belüli helyi termék fogyasztás népszerűsítése a helyi identitás erősítésével;
- Az éttermek, cukrászatok, étkeztetést is nyújtó szálláshelyek és a folyamatosan magas minőséget előállító helyi termelők együttműködésének ösztönzése marketing és identitást erősítő eszközökkel;

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Somogy vármegye teljes területén javasolt.

A potenciális kedvezményezett kör: mezőgazdasági termelők és közös szervezeteik, feldolgozóiparba tartozó vállalkozások, szociális szövetkezetek, KKV szektorba tartozó kereskedések, éttermek, cukrászatok, étkeztetést nyújtó szálláshelyek, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, önkormányzati, állami és egyházi közétkeztetést nyújtó szolgáltatók, gasztronómiai fesztivál szervezők, őstermelők, civil szervezetek, társadalmi vállalkozások

Indikátorok meghatározása: piacra jutásban támogatott vállalkozások száma (db), támogatott marketing akciók száma (db), támogatott gasztrofesztiválok száma (db), okos értékesítési és marketing megoldások bevezetése (db), helyi termékek aránya a közintézményeknél (%)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása

Az *intézkedés célja* a térségi adottságok hatékonyabb kihasználására, a meglévő infrastruktúra jobb hasznosítására, az újonnan kiépítendő kapacitások összehangolt tervezésére, kivitelezésére és működtetésére irányul. A regionális együttműködés különböző szintű területi egységek kooperációinak módozatait, valamint a különböző ágazati összefogásokat foglalja magába. Az *intézkedés további célja* a fenntartható mezőgazdaság innovatív termelési formáinak kidolgozása, átadása, a versenyképes gazdaságok számának növelése. Magyarország gazdasági növekedése szempontjából az innováció stratégiai terület. Az innovatív technológiák segítségével szükséges megteremteni mezőgazdasági és erdészeti ökoszisztémák helyreállítását, megőrzését és erősítését, az alacsony CO₂ kibocsátású, a környezeti kihívásokra rugalmasan reagálni tudó mezőgazdaságot. A tudásalapú, innovációra építő, versenyképes mezőgazdaság megteremtése a vidéki térségek fejlődése szempontjából létfontosságú. Jelenleg Magyarországon az agrárgazdaság egyes szereplői közötti elszigetelődés a kapcsolatok esetlegessége miatt a rendelkezésre álló információk túl lassan áramlanak a gazdálkodók felé, így a tudástranszfer akadályozva van. A gyakorlati tudás átadása a szektor szereplői közt alapvetően befolyásolja a terület versenyképességét.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek*:

- A felsőoktatás és a KKV-k közt megvalósuló K+F+I együttműködések támogatása;
- A helyi mezőgazdaság és a turisztikai szektor szorosabb együttműködésének ösztönzése;
- A KKV-k sikerességéhez szükséges üzleti környezet kialakítása;
- Határon átnyúló együttműködés a mezőgazdasági kutatás és oktatás területén;
- Mezőgazdasági képzés, szakoktatás, népfoiskolák előtérbe helyezése;
- Mezőgazdasági szaktanácsadás, modellgazdaságok, tájközpontok létrehozása, és az ez irányú meglévő szolgáltatások fejlesztése;
- Mezőgazdasági technológiai és környezetvédelmi szemléletformálás;

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Somogy vármegye teljes területén javasolt.

A potenciális kedvezményezett kör: hazai és külföldi KKV szektorba tartozó vállalkozások és a hazai és külföldi felsőoktatási intézmények, hazai és külföldi mezőgazdasági és turisztikai vállalkozások, őstermelők, inkubátorházak működtető gazdasági társaságok, önkormányzatok és gazdasági társaságai, vármegyei önkormányzat és gazdasági társaságai, mezőgazdasági szakképző intézmények, őstermelők, nemzeti parkok igazgatóságai, vízügyi igazgatóságok,

Indikátorok meghatározása: támogatott kísérleti fejlesztések (db), támogatott alapkutatások (db), létrejött együttműködések száma (db), létrejött üzleti konferenciák, üzemlátogatások száma (db), határon átnyúló gyakornoki programban részt vevők száma (fő), képzési projektek száma (db), mezőgazdasági technológiai és környezetvédelmi akciók száma (db), szaktanácsadásban részesültek száma (fő), létrehozott vagy fejlesztett modellgazdaságok, tájközpontok száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a vármegye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	1. Tematikus specifikus cél (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása)
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	<ul style="list-style-type: none"> • Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz • Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz • Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz • Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz • Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	<ul style="list-style-type: none"> • Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1) • Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2) • Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4) • A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)

A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	<ul style="list-style-type: none"> • Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészben mutatunk be.) • Somogy Vármegyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedésért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Vármegyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)
---	---

1.2 II. prioritás: A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban

A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz:

Somogy vármegye gazdasági teljesítménye a rendszerváltás óta lassabb ütemben fejlődött, mint az ország egésze, így egy leszakadó tendencia érvényesült, mely az országosnál magasabb mértékű munkanélküliséggel párosult. A megyébe az elmúlt 20-25 évben csekély mértékű külföldi tőkebefektetés érkezett, valamint a K+F ráfordítások mértéke is alacsony szinten alakult. E mellett Somogy vármegye kedvező természeti és környezeti adottságokkal rendelkezik, régi hagyományokra épülő feldolgozóipari vállalkozói kör alakult ki és működik.

Az ipari és szolgáltató szektorban tevékenykedő vállalkozások a nagyobb városokban és közvetlen vonzáskörzetükben, valamint a Balaton-parti településeken koncentrálnak. A vállalkozás-sűrűség a megyében alacsonyabb, mint az országos átlag, a megyén belül jelentős különbségek alakultak ki, a vármegye vidéki térségeiben nagyon alacsony a működő vállalkozások száma. A megyében a **Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus** működése kedvező hatással van a munkaerő képzettségi szintjére a fiatalabb korosztály tekintetében, valamint a K+F+I legfontosabb vármegyei tudásbázisának tekinthető.

A prioritás célja a megyében a foglalkoztatási szint növelése és a gazdasági szektor jövedelemtermelő képességének erősítése, ami által Somogy vármegye gazdaságilag aktív népessége biztos megélhetéshez szükséges jövedelmi szinten képes élni. Ehhez szükség van a megyében tevékenykedő vállalkozások, különösen a mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének javítására, a hiányzó üzleti infrastruktúra megteremtésének támogatására, a K+F+I területén a ráfordítások növelésére, az innovációs szemlélet és a

hálózatok, együttműködések ösztönzésére. Elengedhetetlen új vállalkozások indításának segítése, a vállalkozói szemlélet és a vállalkozási és szakmai ismeretek kiteljesítése.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:

P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;

Az *intézkedés célja* a vállalkozások foglalkoztatási és jövedelemtermelő képességének növelése. A kis- és középvállalkozások jelenleg is jelentős szerepet vállalnak a Somogy megyében rendelkezésre álló munkaerő foglalkoztatásában, de ezen a téren még további hasznosítatlan erőforrások várnak kihasználásra. Az intézkedés keretében biztosítható, hogy a működő vállalkozások technológiai fejlesztéseikhez segítséget kapnak, korszerű, az igényeket kiszolgálni képes szabad üzleti hasznosításra alkalmas gazdasági területek fejlesztésével új vállalkozások letelepedésére nyílik lehetőség, illetve a meglévő vállalkozások nyerhetnek tevékenységükhöz megfelelő telephelyet. Az újonnan alakított vállalkozások az inkubációs szolgáltatások fejlesztésével, szélesítésével kapnak további segítséget a megerősödéshez. Aktív munkaerő-piaci eszközök alkalmazásának támogatásával közvetlen lehetőség van a foglalkoztatás-bővítő programok megvalósítására.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek*:

- Ipari Parkok, inkubátorházak, logisztikai központok, barnamezős iparterületek, iparterületek infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése;
- Mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztését és versenyképességének növelését szolgáló beruházások és szolgáltatások támogatása, minél több folyamat digitalizálásával;
- A vállalkozások telephelyfejlesztéseinek támogatása;
- Komplex foglalkoztatási programok támogatása, térségi foglalkoztatási paktumok működésének elősegítése, a szakképzés keresleti és kínálati oldalának összehangolásának erősítése;
- Repülőtér fejlesztés a logisztika, közforgalom és turisztikai funkciókkal a fókuszban, összhangban a többi közlekedési módozattal.

Az intézkedés térségi lehatárolása:

Az üzleti infrastruktúra fejlesztése minden járásszékhely település, mint regionális foglalkoztatási centrum szempontjából fókuszterület. Kaposvár, mint növekedési centrumtér a nagyléptékű ipari infrastruktúra fejlesztésének színhelye, agráripari, élelmiszergazdasági, valamint gépipari ágazati profillal. Saját járásából is kisugárzó foglalkoztatási potenciálja Nagyatádnak, Marcalinak, Siófoknak és Tabnak van.

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet járási székhely településeinek az ipari infrastruktúra fejlesztése, egyfelől a turizmussal össze nem egyeztethető tevékenységek „kitelepítése”,

másrészt a térség lakosságának (szezonon kívüli) foglalkoztatása érdekében szükséges. A legnagyobb foglalkoztatási potenciállal rendelkező kaposvári térség elsősorban a Kaposvári Járás települései számára jelenthet foglalkoztatást, másodsorban a közlekedés fejlődésével távolabbi településen élők számára is.

A potenciális kedvezményezett kör: vállalkozások, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, szövetkezetek, szociális szövetkezetek, szakképző intézmények,

Indikátorok meghatározása: támogatott vállalkozások száma (db), inkubátorházak építése (m²), inkubátorházak működési támogatása (db), teremtett új munkahelyek száma (fő), megőrzött munkahelyek száma (fő), iparterület fejlesztés (ha), támogatott szakképzési intézmények száma (db), létrejött duális képzési együttműködések száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;

Az *intézkedés célja* a vállalkozások kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységének ösztönzése, a somogyi vállalkozások innováció-tudatosságának erősítése, a vállalkozások és a tudásbázisok kapcsolatának megteremtése, szorosabbá fűzése.

Jelenleg Somogy vármegye országos összehasonlításban szerény súlyt képvisel a K+F ráfordítások terén, annak ellenére, hogy a megyében van felsőoktatási bázis és egy stabil kis- és középvállalkozói szektor is jelen van.

Az intézkedés célja a piacgazdasági viszonyok között működő mikro-, kis- és középvállalkozások kiaknázzák az együttműködésben rejlő szinergikus hatásokat és ez által stabilizálják működésüket és fokozzák eredményességüket.

A vállalkozások több területen is hasznosítani képesek az együttműködésben rejlő lehetőségeket: a K+F+I területén, közös alapanyag beszerzés, előállítás, beszállítói rendszerekhez való kapcsolódás, munkaerő toborzás és szakképzés, marketing- és értékesítési csatornák működtetése, piacbővítés, stb.

Az intézkedés keretében **támogatható tevékenységek:**

- Vállalkozások K+F+I tevékenységének támogatása;
- Alkalmazott kutatások és prototípusok létrehozásának támogatása;
- Tudásbázisok megerősítése, kutatói kapacitások fejlesztése;
- A kutatói szféra és a vállalkozási szféra közötti kapcsolatok erősítése;
- Az innovációs szolgáltatásokhoz való hozzáférés támogatása;
- Somogy megyében működő klaszterkezdeményezések erősítése;
- Új horizontális vagy vertikális szemlélettel szerveződő vállalati együttműködések felkarolása;
- A horvát-magyar határ menti gazdasági kapcsolatok fejlesztése;
- Startup cégek támogatása, mentorálása, inkubációja,
- A városokban elérhető kereskedelmi áruk és szolgáltatások vidék számára elérhetővé tétele okos megoldások, kiszállítás, kiszállás innovatív fejlesztésével.
- **precíziós gazdálkodással összefüggő technológiai innovációk;**
- **a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást elősegítő innovációk (biotechnológia, vízgazdálkodás);**
- **digitális megoldások alkalmazása (monitoring rendszerek, adatgyűjtés és -feldolgozás, előrejelzések készítése és használata).**

Ösztönözni szükséges a vállalkozások és a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATE Kaposvári Kar, mint térségi tudásközpont közötti együttműködéseket. Ennek keretében erősíteni kell az innovátorok (kutatók), az üzleti szféra szereplői és a befektetők közötti kapcsolódásokat (matchmaking), valamint támogatni kell az innovációk piacosítását, a kutatási eredmények üzleti hasznosítását.

Fontos továbbá a start-up vállalkozások és innovátorok számára nyújtott üzleti szolgáltatások fejlesztése, különösen a vállalkozásmenedzsment, finanszírozási tanácsadás, szellemi tulajdonvédelem és szabadalmaztatás, piacra lépési stratégiaalkotás és befektetői felkészítés területén.

Az intézkedés térségi lehatárolása:

A kutatás-fejlesztés és innováció ösztönzése tekintetében Somogy vármegye tekintetében kiemelkedő a vármegyeszékhely Kaposvár térségének, mint a legfontosabb tudásbázist befogadó közeg. E mellett a nagyobb városok (Nagyatád, Barcs) térségére kell koncentrálni az erőforrásokat, kialakítva a város-vidék közötti kutatás-fejlesztési kapcsolatokat.

A K+F+I tevékenységet mind az ipar, mind a szolgáltató szektor területén ösztönözni kell, nem szabad egyetlen gazdasági ágazatra fókuszálni, mert a vármegye gazdasági fejlődése kiegyensúlyozatlanná válna. A Kaposvárhoz elérhető K+F+I kapacitások agrár- és élelmiszergazdasági profilja és a Kaposvárt körülölelő rurális térségek jellemzően agrár-dominanciájú ágazati szerkezete leginkább a térség adottságaihoz és képességeihez illeszkedő K+F+I tevékenységek fejlesztését involválja. Hatékonyabb tényező-felhasználást eredményez a fenti adottságokon, illetve a komparatív munkamegosztáson

alapuló fejlesztéspolitika, a régió megyéivel együttműködésben. A már meglévő hagyományokkal rendelkező iparágakban kiemelten szükséges ösztönözni a kutatás-fejlesztési tevékenységet, hogy ezen iparágak javítani tudják a piaci helyzetüket. Ezek elsősorban az élelmiszeripar, faipar, gépipar és környezetipar (hulladékfeldolgozás, megújuló energiák hasznosítása).

A horvát-magyar gazdasági kapcsolatok erősítése terén Somogy vármegye közvetlen határ menti barcsi, nagyatádi és csurgói térség mellett a vármegyeszékhely térsége kiemelt fontosságú. A klaszterek támogatása során a már működő klasztereket kell preferálni.

A potenciális kedvezményezett kör: Startup vállalkozások, hazai és külföldi KKV szektorba tartozó vállalkozások, valamint hazai és külföldi felsőoktatási intézmények, inkubátorházak, működtető gazdasági társaságok, önkormányzatok és gazdasági társaságaik, a vármegyei önkormányzat és gazdasági társaságai, szakképző intézmények, klaszterek.

A vármegye sajátosságainak és adottságainak megfelelően célzott tématerületeken, illetve ágazatokban szükséges a KKV-k innovációjának elősegítése. Kiemelt cél az agrárium, az élelmiszeripar és az erdőgazdálkodás szereplői számára szolgáltatást nyújtó KKV-k innovációs képességének erősítése.

Indikátorok meghatározása: támogatott startup vállalkozások száma (db), támogatott kísérleti fejlesztések (db), támogatott alapkutatások (db), létrejött együttműködések száma (db), létrejött üzleti konferenciák, üzemlátogatások száma (db), határon átnyúló gyakornoki programban részt vevők száma (fő), képzési projektek száma (db), szaktanácsadásban, mentorálásban részesültek száma (fő), vállalati együttműködések száma (db), támogatott klaszter projektek száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P.2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, vármegyei gazdaságfejlesztési ügynökség tevékenység létrehozása,

Az *intézkedés célja* a Somogy megyébe érkező külső források növelése, kapcsolódva az üzleti infrastruktúra-fejlesztések hasznosításához. Célként fogalmazható meg új vállalkozások létrejöttének segítése és a meglévő vállalkozások hatékonyságának erősítése tanácsadási és pénzügyi eszközök alkalmazásával.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek*:

- Vármegyei szintű befektetés-ösztönző és piacra jutást segítő rendszer kialakítása és működtetése, összehangolva az üzleti infrastruktúra fejlesztési beavatkozásokkal, okos város, okos vidék programokkal;

- Vármegyei szintű vállalati tanácsadási program megvalósítása;
- Gazdaságfejlesztési projektek előkészítése, mentorálása, közösségi integrálása, kísérleti fejlesztések előkészítése, megvalósítása;
- Visszatérítendő pénzügyi eszközök vármegyei szintű alkalmazása a vállalkozások versenyképességének növelése érdekében (pl. tőke, hitel és garanciális alapok működtetése);
- A prioritásban szereplő feladatok ellátására vármegyei gazdaságfejlesztési ügynökség létrehozása a Somogy Társadalmi Felemelkedésért Nonprofit Kft. szervezet keretén belül.
- A városokban elérhető kereskedelmi áruk és szolgáltatások vidék számára elérhetővé tétele okos megoldások, kiszállítás, kiszállás fejlesztésével, meglévő technológiák bevezetésére alapozva.

Az intézkedés térségi lehatárolása:

Az intézkedést a vármegye területi céljaival összhangban a vármegye területén valósítandó meg, kiemelt figyelmet szentelve a megyében fekvő szabad vállalkozási zóna térségére.

A potenciális kedvezményezett kör: KKV szektor, nagyvállalati szektor, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, Somogy Vármegyei Önkormányzat, Somogy Társadalmi Felemelkedésért Nonprofit Kft.

Indikátorok meghatározása: támogatott KKV-k száma (db), támogatott nagyvállalatok száma (db), visszatérítendő pénzügyi eszközökben részesült KKV-k száma (db), visszatérítendő pénzügyi eszközökben részesült nagyvállalatok száma (db), támogatott önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok száma (db), bevezetett okos megoldások száma (db).

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészen határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a vármegye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	1. Tematikus specifikus cél (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása)
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	<ul style="list-style-type: none"> • Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz • Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz

A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	<ul style="list-style-type: none"> • Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1) • Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2) • A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5) • Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	<ul style="list-style-type: none"> • Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészben mutatunk be.) • Somogy Vármegyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedésért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Vármegyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

1.3 III. prioritás: Somogy vármegye turisztikai potenciáljának erősítése

A turizmus a hazai gazdaságpolitika céljainak megvalósítását tekintve kiemelt ágazatként, annak egyik elsődleges területeként jelenik meg. Teljesítőképessége 2019-ig folyamatosan növekedett, a foglalkoztatás terén látványos eredményeket ért el, a növekvő kereslet kielégítése képzettségtől függetlenül széles rétegek számára biztosított munkalehetőséget. Somogy vármegye gazdaságában bár jelentős szerepet játszik az idegenforgalom, adottságai, elsősorban természeti- és táji értékei, a termál- és gyógyvíz jelenléte ennél nagyobb arányú részesedést feltételeznének. A Balaton jelenleg is az ország második, egyben a vármegye első számú turisztikai célpontja, de az alapvetően kedvezőtlen folyamatokat az előző tervezési időszakban uniós forrásból megvalósuló fejlesztések sem voltak képesek érdemben befolyásolni. A turisztikai kínálat koncentrálttsága mellett probléma a kínálati elemek kapcsolódásának, egymásra épülésének hiánya, a szolgáltatások esetenként alacsony színvonala, de az együttműködés nem megfelelő szintje, valamint a szakképzett munkaerő alacsony száma is évek óta terheli az ágazatot. A vendégforgalmi adatokat tekintve elsősorban nem a vendégek távolmaradása, sokkal inkább a vendégéjszakák számának csökkenése, és az ezzel együtt járó átlagos tartózkodási idő rövidülése az, ami igazi problémát jelentett.

A prioritás egyik célja, a már meglévő turisztikai szolgáltatások energiahatékonyságának, megújuló energiatermelésének növelése és digitalizálása, a munkaerő pótlása egyrészt

képzéssel, átképzéssel, másrészt a hiányzó munkaerő pótlása automatizálással, amely a munkaerő minőségi hiányosságaira is részben megoldást jelenthet. Továbbá le kell vonni a tapasztalatokat és ezen ismeretek birtokában kell megvalósítani a fejlesztéseket, amely kihat az épületek technológiájára, a berendezések, eszközök technológiájára, a szolgáltatások szervezésére, az üzemeltetést segítő szoftverekre. Az energetikai költségek csökkentése és az automatizálás együtt képes a turizmus jövedelmezőségét növelni, amely a versenyképes bérek biztosításának az alapja lehet.

A prioritás másik célja Somogy vármegye turisztikai versenyképességének javítása, ismert és kedvelt turisztikai célterületté válásának támogatása a rendelkezésre álló erőforrások és a vármegye specifikus termékek, mint kitörési lehetőségek kihasználásával, a szezonális negatív hatásainak csökkentésével. Ezt támogatandó cél a turisztikai mutatók javítása, mind a látogatók, mind a vendégek és a vendégéjszakák számának, mind a turisták átlagos tartózkodási idejének és költségének a növelése. Mindezekon keresztül a turizmus gazdasági hozzájárulásának emelése.

A nemzeti turizmus stratégiai dokumentumaiban foglaltakhoz szorosan illeszkedve szükséges a vármegyei turisztikai kínálat kiemelt termékeinek és tématerületeinek (kulturális-, örökség-, egészség-, vízi, kerékpáros, lovas, öko-, gasztronómia és bor-, valamint falusi és agro turizmus) célzott, a turisztikai magterületekre (Balaton és háttértelepülései, Kaposvár és vonzáskörzete, Zselic és Dráva-mente) fókuszált fejlesztése. Mindez jelenti komplex turisztikai termékek – azaz attrakciók és kapcsolódó szolgáltatások – létrehozását, és a már működő turisztikai attrakciók minőségének javítását és szolgáltatásainak bővítését újszerű, kreatív beavatkozások révén. A vármegye legfőbb vonzerejét jelentő, kiemelt fejlesztéseket az intézkedés keretében komplementer egészítik ki az elsősorban a helyi termékeket előállító, az örökséget megőrző és a hagyományokat ápoló, azokat turisztikai termékelemekké fejlesztő kis léptékű beavatkozások a vidéki térségekben – egyaránt hozzájárulva a gazdaság nem mezőgazdasági tevékenységgel történő diverzifikációjához.

A területi és termék preferenciák alapján megvalósuló attrakciók fejlesztése mellett a piaci (vendég-) igényeket és a keresletet ténylegesen kielégítő turisztikai szuprastruktúra (szálláshely-, vendéglátó-, program- és kiegészítő szolgáltatás-kínálat) fejlesztése ugyanúgy elengedhetetlen. A kapacitások jobb kihasználására törekedve az üzleti célú szállás- és vendéglátóhelyek mennyiségi fejlesztése helyett a szolgáltatások minőségi színvonalának emelése kell, hogy elsődlegesen szempont legyen – a hiánypótló kapacitások létrehozásának lehetőségét természetesen nem kizárva. A vidékies területeken különösen indokoltá vált az üzleti magánszálláshely-kínálat (egyéb szálláshelyek) megújításának folytatása, így a minőségi fordulatot eredményező kisebb léptékű támogatások ugyanúgy a második intézkedéshez kapcsolódóan jelennek meg. Nyáron jelentős kapacitáshiány mutatkozik, amelyet a kollégiumok ezirányú fejlesztésével lehet enyhíteni, növelve a vármegye turisztikai potenciálját. Az aktív turizmus fejlesztése jól illeszkedik a megváltozott körülményekhez, várhatóan egyre nagyobb lesz az igény ezen turisztikai ágazat iránt, amely a lakosság egészséges életmódjához is hozzájárul.

A turizmus élénkítését szolgáló harmadik intézkedés-csoport keretében kerül sor a támogató hálózati (és intézmény-) rendszerek különböző területi szinteken történő megerősítésére, a már megalakult helyi turisztikai desztináció menedzsment szervezetek (TDM) működésének stabilizálására, illetve a jól működő Tourinform Irodák megtartására, és a térségi, azaz vármegyei, illetve a Balaton turisztikai régiót lefedő szervezetek támogatására, továbbá az előtérbe állított vármegyei termékek köré szerveződött klaszterek, valamint védjegy- és minősítési rendszerek fejlesztésére.

Fontos és a program megvalósításának szakaszában sem elhanyagolható szempont, hogy a jelen beruházási prioritás keretében rögzített intézkedésekhez csak azon vármegye specifikus fejlesztési elképzelések illeszthetők, amelyek képesek a turizmus termékeket és a fejlesztési területek illetően meghatározott szűkítő feltételeket (priorizálást) teljesíteni. A program megvalósítást támogató külön dokumentumban (pl. vármegyei turizmusfejlesztési program) javasolt a termék- és magterületek végső körének meghatározása és közzététele.

Az intézkedések erősítik a vármegyei turizmus szektort, annak gazdasági teljesítőképességét, munkahelyteremtését és jövedelmezőségét is. Az intézkedés keretében elsősorban a vármegyei KKV-k fejlesztését, termelékenységük növekedését kell elősegíteni, és csak másodsorban az önkormányzatok által végrehajtott fejlesztéseket, amelyek szükségesek ugyan a vendégforgalom növelése érdekében, de csak közvetve hatnak a vállalkozások jövedelmezőségére.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:

P3.1. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése

Az *intézkedés célja* a vármegye sajátos értékeire építő, versenyképes, a turisták igényeinek megfelelő magas minőségű turisztikai termékek, azon belül turisztikai attrakciók és szolgáltatások kialakítása és fejlesztése oly módon, hogy a látogatók száma és a turisták átlagos tartózkodási ideje stabilan és fenntarthatóan növekedjen, illetve a turizmus területi és térbeli koncentrációja csökkenjen. Kiemelt cél a komplex, egymáshoz kapcsolódó, egymást kiegészítő attrakciók és szolgáltatások, illetve a hálózatos együttműködések (pl. tematikus utak) kialakításának és fejlesztésének ösztönzése.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek*:

- Történelmi és kulturális örökség turisztikai hasznosítása, természeti és környezeti értékek ökoturisztikai célú fejlesztése, a Balaton, mint természeti érték turisztikai célú fejlesztése (személyhajó kikötők, vitorlaskikötők, csónakkikötők, strandok stb.) az EuroVelo és hazai törzshálózat részét képező és ahhoz fizikailag csatlakozó kerékpárforgalmi létesítmények és kapcsolódó kerékpáros turisztikai szolgáltatások kialakítása és fejlesztése, országos, de legalább regionális jelentőségű gyógy- és termálfürdők, egészségturisztikai helyszínek technológiai és szolgáltatásfejlesztése, új és innovatív turisztikai termékek létrehozása, a Dráva-menti kikötőhálózat és a parti területek fejlesztése;

- Különösen vidéki térségekben emellett: helyi termékeket előállító, a vidéki örökséget megőrző és a hagyományokat ápoló, azokat turisztikai termékelemekké fejlesztő kis léptékű beavatkozások, kerékpáros, továbbá lovas-, vadász-, horgász-, kulturális-, falusi- és agro turizmust szolgáló fejlesztések;
- Tematikus élményláncok kialakítása, amely a vármegye különböző turisztikai attrakcióit összekapcsolja, segítve a programturizmust, aktív turizmust, ösztönözve a körutazásokat, azaz a szálláshelyek és turisztikai attrakciók, szolgáltatások egy üdülésen belüli összekapcsolását egy-egy téma köré szervezve.
- Aktív és ökoturisztikai programfejlesztés: a gyalogos túraútvonalak fejlesztése, a vízi túraútvonalak fejlesztése, a szabadtéri és a kedvezőtlen időjárási körülmények idején is igénybe vehető beltéri sportolási lehetőségek, fizikai erőnléthez kapcsolódó attrakciók fejlesztése, erdei iskolák fejlesztése, tanösvények, madármegfigyelő helyek, egyéb ökoturisztikai elemek fejlesztése.
- A vármegyei turizmus többpólusúvá válását szinergikusan támogató projektek, mint a Zselici Ezüsthárs Natúrpark létrehozása, átfogó, komplex fejlesztése, Kaposvár turisztikai fejlesztése szinergiában a natúrparkkal, a virágfürdő és Deseda-tó környékének fejlesztésével, a Dráva-menti területek folyami- és aktív turisztikai fejlesztése.
- A vármegye turisztikai magterületein kívül elsősorban a falusi turizmus fejlesztése kell, hogy fókuszba kerüljön, ahol az élményelemek szálláshely szolgáltatással kapcsolódnak össze.

Az intézkedés térségi lehatárolása:

Az intézkedés megvalósítása elsősorban a vármegye turisztikai magterületeihez (Kaposvár és vonzáskörzete, Zselic és Dráva-mente) illeszkedve javasolt. A beavatkozások területi koncentráltasága mellett a vármegyei turisztikai kínálat kiemelt termékeinek és tématerületeinek (egészség-, vízi, kerékpáros, lovas-, öko-, gasztronómia és bor-, valamint falusi és agro turizmus, tematikus élményláncok fejlesztése, aktív és ökoturisztikai programfejlesztés) preferenciájára is sor kell, hogy kerüljön. Ahogy korábban említésre került, külön dokumentumban (pl. vármegyei turizmusfejlesztési program) javasolt a termék- és magterületek végső körének meghatározása és közzététele.

A potenciális kedvezményezett kör: vendéglátás (éttermek, cukrászdák, kávézók, stb.), turizmushoz kapcsolódó szolgáltatást nyújtó ágazatokban tevékenykedő vállalkozások, szálláshely szolgáltatást nyújtó magánszemélyek, nemzeti parkok igazgatóságai, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, közművelődési intézmények, muzeális intézmények, sportlétesítmények üzemeltetői, erdei iskolák, Somogy Vármegyei Önkormányzat, Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft., a nem üzleti célú közösségi, szabadidős szálláshely-szolgáltatók.

Indikátorok meghatározása: fejlesztett turisztikai szolgáltatások száma (db), fejlesztett vendéglátóhelyek (éttermek, cukrászdák, kávézók, stb.) száma (db), támogatott magánszálláshely férőhelyek száma (fő), fejlesztett turisztikai attrakciók száma (db), fejlesztett erdei iskolák száma (db), fejlesztett tanösvények, egyéb ökoturisztikai elemek

(db), támogatott együttműködések száma (db), létrejött találkozók, konferenciák száma (db), támogatott marketing akciók száma (db), a támogatással létrehozott és foglalkoztató tematikus élményláncok száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P3.2. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés

Az *intézkedés célja* a szálláshelyek szolgáltatási színvonalának emelése, kapacitáskihasználtságuk javítása, továbbá minőségi vendéglátóhelyek kialakítása, közösen a szolgáltatások működéséből származó árbevételek-, ezáltal a jövedelemtermelő képesség növelése.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek*:

- Elsősorban működő és egész évben nyitva tartó, a 239/2009. (X. 20.) Korm. rendelet szerinti szálláshelyek (ideértve az egyéb szálláshelyeket is) magasabb színvonalú szálláshelyekké történő fejlesztése, és/vagy ahhoz kapcsolódó minőségi élményeket és tartalmas időtöltési lehetőséget nyújtó szolgáltatások (wellness, konferencia stb.) fejlesztése, másodsorban az ifjúsági szálláshelyek fejlesztése;
- A helyi termékeken, a helyi gasztronómiai értékeken alapuló minőségi (egészséges, élményt nyújtó stb.) gasztronómiai kínálat létrehozása, működő vendéglátó vállalkozások korszerűsítése, technológiai- és szolgáltatásfejlesztése, meglévő attrakcióhoz / vonzerőhöz kötve;
- Meglévő szolgáltatások technológiai átállásának támogatása, automatizálása, energiahatékonysági és megújuló energiatermelési fejlesztése a tapasztalatok alapján.
- A megyében működő kollégiumok színvonalának növelésével a nyári szálláshely-kapacitás növelése.
- Az erdők bevonása az aktív turizmusba, környezeti nevelésbe.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az előző intézkedéshez kapcsolódva a megvalósítás során a magterületi (Kaposvár és vonzáskörzete, Zselic és Dráva-mente) és termék (egészség-, vízi, kerékpáros, öko-, gasztronómia és bor-, valamint falusi és agro turizmus tematikus élményláncok fejlesztése, aktív és ökoturisztikai programfejlesztés) preferenciák figyelembevétele javasolt.

A potenciális kedvezményezett kör: kereskedelmi szálláshely szolgáltatók, vendéglátóhelyek, (ideértve az önkormányzati, állami szektor szálláshely és vendéglátó szolgáltatásait is), kollégium fenntartók és épülettulajdonosok, a nem üzleti célú közösségi, szabadidős szálláshely-szolgáltatók.

Indikátorok meghatározása: fejlesztett vendéglátóhelyek száma (db), fejlesztett szálláshely-kapacitás száma (fő), technológiai átállással támogatott szálláshelyek, vendéglátóhelyek száma (db), fejlesztett kollégiumok száma (férőhely),

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P3.3. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése

Az *intézkedés célja* a TDM rendszer már működő helyi szervezeteinek a stabilizálása és a még hiányzó, elsősorban kiemelt térségi és vármegyei ernyőszervezetek létrehozása, valamint működési feltételeik biztosítása és a szakmai feladatok támogatása. Célja továbbá a vármegyei kiemelt turisztikai termékek, témakörök mentén szerveződő (horizontális) **turisztikai klaszterek létrehozása a csatlakozás kiemelt ösztönzésével**, a már meglévők működési feladatainak támogatása. A vármegye turizmusban érdekelt szereplőit összefogó szervezetek munkája révén összehangolt, összekapcsolt vagy közös termékek és szolgáltatások jelennek meg a piacon, növelve ezáltal a vármegye turisztikai versenyképességét és teljesítményét egyaránt.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek*:

- TDM szervezetek esetében: termékfejlesztési feladatok (adatgyűjtés, kutatás, felmérés, stratégiaalkotás stb.), információs rendszerek működtetése (iroda, táblarendszerek, mobil applikációk stb.) szervezetfejlesztés, szemléletformálás, oktatás és képzés, promóciós és marketingtevékenységek, fesztiválok szervezése, helyi identitást erősítő turizmusba bekapcsolódó rendezvények szervezése, a munkaszervezet működését támogató, valamint a turistafogadás feltételeit elősegítő, komfortérzetet növelő kisléptékű infrastruktúrafejlesztés (kerékpárkölcsonzó, rendezvény stb.) és eszközbeszerzés;
- A már működő Tourinform Iroda hálózatának fejlesztése, amennyiben az a TDM által ellátandó feladatokat helyi szinten hatékonyabban képes ellátni.
- Klaszterek esetében: termékfejlesztési feladatok (adatgyűjtés, kutatás, felmérés, elemzés stb.), látogatómenedzsment-rendszerek működtetése, termékalapú márkaépítés, kommunikációs és marketingtevékenységek, turisztikai szolgáltatásokkal, termékekkel összefüggő minőségbiztosítási- és védjegyrendszerek kialakítása, beszállítói rendszerek kialakítása;

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Somogy vármegye teljes területén javasolt azzal a kikötéssel, hogy a már működő szervezetek, hálózatok fejlesztései előre sorolandók.

A potenciális kedvezményezett kör: Elsődlegesen a Zselic-völgy és a Dráva-mente térségében működő TDM szervezetek, turisztikai klaszterek, Tourinform Irodák

Indikátorok meghatározása: támogatásban részesült TDM szervezetek, turisztikai klaszterek, Tourinform Irodák (db), megvalósult szemléletformálás, oktatás, képzés, promóciós és marketingtevékenységek, fesztiválok, helyi identitást erősítő turizmusba bekapcsolódó rendezvények (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészen határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a vármegye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	1. Tematikus specifikus cél (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása)
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	<ul style="list-style-type: none"> • Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz • Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz • Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz • Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	<ul style="list-style-type: none"> • Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1) • Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2) • Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3) • A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	<ul style="list-style-type: none"> • Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészen mutatunk be.) • Somogy Vármegyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Vármegyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

1.4 IV. prioritás: A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása

A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz:

A lakosság képzettségi szintje szorosan összekapcsolódik a foglalkoztathatósággal és a gazdaság növekedési potenciáljával. A köznevelés rendszerének feladata, hogy a társadalom, a folyamatosan változó munkaerőpiac és gazdaság igényeinek megfelelni képes minőségi munkaerőt képezzen. Ennek érdekében biztosítani kell az elvárásoknak megfelelő szellemi, szakmai-tartalmi és fizikai környezetet a köznevelés és a felsőoktatás szereplői számára.

Somogy megyében széles alap- és középfokú oktatási intézményrendszer alakult ki, azonban az aprófalvas településszerkezet következményeként az alapfokú intézmények mikro térségenként szerveződnek. Az elmúlt időszakban jelentős infrastrukturális beruházások valósultak meg különösen a vármegye vidéki térségeiben, de e fejlesztések nem voltak teljes körűek, számos intézmény infrastrukturális állapota továbbra is fejlesztést igényel. A közoktatás minősége jelentős hatással van a fiatalok későbbi munkaerő-piaci lehetőségeire, ezért fontos, hogy a megyében nagy számban jelenlévő hátrányos-helyzetű és szegénység által veszélyeztetett lakosság is hozzáférjen a minőségi oktatáshoz. Ennek érdekében nemcsak infrastrukturális fejlesztések megvalósítására van szükség, hanem az oktatás hatékonyságát és eredményességét növelő tartalmi és módszertani fejlesztésekre is.

A megyében széles területet lefedő szakképzési intézményrendszer működik, de ezek szorosabb kapcsolódását a munkaerő-piaci elvárásokhoz továbbra is erősíteni szükséges.

Somogyban a diplomások aránya alacsonyabb az országosnál, a vármegye vidéki térségeiben csekély számú diplomás található ezért ösztönözni kell azt, hogy a tehetséges fiatalok számára vonzóvá és elérhetővé váljon a felsőoktatás. Továbbá a felsőoktatás intézményei, a helyi gazdaság és szolgáltatási szektor kapcsolatát meg kell erősíteni, kiaknázva az együttműködések adta lehetőségeket.

A **prioritás célja** a megyében meglévő oktatási intézményrendszer működésének hatékonyságának és eredményességének növelése, a munkaerő-piaci elvárásokhoz való rugalmas alkalmazkodás erősítése, a hátrányos-helyzetű emberek oktatáshoz való hozzáféréseinek szélesítése, az iskolai kudarcok és lemorzsolódás csökkentése, a nem formális és informális tanulás szerepének erősítése. A vármegye tökevonzó képessége erősítése érdekében az oktatási intézmények teljes körének fejlesztése, a piacorientált szakképzés kialakítása, a felsőoktatás komplex minőségi fejlesztése, tudásbázisának megfelelő kiaknázása, az élethosszig tartó tanulás széleskörű elterjesztése kiemelt szerepet kell, hogy játsszon.

A lakosság körében, különösen az aktív korú munkavállalók körében szükséges az informatikai és idegennyelvi tudás fejlesztése, amely az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges alapkompétenciának tekinthető.

A tanuláshoz, a munkavállaláshoz és a nők egyenlő esélyeinek biztosításához is elengedhetetlen a kisgyermeknevelés intézményrendszere, a mindenhol elérhető minőségi bölcsődei, óvodai ellátás biztosítása.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:

P.4.1. Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen az erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés a siófoki és kaposvári központú szakképzési centrum tudásbázisán);

Az *intézkedés célja* a megyében folyó szak- és felnőttképzés rendszerének és tartalmi elemeinek a gazdasági és társadalmi elvárásoknak megfelelő fejlesztése, továbbá a képzési rendszer alkalmazkodóképességének megteremtése mind a változó szükségleteket mutató munkaerő-piaci környezet, mind pedig a képzésekbe bekerülő célcsoport igényei alapján. Az alkalmazkodó képesség kialakításában kiemelt szerepet kell kapnia a duális képzési rendszer, az iskolai-vállalati együttműködések fejlesztésének, a munkaerő-piaci kereslet-kínálat, hiányszakmákra reflektáló, megfelelő irányok és arányok meghatározásának, szakmai és általános kompetenciák fejlesztésének, ennek megfelelő képzési tartalmak fejlesztésének és a tananyagok modernizációjának, valamint a kapcsolódó infrastruktúrafejlesztésnek.

Az intézkedés egyik hangsúlyos területe *a duális képzési rendszer helyi igényekhez igazodó fejlesztése*. Cél, hogy a szak- és felnőttképzésből kikerülők minőségi, a munkaerőpiacon azonnal hasznosítható tudással rendelkezzenek, ezzel növelve számukra a munkaerő-piacon történő gyors elhelyezkedés esélyeit.

A tevékenységcsoporton belül *támogatható tevékenységek*:

- A vármegye szakképzési rendszerének munkaerő-piaci szempontú fejlesztése, a szak- és felnőttképzéssel szemben támasztott „valós” piaci igények folyamatos felmérése, előrejelzések készítése, megfelelő keretszámok beállítása, pályaorientációs rendszer kialakítása.
- Az iskolai és a felnőttképzés összehangolását szolgáló tevékenységek, együttműködések folyamatos működtetése, támogatása.
- Hiányzó szakképzések beindítása, kapcsolódó ösztöndíj rendszerrel, valamint a több funkciós és másodszakmás szakképesítések körének bővítése, illetve egyes szakmák esetében a képzési tartalom és képzési idő átalakítása a minőségi kimenetel érdekében, valamint a munkaerő-piaci igényekhez alkalmazkodó át- és továbbképzési programok indítása. Kiemelt cél a technológia fejlődésével fokozatosan eltűnő szakmákban dolgozók átképzése.
- A szakképzési rendszer változásaihoz kapcsolódó tartalmi és módszertani fejlesztések. Ezen belül a tananyag-, taneszköz- és intézményhálózat fejlesztése, a gyakorlati képzőhelyek fejlesztése, a szakképzési kerettantervek továbbfejlesztését, rendszerszerű felülvizsgálatát, a szakképzésben résztvevők (iskolák, gyakorlati képzők és felnőttképzők) szakmai tanárainak és gyakorlati oktatóinak (tovább)képzése.
- Helyi szereplők szakképzési rendszerrel (beleértve a felnőttképzést is) való kapcsolatainak erősítése, közös képzési programok támogatása, helyi gyakorlati üzemi oktatás lehetőségének bővítése, tanműhelyek kialakítása, meglévők fejlesztése.
- Szakterületi képzési centrumok fejlesztése a tárgyi-személyi feltételek legoptimálisabb biztosítása érdekében.

Az intézkedés másik hangsúlyos területe **az élethosszig tartó tanulás ösztönzése**. Az egész életen át tartó tanulás központi szerepet tölt be a versenyképesség és foglalkoztathatóság szempontjainak tekintetében. Fontos, hogy a szak- és különösen a felnőttképzés rendszerébe ágyazva olyan fejlesztések valósuljanak meg, melyek megalapozzák és segítik az egész életen át tartó tanulást, a szakmai és kulcskompetenciák további fejlesztésének lehetőségét a folyamatosan változó munkaerő-piaci környezetben.

A tevékenységcsoporton belül *támogatható tevékenységek*:

- Munkaerő-piaci kulcskompetenciákat fejlesztő képzési programok, munkahelyi képzések (pl.: IKT, idegen nyelv, munkavállaláshoz kapcsolódó ismeretek).
- Munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű csoportokra (pl.: közfoglalkoztatottak, fogyatékkal élők, alacsony képzettségűek, SNI tanulók, stb.) kiemelten fókuszáló célzott képzési, alap- és kulcskompetencia fejlesztési, valamint felzárkóztató programok.
- A szakmai munkát végző tanárok, gyakorlati oktatók módszertani kultúrájának folyamatos fejlesztését támogató programok.
- A vállalkozói ismeretek-, vállalkozóvá váláshoz köthető ismeretek oktatása, tananyagba történő beillesztése.
- Kapcsolódó infrastruktúra és eszközállomány fejlesztése.

Az intézkedés térségi lehatárolása: A vármegye teljes területe a szakképzési centrumok által lefedett szakmai és földrajzi területek. Felnőttképzés esetén ezt kiegészítve a munkaerőpiacal összhangban.

A potenciális kedvezményezett kör: magánszemélyek, szakképzési, felnőttképzési intézmények, vállalkozások, egyéb szervezetek, duális képzésben részt vevő vállalkozások, önkormányzatok, kormányhivatalok

Indikátorok meghatározása: szakképzésben, átképzésben, kompetencia fejlesztésben részt vettek száma (fő), fejlesztett szakképzési, felnőttképzési intézmények, vállalkozások, egyéb szervezetek száma (db), fejlesztett duális képzésben részt vevő vállalkozások száma (db), vállalkozási ismereteket szerzők száma (fő)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészen határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P.4.2. A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében;

A megyében három felsőfokú oktatási intézmény működik. A **Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus** négy karral, a Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar Kaposvári Képzési Központja öt szakkal, valamint a Gábor Dénes Főiskola új Siófoki Községi Felsőoktatási Képzési Központja. Ezen intézmények tudásbázisát szükséges hosszú távon kiaknázni.

Az **intézkedés célja** hármas: egyrészt a felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkezők számának növelése, másrészt a képzések minőségének és hatékonyságának növelése, harmadrészt pedig a vármegye felsőoktatási intézményeiben rejlő kutatási, képzési, szolgáltatási potenciálok kiaknázása és összhangba hozása a helyi piaci, gazdasági és társadalmi igényekkel.

Támogatni kell a munkaerő-piaci irányultságú, keresletvezérelt felsőoktatási és felnőttképzési rendszer fejlesztését, ezáltal a diplomás munkanélküliség csökkentését. Kiemelt hangsúlyt kell fektetni a helyi szereplők közötti együttműködésekre, a hiányszakmákra irányuló fejlesztésekre, a piacorientált kutatás-fejlesztésre és innovációs potenciál erősítésére, digitális kompetenciák fejlesztésére, a tehetséges és hátrányos helyzetű fiatalok diplomaszerzésére, és az egész életen át tartó tanulást szolgáló fejlesztések ösztönzésére.

A célok elérése érdekében támogatni kívánjuk **a felsőoktatási intézmények helyi gazdasági és társadalmi szerepének fejlesztését, együttműködéseik erősítését.** Ennek keretében **támogatható tevékenységek:**

- A helyi gazdasági szervezetek és a felsőoktatás K+F+I célú együttműködéseinek támogatása.
- A vármegye mezőgazdasági adottságainak (elsősorban zöldség- és gyümölcsstermesztés, állattenyésztés, valamint erdő és vadgazdálkodás) hasznosításával és a **Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus** agrár-innovációs potenciáljának erősítésével nagyobb hozzáadott értékű termelési eljárások, termékek kifejlesztése és előállítása (kiemelten élelmiszeripar és feldolgozóipar területén).
- Az intézményekben felhalmozott tudás- és technológiatranszfer szolgáltatások és együttműködések fejlesztése.
- A lakosság számára nyújtott szolgáltatások bővítése és fejlesztése, komplex programok megvalósítása.

A gazdasági és társadalmi igények, valamint a képzési kimenet közötti összhang megteremtésével biztosítható a megfelelő munkaerő ellátás és a felsőoktatásból kilépők elhelyezkedésének sikeressége. Ehhez járul hozzá **a felsőoktatási képzési kínálat minőségi és gyakorlatorientált helyi igényeket kiszolgáló fejlesztése. Támogatható tevékenységek:**

- A képzési kínálat és a helyi (térégi) munkaerőpiac kapcsolatának fejlesztése az „intelligens szakosodás” céljaihoz igazodóan. Képzési programok bővítése és fejlesztése, olyan képzési tartalom és gyakorlati helyek kialakításán keresztül mely biztosítja a hallgatók számára a gyakorlati tapasztalatokra épülő képzettség megszerzését, a duális képzési forma megerősítésén keresztül. Ennek keretében együttműködések kialakítása, át- és továbbképzések indítása a vármegye hiányszakmaiban.
- Kapcsolódó tananyagfejlesztések, valamint a vállalkozóvá válást támogató képzési elemek beépítése a tananyagokba.
- A felsőoktatásban résztvevők digitális tudásának fejlesztése, az oktatást és tanulást segítő új digitális tartalmak, elektronikus szolgáltatások, hálózatok kialakítása és bevezetése, meglévők továbbfejlesztésére, valamint az intézmények gazdálkodását és üzemeltetését segítő fejlesztések megvalósítása.

A diplomások számának növelése a megyében, tehetséggondozás, felsőoktatásban való bennmaradás segítése tevékenységkör keretében az esélyteremtő és szociális dimenzió áll a fókuszban. A **támogatható tevékenységek** a lemorzsolódás megelőzésén keresztül kívánják elérni az elvárt célokat:

- A hallgatók számára biztosított intézményi szolgáltatások (beleértve a kollégiumi szolgáltatásokat is) továbbfejlesztése, többek között a mentálhigiéné, egészségfejlesztés, testnevelési-sport területeken, de a kultúra, szabadidő-szórakozás területén is.
- Egyéni szükségletekre épülő és célzott programok megvalósítása, ösztöndíjrendszer, tehetséggondozó és hallgatói kutatóprogramok működtetése, kiterjesztése, kiemelten a tehetséges és/vagy hátrányos helyzetű csoportok számára a helyi piaci szereplőkkel együttműködve, a képzett munkaerő helyben tartása érdekében.
- A közép fokú oktatási intézményekkel történő kapcsolatok kialakítása és fenntartása, a közép fokú oktatásból a felsőoktatásba való átmenetet segítő programok megvalósítása.
- A diploma megszerzését gátló nyelvi kompetenciák megszerzésére irányuló fejlesztések.
- Egész életen át tartó tanulást segítő és ösztönző programok.

A minőségi tartalmi fejlesztések sikeressége nagy arányban függ a kapcsolódó fizikai feltételektől. A fentiekben megfogalmazott tevékenység csoportok **infrastrukturális fejlesztése** az alábbi tevékenységekre fókuszál:

- Az infrastrukturális és eszközfejlesztéseknek a piac és gyakorlat-orientált ún. duális képzés számára megfelelő környezet, valamint a helyi gazdaságra épülő innovatív képzési, kutatási és technológiai fejlesztésekre és elsősorban helyi együttműködések kialakítására kell irányulniuk.
- A tudástranszfer-szolgáltatások eszköz- és feltételrendszerének kialakítása.
- A gazdasági igényekhez igazodóan további célzott területekhez, hiányszakokhoz, képzési kínálat megújításához, igény esetén újraindításához, átképzésekhez, továbbképzésekhez és felnőttképzéshez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése; valamint a távoktatás és egy új lehetőséget nyitó terület a nyílt forrású tanulás infrastruktúrájának kiépítése.
- Gyakorlаторientált oktató, tanuló és kutató terek kialakítása (előadók, szakszemináriumok, termek, gyakorló helyek, laborok, kutatói szobák stb.), valamint közösségi, kulturális és társadalmi szolgáltató terek kialakítása, a fejlesztést szolgáló, a háttér szervezeti munkának helyet adó infrastrukturális létesítmények fejlesztése.
- Az infokommunikációs infrastruktúra (oktatási, kutatási, valamint gazdálkodási és üzemeltetési) modernizálása, hálózati hozzáférés, az eszközellátottság növelése, az elektronikus szolgáltatások és tartalmak infrastrukturális feltételeinek fejlesztése a hozzáférhetőség javítása érdekében. A hallgatók mobilitásának, felsőoktatásban való bennmaradásának segítése érdekében szükséges kollégiumi fejlesztések, bővítések.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása az együttműködésben megvalósuló projektek tekintetében Somogy vármegye teljes területén javasolt Kaposvári fókuszponttal. Ezen felül a felsőoktatási fejlesztések célterülete Kaposvár és Siófok. A diplomások számának növekedését közvetlenül segítő beavatkozások tekintetében a megvalósuló fejlesztések és szolgáltatások a vármegye hátrányos helyzetű térségein élőket kell, hogy segítsék.

A potenciális kedvezményezett kör: felsőoktatásban tanulók, felsőoktatásba felvételizők, felsőoktatási intézmények, felsőoktatási intézményekkel együttműködő közép fokú oktatási intézmények, felsőoktatási intézményekkel együttműködő vállalkozások,

Indikátorok meghatározása: fejlesztett felsőoktatási intézményi épületek száma (db), ösztöndíjban részesült fiatalok száma (fő), ösztöndíjban részesült hátrányos helyzetű fiatalok száma (fő), kutatás-fejlesztési projektek és együttműködések száma (db), felsőoktatási és középiskolai együttműködési projektek száma (db), fejlesztett felsőoktatási és vállalkozási duális képzési együttműködések száma (db), tudás- és technológiatranszfer szolgáltatások fejlesztése (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P.4.3. Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése;

Az *intézkedés célja* olyan minőségi és hatékony oktatási és nevelési környezethez való egyenlő hozzáférés megteremtése, mely a versenyképes tudás megszerzéséhez szükséges ismeretek, alap- és kulcskompetenciák megszerzését szolgálja. Ennek feltétele, olyan szerves környezet biztosítása, melynek kialakítása során maximálisan figyelembevételre kerülnek a nevelés és oktatás megújuló szakmai-tartalmi követelményei, valamint a tanulók valós igényei. Az intézkedésben megvalósuló tevékenységek elősegítik a hátrányok kompenzálását, az integrációs nevelés és oktatás megvalósulását - kiemelten a vármegye hátrányos helyzetű csoportok és romák által nagy arányban lakott településein -, a befogadó nevelést és oktatást, az iskolai kudarcok megelőzését és csökkentését, a sikeresség és tehetség kibontakoztatását, új módszerek bevezetését, a tanári szakmai felkészültség növelését.

A célok elérése érdekében elengedhetetlen az **alap- és középfokú köznevelési intézmények szakmai-tartalmi fejlesztése** az alábbi **támogatható tevékenységeken** keresztül:

- A lemorzsolódást és korai iskolaelhagyást megelőző, annak mértékét csökkentő programok megvalósítása, új módszertanok bevezetése, együttműködések kialakítása.
- A szegregáció csökkentését, az együttnevelést és a befogadó oktatási rendszert támogató tartalmak, programok megvalósítása.
- Szaktantárgyi módszertani megújulást segítő fejlesztések adaptálása.
- A nemzetiségi oktatás feltételrendszerének fejlesztése különös tekintettel a horvát, a roma és a német nemzetiség vonatkozásában.
- Az egész életen át tartó tanulást megalapozó és lehetővé tevő intézményi programok, innovációk megvalósítása formális, nem formális és informális tanulási kereteiben (pl.: kompetencia-alapú oktatás, új tanulásszervezési eljárások és módszerek, idegen-nyelvoktatás, IKT, korai pályaaorientáció, vállalkozói szellem, környezettudatos szemlélet, egészségfejlesztés, testmozgás-programok).
- A gyermekek számára önmaguk, motivációik, képességeik mélyebb megismerését lehetővé tevő átfogó kompetencia- és készségfejlesztés érdekében az oktatási intézmények pedagógiai programjának megvalósítását támogató, az iskolai oktatást kiegészítő, ahhoz illeszkedő tanórai, tanórán kívüli, szabadidős kulturális tevékenységek és programok megvalósítása (pl.: művészet-, dráma-, múzeum- és könyvtár-pedagógiai foglalkozások, az olvasási és digitális kompetenciák fejlesztése, tehetséggondozás, egyéb programok).
- Humán erőforrás szakmai fejlesztése, intézmények közötti együttműködések, szakmai közösségek létrehozásának elősegítése, „jó gyakorlatok”, adaptációja.
- Korszerű, hatékony és eredményes pedagógiai szakszolgálati és pedagógiai szakmai szolgáltatások biztosítása valamennyi tanulónak és nevelési-oktatási intézménynek.
- A középfokú oktatásban kiemelt helyen szerepelnek a differenciált képességfejlesztést, a kooperatív technikák elterjesztését és a hagyományos tantárgyi és tanórai kereteken túlmutató tartalmi fejlesztések.
- A közismereti oktatás fejlesztése a szakközépiskolákban és szakiskolákban.
- Kollégiumok nevelési és oktatási tevékenységeinek fejlesztése, szerepvállalásának biztosítása a tehetséggondozásban és felzárkóztatásban egyaránt, az iskolákkal való szoros együttműködések növelése.
- Együttműködések kialakítása az oktató-nevelő munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatokat ellátó intézményekkel, helyi szereplőkkel.
- A távoktatáshoz szükséges tartalmak, módszertan fejlesztése, intézmények közötti tudásmegosztás, felkészülés a jövőbeni járványok hatásaira.
- Környezet- és egészségtudatos, valamint sportos életmódra történő nevelés fejlesztése

Minden infrastrukturális beruházás támogatása esetén kiemelt cél az esélyegyenlőség, azaz a befogadó oktatási gyakorlat és a szegregációmentesség biztosítása, különös tekintettel - a hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű gyermekek oktatási integrációjára, inklúziójára. A megvalósuló infrastrukturális fejlesztések során figyelembe kell venni a környezettudatos gondolkodásmódot, a környezetbarát technológiák és anyagok alkalmazását, melyek különösen befolyásolják a korosztály viszonyulását élő és élettelen környezetünkhöz. Az **alap- és középfokú köznevelési intézmények fizikai környezetének fejlesztése** során **támogatható tevékenységek**:

- A tartalmi fejlesztéseket és a befogadó nevelés-oktatást támogató/megalapozó a jogszabályi előírásoknak megfelelő egészséges és modern tanulási feltételeket megteremtő intézményi környezet infrastruktúra és eszközállomány fejlesztése, mely megfelelően igazodik az adott korosztály igényeihez.
- Kiemelten kezelendő az idegen nyelvek oktatását támogató feltételek megteremtése, nyelvi laboratóriumok kialakítása.
- Az Információs és Kommunikációs Technológia fogadására és digitális tartalmak alkalmazására alkalmas infrastruktúra kiépítése.
- Az intézmények akadálymentesítése annak érdekében, hogy a létesítményekhez a sajátos nevelési igényű tanulók is hozzáférjenek.
- A nevelés-oktatást formális és nem formális keretek között szervező kiegészítő szolgáltatások, programok infrastrukturális feltételeinek megteremtése, melyek a tanulók motivációjára, aktivitására és szabadidő eltöltésére vannak hatással (mindennapos testnevelés, művészeti képzés, diáklklubok, közösségi és kreatív terek stb.).
- Közoktatási intézmények konyhájának felújítása, bővítése, kapcsolódó eszközök és berendezések beszerzése.
- Középiskolai kollégiumok modernizálása, a kor követelményeinek és a diákok valós igényeinek megfelelő környezetet és ellátást biztosító fejlesztések megvalósítása.
- Pedagógiai szakszolgálati feladatok ellátásához szükséges infrastruktúra és eszközállomány fejlesztése.
- A nevelő, oktató munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatok ellátására infrastruktúra kialakítása (iskolaorvos, gyermekvédelem, iskolapszichológia, családsegítő szolgáltatások stb.).
- Közétkeztetés infrastrukturális fejlesztése, a helyi alapanyagok széles körű felhasználását támogató megoldásokkal.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Halmozottan hátrányos helyzetű térségek, romák által sűrűn lakott térségek.

A potenciális kedvezményezett kör: alap és középfokú oktatási intézmények, az intézmények tanárai, dolgozói, diákjaik és a diákok családjai

Indikátorok meghatározása: fejlesztett alap és középfokú oktatási intézmények száma (db), kidolgozott módszertanok, digitális tartalmak száma (db), fejlesztő, tehetséggondozó, esélyteremtő programokon részt vevők száma (fő)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészen határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a vármegye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	2. Tematikus specifikus cél: Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	<ul style="list-style-type: none"> • Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz • Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	<ul style="list-style-type: none"> • Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3) • Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4) • A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	<ul style="list-style-type: none"> • Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészen mutatunk be.) • Somogy Vármegyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Vármegyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

1.5 V. prioritás: A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a vármegye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása

A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz:

A megújuló energiaforrások tekintetében Somogy vármegye jelentős potenciállal rendelkezik elsősorban a biomassza típusú energiahordozók terén, de gazdag lehetőségek rejlenek a geotermikus energia, valamint a napenergia felhasználás területein is. A megyei területfejlesztési koncepció átfogó célként fogalmazta meg a vármegye belső erőforrásainak hatékony kiaknázását a fenntarthatóság ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontjainak figyelembevételével. Az energiahatékonyság növelése, a helyi erőforrások minél szélesebb körű hasznosítása nem csak az energiatermelő szektorban, de horizontális jelleggel minden termelési technológia során kiemelt szerepet kell, hogy kapjon a fenntartható erőforrás gazdálkodás megteremtése érdekében. A fenti célok elérése érdekében a prioritás keretében támogatni szükséges az energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzését. A helyi közösségi, települési, település csoport szintjén történő önellátásra való törekvés kiemelt dimenziója az energiaellátásban való függetlenség elérése. Ennek érdekében cél a helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználására alapozott közösségi szintű energiatermelő- és ellátórendszerek elterjedésének ösztönzése, kiegészülve a szükséges technikai, technológiai feltételek biztosítását szolgáló háttér szolgáltatói szektor (tanácsadás, tervezés, kivitelezés, üzemeltetés, karbantartás) térségi szinten történő megerősítésével. Az önellátó helyi energiatermelő rendszerek megteremtését, ahol a területi adottságok lehetővé teszik, nagymértékben elősegítheti a meglévő növényi, mezőgazdasági hulladékok energetikai célú feldolgozása. A megújuló elektromos energiatermelésnél kiemelt szempont a rendszer-kiegyensúlyozó tárolás és fogyasztás.

Azon túl, hogy a természeti környezetre káros antropogén hatások kockázatát csökkentik, a településeken élő lakosság életminőségét jelentős mértékben javítják és a vállalkozások telephelyválasztásában is pozitív szerepet játszanak a környezetvédelmi (kommunális) szolgáltatási infrastruktúra rendszerek, úgymint a vezetékes ivóvíz szolgáltatás, a korszerű szennyvízkezelés és hulladékgazdálkodás rendszerei. A stratégia célként fogalmazza meg a vármegye táji és természeti értékeinek és erőforrásainak, kedvező környezeti állapotának megóvása érdekében a környezetvédelmi infrastrukturális ellátottság és a környezetbiztonság javítását, valamint a környezeti és klímaváltozással járó kockázatok csökkentését. Ennek érdekében szükség van a szolgáltató ivóvíz minőségének javítására, az előírt vízminőség biztosítására, a települések zöldfelületi és vízgazdálkodási rendszerének fejlesztésére, a településeken képződött nem közművel összegyűjtött szennyvíz, ill. szennyvíz gazdaságosan kiépíthető és fenntartható módon történő elvezetésének és kezelésének támogatására, a

hulladékhasznosítási arány növekedésének elősegítésére. A fenti célok elérése érdekében kiemelt jelentőséggel bír a környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése.

A fenntartható erőforrás gazdálkodás kiemelt területe a termelési és fogyasztási folyamatok során képződött hulladékok minél nagyobb arányú másodnyersanyagként történő újrahasznosítása. Ennek rendszerszintű alapfeltételei a térségi hulladékgazdálkodási programok megvalósulásával adottá váltak, azonban a hulladékfeldolgozásra és újrahasznosításra, valamint az e folyamatokat kiszolgáló technikák és technológiák fejlesztésére, gyártására és üzemük kiszolgálására (szervizelésére) szakosodott vállalkozások még hiányoznak a megyében.

A Somogyban erős bázissal rendelkező klasszikus ágazatokra, így pl. a gépgyártásra is építve a jelenleg hazánkban még kialakulóban levő, de jelentős perspektíva előtt álló környezetipari termelés és szolgáltatások területén erősíteni kell a helyi kis- és középvállalkozások bekapcsolódását az innovációs és termelési, szolgáltatási folyamatokba. Ennek érdekében a prioritás keretében szükséges támogatni a hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásait, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztéseket.

A program különös figyelmet fordít a természetalapú megoldások alkalmazására, amelyek egyszerre járulnak hozzá a környezeti, gazdasági és társadalmi célok eléréséhez.

A természetalapú megoldások különösen az alábbi területeken jelenhetnek meg:

- vízviasszatartási és vízgazdálkodási rendszerek fejlesztése,
- vizes élőhelyek és árterek helyreállítása,
- zöld infrastruktúra fejlesztése települési és térségi szinten,
- talajmegőrző és regeneratív mezőgazdasági gyakorlatok támogatása,
- természetbarát turisztikai infrastruktúra kialakítása.

Az ilyen típusú beruházások hozzájárulnak a klímaadaptációhoz, a biodiverzitás megőrzéséhez, valamint erősítik a fenntartható finanszírozási források bevonásának lehetőségét.

A program törekszik arra, hogy a fejlesztési beavatkozások ne csak a környezeti terhelések csökkentését, hanem az ökoszisztémák helyreállítását is támogassák.

Ennek érdekében a vármegye fejlesztési politikája ösztönzi:

- leromlott élőhelyek helyreállítását,
- vizes élőhelyek és természetes vízmegtartó rendszerek rehabilitációját,
- zöld infrastruktúra hálózatok fejlesztését,
- ökológiai folyosók megerősítését.

Az ilyen jellegű beavatkozások hozzájárulnak a biodiverzitás megőrzéséhez és a térség klímaadaptációs képességének erősítéséhez.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:**P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;**

Az *intézkedés célja* az energiahatékonyság növelésének, a helyi- és megújuló energiaforrások minél szélesebb körű hasznosításának támogatása a gazdasági szférában horizontális jelleggel minden termelési technológia során a fenntartható erőforrás gazdálkodás megteremtése érdekében. Az intézkedés keretében biztosítható, hogy a környezetkímélő technológiák alkalmazása, valamint a környezeti erőforrások fenntartható használata ne csak a lakossági és önkormányzati alrendszerekben, de a termelési alrendszerben is széles körben ismertté és elterjedté válhasson.

Az intézkedés keretében **támogatható tevékenységek**:

- A termelési folyamatok energiahatékonyságát fokozó, valamint a telephelyek energiaveszteségét csökkentő beruházások megvalósítása (egyedi jelleggel és ipari parki, inkubátor házi, logisztikai központi szolgáltatások keretében is).
- A vállalkozások energiaellátásának megújuló-, ill. helyi energiaforrások felhasználásával történő biztosítását szolgáló fejlesztések (egyedi jelleggel és ipari parki, inkubátor házi, logisztikai központi szolgáltatások keretében is).
- A megújuló forrásból elektromos áramot termelő fejlesztések, vagy meglévő rendszerek rendszer-kiegyensúlyozó tárolási és fogyasztást menedzselő rendszereinek telepítése.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Somogy vármegye teljes területén javasolt.

A potenciális kedvezményezett kör: vállalkozások, iparterületeket, ipari parkokat, inkubátorházakat, logisztikai központokat üzemeltető szervezetek, ideértve az önkormányzati, állami tulajdonú gazdasági társaságokat is.

Indikátorok meghatározása: ÜHG kibocsátás csökkentés (t), elektromos hálózat kiegyensúlyozó megoldások egyidejű teljesítménye (kW),

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;

Az *intézkedés célja* a helyi szinten elérhető megújuló energiaforrások felhasználási arányának növelését szolgáló beruházások támogatása az önkormányzati szektorban, a közintézményekben és a lakosság körében kiegészülve az energiahatékonyság javítását, az energiatakarékosságot biztosító fejlesztések támogatásával. További cél a minél hatékonyabb energiatermelés és helyben történő felhasználás érdekében az integrált közösségi szintű energiatermelés- és ellátás rendszereinek megteremtése. Az intézkedés megvalósulásával jelentős mértékben nőhet a helyben megtalálható, az adott térségre jellemző megújuló energiaforrások, így Somogyban különösen a biomassa, a geotermikus és a napenergia energiatermelésben való aránya.

Az intézkedés egyik fókuszterülete a *közintézmények komplex energiahatékonysági felújítása*, melynek keretében az alábbi *támogatható tevékenységek* jelennek meg:

- Intézmények épületgépészeti rendszerének energetikai célú korszerűsítése. E tevékenységi körben támogatható a távhőszolgáltatás fogadása, vagy a gázkazán tartálékba helyezése mellett, vagy a kazán helyett hőszivattyús rendszer telepítése, és a szabályozás kialakítása, a hő leadók cseréje, a meleg vizes rendszer felújítása, a csövek hőszigetelése, világításkorszerűsítés és -szabályozás, lámpatestek cseréje, légtechnikai rendszer kiépítése hő visszanyerővel.
- Az intézmények épülethéj energiavesztésének csökkentését szolgáló fejlesztések. Ennek keretében támogatható az épület homlokzatának, padlás- és pincefödémeinek utólagos, külső hőszigetelése, a nyílászárók cseréje és egyúttal a külső árnyékolás megoldása.

Szintén kiemelt fókuszterületet jelent az intézkedésen belül a helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrásokat felhasználó *lokális (épület, épületegyüttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű hő- és villamos energia előállító és elosztó rendszerek kiépítése*. E tevékenységi körhöz kapcsolódó *támogatható tevékenységek*:

- Szigetüzemű és hálózatos, helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrásokat felhasználó energiatermelő berendezések telepítése. Ennek keretében támogatható napkollektorok, napelemek, geotermikus- és földhő energiát hasznosító energiatermelő berendezések, biomassa, valamint biogáz alapú tüzelőberendezések és CHP üzemű berendezések, vagy ezek kombinációja alkotta kiserőművek (50 MW-nál kisebb névleges teljesítőképességű erőmű), ill. háztartási méretű kiserőművek (saját kisfeszültségű hálózatra csatlakozik, valamint a csatlakozási teljesítménye nem haladja meg az 50 kVA-t).
- Lokális (épületegyüttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű távhő- és villamos energiatovábbító/elosztó hálózatok kiépítése, fejlesztése, megújuló energia alapú energiaközösségek létrehozása.
- Megújuló energiahordozók helyi és közösségi szinten történő felhasználásra való előkészítését lehetővé tevő kapacitások létrehozása. Ennek keretében a gyűjtött biomassa alapú energiahordozók további feldolgozását (pl. aprító, brikettáló,

pelletáló) valamint a biogáz előállítását szolgáló berendezések, technológiák telepítése. A növényi hulladékokon alapuló komposzt kazán építés elterjesztése.

A lakossági energiafelhasználás csökkentése. *E tevékenységi körhöz kapcsolódó támogatható tevékenységek:*

- Lakóházak hőszigetelése, nyílászáró cseréje, árnyékoló rendszer fejlesztése, fűtésrendszerének, használati melegvíz-rendszerének, elektromos hálózatának, világításának korszerűsítése, háztartási gépek cseréje energiatakarékos eszközökre, elektromos eszközökre.
- A lakóházak megújuló energia termelésének növelése, például napelemes rendszerek, hőszivattyúk, hőcserélővel ellátott szellőztetőrendszerek telepítésével.

Az energetikai beruházások hatékony megvalósítását és területileg összehangolt menedzsmentjét segíti az **energetikai tanácsadás és területi koordináció intézményi hátterének megteremtése**. E tevékenységi kör kapcsán az alábbi **támogatható tevékenységek** jelennek meg:

- Energia tanácsadói szolgáltatás rendszerének kialakítása. Ennek keretében közvetlen személyre szóló energia-tanácsadás az önkormányzatok, a lakosság és gazdasági szereplők, speciális célcsoportként a rászoruló háztartások, idősök, alacsony jövedelműek számára, kiegészülve a tanácsadási szolgáltatás ellátásához szükséges intézményi és tárgyi feltételek megteremtésével.
- Az energiafelhasználással, az új energetikai rendszerek, rendszerelemek használatával összefüggő ismeretterjesztés, szemléletformálás a lakosság és az intézmények üzemeltetői, fenntartói körében.
- Önkormányzatok Fenntartható Energia Akcióprogramjainak (SEAP) elkészítése, felülvizsgálata.
- A mikrotérsegi, minél kisebb szállítást igénylő, elsősorban mezőgazdasági, erdőgazdálkodási növényi hulladékokra, másodsorban állattartó telepek és szennyvíztisztító telepek szennyvíziszapjára, éttermi hulladékok feldolgozására alapozott biogáz-üzemek létesítéséhez szükséges helyi részvétel ösztönzése, mentorálása, segítségnyújtás az együttműködés keretrendszerének kialakításában.
- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdasági, élelmiszeripari és a hulladékgazdálkodási szektorokkal együttműködésben.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Somogy vármegye teljes területén javasolt, azonban a megújuló energiaforrások felhasználására épülő energiatermelő fejlesztések megvalósítása során minden esetben figyelembe kell venni az adott településen/térségben rendelkezésre álló megújuló energiaforrás fajták potenciálját.

A potenciális kedvezményezett kör: vállalkozások, lakosság, önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok, civil szervezetek, Somogy Vármegyei Önkormányzat és gazdasági társaságai, egyházak, egyházi intézmények,

Indikátorok meghatározása: ÜHG kibocsátás csökkentés (t), elektromos hálózat

kiegyensúlyozó megoldások egyidejű teljesítménye (kW), létrehozott helyi távhő és elektromos hálózat hossza (m), SEAP készítés és felülvizsgálat száma (db), energetikai tanácsadásban részesítettek száma (fő), ismeretterjesztő, szemléletformáló akciókon részt vevők száma (fő), energetikailag mentorált projektkezdeményezések száma (db), energetikai felújítással érintett lakóházak száma (db), megújuló energiával ellátott házak száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészen határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P5.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;

Az *intézkedés célja* a hátrányos helyzetű, különösen a megváltozott munkaképességű személyek számára kitörési pontot biztosítani a közmunka programokból. Az ő foglalkoztatásukat elsősorban az önkormányzatok tudják felvállalni, másodsorban nonprofit szervezetek.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek*:

- Az alacsony termelékenységet kompenzáló, teljesítménytől független bevételi forrást kell biztosítani. Ezt biztosíthatja egy naperőmű, amely a közösséget ellátja elektromos árammal, így a közösségen belülről szerez bevételi forrást. A kellően magasra telepített naperőmű az árnyékos területeket kedvelő zöldségtermesztéssel kombinálható, árnyékot ad, a felületéről a csapadékvíz összegyűjthető és az öntözőrendszer tartójaként is funkcionálhat.
- Az elektromos áram értékesítéséből a hiányzó szakértelem megvásárolható és a bérköltségek kiegészíthetők.
- Üvegházakkal a naperőmű területén folytatott szabadföldi zöldségtermesztés egész évessé tehető. A vármegye erdőségéből származó növényi hulladékot felhasználva komposztkazánnal fűthető üvegházak hozhatóak létre, továbbá számos épület fűtését is el lehet látni komposztkazánnal, amely további megtakarítást jelenthet a közösség számára, és bevételi forrást a hátrányos helyzetűek foglalkoztatójának.
- A zöldségek tárolását, téli fűtött, nyári hűtött tárolását is biztosítani szükséges tároló és csomagoló épület fejlesztésével. Néhány „vetésforgóba” illeszkedő zöldségfajta esetén lehetőség a Pécsi Nagybari Piacon történő értékesítés, továbbá a közétkeztetési célú értékesítés. A termelés hálózatba szervezésével biztosítható a „vetésforgó” összehangolásával egy térség folyamatos, azonos mennyiségű és minőségű termékkínálata. Az értékesítés később tovább fejleszthető éttermek felé és online irányba.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása elsősorban hátrányos helyzetű településeket célozza, különösen a „Felzárkózó települések programban”

(FETE) és a „Gazdaságélénkítő programban” (GÉP) részt vevő településeket.

A potenciális kedvezményezett kör: mezőgazdasági termelők és együttműködési szervezeteik, élelmiszeripari vállalkozások, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, szövetkezetek, szociális szövetkezetek,

Indikátorok meghatározása: telepített új közösségi naperőművi kapacitás rendszer-kiegyensúlyozó tárolással és fogyasztással (kW), új üvegházak területe (m²), új naperőmű területén lévő kertészetek területe (ha), új hűtőházak és tároló-csomagoló létesítmények száma (db), komposztkazánokkal elért ÜHG kibocsátás csökkenés (t).

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészen határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;

Az *intézkedés célja* Somogy vármegye környezeti állapotának megóvása és a településeken élő lakosság életminőségének javítása érdekében a környezetvédelmi infrastrukturális ellátottság szintjének emelése, az ellátás minőségének javítása, valamint a klímaváltozás káros környezeti kockázatainak csökkentése.

Az intézkedés keretében tovább folytatódhatnak a 2007-13-as EU-s programozási időszakban is jelentős forrásigényt mutató környezetvédelmi célú infrastrukturális fejlesztések, úgymint az EU-s határértékeknek nem megfelelő minőségű ivóvíz szolgáltatás biztosítását célzó ivóvízminőség javító beruházások, a még ellátatlan településeken a korszerű szennyvízelvezetési- és tisztítási fejlesztések, valamint a már kiépült térségi hulladékgazdálkodási rendszerek keretében a hulladékgyűjtés és elszállítás további minőségi és logisztikai fejlesztései. Jelentős probléma a régi ivóvízvezeték rendszerek elavultsága, a jelentős hálózati vízvesztesség megszüntetése, továbbá a régi, szivárgó szennyvízelvezető rendszerek cseréje. Mindemellett az intézkedés fontos eleme a településen élők lét- és vagyonbiztonságának növelése érdekében, a klímaváltozás hatására egyre gyakoribbá váló szélsőséges csapadékeseményeket követő ár- és belvízelöntések kockázatait csökkentő komplex vízrendezési fejlesztések megvalósítása és a víz visszatartását szolgáló fejlesztések.

Az intézkedés keretében meghatározott egyik legfontosabb tevékenység terület **a lakosság egészséges ivóvízzel való ellátását biztosító fejlesztések megvalósítása**. E körben *támogatható tevékenységek*:

- A szolgáltatott közüzemi ivóvíz minőségi paramétereinek javítását szolgáló fejlesztések megvalósítása minden érintett településen, különösen a 201/2001 (X.25.) Korm. rendelet 6. sz. mellékletében előírt határértékeknek megfelelő minőség biztosítása érdekében, előnyben részesítve a térségi rendszerek

kialakítását és kiemelt figyelmet fordítva a reális ivóvízigények és a szükségszerű léptékcsökkentés megvalósítására.

- A felszín alatti víz és a talaj szennyezettségét okozó antropogén tevékenységből eredő szerves és szerves szennyezőanyagok nyomon követését és kármentesítését szolgáló fejlesztések megvalósítása.
- A régi, szivárgó ivóvízvezetékek cseréje, a rendszer egyéb elemeinek felújításával együtt.

Az intézkedés másik kiemelt területe a **települési szennyvízkezelési fejlesztések megvalósítása**. E fejlesztési területet szolgáló **támogatható tevékenységek**:

- Korszerű szennyvízelvezetési és tisztítási rendszerek kiépítése, valamint a meglévő, de elavult rendszerek korszerűsítése a szennyvízelvezetési és tisztítási agglomerációkba tartozó településeken.
- A Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és –tisztítási Megvalósítási Programról szóló, 25/2002 (II.27.) Korm. rendelet 2. számú mellékletében meghatározott agglomerációs településlistákon nem szereplő 2000 lakos-egyenérték alatti települések korszerű szennyvízkezelési beruházásainak megvalósítása. Ennek keretében támogathatóak a gyűjtőrendszer és természetközeli szennyvíztisztító telep kiépítése, a tisztított szennyvíz elszikkasztásával, illetve helyben tartásával, vagy felszíni vízbe vezetésével, továbbá közszolgáltatásba vont egyedi szennyvízkezelő berendezések telepítése a tisztított szennyvíz helyben tartásával, hasznosításával, vagy felszíni vízbe történő bevezetésével.
- A régi, szivárgó szennyvízrendszerek cseréje, a rendszer egyéb elemeinek felújításával együtt.

Az intézkedés keretében a klímaváltozás lehetséges kockázatainak mérséklését szolgáló kiemelt fejlesztési terület a **települési vízgazdálkodási rendszerek fejlesztése**. E fejlesztési tématerülethez kapcsolódó **támogatható tevékenységek**:

- Belterület védelmét szolgáló csapadék- és belvízelvezető-hálózat fejlesztése, rekonstrukciója. Ennek keretében támogatható elválasztott rendszerű csapadék-, ill. belvíz vízelvezető hálózat kiépítése, felújítása, fejlesztése, belterületet védő övárók-rendszer, szűrőmezők, valamint a vízviisszatartást szolgáló fejlesztések megvalósítása;
- Belterületet veszélyeztető vízfolyások vízkár elhárítási fejlesztései. Ennek keretében árvízvédelmi töltések lokális fejlesztése, rekonstrukciója, belterületen áthúzódó vízfolyások és csatornák, valamint a belterületről elvezetett csapadékvizeket befogadó vízfolyások és belvízelvezető csatornák fejlesztése;
- Vízkár elhárítási célú tározók, árvízi tározók fejlesztése, rekonstrukciója. Ennek keretében tározó, záportározó, árvízcsúcs csökkentő tározó építése, fejlesztése.
- A belterületi vízelvezetést a vízviisszatartással, öntözési célú tározással kombináló megoldások.
- A külterületi vízviisszatartási megoldások, amelyek a termőföldek kiszáradását, erdős kiszáradását hivatottak megelőzni.

- Intézmények, telephelyek, lakóingatlanok esővízgyűjtő és szürkevízgyűjtő rendszereinek, továbbá a gyűjtött vizet öntözési célra hasznosító rendszereinek fejlesztése.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az ivóvízminőség javítás az egészséges ivóvízzel még nem rendelkező településeken. A szennyvízelvezetés és tisztítás kiépítése az e szolgáltatással még nem rendelkező településeken. A régi ivóvíz és szennyvízrendszerek fejlesztése, a belvízelvezetés és vízviisszatartás, illetve ebből táplálkozó öntözés fejlesztés Somogy vármegye egész területén.

A potenciális kedvezményezett kör: önkormányzatok, a Magyar Állam, mezőgazdasági termelők,

Indikátorok meghatározása: egészséges ivóvízzel ellátott lakosok száma (fő), szennyvíztisztításba bekapcsolt ingatlanok száma (db), ivóvízvezeték rekonstrukció (m), szennyvízvezeték rekonstrukció (m), belvízelvezető rendszer fejlesztése (m), víztározó létesítése (m³), vízviisszatartási beavatkozás területe (ha), árvízvédelmi töltés fejlesztése (m)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.

Az *intézkedés célja* a szelektív hulladékgyűjtés arányának növekedésére építve elsősorban a hulladékgazdálkodási programokban tervezett logisztikai csomópontok (nagyobb hulladékudvarok, átrakó állomások, hulladék feldolgozók), ill. lerakók helyszínéül kijelölt településeken ösztönözni a szelektíven gyűjtött, ill. szétválogatott hulladékfrakciók további feldolgozására, másodnyersanyagok előállítására specializálódott vállalkozások letelepedését, valamint a meglevő vállalkozások bázisán e környezetvédelmi szempontból kiemelten fontos tevékenységi terület elterjedését.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek:*

- A települési szilárd hulladékok elkülönített gyűjtési és szállítási rendszerének fejlesztése. Támogatható e körben a térségi hulladékgazdálkodási rendszerek logisztikai rendszereinek fejlesztése, a szelektív gyűjtő-, szállító- és előkezelő rendszerek és technológiák kiépítése, valamint kiegészítő jelleggel a lakosság számára a szelektív gyűjtés hatékonyságát fokozó, elterjedését ösztönző szemléletformáló kampányok, akciók lebonyolítása.
- Az elkülönítetten gyűjtött hulladékok továbbkezelését, hasznosítását célzó beruházások megvalósítása.

- A másodnyersanyag termékpályák mentén feldolgozóipari együttműködések kialakítása, valamint közös K+F+I tevékenységek, kísérleti fejlesztések megvalósítása.
- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdasági, élelmiszeripari és energetikai szektorok közötti együttműködésben.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az elkülönítetten gyűjtött hulladékok anyagában történő hasznosítását célzó fejlesztések megvalósítása a gazdaságossági és logisztikai adottságokat és szempontokat figyelembe véve elsősorban a térségi hulladékgazdálkodási programok keretében kijelölt gyűjtő- és feldolgozó (pl. előválogató) állomásoknak helyt adó településeken és vonzáskörzeteikben javasolt.

A potenciális kedvezményezett kör: hulladékfeldolgozó, hasznosító és gyűjtő vállalkozások, felsőoktatási intézmények, másodnyersanyagot felhasználó vállalkozások, startup vállalkozások, szemléletformálást végző önkormányzatok, civil szervezetek, intézmények

Indikátorok meghatározása: támogatott vállalkozások száma (db), támogatott kísérleti fejlesztések száma (db), támogatott konferenciákon, rendezvényeken, egyéb szemléletformálási akcióban részt vevők száma (fő), Energiafelhasználás csökkenése a fejlesztések eredményeképpen (MW), CO₂ egyenérték csökkenése a fejlesztések eredményeképpen (t CO₂), szelektíven gyűjtött hulladék részaránya, újhasznosított hulladék részaránya

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a vármegye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	3. tematikus specifikus cél: Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	<ul style="list-style-type: none"> • Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz • Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz • Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz • Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti	<ul style="list-style-type: none"> • Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2)

programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	<ul style="list-style-type: none"> • A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5) • Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4) • Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	<ul style="list-style-type: none"> • Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészben mutatunk be.) • Somogy Vármegyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázati írás a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Vármegyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

1.6 VI. prioritás: A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása

A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz:

Somogy vármegye népesedési viszonyai az országos átlagnál kedvezőtlenebbek, mely elsősorban a térség aprófalvas településszerkezetéből fakad. Az elmúlt 10 évben folyamatos a születések számának csökkenése, emellett a népességfogyást tovább erősíti a lakosság elvándorlása. A kialakuló egészségtelen korstruktúra, az elszegényedés tovább növeléséhez, a kulturális örökségek, hagyományok átörökítésének megszűnéséhez vezethet.

A vármegye déli és nyugati periférikus területeit jellemzi leginkább az alacsony jövedelmi szint, magas munkanélküliség és a roma népesség magasabb aránya. Ezek a térségek halmozottan hátrányos helyzetük következtében önerejükben nehezen jutnak előre. A vármegye periférikus területein élő csoportokon felül kiemelten szükséges kezelni a társadalom periferiáján élő, munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű csoportokat (kiemelten a fogyatékkal élők, megváltozott munkaképességű személyek, valamint romák) társadalomba és a munka világába történő (re) integrációját. Ezen **periférikus területek és társadalmi csoportok tekintetében szükséges célzott komplex programszerű megközelítés alkalmazása**. A leghatásosabb beavatkozást a jövedelmek megteremtésén keresztül lehet indítani, a segélyezés helyett meg kell teremteni a lehetőséget, hogy a jelenleg gazdaságilag inaktív népesség visszakerüljön a munkaerő-piacra és munkája eredményeként tisztességes megélhetést biztosít

jövedelemre tegyen szert.

A vármegye rendkívül gazdag kulturális és történelmi értékek tekintetében. A hagyományok ápolásában, a kulturális sokszínűség megőrzésében nagy szerepet tölthetnek be a megyében és a tágabb térségben élő nemzetiségek. Somogy a kulturális értékek mellett rendkívül gazdag természeti értékekben. A **természeti, táji és kulturális örökség védelme, megőrzése és megismertetése** a külvilággal a somogyi emberek közös ügye, mely nagymértékben **hozzájárul a helyi és somogyi identitástudat erősítéséhez**. A helyi hagyományok és értékek közös gondozása, bemutatása, a körük építhető programok, a hagyományok ápolása, elősegíti a helyi közösségek kialakulását, ill. megerősödését, hosszú távon a közösségek összetartó erejének növelését, és a civil aktivitás fokozódását eredményezi. A vidéki lakosság élethelyzete és elöregedése több egészségügyi és szociális civil szerveződés létrejöttét is igényelné.

A **prioritás célja** a helyi közösségek korszerkezetének javítása a fiatalok helyben tartásával, odavonzásával, a foglalkoztathatóság növelése, a periférikus területeken és társadalmi csoportokban élők megélhetésének és munkához jutásának támogatása. További cél a helyi identitástudat, a társadalmi kohézió és integráció elősegítése a **helyi vidéki és városi közösségek szerepvállalásának növelése a közösségfejlesztés eszközeivel** és a helyi értékek és belső erőforrások megerősítésével és felhasználásával. A megvalósuló fejlesztések által meg kell alapozni, hogy a helyi közösségek képesek legyenek saját mikrokörnyezetük fejlődését alakítani.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:

P6.1. A periférikus térségekben az elszegényedés megállítást és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élők munkája igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;

Az elszegényedés megállítása érdekében az **intézkedés célja**, hogy a vármegye periférikus vidéki és városi térségeiben növekedjen a foglalkoztatás és a munkajövedelem nagysága, és területi alapú, helyismerethez kötött problémakezelés valósuljon meg. Ehhez olyan helyi problémák felkutatására és a helyi potenciálok kiaknázására van szükség, amelyek szerves részei a helyi mindennapi életnek, kultúrájának, de egy újfajta megközelítésmóddal, mely a foglalkoztathatóság és a piaci érvényesülés hatékony összekapcsolódását eredményezi a fenntartható helyi közösség szintjén. Cél továbbá, hogy tervszerűen megtehetőek legyenek a kezdeti lépések a fiatalok helyben tartásához, valamint a gazdaságilag inaktív, hátrányos helyzetű lakosság (köztük romák) munkaerő-piacra történő visszavezetéséhez, akik számára többszörösen nehéz a munkához való jutás biztosítása.

Az intézkedés keretében **támogatható tevékenységek**:

- Helyi/térségi sajátosságokon alapuló foglalkoztatás fejlesztési és cselekvési terv kialakítása, a helyi erőforrások (humán, természeti, történelmi, kulturális, stb.)

beazonosítása, az ezekből fakadó gazdasági és foglalkoztatási lehetőségek feltérképezése közösségi részvétellel.

- Önálló jövedelemszerzésre való képesség kialakítása, ezen belül:
 - Foglalkoztatásban való részvételt, a tanulási és munkavégző képesség növelését szolgáló, az alapvető kompetenciák megszerzését, az alapkészségek megerősítését célzó képzési-fejlesztési programok.
 - Egyénre szabott fejlesztés és segítségnyújtás, mentorálás, képzés, foglalkoztatásba ágyazott képzés, átmeneti jellegű támogatott foglalkoztatás, tranzit foglalkoztatás, speciális szolgáltatások stb.
- A helyi/térségi munkaerőpiacon hasznosítható vagy hiányszakmákban történő (szak) képzettség megszerzésének elősegítése (beleértve az át- és továbbképzést), a munkavállalási mobilitás ösztönzése, potenciális munkáltatókkal való kapcsolatok kialakítása, vállalkozóvá válást segítő programok.
- Kiemelten támogatandó helyi adottságokra épülő a piac- vagy a szociális gazdaság mechanizmusai szerint működő vállalkozások (pl. szociális vállalkozások, szövetkezetek) előkészítése és létrehozása, új modellek, innovatív megoldások kialakítása és bevezetése. Ezen belül megalapozó és előkészítő munkák (pl. piacelemzés, marketingstratégia), termelőinfrastruktúra kialakítása és eszközbeszerzés, termék- és szolgáltatásfejlesztés, oktatás és képzés, szociális gazdasági láncok kialakítása, piacra jutás, piacon való megjelenés segítése.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Somogy vármegye hátrányos helyzetű, aprófalvas és városi periférikus térségei.

A potenciális kedvezményezett kör: hátrányos helyzetű lakosság, szociális szövetkezetek, hátrányos helyzetűek által alapított vállalkozások, hátrányos helyzetűek foglalkoztatását vállaló (társadalmi) vállalkozások, intézmények, civil szervezetek, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, Somogy Vármegyei Kormányhivatal, Somogy Vármegyei Önkormányzat, egyházak, egyházi intézmények,

Indikátorok meghatározása: készségfejlesztésben, képzésben, mentorálásban részt vevők száma (fő), önfoglalkoztatóvá válási támogatásban részesültek száma (fő), támogatott szociális szövetkezetek száma (db), támogatott hátrányos helyzetűek által alapított vállalkozások (db), támogatott hátrányos helyzetűek foglalkoztatását vállaló vállalkozások (db), támogatott lakosok száma (fő), vándorlási egyenleg változása a fejlesztésekkel érintett településeken (fő), öregedési index

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P6.2. A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása;

Az *intézkedés célja* a településeken fellelhető helyi/térségi közösségi jelentőségű kulturális és természeti értékek megóvása, fenntarthatóságának, hasznosíthatóságának és a külvilág számára történő bemutatathatóságának fejlesztése. Ki kell használni a helyi táji, (népi-) épített, tárgyi és szellemi örökség megismertetésében rejlő turisztikai és tudatformáló lehetőségeket (pl. környezettudatosság növelése, közösségi és kulturális identitás fejlesztése) szem előtt tartva azok tűrőképességét a hosszú távú fenntarthatóság biztosítása érdekében. További cél, hogy a megvalósuló fejlesztések hozzájáruljanak a helyi lakosság megélhetésének és munkához való jutásának javításához, a helyi identitástudat és kulturális sokszínűség erősödéséhez.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek*:

- A tárgyi és szellemi kulturális, néprajzi, természeti örökség fenntartását, későbbi hasznosítását szolgáló integrált fejlesztések előkészítése, a helyi kulturális örökség számbavétele és értelmezése, helyi stratégiák, tervek készítése.
- Natura2000 hálózat, valamint a védett és a közösségi jelentőségű fajok és élőhely-típusok ismertségének javítását szolgáló fejlesztések támogatása.
- Élettelen természeti értékek megőrzését, természeti környezetének rekonstrukcióját, ismertségének javítását szolgáló fejlesztések támogatása.
- A somogyi és nemzetiségi kultúra, a népi építészet és lakáskultúra, környezetkultúra, a hagyományos gazdálkodás, a tradicionális életmód bemutatását, ismertségének javítását szolgáló fejlesztések; a közösségi, térségi és települési helyi identitást erősítő marketing akciók támogatása.
- A helyi (népi) mesterségek újratanítása a kulturális intézmények, a civil, az üzleti terület közös programja keretében, szakmaismerető és bemutató programsorozatok, kiállítások, helyi tehetségek, kreatív személyek sikeres életpályák bemutatása, vándorkiállítások kialakítása, a helyi identitás és kötődés erősítése érdekében.
- Helytörténeti, honismereti, helyi örökség programok, helyi és nemzetiségi sajátosságokra épülő hagyományok, ünnepek, interkulturális programok megteremtése.
- Kulturális és környezeti fenntarthatóságot szolgáló programok, akciók, és szemléletformáló fejlesztések támogatása: az ökológikus életmód, a fenntartható vidéki élet, a környezettudatos életmód lehetőségeinek újratanítása, a hagyományok, népi tudás átöröklését szolgáló fejlesztések.
- Kulturális intézmények, terek infrastrukturális fejlesztése.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Somogy vármegye hátrányos helyzetű, aprófalvas és városi periférikus térségei.

A potenciális kedvezményezett kör: önkormányzatok, intézmények, egyházak, egyházi intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok, civil szervezetek, nemzeti parkok igazgatóságai, műemlék épületek, helyi védett épületek tulajdonosai, fenntartói.

Indikátorok meghatározása: támogatott programokon résztvevők száma (fő), kiállítások, konferenciák, szemléletformáló akciók, programok, előállított médiatartalmak száma (db), természeti értékek megőrzését szolgáló fejlesztések (ha), felújított műemlék és helyi védett épületek száma (db),

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészen határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P6.3. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.

Az intézkedés célja a helyi közösségek megtartó és az életminőséget javító képességének ösztönzése. A társadalmi együttműködés és összetartozás megerősítése, az aktív befogadás növelése a közösségfejlesztés eszközeivel. A közösségfejlesztés segítségével a települések (településrészek), szorosabban összetartozó (mikro) térségek közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztése, értékteremtő közösségek létrehozása valósul meg. Az intézkedés keretében megvalósuló fejlesztések szükségszerűen hozzájárulnak a hátrányos helyzetű népességcsoportok társadalmi integrációjához is.

Ebben kiemelt szerepet kell szánni a civil szervezeteknek. A civil szervezetek nagy része nem rendelkezik kellő ismerettel, tudással és erőforrással a céljai és érdekeinek érvényesítéséhez. Az aktivitásuk és szerepvállalásuk nem elég hatékony, az önkormányzatokkal való partneri együttműködéseik jellemzően még nem alakultak ki. A helyi közösségek megerősítése, felzárkóztatása csak maguk az érintett közösségek aktív részvételével, szerepvállalásával és a civil társadalom megújulásával és megerősödésével válhat eredményessé.

Az intézkedés keretében **támogatható tevékenységek:**

- A civil szervezetek támogató szerepének erősítését, a helyi együttműködések kialakítását, önkéntességre és a karitatív tevékenységre való hajlandóság és a humán kapacitás növelését szolgáló fejlesztések, önkéntes programok megvalósítása.
- A helyi társadalmi párbeszédet fenntartó egyeztetési mechanizmusok kiépítése és működtetése (állampolgári tanácsok, kerekasztalok stb.).
- Szoros közösségi összetartozás kialakítását és fejlesztését szolgáló a formális és informális tanulásnak is teret adó közösségi kezdeményezések támogatása, amelyek akár adott társadalmi csoportok (gyermekek, családok, fiatalok, idősek, romák, nemzetiségi csoportok, fogyatékkal élők, stb.) felzárkózást, életminőségének javítását, aktív szerepvállalását, közösségi kreatív alkotást vagy a helyi tudás hasznosítását segítik elő. (Pl.: gyerekesély programok, tanodák, szabadidős tevékenységek, klubok, hagyományörző csoportok, egészség és életmód, fenntartható fejlődés, közbiztonság, egyéb programsorozatok)
- A társadalmi befogadás és együttműködés erősítését, hátránykompenzációt szolgáló komplex helyi programok megvalósítása, a település vagy településrész teljes lakosságának és a helyi önkormányzat, a civil szervezetek és lehetőség szerint az egyházak bevonásával.
- A közösségi terek kihasználtságát ösztönző programok megvalósítása.
- A fiatalok helyben maradását, érvényesülését, önálló életkezdését és letelepedését segítő programok megvalósítása, szakmai környezetének kialakítása.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Somogy vármegye hátrányos helyzetű, aprófalvas és városi periférikus térségei.

A potenciális kedvezményezett kör: civil szervezetek, önkormányzatok, intézmények, egyházak, egyházi intézmények,

Indikátorok meghatározása: támogatott szervezetek száma (db), támogatott programok száma (fő), programokon részt vevők száma (fő), programokon részt vevő hátrányos helyzetűek száma (fő), támogatásban, ösztönzőben részesült lakosok száma (fő)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a vármegye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	4. tematikus specifikus cél: A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	<ul style="list-style-type: none"> • Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz • Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz • Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz • Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	<ul style="list-style-type: none"> • A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5) • Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	<ul style="list-style-type: none"> • Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészben mutatunk be.) • Somogy Vármegyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Vármegyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

1.7 VII. prioritás: Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés

A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz:

A vármegye különböző területi szintjein jelentkező külső és belső közlekedési kapcsolatok hiánya, vagy csak nem megfelelő minősége azt is eredményezi, hogy a térség gazdasági értelemben vett kapcsolatrendszer csak nehezen képes fenntartani környezetével. Ugyanúgy, ahogy a lakosság, és különösen a hátrányos helyzetű térségekben élők alacsony fokú mobilitási hajlandósága, ez is a vármegye gazdasági fejlődésének útjában áll.

Egyrészt a nemzetközi és országos, másrészt a térségi elérhetőség javításával a vármegye eltérő sajátosságú területi egységei, legyen szó településről, városról és vonzáskörzetéről vagy járásról, képessé válnak kiaknázni gazdasági potenciáljukat és erősíteni versenyképességüket, gazdasági előnyöket is magában hordozó dinamikus kapcsolatrendszert fenntartva egymással és tágabb környezetükkel.

A munkaerő mobilitásának fokozása, a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés érdekében a vármegyei közlekedési infrastruktúra fejlesztése esetében elsősorban a vármegye zártságának oldása, másodsorban a funkcionális, vagyis foglalkoztatási és szolgáltató térségi vonzásközpontok településekről való elérhetőségének a javítása a cél. A térségi kapcsolati hiányok felszámolása, a térségi jelentőségű mellékúthálózat korszerűsítése minden esetben a nagyfoglalkoztatók, a helyi gazdasági élet meghatározó szereplőinek hálózatokhoz történő csatlakozását, illetve a közforgalmú közlekedés hatékonyságának növelését kell, elősegítse.

Az integráltan tervezett, azaz az elérhetőség javítását és az élhető környezet kialakítását egyaránt figyelembe venni képes fenntartható települési mobilitás megvalósulása érdekében cél továbbá az egyéni autós közlekedés térnyerésének visszaszorítása, a közösségi és alternatív közlekedési módokat, a kerékpáros és a gyalogos közlekedést választók számának növelése. Ezen keresztül enyhül a városi közlekedés zsúfoltsága (a városi terek nagyobb arányban válnak használhatóvá a lakosság számára), de csökken a környezetszennyezés és az energiafogyasztás is. A helyi közösségi közlekedés környezetbarát fejlesztése, a multimodalitás fokozása, a közlekedésbiztonság javítása, valamint a kerékpáros és gyalogos hálózatok infrastruktúrafejlesztése együtt kell, hogy végbemenjen.

Csak részben a kapcsolati hiányosságok okán, de a városok jellemzően funkcióhiányosak, foglalkoztatási (üzleti) és szolgáltatási szempontból egyaránt. A vármegye városainak többségében felhalmozódott jelentős beruházáshiányt a jellemzően közterületeket célzó, egy-két esetben már komplex településmegújító fejlesztések csökkentették ugyan, de a városok arculata és a lakókörnyezet minősége további sürgős beavatkozásokat igényel, különösen a romló státuszú és állapotú (szegregálódó és szegregált) városrészek vonatkozásában, ahol koncentráltan jelentkeznek a társadalmi problémák. A már végrehajtott beavatkozások következtében jellemzően a burkolt közterületek aránya növekedett, kevés a zöldfelület és előregedett a növényállomány. A vidéki térségekben volumenét tekintve kisebb, de jellegében hasonló problémákkal kell szembenéznie a településeken élőknek.

A jövőbeli fejlesztések a vármegye településhálózatának megerősítését, a városok, különösen a járásközpontok foglalkoztató és szolgáltatási funkcióinak megszilárdítását, továbbá a települési környezet megújítását és fejlesztését kell, hogy célba vegyék. Kiváltképp szükség van a városközpontok gazdasági funkciójának megtartását vagy újjáélesztését, és a barnamezős területek és rozsdaovezetek kiemelten gazdaságfejlesztést megcélzó (csak ezt követően funkcióváltó) rehabilitációját felvállaló kezdeményezésekre. Másik oldalon biztosítani kell a városi zöld környezet meglétét, létre kell hozni az összefüggő városi zöldfelületi rendszereket, és elősegíteni azok fenntartását (intézményi háttér, géppark stb.).

A beavatkozások egy másik csoportját jelentik a szegregációval sújtott és a leszakadással fenyegetett városi területekhez kötődő szociális rehabilitációs programok. A hagyományosan követett logika – melynek legfőbb elemei az alapszükségletek és szolgáltatások, mint oktatás, egészségügyi- és szociális ellátás elérhetőségének javítása, az épített környezet fejlesztése és a lakhatási funkciók erősítése – mellett kiemelt cél a foglalkoztatási szint növelése (a leszakadó társadalmi csoportok jövedelmi szintjének stabilizálása, az ezt hatékonyan támogató foglalkoztatási modellek megvalósítása), a társadalmi tőke és a közösségek megerősítése.

A vidék településeinek megújítását szintén a bemutatott célrendszerhez illeszkedve szükséges tervezni és megvalósítani. A településfejlesztési akciók során minden esetben javasolt érvényesíteni a komplexitás módszertanának legfontosabb keretfeltételeit: az átfogó és integrált szemléletmódot, a területi alapú, azaz akciótervi szemléletet és a közösségi részvételt.

Az országos tendenciáknak megfelelően Somogy megyére is a népesség számának egyre gyorsuló fogyása jellemző, mely társul az idős népesség eltartottsági rátájának emelkedésével. A magyar lakosság egészségi állapotának mutatói több évtizede rendkívül kedvezőtlenül alakulnak. A lakosság életkilátásait a kor, a nem és a lakóhely minősége jelentősen befolyásolja. Mindezek egyre fokozódó terhet rónak az egészségügyi és szociális ellátó rendszerre. Somogy településeinek intézmény-ellátottságát a vármegye aprófalvas településszerkezete jelentősen befolyásolja. Sok kistelepülés alapvetően lakófunkciót tölt be, ahol nem található egyetlen intézmény sem, sok esetben pedig a népességfogyásból adódóan az intézmények fenntartása nem megoldott, így az alapfokú funkciók, illetve intézmények mikrotérséghez kötődnek. A helyi és mikrotérségi szintű humán közszolgáltatások megújítása, elérhetőségének javítása hozzájárul a társadalmi összetartozás erősítéséhez a lakosság foglalkoztathatóságának javításához, életkörülmények területi különbségeinek mérsékléséhez.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:

P7.1. A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása;

Az *intézkedés célja* Somogy vármegye nemzetközi, illetve országos viszonylatban mért gyors és biztonságos elérhetőségének a megteremtése, ezen keresztül a vármegye versenyképességének a javítása. Elsődleges szempont a TEN-T törzs- és átfogó hálózat még el nem készült elemeinek kiépítése, a már meglévő szakaszok szükségszerű fejlesztése a közúton és vasúton egyaránt. Cél továbbá a gyorsforgalmi hálózathoz kapcsolódó, a vármegye térségeit összekötő főutak fejlesztése, azok kapacitásnövelése, műszaki állapotának és közlekedés-biztonsági helyzetének magasabb szolgáltatási szintre emelése. A foglalkoztatási és szolgáltató központok és a nehezen megközelíthető térségek elérhetőségének a javítása, a munkahelyek és szolgáltatások könnyebb elérésének a megteremtése.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek*:

- TEN-T közúti törzs- és átfogó hálózat fejlesztése, gyorsforgalmi utak építése, bővítése, közúti közlekedésbiztonsági fejlesztések;
- TEN-T vasúti törzs- és átfogó hálózat fejlesztése, korszerűsítése, szűk keresztmetszetek felszámolása, interoperabilitás javítása, állomás korszerűsítések (P+R, B+R), utas tájékoztatás;
- Fő- és mellékutak burkolatának és alépítményeinek felújítása, útburkolatának szélesítése, korszerűsítése, új összekötő- vagy elkerülő utak építése, közlekedésbiztonság növelését szolgáló elemek építése és felújítása;

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés a megyét érintő gyorsforgalmi-, főúti- és mellékúti hálózatokat, valamint az országos vasúti törzhálózat vármegyei elemeit érinti. A gyorsforgalmi utak vonatkozásában az intézkedés a TEN-T törzs- és átfogó hálózat meglévő és még el nem készült elemeire koncentrál.

A potenciális kedvezményezett kör: Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt., Magyar Közút Nonprofit Zrt.,

Indikátorok meghatározása: épített új gyorsforgalmi út (km), felújított gyorsforgalmi út (km), épített új vasútvonal (km), felújított vasútvonal (km), épített új fő és mellékút (km), felújított fő és mellékút (km), közlekedésbiztonsági fejlesztések száma (db), létesített P+R, B+R férőhelyek száma (db), felújított állomások száma (db), úthálózat minősége (többtényezős értékelőrendszer alapján)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P7.2. Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása;

Az *intézkedés célja* az egyéni autós közlekedés térnyerésének visszaszorítása, a közösségi és alternatív közlekedési módokat, a kerékpáros és a gyalogos közlekedést választók számának növelése a vármegye lakosságának körében. Továbbá a lakóterületeket a munkahelyekkel, valamint a mindennapi szolgáltatások, kereskedelem, ügyintézés helyszíneivel összekapcsolva:

- hatékony közösségi közlekedés kialakítása, a szolgáltatási színvonal javítása, az ehhez szükséges infrastrukturális feltételek biztosítása és
- közvetlen összeköttetést biztosító, kényelmes és biztonságos közlekedési célú kerékpárosbarát útvonalhálózatok kialakítása.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek*:

- Intermodális csomópontok kialakítása, forgalmi épületek (autóbusz-pályaudvarok és egyéb kiszolgáló létesítmények) és forgalmi pálya fejlesztése, korszerűsítése, P+R és B+R parkolók kialakítása, forgalomirányítás, forgalomszervezés és utas tájékoztatás javítása, járműpark megújítása, közösségi közlekedést kiegészítő kerékpáros közösségi közlekedési rendszer (KKKR) kiépítése, elővárosi közlekedésfejlesztés;
- Településrészi-, települési és településeket összekötő hálózatokat alkotó kerékpárforgalmi létesítmények építése, a meglévő úthálózat kerékpárosbarát fejlesztése, forgalomtechnikai beavatkozások, támaszok kihelyezése, tárolók, B+R parkolók építése, szemléletformálás;
- Elektromos autó és kerékpártöltők telepítése.
- Hidrogéntöltők telepítése.
- E-autó rendszerek bevezetése.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Somogy vármegye városi ranggal rendelkező településein, elsősorban Kaposvár MJV és a járásközpontok területén javasolt. A fejlesztéssel érintett ágazat jellegétől függően a beavatkozási terület kiterjedhet a városok vonzáskörzetébe tartozó településekre is (pl. kerékpárforgalmi hálózatok településeket összekötő szakaszai).

A potenciális kedvezményezett kör: Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt., Magyar Közút Nonprofit Zrt., önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, MÁV Zrt. Volánbusz Zrt.

Indikátorok meghatározása: létesített P+R, B+R férőhelyek száma (db), felújított állomások száma (db), új intermodális csomópontok száma (db), felújított és épített forgalmi épületek alapterülete (m²), forgalomba állított új buszok száma (db), forgalomba állított vasúti kocsik, mozdonyok száma (db), forgalomirányítás, forgalomszervezés és utas tájékoztatási fejlesztések száma (db), létrehozott új KKKR kapacitás (db), új kerékpárutak hossza (m), felújított kerékpárutak hossza (m), meglévő úthálózat kerékpáros barát fejlesztése (m), forgalomtechnikai beavatkozások száma (db), támaszok kihelyezése, tárolók építése (db), szemléletformáló akciók száma (db), szemléletformáló akción részt vevők száma (fő), e-töltő állomások száma (db), hidrogéntöltő állomások száma (db), közösségi e-autók száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészen határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P7.3. Integrált településfejlesztési akciók támogatása;

Az *intézkedés célja* a vármegye településhálózatának a megerősítése, a városok (és közvetve a környezetében található vidéki térségek és falvak) vonzerejének és népességmegtartó erejének a növelése, ennek érdekében a városok elsősorban foglalkoztató, szolgáltató és mindemellett a lakó, közösségi és rekreációs funkcióinak a megszilárdítása, illetve az attraktív, a mindennapok során élhető települési környezet kialakítása. További cél a fejlesztések révén a társadalmi különbségek csökkentése, a helyi közösségek aktivizálása és szerepük erősítése, továbbá a helyi identitás erősítése. A konkrét cél integrált és fenntartható funkcióbővítő és szociális célú városfejlesztési akciók megvalósítása.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek*:

- Városmegújítás és települési környezetfejlesztés, városközpontok (és decentrumok) kkv szektort célzó gazdasági infrastruktúrájának fejlesztése, barnamezős területek és rozsdaovezetek gazdaság- és/vagy funkcióváltást eredményező rehabilitációja, közszféra szolgáltató funkcióit erősítő infrastruktúra fejlesztés, szociális városrehabilitáció, lakhatási körülmények javítása, városközponti területek és épületek komplex fejlesztései, helyi identitást, közösségformálást erősítő terek, létesítmények (pl. ifjúsági házak) fejlesztése, közterületek és kiemelten összefüggő, hálózatos zöldfelületi rendszerek fejlesztése, parkok, játszóterek, fitnessparkok fejlesztése, közösségfejlesztés, helyi identitás megőrzését segítő akciók, szemléletformálás;

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása a vármegye városi ranggal rendelkező településein, kiemelten Kaposvár MJV és a járásközpontok területén javasolt. Nem területi, sokkal inkább logikai korlátozó tényező szükséges az integrált településfejlesztési stratégia meglétét és az akcióterületi szemlélet helyes alkalmazását

vizsgálni.

A potenciális kedvezményezett kör: önkormányzatok, önkormányzati intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok, Magyar Állam, állami intézmények, állami többségi tulajdonú gazdasági társaságok, egyházak, egyházi intézmények, civil szervezetek,

Indikátorok meghatározása: barnamezős és rozsdáövezeti fejlesztések területe (ha), megújított közterületek, parkok, terek, zöldfelületek, védőerdősávok területe (ha), gazdasági infrastruktúra fejlesztések száma (db és km), szociális városrehabilitációval érintett lakosok száma (fő), fejlesztett közösségi terek területe (m²), támogatott szervezetek száma (fő), rendezvények, akciók, kommunikációs eszközök száma (db), kompetencia fejlesztésben, mentorálásban részesülők száma (fő), fejlesztett játszóterek, fitnessparkok száma (db), fejlesztett városközponti területek és épületek területe (m²)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P7.4. Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben;

Az **intézkedés célja** a vidéki térségek városi ranggal nem rendelkező települései esetében azok népességmegtartó erejének a növelése, ennek érdekében a falvak helyi gazdasági (helyi piaci), lakó és közösségi funkcióinak a megerősítése, a vonzó vidéki lakókörnyezet kialakítása. Nem csak a városok, de a falvak esetében is cél helyi identitás erősítése. Konkrétan cél a településképet, a közterületek állapotát, a közösségi terek hozzáférhetőségét javító és a helyben megtermelt áruk piacra jutását adott esetben támogató kisléptékű fejlesztések megvalósítása.

Az intézkedés keretében **támogatható tevékenységek:**

- Falumegújítás, a település környezetét és megjelenését javító kisléptékű infrastruktúra-fejlesztések, a település megjelenésében és működésében szereppel bíró épületek, közterületek, zöldfelületek felújítása; rekreációs és közösségi terek, valamint új piacok (elárusítóhelyek, üzlethelyiségek stb.) létrehozása, meglévők fejlesztése;

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés területileg a vármegye városi ranggal nem rendelkező településein, jellemzően vidéki térségekben valósul meg.

A potenciális kedvezményezett kör: önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok, civil szervezetek,

Indikátorok meghatározása: megújított közterületek, parkok, terek, zöldfelületek, védőerdősávok területe (ha), fejlesztett rekreációs és közösségi terek területe (m²), felújított épületek területe (m²), új piacok létrehozása (db), meglévő piacok fejlesztése (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészen határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P7.5. Egészségügyi alap- és szakellátás, fekvőbeteg ellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése;

A vármegye alapfokú egészségügyi ellátórendszerének átlagos eloszlása aránylag az országos viszonylat tekintetében jónak mondható. Azonban a vármegye aprófalvas településszerkezetéből és a településekre jellemző lakosságszám csökkenéséből fakadóan az intézmények kihasználtsága csökken, fenntartása elnehezül. Emiatt számos településen hiányos az alapellátás rendszere. A járó- és fekvőbeteg ellátás terén országos összehasonlításban a vármegye szintén jó helyzetben van. Az országos egészségügyi stratégia mentén a megyében szükség van a megkezdett struktúraváltási folyamatok, a megkezdett fejlesztések továbbvitelére, és azt kiegészítő és folytató fejlesztések megvalósítására, vármegyei intézményrendszer szakmai működésének összehangolására, a betegutak optimalizálására, az erőforrásokkal való hatékony gazdálkodás kialakítására.

Az intézkedés célja, hogy növelje az egyenlő esélyű hozzáférés lehetőségét egy igazságosabb, színvonalasabb egészségügyi szolgáltatást nyújtó és az állam teherbíró képességéhez igazodó, fenntartható alapfokú egészségügyi ellátórendszerhez. Ennek jegyében az intézkedés lehetőséget nyújt a rendszerszintű struktúraváltási és az intézményi funkcióváltási folyamatok befejezéséhez, továbbá a helyi önkormányzatok alap- és járóbeteg szakellátásának fejlesztéséhez, a szolgáltatások színvonalának növeléséhez és a minőségi munkaerő számára vonzó munkafeltételek megteremtéséhez. A Semmelweis Tervvel összhangban meg kell erősíteni és támogatni a kialakuló optimális betegút-szervezés és a progresszív betegellátás intézményrendszerét.

Az intézkedés keretében kiemelten kívánjuk kezelni a lakosság egészségi állapotának javítására irányuló az egyén életvitelét meghatározó egészségkultúra fejlesztését, melyben alapvető szerepet töltenek be az alapellátást nyújtó intézmények, illetve oktatási, szociális és kulturális intézmények. További cél a lakosság egészségtudatának növelése, mely kihatással van az egészségben eltöltött évek számára, és közvetetten az ellátórendszer tehermentesítését is szolgálja. A célok elérése érdekében az alábbi tevékenységcsoportok megvalósításának támogatása történik:

A lakóhely közeli hozzáférést biztosító minőségi és esetenként a mennyiségi hozzáférési egyenlőtlenség csökkentését szolgáló **egészségügyi alap- és járó-beteg ellátás összehangolt fejlesztése** keretében **támogatható tevékenységek**:

- Az egészségügyi alapellátásnak (a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátás, a fogorvosi alapellátás, az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás, a védőnői ellátás, az iskola-egészségügyi ellátás) helyet adó épületek bővítése, átalakítása, felújítása, energiahatékonyságának növelése, valamint kapcsolódó eszköz- és orvosi műszer beszerzések.
- A járóbeteg szakellátásnak helyet adó épületek bővítése, átalakítása, felújítása, energiahatékonyságának növelése, valamint kapcsolódó eszköz- és orvosi műszer beszerzések.
- A járóbeteg szakellátás alapszakmák elérhetőségén kívüli helyi szükségleteken, morbiditási mutatókon alapuló egyéb részterületeinek elérhetőségét biztosító fejlesztések.
- Az alapellátás területén egészségügyi ellátást, valamint a kapcsolódó határterületi ellátásokat végző szereplők (pl. szociális ellátás) tevékenységének összehangolását, szolgáltatói együttműködést szolgáló fejlesztések, valamint az önkormányzati ellátó rendszerek, a civil szféra, és a magán szféra közötti kapcsolatokat erősítő tevékenységek.
- Az alapellátás és a járóbeteg ellátás közötti, illetve az egymást kiegészítő és tehermentesítő kapcsolatrendszer és szolgáltatások (pl.: alapellátási ügyelet, házi szakápolás, szakvizsgálóval rendelkező háziorvos, stb.) megteremtését szolgáló fejlesztések az optimális betegút-szervezés és a progresszivitás elvének megfelelően.
- A járóbeteg-szakellátás területén definitív ellátást lehetővé tevő fejlesztések.
- Informatikai fejlesztések.
- Az alapellátás prevenció tevékenységének és képességeinek fejlesztése, dietetikus, klinikai szakpszichológusi tanácsadás elérhetővé tétele, az alapellátás területén a definitív ellátást lehetővé tevő fejlesztések, telemedicinális eszközfejlesztés.
- A mentés tárgyi feltételeinek fejlesztése mind a mentőállomások, mind a gépjárműpark, mind az eszközállomány tekintetében.

Vármegyei fekvőbeteg ellátás és annak tehermentesítését szolgáló fejlesztések a Semmelweis Tervben megfogalmazott célkitűzésekkel összhangban az alábbi támogatható tevékenységek megvalósítására koncentrálnak:

- A szolgáltatások magas színvonalú biztosítására alkalmas infrastruktúra megteremtése, épületek energiahatékonyságának növelése, eszközállomány-fejlesztés és korszerűsítés.
- Kiemelt progresszivitású ellátások fejlesztése.
- A fekvőbeteg ellátást kiváltó és/vagy lerövidítő szolgáltatások, illetve megoldások szerepét erősítő kapacitások átalakítása.
- Egynapos ellátások, egynapos sebészet és nappali kórházi ellátások fejlesztése, megerősítése, létrehozása.
- Terápiás, diagnosztikai és laboratóriumi kapacitások bővítése, létrehozása.
- Gazdaságilag hatékony és betegbarát intézményi működés kialakítása.
- Otthonápolási szolgáltatások fejlesztése.
- Komplex rehabilitációs szolgáltatások fejlesztése.
- Informatikai fejlesztések.

Kiemelt figyelmet kell fordítani az **egészségügyi humánerőforrás összehangolására, mennyiségi és minőségi megerősítésére** annak érdekében, hogy területileg kiegyenlítődjön és a helyi szükségleteknek megfelelően alakuljon a szektor dolgozóinak száma, mérséklődjenek a személyi kapacitás hiányok. Ennek érdekében az alábbi **tevékenységek támogathatók:**

- Vármegyei humán erőforrás térkép és stratégia kialakítása és megvalósítását szolgáló tevékenységek.
- Együttműködések megvalósítása a határterületi ellátásokat végző intézményekkel.
- A szektorban megjelenő szakember hiány csökkentése képzéssel, átképzéssel.
- Mobilitást elősegítő, foglalkoztatást támogató, valamint ösztöndíj programok.
- Korszerű szolgálati lakások építése/ felújítása az egészségügyi humán erőforrás biztosítása érdekében.

Az ellátórendszer tehermentesítése érdekében az intézkedés keretében a **lakosság egészségmegőrzését, egészségtudatosságának növelését szolgáló** alábbi **tevékenységek támogathatók:**

- Vármegyei népegészségügyi és prevenciók stratégia, lakóhelyi és munkahelyi egészségfejlesztési tervek és programok kialakítása.
- Az egészséges életmód elterjesztését szolgáló és az egészség-műveltség kialakítását, javítását célzó kommunikációs tartalmak és tevékenységek, egészségfejlesztő módszerek, programok és események megvalósítása és elterjesztése, valamint a kapcsolódó kapacitás-fejlesztés.
- Helyi térségi és vármegyei szintű együttműködések támogatása az egészségfejlesztési tevékenységet végző szervezetek között.
- Lakossági szűrővizsgálatok hatékonyságának növelése, korszerűsítése, az egészségügyi alapellátó és járóbeteg ellátó intézmények szűrésekben betöltött szerepének növelése és megerősítése.

- Felvilágosító és prevenciós programok kidolgozása és megvalósítása, valamint a házi orvosi, házi gyermekorvosi és védőnői hálózat a prevencióban, egészségnevelésben való aktív részvételét szolgáló fejlesztések.
- A rendszeres fizikai aktivitás, egészséges testmozgást ösztönző tevékenységek, programok; valamint a kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Aprófalvas térségek, ahol a lakosságon belül az idős népesség aránya is általában magasabb és a jelenlegi ellátás nem képes biztosítani a vármegye más területeire jellemző szintet, valamint a kapcsolódó városi térségek az alapellátás, járóbeteg-szakellátás és fekvőbeteg-szakellátás tekintetében. Az alapellátás fejlesztése terén is központi funkciót tölthetnek be a városközpontok.

A potenciális kedvezményezett kör: önkormányzatok, a Magyar Állam, intézmények, egészségügyi szolgáltató gazdasági társaságok és egyéni vállalkozók, OMSZ, civil szervezetek,

Indikátorok meghatározása: támogatott fejlesztett egészségügyi alapellátások száma (db), támogatott fejlesztett járóbeteg-szakellátások száma (db), támogatott fejlesztett fekvőbeteg aktív és krónikus ágyak száma (db), épített/ felújított szolgálati lakások száma (db), felújított mentőállomások száma (db), új, felszerelt mentőautók forgalomba állítása (db), támogatott prevenciós szolgáltatások száma (db), betegség megelőző, egészségfejlesztő tevékenységgel elért lakosság száma (fő)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P7.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközis stb.), szakellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;

A népesség elöregedése, a munkanélküliség megjelenése és tartóssá válása, a jövedelmi viszonyok egyenlőtlensége, a gyermekszegénység és a szociális hátrányok növekedése, valamint számos más tényező következtében a népesség egyre nagyobb része szorul a társadalom segítségére, így a szociális intézményrendszer által nyújtott szolgáltatásokra. A vármegye a szociális szolgáltatásokkal való lefedettségét tekintve az ellátottság országos átlaga alatt marad elsősorban az elaprózott településszerkezetnek köszönhetően. A társadalmi felzárkózásnak pedig feltétele, hogy a lakosság minden térségben azonos eséllyel és minőségben érje el a számára szükséges szolgáltatásokat.

Az **intézkedés célja** éppen ezért a társadalmi együttműködést szolgáló intézményrendszerének szolgáltatás- és infrastrukturális fejlesztése és szakmai szolgáltatás színvonalának emelése az egyenlő esélyű hozzáférés, a méltányos életkörülmény és bánásmód, a munkavállalás segítése és a hátrányos helyzetű csoportok integrációja érdekében.

A célok megvalósításához az intézkedés elsősorban az önkormányzatok számára kötelezően előírt feladatok (szociális ellátások, gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások, valamint óvodai ellátás) minőségének és hozzáférhetőségének javítását szolgáló fejlesztéseket célozza. A **szociális alapszolgáltatások fejlesztése** keretében **támogatható tevékenységek**:

- A személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális alapellátások biztosítása és hozzáféréseinek fejlesztése (étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés (család- és gyermekjóléti szolgálat), jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, a közösségi ellátások, támogató szolgáltatás, utcai szociális munka, nappali ellátások)
- A szolgáltatások működtetésére rendelkezésre álló épületállomány energiahatékonyságot növelő felújítása, bővítése, átalakítása, felújítása, kiváltása, a technikai felszereltség korszerűsége. Kapcsolódó informatikai fejlesztések.
- A meglévő szolgáltatások kapacitásfejlesztése, új, hiányzó szolgáltatások kialakítása helyi igényeknek megfelelően, illetve a bentlakásos intézmények szükségyszerű kiváltását segítően (fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, gyermekek, fiatalok).
- Hátrányos helyzetű vagy kirekesztéssel veszélyeztetett csoportok, illetve a szociális alapszolgáltatásokat igénybevevők helyzetének javítására irányuló programok kidolgozása és megvalósítása.
- Együttműködések megvalósítása a határterületi ellátásokat végző intézményekkel, valamint az önkormányzati ellátó rendszerek, a civil szféra, és a magán szféra közötti kapcsolatokat erősítő tevékenységek.

A **szociális és gyermekvédelmi szakellátások** fejlesztése keretében a gyermekek és fiatalok, fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, valamint az idősellátás bentlakásos intézményi kiváltására helyeződik a hangsúly. Ezen belül az alábbi **tevékenységek támogathatók**:

- Területi együttműködési modell kialakítása elsősorban az alapszolgáltatás és szakellátás között, továbbá szakmai protokollok kidolgozása a szociális, gyermekvédelmi és egészségügyi ellátások területén.
- A kitagolással nem érintett, vagy már kiváltásra került bentlakásos intézmények szolgáltatási és irányítási színvonalát javító fejlesztések, infrastrukturális beruházások, informatikai fejlesztések.
- A fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, valamint hajléktalanok bentlakásos intézményeinek kiváltását segítő szakmai programok, infrastrukturális és informatikai fejlesztések, alacsony létszámú lakóotthonok, támogatott lakhatás, illetve egyéb együttműködésekben megvalósuló az önálló életvitelt előmozdító és segítő lakhatási formák kialakításának szakmai és infrastrukturális feltételeinek megteremtése.

- Az idősök bentlakásos ellátásainak fejlesztése, új férőhelyek létrehozása.
- Gyermekvédelmi bentlakásos nagy létszámú intézmények kiváltását segítő szakmai programok, infrastrukturális és informatikai fejlesztések, gyermekvédelmi szakszolgálatok kapacitásfejlesztése és korszerűsítése.
- Helyettes szülői hálózat férőhelyek bővítését célzó fejlesztések, programok.
- A tartós intézményi létből kilépő személyek utógondozói ellátását, a társadalmi és munkaerő-piaci integrációját segítő, valamint a társadalmi környezetet érintő érzékenyítő programok.
- Bentlakásos intézményekben zárt közösségekben élők szükségleteihez igazodó szűrővizsgálati, egészségmegőrző és prevenciós programok.
- Rehabilitációs célú intézmények fejlesztése, illetve a bentlakásos intézményen belül rehabilitációs szolgáltatás és infrastruktúra fejlesztése (rehabilitációs részleg).
- Kapcsolódó informatikai fejlesztések.

A **gyermekjóléti szolgáltatások** fejlesztése keretében két célterület fejlesztése kerül előtérbe. Ezek egyike a *gyermekjóléti szolgáltatás (család- és gyermekjóléti szolgálat)*, mely tevékenységei által jelentősen hozzájárul a szociális és gyermekvédelmi ellátások eredményességéhez. Másik terület a *gyermekek napközbeni ellátásának fejlesztése*, mellyel a kisgyermeket vállaló és nevelő családok (kiemelten a szülői felügyeleti jogot gyakorló személyek) munkavállalási esélyei növelhetők. Ezt szorosan kiegészítve jelen intézkedés keretében kívánjuk támogatni az óvodák igényalapú fejlesztéseit. A tevékenységcsoport keretében **támogatható tevékenységek**:

- Óvodai, bölcsődei és családi napközi korszerű intézményeinek kialakítása, meglévő intézmények akadálymentes felújítása, modernizációja, többfunkcióssá és energiatakarékossá tétele.
- Férőhely kapacitások fejlesztését szolgáló bővítés, átalakítás új épület/épületrész építése, új intézmény létrehozása.
- Egységes óvoda-bölcsőde vagy az óvoda épületében működő bölcsődei egység kialakítása, munkahelyi és mini bölcsőde fejlesztése.
- A nevelést kiegészítő tevékenységekhez szükséges feltételek megteremtése (Pl.: tornaterem, tornaszoba építése, udvar felújítása/fejlesztése, sportudvar kialakítása).
- Módszertani megújulást segítő programok megvalósítása.
- Együttműködések kialakítása a nevelő munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatokat ellátó intézményekkel, helyi szereplőkkel.
- Humán erőforrás szakmai fejlesztése, intézmények közötti együttműködések.
- Kapcsolódó informatikai fejlesztések.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Somogy vármegye teljes területe.

A potenciális kedvezményezett kör: önkormányzatok, önkormányzati intézmények, egyházak, egyházi intézmények, civil szervezetek, állami intézmények

Indikátorok meghatározása: fejlesztett és újonnan létrehozott szociális és gyermekjóléti alapszolgáltatások száma bölcsődei ellátás nélkül (db), fejlesztett és újonnan létrehozott szociális és gyermekjóléti szakellátási férőhelyek száma (fő), fejlesztett és újonnan létrehozott óvodai férőhelyek száma (fő) fejlesztett és újonnan létrehozott bölcsődei férőhelyek száma (fő), együttműködést erősítő programok, események száma (db),

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P7.7. Lakosságmegtartó szolgáltatások fejlesztésének a támogatása.

Az *intézkedés célja* a települések élhetőségét befolyásoló szolgáltatások biztosítása város-vidék együttműködés keretében, fenntartható módon. A szolgáltatási struktúra mellett ugyanilyen fontosságú az esélyegyenlőség megteremtése mind szolgáltatási, mind lakókörnyezeti, lakhatási téren. A szakemberhiány enyhítésének és a népességmegtartás egyik eszköze, ha energiatakarékos, korszerű bérlakásokat tudnak a települések és a vállalkozások biztosítani.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek*:

- bérlakások kialakítása, új bérlakások építése;
- sport és szabadidős létesítmények fejlesztése, sport és szabadidősport programok támogatása;
- a falusi szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek, telepek felszámolása szociális falurehabilitációs programmal;
- esélyegyenlőséget biztosító infrastrukturális fejlesztések és szemléletformáló programok;
- idősök lakóparkja, idősbárát fejlesztések;
- belterületi utak, forgalomcsillapított övezetek fejlesztése, kerékpáros közlekedési fejlesztések, járdák, közlekedésbiztonsági, közvilágítási beruházások;
- a mezőgazdaság, a külterületi lakott helyek és a turizmus szükségletei alapján külterületi utak fejlesztése,
- okos város, okos vidék fejlesztésekkel a város-vidék együttműködések erősítése, a szolgáltatások területi eloszlásának javítása,
- az ifjúsági sportpolitika (röplabda akadémia, futball-akadémia, nemzetközi ifjúsági futballfesztivál) kiterjesztése Kaposvár vonzáskörzetére,

Az intézkedés térségi lehatárolása: Somogy vármegye egész területén támogatott. Fenntarthatósági szempontból előnyben kell részesíteni a város-vidék térségi együttműködések.

A potenciális kedvezményezett kör: önkormányzatok, vállalkozások (KKV szektor és nagyvállalatok is), intézmények, hátrányos helyzetű lakosság, civil szervezetek, önkormányzati és állami tulajdonú gazdasági társaságok,

Indikátorok meghatározása: fejlesztett és új bérlakások száma (db), szociális falurehabilitációval érintett lakosok száma (fő), okos város, okos vidék keretében fejlesztett szolgáltatások száma (db), épített idők lakóparki férőhelye (fő), sport és szabadidős létesítmények fejlesztése (m²), sport és szabadidősport programok támogatása (db), esélyegyenlőséget biztosító infrastrukturális fejlesztések és szemléletformáló programok száma (db), belterületi utak, forgalomcsillapítási övezetek fejlesztése, kerékpáros közlekedési fejlesztések, járdák, közlekedésbiztonsági, közvilágítási beruházások (típusa alapján hossz és mennyiség: m és db), fejlesztett külterületi utak hossza (m), zöld és kék infrastruktúra fejlesztés hossza (m),

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészen határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a vármegye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	5. tematikus specifikus cél: Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	<ul style="list-style-type: none"> • Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz • Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz • Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz • Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz • Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	<ul style="list-style-type: none"> • A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5) • Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4) • Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	<ul style="list-style-type: none"> • Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészben mutatunk be.) • Somogy Vármegyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Vármegyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

1.8 VIII. prioritás: Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy vármegyei részének fejlesztése

A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz:

A Balatoni Kiemelt Üdülőkörzet sajátos térszerkezeti problémákkal küzd, a terület északi része fejlettebb, a déli része fejletlenebb. A térség számára jelentős kitettséget jelent a turizmus magas aránya a terület gazdaságán belül, amely erős szezonalitást mutat. Kiemelt fejlesztési cél e szezonális csökkenése, a minden évszakban elérhető turisztikai szolgáltatások számának és kapacitásának növelése. A térség kiegyensúlyozott fejlődését segítené, ha a Balaton-parttól távolabbi területek is bekapcsolódhatnának a turizmusba, csökkentve a területi koncentrációt, továbbá, ha a helyi termékek előállítása révén a mezőgazdaság, élelmiszeripar erősödne a térségben, munkát adva szezonon kívül is a lakosságnak.

A turizmus iránti kitettséget csökkentené a területen az ipar megerősödése. A kutatás-fejlesztés mind e területet, mind a mezőgazdaságot, mind a turizmust segítheti. Az ipar és K+F+I tekintetében Siófok és Marcali térségére célszerű az erőforrásokat koncentrálni, amelyek a térség számára központként funkcionálhatnak.

A Balaton jelenleg is az ország második, egyben a vármegye első számú turisztikai célpontja, de az alapvetően kedvezőtlen folyamatokat az előző tervezési időszakban uniós forrásból megvalósuló fejlesztések sem voltak képesek érdemben befolyásolni. A turisztikai kínálat koncentrálttsága mellett probléma a kínálati elemek kapcsolódásának, egymásra épülésének hiánya, a szolgáltatások esetenként alacsony színvonala, de az együttműködés nem megfelelő szintje, valamint a szakképzett munkaerő alacsony száma is évek óta terheli az ágazatot. A vendégforgalmi adatokat tekintve elsősorban nem a vendégek távolmaradása, sokkal inkább a vendégejszakák számának csökkenése, és az ezzel együtt járó átlagos tartózkodási idő rövidülése az, ami igazi problémát jelentett.

A prioritás egyik célja, a már meglévő turisztikai szolgáltatások energiahatékonyságának, megújuló energiatermelésének növelése és digitalizálása, a hiányzó munkaerő pótlása egyrészt képzéssel, átképzéssel, másrészt automatizálással, amely a munkaerő minőségi hiányosságaira is részben megoldást jelenthet. Az automatizálás révén növekedhet a szektor egy fő munkavállalóra eső bevétele, amely a versenyképes bérek biztosításának az alapja lehet. Továbbá le kell vonni a tapasztalatokat és ezen ismeretek birtokában kell megvalósítani a fejlesztéseket, amely kihat az épületek technológiájára, a berendezések, eszközök technológiájára, a szolgáltatások szervezésére, az üzemeltetést segítő szoftverekre. Az energetikai költségek csökkentése és az automatizálás együtt képes a turizmus jövedelmezőségét növelni.

A területi és termék preferenciák alapján megvalósuló attrakciók fejlesztése mellett a piaci (vendég-) igényeket és a keresletet ténylegesen kielégítő turisztikai szuprastruktúra (szálláshely-, vendéglátó-, program- és kiegészítő szolgáltatás-kínálat) fejlesztése ugyanúgy elengedhetetlen. A kapacitások jobb kihasználására törekedve az üzleti célú szállás- és vendéglátóhelyek mennyiségi fejlesztése helyett a szolgáltatások minőségi színvonalának emelése kell, hogy elsődlegesen szempont legyen – a hiánypótló kapacitások létrehozásának lehetőségét természetesen nem kizárva. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet (BKÜ) településein különösen indokoltá vált az üzleti magánszálláshely-kínálat (egyéb szálláshelyek) megújításának folytatása, így a minőségi fordulatot eredményező kisebb léptékű támogatások ugyanúgy a második intézkedéshez kapcsolódóan jelennek meg. Nyáron jelentős kapacitáshiány mutatkozik, amelyet a kollégiumok ezirányú fejlesztésével lehet enyhíteni, növelve a vármegye turisztikai potenciálját. Az aktív turizmus fejlesztése jól illeszkedik a megváltozott körülményekhez, várhatóan egyre nagyobb lesz az igény ezen turisztikai ágazat iránt, amely a lakosság egészséges életmódjához is hozzájárul.

A turizmus élénkítését szolgáló harmadik intézkedés-csoport keretében kerül sor a támogatott hálózati (és intézmény-) rendszerek különböző területi szinteken történő megerősítésére, a már megalakult helyi turisztikai desztináció menedzsment szervezetek (TDM) működésének stabilizálására, illetve a jól működő Tourinform Irodák megtartására, és a térségi, azaz vármegyei, illetve a Balaton turisztikai régiót lefedő szervezetek támogatására, továbbá az előtérbe állított vármegyei termékek köré szerveződött klaszterek, valamint védjegy- és minősítési rendszerek fejlesztésére.

Fontos és a program megvalósításának szakaszában sem elhanyagolható szempont, hogy a jelen beruházási prioritás keretében rögzített intézkedésekhez csak azon vármegye specifikus fejlesztési elképzelések illeszthetők, amelyek képesek a turizmus termékeket és a fejlesztési területek illetően meghatározott szűkítő feltételeket (priorizálást) teljesíteni. A program megvalósítást támogatandó külön dokumentumban (pl. vármegyei turizmusfejlesztési program) javasolt a termék- és magterületek végső körének meghatározása és közzététele.

Az intézkedések erősítik a vármegyei turizmus szektort, annak gazdasági teljesítőképességét, munkahelyteremtését és jövedelmezőségét is. Az intézkedés keretében elsősorban a vármegyei KKV-k fejlesztését, termelékenységük növekedését kell elősegíteni, és csak másodsorban az önkormányzatok által végrehajtott fejlesztéseket, amelyek szükségesek ugyan a vendégforgalom növelése érdekében, de csak közvetve hatnak a vállalkozások jövedelmezőségére.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:**P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;**

Az *intézkedés célja* Somogy vármegye agrár- és gazdaságföldrajzi potenciáljának kihasználása a feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítésével, valamennyi nyersanyag feldolgozással foglalkozó szektor számára. Somogy vármegye az ország negyedik legerdősültebb megyéje, kedvező mező-, erdő- és vadgazdálkodási adottságokkal rendelkezik. További célként jelenik meg a helyben található nyersanyagok minél magasabb fokú feldolgozása, a helyi hozzáadott értékek növelésével, ezzel az aprófalvas vármegye vidéki lakosságának gazdasági vérkeringésbe való integrálása, munkahelyekkel való ellátása. Cél a mezőgazdasági termelők közös vállalkozásainak ösztönzése, amelyek keretében a termék készítést, tárolást, feldolgozást, értékesítést, gépbszerzést és üzemeltetést közösen, költséghatékonyan végezhetik. Cél a mezőgazdasági termelés fejlesztése, állattenyésztés fejlesztése.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek*:

- Nyersanyagok rendelkezésre állásának biztosítása a gazdálkodásba bevont területek fenntartható használatával;
- A feldolgozóipar letelepedését megalapozó infrastrukturális beruházások támogatása;
- A feldolgozáshoz és a nyersanyagtermeléshez szükséges, a piaci igényekhez igazodni képes szakképzett munkaerő képzése;
- A már letelepedett üzemek foglalkoztatást bővítő fejlesztéseinek támogatása;
- A már letelepedett üzemek termelékenységét, ezáltal az egy fő munkavállaló által előállított hozzáadott értéket növelő fejlesztések támogatása, ideértve a költségcsökkentő beruházásokat is.
- A mezőgazdasági termelők közös tárolási, hűtési, csomagolási, feldolgozási, értékesítési, termelési, öntözési, vízviszatartrási, innovatív drón alapú növényvédelmi, egyéb gépi, automatizálási tevékenységének ösztönzése, fejlesztése, támogatása.
- Az öntözés, vízviszatartrás feltételeinek fejlesztése.
- Az intenzív kertészeti gazdálkodás, üvegházás növénytermesztés, tárolás, csomagolás fejlesztése.
- A fenntartható, tájkímélő, a biológiai sokféleséget megőrző növénytermesztési tevékenység fejlesztése, automatizálása, az ökológiai gazdálkodásra való áttérés támogatása.
- A gyógynövénytermesztés, a táplálék-kiegészítők, illetve gyógyszerek alapanyagául szolgáló növények ökológiai termesztésének fejlesztése, támogatása.
- Az állattenyésztés fejlesztésének támogatása, automatizálása. Az ökológiai állattartás, hústermék előállítás támogatása.
- A haltenyésztés és feldolgozás, hűtés, csomagolás fejlesztése, az ökológiai termesztési megoldások ösztönzése.

- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdaság, élelmiszeripar, a hulladékgazdálkodási és energetikai szektorokkal együttműködésben.
- A helyi, tradicionális mezőgazdasági, állattenyésztési és élelmiszeripari technikák megőrzése, fejlesztése. A helyi hagyományos ételek táj jellegű alapanyagainak előállítása.
- Erdőtelepítés, véderdősávok létesítése, meglévő faállomány szükséges megújítása.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet teljes területén javasolt, koncentráltan a társadalmi-gazdasági szempontból periférikus helyekre, az aprófalvas térségekre és környezetükre.

A potenciális kedvezményezett kör: mezőgazdasági termelők és együttműködési szervezeteik, élelmiszeripari vállalkozások, faipari vállalkozások, feldolgozást indító mezőgazdasági termelők, erdészetek, nemzeti parkok igazgatóságai, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, szövetkezetek, szociális szövetkezetek, vízügyi igazgatóságok, őstermelők

Indikátorok meghatározása: támogatott mezőgazdasági (növénytermesztés, állattenyésztés), élelmiszeripari, faipari vállalkozások száma (db); felújított, vagy újonnan kiépített öntözőcsatornák hossza (km), öntözött területek növekedése (ha), bio-, ökológiai gazdálkodás területének növekedése (db), vízvisszatartási létesítmények építése (km², vagy m³), új üvegházak területe (m²), új kertészetek területe (ha), új erdők területe (ha)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése

Az *intézkedés célja* a helyi alapanyagból, helyi feldolgozással készült somogyi termékek belső és külső piacokon történő értékesítését elősegítő szervezetek létrehozása, fejlesztése, továbbá az értékesítést segítő infrastruktúrák fejlesztése. Cél továbbá a hálózatba szerveződés által a hatékonyabb piaci megjelenés biztosítása, valamint a Somogy vármegyei termékek védjeggyel való megkülönböztetése és azok rövid ellátási láncan keresztüli értékesítése.

Az intézkedés keretében **támogatható tevékenységek:**

- Klaszterek, szövetkezetek, szociális gazdaságok létrehozásának és működtetésének támogatása gazdaságpolitikai eszközök és mentorprogram segítségével;
- Helyi piacok, értékesítési pontok létrehozásának támogatása, a vármegyei kisboltokban a vármegyei termékek minél nagyobb arányú megjelenésének ösztönzése együttműködési és marketing eszközökkel;
- A helyi termékek értékesítését, a termelőket és fogyasztókat összekötő okos alkalmazások bevezetése, online piactér fejlesztése, a vidéki, bolthiányos térségekben kiszállítással minél több helyi termék elérhetővé tétele,
- Helyi nyers és feldolgozott termékek hazai piacának védelme;
- Helyi termelőktől származó élelmiszerek becsatornázása a közétkeztetésbe, az ehhez szükséges agrárlogisztikai központok, előfeldolgozás, tárolás, hűtés, fagyasztás feltételeinek megteremtése, fejlesztése, amely csökkenti az étel előállítás ökológiai lábnyomát;
- Közétkeztetés infrastrukturális fejlesztése.
- „Somogyi” védjegy kialakítása és egységes marketing tevékenységen keresztül a helyi termékek pozíciójának megerősítése, a külső piacokon történő bemutatása, a megyén belüli helyi termék fogyasztás népszerűsítése a helyi identitás erősítésével;
- Az éttermek, cukrászatok, étkeztetést is nyújtó szálláshelyek és a folyamatosan magas minőséget előállító helyi termelők együttműködésének ösztönzése marketing és identitást erősítő eszközökkel;

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet teljes területén javasolt.

A potenciális kedvezményezett kör: mezőgazdasági termelők és közös szervezeteik, feldolgozóiparba tartozó vállalkozások, szociális szövetkezetek, KKV szektorba tartozó kereskedések, éttermek, cukrászatok, étkezést nyújtó szálláshelyek, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, önkormányzati, állami és egyházi közétkeztetést nyújtó szolgáltatók, gasztronómiai fesztivál szervezők, őstermelők,

Indikátorok meghatározása: piacra jutásban támogatott vállalkozások száma (db), támogatott marketing akciók száma (db), támogatott gasztrofesztiválok száma (db), okos értékesítési és marketing megoldások bevezetése (db), helyi termékek aránya közintézményeknél (%)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;

Az **intézkedés célja** a vállalkozások kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységének ösztönzése, a somogyi vállalkozások innováció-tudatosságának erősítése, a vállalkozások és a tudásbázisok kapcsolatának megteremtése, szorosabbá fűzése.

Jelenleg Somogy vármegye országos összehasonlításban szerény súlyt képvisel a K+F ráfordítások terén, annak ellenére, hogy a megyében van felsőoktatási bázis és egy stabil kis- és középvállalkozói szektor is jelen van.

Az intézkedés célja a piaczgazdasági viszonyok között működő mikro-, kis- és középvállalkozások kiaknázzák az együttműködésben rejlő szinergikus hatásokat és ez által stabilizálják működésüket és fokozzák eredményességüket.

A vállalkozások több területen is hasznosítani képesek az együttműködésben rejlő lehetőségeket: a K+F+I területén, közös alapanyag beszerzés, előállítás, beszállítói rendszerekhez való kapcsolódás, munkaerő toborzás és szakképzés, marketing- és értékesítési csatornák működtetése, piacbővítés, stb.

Az intézkedés keretében **támogatható tevékenységek:**

- Vállalkozások K+F+I tevékenységének támogatása;
- Alkalmazott kutatások és prototípusok létrehozásának támogatása;
- Tudásbázisok megerősítése, kutatói kapacitások fejlesztése;
- A kutatói szféra és a vállalkozási szféra közötti kapcsolatok erősítése;
- Az innovációs szolgáltatásokhoz való hozzáférés támogatása;
- Somogy megyében működő klaszterkezdemenyezések erősítése;
- Új horizontális vagy vertikális szemlélettel szerveződő vállalati együttműködések felkarolása;
- A horvát-magyar határ menti gazdasági kapcsolatok fejlesztése;
- Startup cégek támogatása, mentorálása, inkubációja,
- A városokban elérhető kereskedelmi áruk és szolgáltatások vidék számára elérhetővé tétele okos megoldások, kiszállítási, kiszállási innovatív fejlesztésével.

Az intézkedés térségi lehatárolása:

A nagyobb városok (Siófok, Marcali) térségére kell koncentrálni az erőforrásokat, kialakítva a város-vidék közötti kutatás-fejlesztési kapcsolatokat.

A már meglévő hagyományokkal rendelkező iparágakban kiemelten szükséges ösztönözni a kutatás-fejlesztési tevékenységet, hogy ezen iparágak meg tudják őrizni a piaci helyzetüket: az élelmiszeripar, faipar, gépipar és környezetipar (hulladékfeldolgozás, megújuló energiák hasznosítása).

A potenciális kedvezményezett kör: startup vállalkozások, hazai és külföldi KKV szektorba tartozó vállalkozások és a hazai és külföldi felsőoktatási intézmények, inkubátorházak működtető gazdasági társaságok, önkormányzatok és vármegyei önkormányzat és gazdasági társaságaik, szakképző intézmények, klaszterek,

Indikátorok meghatározása: támogatott startup vállalkozások száma (db), támogatott kísérleti fejlesztések (db), támogatott alapkutatások (db), létrejött együttműködések száma (db), létrejött üzleti konferenciák, üzemlátogatások száma (db), határon átnyúló gyakornoki programban részt vevők száma (fő), képzési projektek száma (db), szaktanácsadásban, mentorálásban részesültek száma (fő), vállalati együttműködések száma (db), támogatott klaszter projektek száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P8.4. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése

Az *intézkedés célja* a vármegye sajátos értékeire építő, versenyképes, a turisták igényeinek megfelelő magas minőségű turisztikai termékek, azon belül turisztikai attrakciók és szolgáltatások kialakítása és fejlesztése oly módon, hogy a látogatók száma és a turisták átlagos tartózkodási ideje stabilan és fenntarthatóan növekedjen, illetve a turizmus területi és térbeli koncentrációja csökkenjen. Kiemelt cél a komplex, egymáshoz kapcsolódó, egymást kiegészítő attrakciók és szolgáltatások, illetve a hálózatos együttműködések (pl. tematikus utak) kialakításának és fejlesztésének ösztönzése.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek*:

- Történelmi és kulturális örökség turisztikai hasznosítása, természeti és környezeti értékek ökoturisztikai célú fejlesztése, a Balaton, mint természeti érték turisztikai célú fejlesztése (személyhajó kikötők, vitorlaskikötők, csónakkikötők, strandok stb.) az EuroVelo és hazai törzshálózat részét képező és ahhoz fizikailag csatlakozó kerékpárforgalmi létesítmények és kapcsolódó kerékpáros turisztikai szolgáltatások kialakítása és fejlesztése, országos, de legalább regionális jelentőségű gyógy- és termálfürdők, egészségturisztikai helyszínek technológiai és szolgáltatásfejlesztése, új és innovatív turisztikai termékek létrehozása, aktív turizmus fejlesztése,
- Különösen vidéki térségekben emellett: helyi termékeket előállító, a vidéki örökséget megőrző és a hagyományokat ápoló, azokat turisztikai termékelemekké fejlesztő kis léptékű beavatkozások, kerékpáros, továbbá lovas-, vadász-, horgász-, kulturális-, falusi- és agro turizmust szolgáló fejlesztések;
- Tematikus élményláncok kialakítása, amely a vármegye különböző turisztikai attrakcióit összekapcsolja, segítve a programturizmust, aktív turizmust, ösztönözve a körutazásokat, azaz a szálláshelyek és turisztikai attrakciók, szolgáltatások egy üdülésen belüli összekapcsolását egy-egy téma köré szervezve.

- Aktív és ökoturisztikai programfejlesztés: a gyalogos túraútvonalak fejlesztése, a vízi túraútvonalak fejlesztése, a szabadtéri és a kedvezőtlen időjárási körülmények idején is igénybe vehető beltéri sportolási lehetőségek, fizikai erőnléthez kapcsolódó attrakciók fejlesztése, erdei iskolák fejlesztése, tanösvények, madármegfigyelő helyek, egyéb ökoturisztikai elemek fejlesztése.
- A balatoni térségben az eltöltött vendégéjszakák számát növelő, térségi hatású turisztikai attrakciók fejlesztése
- A vármegye turisztikai magterületein kívül elsősorban a falusi turizmus fejlesztése kell, hogy fókuszba kerüljön, ahol az élményelemek szálláshely szolgáltatással kapcsolódnak össze.

Az intézkedés térségi lehatárolása:

Az intézkedés megvalósítása elsősorban a vármegye turisztikai magterületeihez (Balaton és háttértelepülései) illeszkedve javasolt. A beavatkozások területi koncentráltasága mellett a vármegyei turisztikai kínálat kiemelt termékeinek és tématerületeinek (egészség-, vízi, kerékpáros, lovas-, öko-, gasztronómia és bor-, valamint falusi és agro turizmus, tematikus élményláncok fejlesztése, aktív és ökoturisztikai programfejlesztés) preferenciájára is sor kell, hogy kerüljön. Ahogy korábban említésre került, külön dokumentumban (pl. vármegyei turizmusfejlesztési program) javasolt a termék- és magterületek végső körének meghatározása és közzététele.

A potenciális kedvezményezett kör: vendéglátás (éttermek, cukrászdák, kávézók, stb.), turizmushoz kapcsolódó szolgáltatást nyújtó ágazatokban tevékenykedő vállalkozások, szálláshely szolgáltatást nyújtó magánszemélyek, nemzeti parkok igazgatóságai, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, közművelődési intézmények, muzeális intézmények, sportlétesítmények üzemeltetői, erdei iskolák, Somogy Vármegyei Önkormányzat, Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft., a nem üzleti célú közösségi, szabadidős szálláshely-szolgáltatók.

Indikátorok meghatározása: fejlesztett turisztikai szolgáltatások száma (db), fejlesztett vendéglátóhelyek (éttermek, cukrászdák, kávézók, stb.) száma (db), támogatott magánszálláshely férőhelyek száma (fő), fejlesztett turisztikai attrakciók száma (db), fejlesztett erdei iskolák száma (db), fejlesztett tanösvények, egyéb ökoturisztikai elemek (db), támogatott együttműködések száma (db), létrejött találkozók, konferenciák száma (db), támogatott marketing akciók száma (db), a támogatással létrehozott és foglalkoztató tematikus élményláncok száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P8.5. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés

Az *intézkedés célja* a szálláshelyek szolgáltatási színvonalának emelése, kapacitáskihasználtságuk javítása, továbbá minőségi vendéglátóhelyek kialakítása, közösen a szolgáltatások működéséből származó árbevételek-, ezáltal a jövedelemtermelő képesség növelése.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek*:

- Elsősorban működő és egész évben nyitva tartó, a 239/2009. (X. 20.) Korm. rendelet szerinti szálláshelyek (ideértve az egyéb szálláshelyeket is) magasabb színvonalú szálláshelyekké történő fejlesztése, és/vagy ahhoz kapcsolódó minőségi élményeket és tartalmas időtöltési lehetőséget nyújtó szolgáltatások (wellness, konferencia stb.) fejlesztése, másodsorban az ifjúsági szálláshelyek fejlesztése;
- A helyi termékeken, a helyi gasztronómiai értékeken alapuló minőségi (egészséges, élményt nyújtó stb.) gasztronómiai kínálat létrehozása, működő vendéglátó vállalkozások korszerűsítése, technológiai- és szolgáltatásfejlesztése, meglévő attrakcióhoz / vonzerőhöz kötve;
- Meglévő szolgáltatások technológiai átállásának támogatása, automatizálása, energiahatékonysági és megújuló energiatermelési fejlesztése.
- A megyében működő kollégiumok színvonalának növelésével a nyári szálláshelykapacitás növelése.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az előző intézkedéshez kapcsolódva a megvalósítás során a magterületi (Balaton és háttértelepülései) és termék (egészség-, vízi, kerékpáros, öko-, gasztronómia és bor-, valamint falusi és agro turizmus tematikus élményláncok fejlesztése, aktív és ökoturisztikai programfejlesztés) preferenciák figyelembevétele javasolt.

A potenciális kedvezményezett kör: kereskedelmi szálláshely szolgáltatók, vendéglátóhelyek, (ideértve az önkormányzati, állami szektor szálláshely és vendéglátó szolgáltatásait is), kollégium fenntartók és épület tulajdonosok, a nem üzleti célú közösségi, szabadidős szálláshely-szolgáltatók.

Indikátorok meghatározása: fejlesztett vendéglátóhelyek száma (db), fejlesztett szálláshelykapacitás száma (fő), technológiai átállással támogatott szálláshelyek, vendéglátóhelyek száma (db), fejlesztett kollégiumok száma (férőhely),

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P8.6. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése

Az **intézkedés célja** a TDM rendszer már működő helyi szervezeteinek a stabilizálása és a még hiányzó, elsősorban kiemelt térségi és vármegyei ernyőszervezetek létrehozása, valamint működési feltételeik biztosítása és a szakmai feladatok támogatása. Célja továbbá a vármegyei kiemelt turisztikai termékek, témakörök mentén szerveződő (horizontális) **turisztikai klaszterek létrehozása a csatlakozás kiemelt ösztönzésével**, a már meglévők működési feladatainak támogatása. A vármegye turizmusban érdekelt szereplőit összefogó szervezetek munkája révén összehangolt, összekapcsolt vagy közös termékek és szolgáltatások jelennek meg a piacon, növelve ezáltal a vármegye turisztikai versenyképességét és teljesítményét egyaránt. További cél a turizmusban érintettek az automatizálás bevezetéséhez szükséges digitális kompetenciáinak fejlesztése, továbbá a digitális tartalomfejlesztés, térségi infokommunikációs fejlesztés, kapcsolódva okos város - okos vidék platformokhoz.

Az intézkedés keretében **támogatható tevékenységek**:

- TDM szervezetek esetében: termékfejlesztési feladatok (adatgyűjtés, kutatás, felmérés, stratégiaalkotás stb.), információs rendszerek működtetése (iroda, táblarendszerek, mobil applikációk stb.) szervezetfejlesztés, szemléletformálás, oktatás és képzés, promóciós és marketingtevékenységek, fesztiválok szervezése, helyi identitást erősítő turizmusba bekapcsolódó rendezvények szervezése, a munkaszervezet működését támogató, valamint a turistafogadás feltételeit elősegítő, komfortérzetet növelő kisléptékű infrastruktúrafejlesztés (kerékpárkölcsonzók, rendezvény stb.) és eszközbeszerzés;
- A már működő Tourinform Iroda hálózatának fejlesztése, amennyiben az a TDM által ellátandó feladatokat helyi szinten hatékonyabban képes ellátni.
- Klaszterek esetében: termékfejlesztési feladatok (adatgyűjtés, kutatás, felmérés, elemzés stb.), látogatómenedzsment-rendszerek működtetése, termékalapú márkaépítés, kommunikációs és marketingtevékenységek, turisztikai szolgáltatásokkal, termékekkel összefüggő minőségbiztosítási- és védjegyrendszerek kialakítása, beszállítói rendszerek kialakítása;
- A turizmusban dolgozók és kisvállalkozók, a turizmushoz kapcsolódó élelmiszertermelésben érintettek digitális kompetenciáinak fejlesztése, felkészítése az automatizálásban rejlő lehetőségek kihasználására.
- A térségi turisztikai rendszerek fejlesztése, digitális tartalomfejlesztés, amely az automatizálást támogatja, kapcsolódva, ráépülve az okos város - okos vidék platformszolgáltatásokra.
- A térségi infokommunikációs fejlesztése, amely az automatizálás és a digitális tartalomfejlesztés előtti fizikai akadályokat megszünteti.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Somogy vármegye teljes területén javasolt azzal a kikötéssel, hogy a már működő szervezetek, hálózatok fejlesztései előre sorolandók.

A potenciális kedvezményezett kör: A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területén működő TDM szervezetek, turisztikai klaszterek, Tourinform Irodák

Indikátorok meghatározása: támogatásban részesült TDM szervezetek, turisztikai klaszterek, Tourinform Irodák (db), megvalósult szemléletformálás, oktatás, képzés, promóciós és marketingtevékenységek, fesztiválok, helyi identitást erősítő turizmusba bekapcsolódó rendezvények (db), tevékenységekbe bevont vállalkozások száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a vármegye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	1. Tematikus specifikus cél (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása)
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	<ul style="list-style-type: none"> • Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz • Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz • Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz • Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	<ul style="list-style-type: none"> • Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1) • Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2) • Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3) • A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	<ul style="list-style-type: none"> • Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészben mutatunk be.)

	<ul style="list-style-type: none"> • Somogy Vármegyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Vármegyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)
--	--

1.9 IX. prioritás: Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése

A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz:

A Barcsi és Csurgói járások gazdasági teljesítménye a rendszerváltás óta lassabb ütemben nőtt az országos átlagnál, így egy leszakadó tendencia érvényesült, mely az országosnál magasabb mértékű munkanélküliséggel párosult. A terület kedvező természeti és környezeti adottságokkal rendelkezik, régi hagyományokra épülő feldolgozóipari vállalkozói kör alakult ki és működik. A vállalkozás-sűrűség nagyon alacsony a térségben.

A prioritás célja a foglalkoztatási szint növelése és a gazdasági szektor jövedelemtermelő képességének erősítése, ami által a térség gazdaságilag aktív népessége a biztos megélhetéshez szükséges jövedelmi szinten képes élni. Ehhez szükség van a vállalkozások, különösen a mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének javítására, a hiányzó üzleti infrastruktúra megteremtésének támogatására, a K+F+I területén a ráfordítások növelésére, az innovációs szemlélet és a hálózatok, együttműködések ösztönzésére. Elengedhetetlen új vállalkozások indításának segítése, a vállalkozói szemlélet és a vállalkozási és szakmai ismeretek kiteljesítése.

A megújuló energiatermelés a térség közösségei, vállalkozásai számára jelentős megtakarítást eredményezhet, segítve a térség felemelkedését. A helyi nyersanyagokra alapozva a megújuló energia és mezőgazdasági termelés összekapcsolása a szociális gazdaságok erősödését és az egészségi állapotuk miatt korlátozottan munkaképes személyek tartós foglalkoztatását segítheti.

E periférikus területet jellemzi leginkább az alacsony jövedelmi szint, magas munkanélküliség és a roma népesség magasabb aránya. Ezek a térségek halmozottan hátrányos helyzetük következtében önerejükéből nehezen jutnak előre. A vármegye periférikus területein élő csoportokon felül kiemelten szükséges kezelni a társadalom perifériáján élő, munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű csoportok (kiemelten a fogyatékkal élők, megváltozott munkaképességű személyek, valamint romák) társadalomba és a munka világába történő (re)integrációját. Ezen periférikus területek és társadalmi csoportok tekintetében szükséges célzott komplex programszerű megközelítés alkalmazása. A leghatásosabb beavatkozást a jövedelmek megteremtésén keresztül lehet indítani, a segélyezés helyett meg kell teremteni a lehetőséget, hogy a jelenleg gazdaságilag inaktív népesség visszakerüljön a munkaerő-piacra és munkája eredményeként tisztességes megélhetést biztosító jövedelemre tegyen szert.

A vármegye rendkívül gazdag kulturális és történelmi értékek tekintetében. A hagyományok ápolásában, a kulturális sokszínűség megőrzésében nagy szerepet tölthetnek be a megyében és a tágabb térségben élő nemzetiségek. Somogy a kulturális értékek mellett rendkívül gazdag természeti értékekben. A **természeti, táji és kulturális örökség védelme, megőrzése és megismertetése** a külvilággal a somogyi emberek közös ügye, mely nagymértékben **hozzájárul a helyi és somogyi identitástudat erősítéséhez**. A helyi hagyományok és értékek közös gondozása, bemutatása, a körük építhető programok, a hagyományok ápolása, elősegíti a helyi közösségek kialakulását, ill. megerősödését, hosszú távon a közösségek összetartó erejének növelését, és a civil aktivitás fokozódását eredményezi. A vidéki lakosság élethelyzete és elöregedése több egészségügyi és szociális civil szerveződés létrejöttét is igényelné.

A **prioritás célja** a helyi közösségek korszerkezetének javítása a fiatalok helyben tartásával, beköltözésével, a foglalkoztathatóság növelése, a periférikus területeken és társadalmi csoportokban élők megélhetésének és munkához jutásának támogatása. További cél a helyi identitástudat, a társadalmi kohézió és integráció elősegítése a **helyi vidéki és városi közösségek szerepvállalásának növelése a közösségfejlesztés eszközeivel** és a helyi értékek és belső erőforrások megerősítésével és felhasználásával. A megvalósuló fejlesztések által meg kell alapozni, hogy a helyi közösségek képesek legyenek saját mikrokörnyezetük fejlődését alakítani.

A térségben élőket a szociális, gyermekjóléti alapszolgáltatások és az óvodai ellátás tudja a leginkább segíteni a felzárkózásban. A családsegítés, gyermekjóléti szolgáltatások a családok felzárkóztatásának egyik legfontosabb szereplői, akik a nemzetiségi önkormányzatokkal, civil szervezetekkel, oktatási intézményekkel együttműködve tudják e célt szolgálni. A hátrányos helyzetű családok (jellemzően) női tagjainak elhelyezkedését segíti a bölcsődei és óvodai ellátás megszervezése, fejlesztése.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:

P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;

Az *intézkedés célja* a vállalkozások foglalkoztatási és jövedelemtermelő képességének növelése. A kis- és középvállalkozások jelenleg is jelentős szerepet vállalnak a Somogy megyében rendelkezésre álló munkaerő foglalkoztatásában, de ezen a téren még további hasznosítatlan erőforrások várnak kihasználásra. Az intézkedés keretében biztosítható, hogy a működő vállalkozások technológiai fejlesztéseikhez segítséget kapnak, korszerű, az igényeket kiszolgálni képes szabad üzleti hasznosításra alkalmas gazdasági területek fejlesztésével új vállalkozások letelepedésére nyílik lehetőség, illetve meglévő vállalkozások nyerhetnek tevékenységükhöz megfelelő telephelyet. Az újonnan alakított vállalkozások az inkubációs szolgáltatások fejlesztésével, szélesítésével kapnak további segítséget a megerősödéshez. Aktív munkaerő-piaci eszközök alkalmazásának támogatásával közvetlen lehetőség van a foglalkoztatás-bővítő programok megvalósítására.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek*:

- Ipari Parkok, inkubátorházak, logisztikai központok, barnamezős iparterületek, iparterületek infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése;
- Mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztését és versenyképességének növelését szolgáló beruházások és szolgáltatások támogatása, minél több folyamat digitalizálásával;
- A vállalkozások telephelyfejlesztéseinek támogatása;
- Komplex foglalkoztatási programok támogatása, térségi foglalkoztatási paktumok működésének elősegítése, a szakképzés keresleti és kínálati oldalának összehangolásának erősítése;

Az intézkedés térségi lehatárolása:

Az üzleti infrastruktúra fejlesztése minden járásszékhely település, mint regionális foglalkoztatási decentrum szempontjából fókuszterület. Csurgó és Barcs, mint központok, és a járásaik teljes területe fontos célterületei az ipari infrastruktúra fejlesztésének.

A potenciális kedvezményezett kör: vállalkozások, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, szövetkezetek, szociális szövetkezetek, szakképző intézmények,

Indikátorok meghatározása: támogatott vállalkozások száma (db), inkubátorházak építése (m²), inkubátorházak működési támogatása (db), teremtett új munkahelyek száma (fő), megőrzött munkahelyek száma (fő), iparterület fejlesztés (ha), támogatott szakképzési intézmények száma (db), létrejött duális képzési együttműködések száma

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészen határozzuk

meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatban.

P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;

Az *intézkedés célja* a helyi szinten elérhető megújuló energiaforrások felhasználási arányának növelését szolgáló beruházások támogatása az önkormányzati szektorban, a közintézményekben és a lakosság körében kiegészülve az energiahatékonyság javítását, az energiatakarékosságot biztosító fejlesztések támogatásával. További cél a minél hatékonyabb energiatermelés és helyben történő felhasználás érdekében az integrált közösségi szintű energiatermelés- és ellátás rendszereinek megteremtése. Az intézkedés megvalósulásával jelentős mértékben nőhet a helyben megtalálható, az adott térségre jellemző megújuló energiaforrások, így Somogyban különösen a biomassa, a geotermikus és a napenergia energiatermelésben való aránya.

Az intézkedés egyik fókuszterülete a *közintézmények komplex energiahatékonysági felújítása*, melynek keretében az alábbi *támogatható tevékenységek* jelennek meg:

- Intézmények épületgépészeti rendszerének energetikai célú korszerűsítése. E tevékenységi körben támogatható a távhőszolgáltatás fogadása, vagy a gázkazán tartálékba helyezése mellett, vagy a kazán helyett hőszivattyús rendszer telepítése, és a szabályozás kialakítása, a hő leadók cseréje, a meleg vizes rendszer felújítása, a csövek hőszigetelése, világításkorszerűsítés és -szabályozás, lámpatestek cseréje, légtechnikai rendszer kiépítése hő visszanyerővel. A gázkazán cseréje kondenzációs gázkazánra elsősorban akkor javasolt, ha az épületen az épített környezet védelme érdekében nem helyezhető el gazdaságosan napelem és távhőrendszer sem biztosított. Továbbá a hőszivattyús rendszer mellett a levegő-víz hőszivattyú hatásfokát erősen rontó alacsony hőmérséklet esetére csúcskazánként történő telepítése lehet javasolt a kondenzációs gázkazánnak.
- Az intézmények épülethéj energiavesztességének csökkentését szolgáló fejlesztések. Ennek keretében támogatható az épület homlokzatának, padlás- és pincefödémeinek utólagos, külső hőszigetelése, a nyílászárók cseréje és egyúttal a külső árnyékolás megoldása.

Szintén kiemelt fókuszterületet jelent az intézkedésen belül a helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló energiaforrásokat felhasználó **lokális (épület, épületegyüttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű hő- és villamos energia előállító és elosztó rendszerek kiépítése**. E tevékenységi körhöz kapcsolódó **támogatható tevékenységek**:

- Szigetüzemű és hálózatos, helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrásokat felhasználó energiatermelő berendezések telepítése. Ennek keretében támogatható napkollektorok, napelemek, geotermikus- és földhő energiát hasznosító energiatermelő berendezések, biomassa, valamint biogáz alapú tüzelőberendezések és CHP üzemű berendezések, vagy ezek kombinációja alkotta kiserőművek (50 MW-nál kisebb névleges teljesítőképességű erőmű), ill. háztartási méretű kiserőművek (saját kisfeszültségű hálózatára csatlakozik, valamint a csatlakozási teljesítménye nem haladja meg az 50 kVA-t). Bár a Dráva folyó határfolyó státusza miatt, a vármegye kisvízfolyásai pedig esési viszonyaik alapján kevésbé alkalmasak rá, de adott esetben kis- (0,1-1 MW) és törpe (100 kW alatti kapacitás) vízerőművek telepítése is támogatható
- A folyóvizek természetes mozgási energiáját hasznosító a folyami vízimalmok működési elvén alapuló mobil vízerőművek telepítése.
- Lokális (épületegyüttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű távhő- és villamos energiátovábbító/elosztó hálózatok kiépítése, fejlesztése, megújuló energia alapú energiaközösségek létrehozása.
- Megújuló energiahordozók helyi és közösségi szinten történő felhasználásra való előkészítését lehetővé tevő kapacitások létrehozása. Ennek keretében a gyűjtött biomassa alapú energiahordozók további feldolgozását (pl. aprító, brikettáló, pelletáló) valamint a biogáz előállítását szolgáló berendezések, technológiák telepítése. A növényi hulladékokon alapuló komposzt kazán építés elterjesztése.

A lakossági energiafelhasználás csökkentése. E tevékenységi körhöz kapcsolódó **támogatható tevékenységek**:

- Lakóházak hőszigetelése, nyílászáró cseréje, árnyékoló rendszer fejlesztése, fűtésrendszerének, használati melegvíz-rendszerének, elektromos hálózatának, világításának korszerűsítése, háztartási gépek cseréje energiatakarékos eszközökre, elektromos eszközökre.
- A lakóházak megújuló energia termelésének növelése, például napelemes rendszerek, hőszivattyúk, hőcserélővel ellátott szellőztetőrendszerek telepítésével.

Az energetikai beruházások hatékony megvalósítását és területileg összehangolt menedzsmentjét segíti az **energetikai tanácsadás és területi koordináció intézményi hátterének megteremtése**. E tevékenységi kör kapcsán az alábbi **támogatható tevékenységek** jelennek meg:

- Energia tanácsadói szolgáltatás rendszerének kialakítása. Ennek keretében közvetlen személyre szóló energia-tanácsadás az önkormányzatok, a lakosság és gazdasági szereplők, speciális célcsoportként a rászoruló háztartások, idősök, alacsony jövedelműek számára, kiegészülve a tanácsadási szolgáltatás ellátásához szükséges intézményi és tárgyi feltételek megteremtésével.

- Az energiafelhasználással, az új energetikai rendszerek, rendszerelemek használatával összefüggő ismeretterjesztés, szemléletformálás a lakosság és az intézmények üzemeltetői, fenntartói körében.
- Önkormányzatok Fenntartható Energia Akcióprogramjainak (SEAP) elkészítése, felülvizsgálata.
- A mikrotérségi, minél kisebb szállítást igénylő, elsősorban mezőgazdasági, erdőgazdálkodási növényi hulladékokra, másodsorban állattartó telepek és szennyvíztisztító telepek szennyvíziszapjára, éttermi hulladékok feldolgozására alapozott biogáz-üzemek létesítéséhez szükséges helyi részvétel ösztönzése, mentorálása, az együttműködés keretrendszerének kialakításában segítségnyújtás.
- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdasági, élelmiszeripari és a hulladékgazdálkodási szektorokkal együttműködésben.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Barcs és Csurgó járások teljes területén javasolt, azonban a megújuló energiaforrások felhasználására épülő energiatermelő fejlesztések megvalósítása során minden esetben figyelembe kell venni az adott településen/térségben rendelkezésre álló megújuló energiaforrás fajták potenciálját.

A potenciális kedvezményezett kör: vállalkozások, lakosság, önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok, civil szervezetek, Somogy Vármegyei Önkormányzat és gazdasági társaságai, egyházak, egyházi intézmények,

Indikátorok meghatározása: ÜHG kibocsátás csökkentés (t), elektromos hálózat kiegyensúlyozó megoldások egyidejű teljesítménye (kW), létrehozott helyi távhő és elektromos hálózat hossza (m), SEAP készítés és felülvizsgálat száma (db), energetikai tanácsadásban részesítettek száma (fő), ismeretterjesztő, szemléletformáló akciókon részt vevők száma (fő), energetikailag mentorált projektkezdemenyvezések száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P9.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;

Az *intézkedés célja* a hátrányos helyzetű, különösen a megváltozott munkaképességű személyek számára kitörési pontot biztosítani a közmunka programokból. Az ő foglalkoztatásukat elsősorban az önkormányzatok tudják felvállalni, másodsorban nonprofit szervezetek.

Az intézkedés keretében **támogatható tevékenységek:**

- Az alacsony termelékenységet kompenzáló, teljesítménytől független bevételi forrást kell biztosítani. Ezt biztosíthatja egy naperőmű, amely a közösséget ellátja elektromos árammal, így a közösségen belülről szerez bevételi forrást. A kellően magasra telepített naperőmű az árnyékos területeket kedvelő zöldségtermesztéssel kombinálható, árnyékot ad, a felületéről a csapadékvíz összegyűjthető és az öntözőrendszer tartójaként is funkcionálhat.
- Az elektromos áram értékesítéséből a hiányzó szakértelem megvásárolható és a bérköltések kiegészíthetők.
- Üvegházakkal a naperőmű területén folytatott szabadföldi zöldségtermesztés egész évessé tehető. A vármegye erdőségéből származó növényi hulladékot felhasználva komposztkazánnal fűthető üvegházak hozhatóak létre, továbbá számos épület fűtését is el lehet látni komposztkazánnal, amely további megtakarítást jelenthet a közösség számára, és bevételi forrást a hátrányos helyzetűek foglalkoztatójának.
- A zöldségek tárolását, téli fűtött, nyári hűtött tárolását is biztosítani szükséges tároló és csomagoló épület fejlesztésével. Néhány „vetésforgóba” illeszkedő zöldségfajta esetén lehetőség a Pécsi Nagybani Piacon történő értékesítés, továbbá a közétkeztetési célú értékesítés. A termelés hálózatba szervezésével biztosítható a „vetésforgó” összehangolásával egy térség folyamatos, azonos mennyiségű és minőségű termékkínálata. Az értékesítés később tovább fejleszthető éttermek felé és online irányba.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása elsősorban hátrányos helyzetű településeket célozza, különösen a „Felzárkózó települések programban” (FETE) és a „Gazdaságélénkítő programban” (GÉP) részt vevő településeket.

A potenciális kedvezményezett kör: mezőgazdasági termelők és együttműködési szervezeteik, élelmiszeripari vállalkozások, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, szövetkezetek, szociális szövetkezetek,

Indikátorok meghatározása: telepített új közösségi naperőművi kapacitás rendszer-kiegyensúlyozó tárolással és fogyasztással (kW), új üvegházak területe (m²), új naperőmű területén lévő kertészetek területe (ha), új hűtőházak és tároló-csomagoló létesítmények száma (db), komposztkazánokkal elért ÜHG kibocsátás csökkenés (t).

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P9.4. A periférikus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;

Az elszegényedés megállítása érdekében az *intézkedés célja*, hogy a vármegye periférikus vidéki és városi térségeiben növekedjen a foglalkoztatás és a munkajövedelem nagysága, és területi alapú, helyismerethez kötött problémakezelés valósuljon meg. Ehhez olyan helyi problémák felkutatására és a helyi potenciálok kiaknázására van szükség, amelyek szerves részei a helyi mindennapi életnek, kultúrának, de egy újfajta megközelítésmóddal, mely a foglalkoztathatóság és a piaci érvényesülés hatékony összekapcsolódását eredményezi a fenntartható helyi közösség szintjén. Cél továbbá, hogy tervszerűen megtehetőek legyenek a kezdeti lépések a fiatalok helyben tartásához, valamint a gazdaságilag inaktív, hátrányos helyzetű lakosság (köztük romák) munkaerő-piacra történő visszavezetéséhez, akik számára többszörösen nehéz a munkához való jutás biztosítása.

Az intézkedés keretében **támogatható tevékenységek**:

- Helyi/térségi sajátosságokon alapuló foglalkoztatás fejlesztési és cselekvési terv kialakítása, a helyi erőforrások (humán, természeti, történeti, kulturális, stb.) beazonosítása, az ezekből fakadó gazdasági és foglalkoztatási lehetőségek feltérképezése közösségi részvétellel.
- Önálló jövedelemszerzésre való képesség kialakítása, ezen belül:
 - Foglalkoztatásban való részvételt, a tanulási és munkavégző képesség növelését szolgáló, az alapvető kompetenciák megszerzését, az alapkészségek megerősítését célzó képzési-fejlesztési programok.
 - Egyénre szabott fejlesztés és segítségnyújtás, mentorálás, képzés, foglalkoztatásba ágyazott képzés, átmeneti jellegű támogatott foglalkoztatás, tranzit foglalkoztatás, speciális szolgáltatások stb.
- A helyi/térségi munkaerőpiacon hasznosítható vagy hiányszakmákban történő (szak) képzettség megszerzésének elősegítése (beleértve az át- és továbbképzést), a munkavállalási mobilitás ösztönzése, potenciális munkáltatókkal való kapcsolatok kialakítása, vállalkozóvá válást segítő programok.
- Kiemelten támogatandó helyi adottságokra épülő a piac- vagy a szociális gazdaság mechanizmusai szerint működő vállalkozások (pl. szociális vállalkozások, szövetkezetek) előkészítése és létrehozása, új modellek, innovatív megoldások kialakítása és bevezetése. Ezen belül megalapozó és előkészítő munkák (pl. piacelemzés, marketingstratégia), termelőinfrastruktúra kialakítása és eszközbeszerzés, termék- és szolgáltatásfejlesztés, oktatás és képzés, szociális gazdasági láncok kialakítása, piacra jutás, piacon való megjelenés segítése.

Az intézkedés térségi lehatárolása: A Barcsi és Csurgói járások hátrányos helyzetű, aprófalvas és városi periférikus térségei.

A potenciális kedvezményezett kör: hátrányos helyzetű lakosság, szociális szövetkezetek, hátrányos helyzetűek által alapított vállalkozások, hátrányos helyzetűek foglalkoztatását vállaló (társadalmi) vállalkozások, intézmények, civil szervezetek, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, Somogy Vármegyei Kormányhivatal, Somogy Vármegyei Önkormányzat, egyházak, egyházi intézmények,

Indikátorok meghatározása: készségfejlesztésben, képzésben, mentorálásban részt vevők száma (fő), önfoglalkoztatóvá válási támogatásban részesültek száma (fő), támogatott szociális szövetkezetek száma (db), támogatott hátrányos helyzetűek által alapított vállalkozások (db), támogatott hátrányos helyzetűek foglalkoztatását vállaló (társadalmi) vállalkozások (db), támogatott lakosok száma (fő), vándorlási egyenleg változása a fejlesztésekkel érintett településeken (fő)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P9.5. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.

Az intézkedés célja a helyi közösségek megtartó és az életminőséget javító képességének ösztönzése. A társadalmi együttműködés és összetartozás megerősítése, az aktív befogadás növelése a közösségfejlesztés eszközeivel. A közösségfejlesztés segítségével a települések (településrészek), szorosabban összetartozó (mikro) térségek közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztése, értékteremtő közösségek létrehozása valósul meg. Az intézkedés keretében megvalósuló fejlesztések szükségszerűen hozzájárulnak a hátrányos helyzetű népességcsoportok társadalmi integrációjához is.

Ebben kiemelt szerepet kell szánni a civil szervezeteknek. A civil szervezetek nagy része nem rendelkezik kellő ismerettel, tudással és erőforrással a céljai és érdekeinek érvényesítéséhez. Az aktivitásuk és szerepvállalásuk nem elég hatékony, az önkormányzatokkal való partneri együttműködéseik jellemzően még nem alakultak ki.

A helyi közösségek megerősítése, felzárkóztatása csak maguk az érintett közösségek aktív részvételével, szerepvállalásával és a civil társadalom megújulásával és megerősödésével válhat eredményessé.

Az intézkedés keretében *támogatható tevékenységek:*

- A civil szervezetek támogató szerepének erősítését, a helyi együttműködések kialakítását, önkéntességre és a karitatív tevékenységre való hajlandóság és a humán kapacitás növelését szolgáló fejlesztések, önkéntes programok megvalósítása.

- A helyi társadalmi párbeszédet fenntartó egyeztetési mechanizmusok kiépítése és működtetése (állampolgári tanácsok, kerekasztalok stb.).
- Szoros közösségi összetartozás kialakítását és fejlesztését szolgáló a formális és informális tanuláshoz is teret adó közösségi kezdeményezések támogatása, amelyek akár adott társadalmi csoportok (gyermekek, családok, fiatalok, idősek, romák, nemzetiségi csoportok, fogyatékkal élők, stb.) felzárkózást, életminőségének javítását, aktív szerepvállalását, közösségi kreatív alkotást vagy a helyi tudás hasznosítását segítik elő. (Pl.: gyerekesély programok, tanodák, szabadidős tevékenységek, klubok, hagyományőrző csoportok, egészség és életmód, fenntartható fejlődés, közbiztonság, egyéb programsorozatok)
- A társadalmi befogadás és együttműködés erősítését, hátránykompenzációt szolgáló komplex helyi programok megvalósítása, a település vagy település rész teljes lakosságának és a helyi önkormányzat, a civil szervezetek és lehetőség szerint az egyházak bevonásával.
- A közösségi terek kihasználtságát ösztönző programok megvalósítása.
- A fiatalok helyben maradását, érvényesülését, önálló életkezdését és letelepedését segítő programok megvalósítása, szakmai környezetének kialakítása.

Az intézkedés térségi lehatárolása: A Barcsi és Csurgói járások hátrányos helyzetű, aprófalvas és városi periférikus térségei.

A potenciális kedvezményezett kör: civil szervezetek, önkormányzatok, intézmények, egyházak, egyházi intézmények,

Indikátorok meghatározása: támogatott szervezetek száma (db), támogatott programok száma (fő), programokon részt vevők száma (fő), programokon részt vevő hátrányos helyzetűek száma (fő), támogatásban, ösztönzőben részesült lakosok száma (fő), vándorlási egyenleg változása

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P9.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközik stb.), szakellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;

A népesség előregedése, a munkanélküliség megjelenése és tartóssá válása, a jövedelmi viszonyok egyenlőtlensége, a gyermekszegénység és a szociális hátrányok növekedése, valamint számos más tényező következtében a népesség egyre nagyobb része szorul a társadalom segítségére, így a szociális intézményrendszer által nyújtott szolgáltatásokra. A vármegye a szociális szolgáltatásokkal való lefedettségét tekintve az ellátottság országos átlaga alatt marad elsősorban az elaprózott településszerkezetnek köszönhetően. A társadalmi felzárkózásnak pedig feltétele, hogy a lakosság minden térségben azonos eséllyel és minőségben érje el a számára szükséges szolgáltatásokat.

Az *intézkedés célja* éppen ezért a társadalmi együttműködést szolgáló intézményrendszerének szolgáltatás- és infrastrukturális fejlesztése és szakmai szolgáltatás színvonalának emelése az egyenlő esélyű hozzáférés, a méltányos életkörülmény és bánásmód, a munkavállalás segítése és a hátrányos helyzetű csoportok integrációja érdekében.

A célok megvalósításához az intézkedés elsősorban az önkormányzatok számára kötelezően előírt feladatok (szociális ellátások, gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások, valamint óvodai ellátás) minőségének és hozzáférhetőségének javítását szolgáló fejlesztéseket célozza. A *szociális alapszolgáltatások fejlesztése* keretében *támogatható tevékenységek*:

- A személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális alapellátások biztosítása és hozzáféréseinek fejlesztése (étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés (család- és gyermekjóléti szolgálat), jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, a közösségi ellátások, támogató szolgáltatás, utcai szociális munka, nappali ellátások)
- A szolgáltatások működtetésére rendelkezésre álló épületállomány energiahatékonyt növelő felújítása, bővítése, átalakítása, felújítása, kiváltása, a technikai felszereltség korszerűsége. Kapcsolódó informatikai fejlesztések.
- A meglévő szolgáltatások kapacitásfejlesztése, új, hiányzó szolgáltatások kialakítása helyi igényeknek megfelelően, illetve a bentlakásos intézmények szükségszerű kiváltását segítően (fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, gyermekek, fiatalok).
- Hátrányos helyzetű vagy kirekesztéssel veszélyeztetett csoportok, illetve a szociális alapszolgáltatásokat igénybevevők helyzetének javítására irányuló programok kidolgozása és megvalósítása.
- Együttműködések megvalósítása a határterületi ellátásokat végző intézményekkel, valamint az önkormányzati ellátó rendszerek, a civil szféra, és a magán szféra közötti kapcsolatokat erősítő tevékenységek.
- Közétkeztetés infrastrukturális fejlesztése, a helyi alapanyagok széles körű felhasználását támogató megoldásokkal.

A **szociális és gyermekvédelmi szakellátások** fejlesztése keretében a gyermekek és fiatalok, fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, valamint az idősellátás bentlakásos intézményi kiváltására helyeződik a hangsúly. Ezen belül az alábbi **tevékenységek támogathatók**:

- Területi együttműködési modell kialakítása elsősorban az alapszolgáltatás és szakellátás között, továbbá szakmai protokollok kidolgozása a szociális, gyermekvédelmi és egészségügyi ellátások területén.
- A kitagolással nem érintett, vagy már kiváltásra került bentlakásos intézmények szolgáltatási és irányítási színvonalát javító fejlesztések, infrastrukturális beruházások, informatikai fejlesztések.
- A fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, valamint hajléktalanok bentlakásos intézményeinek kiváltását segítő szakmai programok, infrastrukturális és informatikai fejlesztések, alacsony létszámú lakóotthonok, támogatott lakhatás, illetve egyéb együttműködésekben megvalósuló az önálló életvitelt előmozdító és segítő lakhatási formák kialakításának szakmai és infrastrukturális feltételeinek megteremtése.
- Az idősek bentlakásos ellátásainak fejlesztése, új férőhelyek létrehozása.
- Gyermekvédelmi bentlakásos nagy létszámú intézmények kiváltását segítő szakmai programok, infrastrukturális és informatikai fejlesztések, gyermekvédelmi szakszolgálatok kapacitásfejlesztése és korszerűsítése.
- Helyettes szülői hálózat férőhelyek bővítését célzó fejlesztések, programok.
- A tartós intézményi létből kilépő személyek utógondozói ellátását, a társadalmi és munkaerő-piaci integrációját segítő, valamint a társadalmi környezetet érintő érzékenyítő programok.
- Bentlakásos intézményekben zárt közösségekben élők szükségleteihez igazodó szűrővizsgálati, egészségmegőrző és prevenciós programok.
- Rehabilitációs célú intézmények fejlesztése, illetve a bentlakásos intézményen belül rehabilitációs szolgáltatás és infrastruktúra fejlesztése (rehabilitációs részleg).
- Kapcsolódó informatikai fejlesztések.

A **gyermekjóléti szolgáltatások** fejlesztése keretében két célterület fejlesztése kerül előtérbe. Ezek egyike a *gyermekjóléti szolgáltatás (család- és gyermekjóléti szolgálat)*, mely tevékenységei által jelentősen hozzájárul a szociális és gyermekvédelmi ellátások eredményességéhez. Másik terület a *gyermekek napközbeni ellátásának fejlesztése*, mellyel a kisgyermeket vállaló és nevelő családok (kiemelten az anyák) munkavállalási esélyei növelhetők. Ezt szorosan kiegészítve jelen intézkedés keretében kívánjuk támogatni az óvodák igényalapú fejlesztéseit. A tevékenységcsoport keretében **támogatható tevékenységek**:

- Óvodai, bölcsődei és családi napközi korszerű intézményeinek kialakítása, meglévő intézmények akadálymentes felújítása, modernizációja, többfunkcióssá és energiatakarékosná tétele.
- Férőhely kapacitások fejlesztését szolgáló bővítés, átalakítás új épület/épületrész építése, új intézmény létrehozása.
- Egységes óvoda-bölcsőde vagy az óvoda épületében működő bölcsődei egység kialakítása, munkahelyi és mini bölcsőde fejlesztése.

- A nevelést kiegészítő tevékenységekhez szükséges feltételek megteremtése (Pl.: tornaterem, tornaszoba építése, udvar felújítása/fejlesztése, sportudvar, intézményi könyvtár kialakítása).
- Módszertani megújulást segítő programok megvalósítása.
- Együttműködések kialakítása a nevelő munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatokat ellátó intézményekkel, helyi szereplőkkel.
- Humán erőforrás szakmai fejlesztése, intézmények közötti együttműködések.
- Kapcsolódó informatikai fejlesztések.

Az intézkedés térségi lehatárolása: A Barcsi és Csurgói járások teljes területe.

A potenciális kedvezményezett kör: önkormányzatok, önkormányzati intézmények, egyházak, egyházi intézmények, civil szervezetek, állami intézmények

Indikátorok meghatározása: fejlesztett és újonnan létrehozott szociális és gyermekjóléti alapszolgáltatások száma bölcsődei ellátás nélkül (db), fejlesztett és újonnan létrehozott szociális és gyermekjóléti szakellátási férőhelyek száma (fő), fejlesztett és újonnan létrehozott óvodai férőhelyek száma (fő) fejlesztett és újonnan létrehozott bölcsődei férőhelyek száma (fő), együttműködést erősítő programok, események száma (db),

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a vármegye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	<p>1. Tematikus specifikus cél: A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása</p> <p>3. Tematikus specifikus cél: Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása</p> <p>4. Tematikus specifikus cél: A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése</p> <p>5. tematikus specifikus cél: Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése</p>
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	<ul style="list-style-type: none"> • Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz • Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz • Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz • Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	<ul style="list-style-type: none"> • Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1) • Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2) • A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5) • Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	<ul style="list-style-type: none"> • Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészben mutatunk be.) • Somogy Vármegyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Vármegyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

VI. A tervezéskísérő eljárások (különösen a felülvizsgálati és módosítási folyamat, a területi hatásvizsgálat és a környezeti értékelés) dokumentációja

A tervezést kísérő eljárások tervezési folyamatra gyakorolt hatásait és a végrehajtás várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásait az alábbi táblázatban és a területfejlesztési koncepció összegzésének segítségével mutatjuk be.

6. Táblázat: A tervezést kísérő eljárások és hatásaik

Somogy Vármegyei Területfejlesztési Program		
Tervezést kísérő eljárások:	tervezési folyamatra gyakorolt hatás	végrehajtás várható környezeti, társadalmi, gazdasági hatásai
Somogy Megyei Területfejlesztési Koncepció	A korábbi időszak tapasztalatait, és a megyére vonatkozó változásokat feldolgozta, amely a területfejlesztési program megalapozását szolgálta.	A 2014-2020-as időszak tapasztalatainak összegzése segíti a negatív környezet, társadalmi és gazdasági hatások elkerülését.
Projektgyűjtés (önkormányzatok, egyházak, civil szervezetek, gazdasági szféra)	A stratégiai tervezés és az operatív program programjainak kidolgozását a projektgyűjtés alapozta meg.	Az ötletek egy része jellegénél fogva pozitív, egy rész negatív hatású.
Projektgyűjtést követő egyeztetések az önkormányzatokkal	A projektötletek prioritási sorrendjének meghatározását és az ötletek pontosítását szolgálták ezen egyeztetések.	
A Somogy Megyei Területfejlesztési Koncepció Területi Hatásvizsgálata	A tervezés során figyelembe vettük a területi hatásvizsgálat megállapításait.	A tervezés során figyelembe vettük a területi hatásvizsgálat megállapításait és olyan szempontokat foglalmazunk meg, amelyek a negatív hatásokat mérséklék, a pozitív hatásokat fokozzák a végrehajtás során.
Somogy Megyei Területfejlesztési Program társadalmi egyeztetése	A beérkezett vélemények a program véglegesítését szolgálják.	Az észrevételek egy része várhatóan a negatív hatások elkerülésére, mérséklésére fog vonatkozni, amelyeket a véglegesítés során beépítünk.
Somogy Megyei Területfejlesztési Program Területi Hatásvizsgálata	A programra véglegesítése során figyelembe vesszük a területi hatásvizsgálat eredményét.	A program véglegesítésénél figyelembe vesszük a területi hatásvizsgálat megállapításait és olyan szempontokat foglalmazunk meg, amelyek a negatív hatásokat mérséklék, a pozitív hatásokat fokozzák a végrehajtás során.
Somogy Megyei Területfejlesztési Program Területi Hatásvizsgálat társadalmi egyeztetése	A beérkezett vélemények a programra magára is hatással lesznek, így a program véglegesítése során azokat figyelembe vesszük.	

Forrás: Somogy Vármegye Területfejlesztési Programja

A Somogy Megyei Területfejlesztési Koncepció Területi Hatásvizsgálat közérthető összegző megállapításai:

A koncepcióban rögzített átfogó, tematikus, területi és horizontális célok egyaránt szolgálják a vármegye környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú fejlesztését, a három terület egyensúlya példaértékű: A gazdasági fejlődést és foglalkoztatás-növelést környezetileg és társadalmilag fenntartható módon, az esélyegyenlőség és a hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatása mellett tervezi megvalósítani.

A koncepció célrendszere társadalmi és gazdasági szempontból összességében kedvező változásokat vetít előre a 2021-2027-es időszak során. A jövőkép megőrzendő értéként kezeli Somogy vármegye egyik legfőbb sajátosságát, a természeti környezetet, és átfogó, illetve horizontális céljai között is megfogalmaz kifejezetten az erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodást szolgáló irányt. Ugyanakkor a koncepció legfőbb fejlesztési ambíciói (a gazdasági-foglalkoztatási helyzet javítása, az erőforrások célszerű kiaknázása és a területi társadalmi-gazdasági különbségek célzott csökkentése) elkerülhetetlenül megalapoznak olyan beavatkozásokat is, amelyek valamely környezetvédelmi szemponttal ütköznek, hiszen a koncepció gazdaság-, közlekedés- és lakóterületi fejlesztéseinek elsődleges terepét és hatásviselőjét a természeti és épített környezet alkotja:

- Bár a koncepció tartalmazza a turisztikai fejlesztések esetében egyes attrakciók fenntarthatósági szempontoknak megfelelő fejlesztését, alapvetően továbbra is fontos gazdaság-élénkítési területként kezeli az akár nagyobb látogatótömeget is mozgósítani képes turizmust. Ezek a tevékenységek természetes élőhelyek túlzott igénybevétele esetén az ökológiai állapotot zavaró és érzékeny természeti területek környezetállapotát kockáztató hatással járnak.
- A turizmus mellett az erdőgazdálkodás és mezőgazdaság is egyértelmű erőssége Somogy megyének, és e területek a fejlesztési célrendszerben is hangsúlyosan szerepelnek. Potenciálisan ezek is környezetterhelő hatásokkal járhatnak (pl. vízhiányos területek túlzott kiszáradása, karbonnegyenleget rontó művelési módok, vegyszeres kezelés vagy természeti területek, élőhelyek művelésbe vonása).
- Jellemző konfliktus-forrást képez minden további gazdaság-élénkítő tevékenység, amely személy- vagy áruszállító járművek, illetve munkagépek használatával összefüggő, közlekedési eredetű légszennyezést okoz, új termelő kapacitások pontszerű szennyezés-kibocsátásával jár, vagy növeli a fosszilis energiahordozókból kielégítendő energia-felhasználást.
- A népesség növekedése, illetve az életszínvonal emelkedése potenciálisan növeli a kommunális eredetű környezetterhelést.
- Sok olyan intézkedés is szerepel a koncepcióban, amelyek új épületek megvalósításával, vagy meglévők funkcióbővítő átalakításával jár, így befolyásolja a településképet.
- A közlekedésfejlesztési alcélok között a szennyezés emelkedésével járó közút-fejlesztés is található.
- A turisztikai fejlesztések során elsősorban a már ittlévő és újonnan érkező szolgáltatók közötti verseny kialakulása várható a látogatókért és a munkaerőért. Emellett az új szolgáltatók a helyi lakossággal is konfliktusba kerülhetnek azok érdekeinek nem kellően körültekintő figyelme vétele esetén.
- A helyi körforgásos gazdasági struktúrák és energiaközösségek létrehozása konfliktust generálhat a területen már működő termelő és szolgáltató vállalatokkal a piaci átrendeződések miatt.

VII. A végrehajtásban közreműködő szervezetek közti munkamegosztás, együttműködés és információcsere meghatározása, az érdekérvényesítés rendszere

A végrehajtásban közreműködők köre forrás típusonként eltérő. Más az európai uniós ágazati operatív programok, más az Európai Helyreállítási Alap (RRF) esetében és más a hazai forrású támogatásoknál. E témát részletesen az operatív programrész végrehajtás módjával, feltételrendszerével és ellenőrzési rendszerével foglalkozó részben mutatjuk be.

A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása:

- Ágazati operatív programokért, RRF támogatásért, hazai támogatásokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik.
- Somogy Vármegyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a hivatalán és a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül. E két tevékenységkör kapcsán a hivatalon és önkormányzaton belüli összeférhetetlenségi szabályok alapján megfelelő elkülönítést biztosítanak.)
- Somogy Vármegyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

VIII. A végrehajtás és a finanszírozás intézményi és eljárásrendi rendszerének átfogó bemutatása

E témát részletesen az operatív programrész végrehajtás módjával, feltételrendszerével és ellenőrzési rendszerével foglalkozó részben mutatjuk be. A Somogy Vármegyei Önkormányzat az irányító hatósággal együttműködve koordinációs szerepet tölt be a legtöbb támogatás típus esetében, kivéve a TOP Plusz pályázatokat, amelyek esetében a Döntés Előkészítő Bizottságban tagsággal rendelkezik, a vármegyei területi kiválasztási rendszeren keresztül jelentős hatással van a projektek kidolgozására és elbírálására.

A program végrehajtásának támogatása érdekében indokolt olyan eszközök és szolgáltatások kialakítása, amelyek segítik a kedvezményezetteket a projektek szakmai és pénzügyi előkészítésében. Ennek keretében javasolt projekt-előkészítési támogatás, módszertani útmutatók és képzési programok biztosítása, különös tekintettel a fenntartható finanszírozási és természetvédelmi szempontok alkalmazására.

IX. Monitoring és értékelési terv

Az indikátor típusokat részletesen az V. fejezetben mutattuk be. A monitoring és értékelési tervet az operatív programrész teljesítésigazolás követelményrendszerének kialakítása pontjában mutatjuk be. A vármegyei területfejlesztési program végrehajtásának átfogó és részletes nyomon követése lényeges információkkal szolgál az eredményes megvalósítást segítő, szükség esetén meghozandó intézkedésekhez.

A Somogy Vármegyei Önkormányzat a Területfejlesztési Szolgálattal együttműködve követi és értékeli a vármegyei területfejlesztési program végrehajtását.

A Somogy Vármegyei Közgyűlés bizottsági rendszerének részeként működik a Területfejlesztési Bizottság, amelynek feladata a vármegyei területfejlesztési koncepció, valamint a vármegyei területfejlesztési program előrehaladásának figyelemmel kísérése a Vármegyei Közgyűlés és a Területfejlesztési Bizottság éves munkatervében meghatározott ütemezés alapján.

A monitoring tevékenység sajátos eleme a Somogy Vármegyei Kormányhivatal egyes főosztályainak, továbbá a vármegyét érintő illetékességi területtel rendelkező egyéb kormányzati szervek és közműszolgáltatók által – a Vármegyei Közgyűlés éves munkaterve szerint – készített éves beszámoló.

A Vármegyei Önkormányzati Hivatal az alapító okiratában foglaltak, valamint a szakreferensek éves teljesítménykövetelményeiben rögzítettek szerint folyamatosan nyomon követi a vármegye társadalmi-gazdasági folyamatait jelző mutatókat, továbbá a vármegyébe érkező fejlesztési forrásokat.

A Vármegyei Önkormányzat saját projektjeinek megvalósítását folyamatosan figyelemmel kíséri, valamint a források hatékony és szabályszerű felhasználását a Vármegyei Közgyűlés által határozattal elfogadott éves ellenőrzési terv keretében értékeli.

A területfejlesztési programban rögzített célkitűzések teljesülésének mérése, illetve a program nyomon követése alapvetően a prioritási szintű indikátorok összesítésével történik, amelyeket az alábbi táblázat foglal össze.

Projektértékelési rendszer

A monitoring és értékelési rendszer fejlesztése során indokolt biztosítani, hogy a program ne csak a forrásfelhasználást és a megvalósult tevékenységeket kövesse nyomon, hanem a biodiverzitási és természetvédelmi eredményeket is.

Ennek érdekében a program végrehajtása során javasolt elkülönítetten nyomon követni azon fejlesztéseket és forrásokat, amelyek közvetlen vagy közvetett módon hozzájárulnak:

- a természetes élőhelyek megőrzéséhez vagy helyreállításához,
- a zöld infrastruktúra fejlesztéséhez,
- valamint a természeti kockázatok csökkentéséhez.

A monitoring rendszerben célszerű a pénzügyi és szakmai nyomon követést összekapcsolni annak érdekében, hogy átláthatóvá váljon, a program milyen mértékben járul hozzá a biodiverzitási célok megvalósításához, és mely területeken indokolt további szakpolitikai vagy finanszírozási korrekció.

Prioritásszintű indikátorok

Megnevezés	Bázisérték 2021	Célérték 2027-2030	Adatforrás	Mérés ideje	Megvalósítás lehetséges szereplői és közreműködők	A megvalósítás során a vármegyei önkormányzat saját felelősségi körében megtehető intézkedések, valamint a vármegyén kívüli feltételek és tényezők
I. prioritás – Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése						
1. támogatott mezőgazdasági (növénytermesztés, állattenyésztés), élelmiszeripari, faipari vállalkozások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente	Vármegyei önkormányzat; Agrárminisztérium; kormányhivatal; NAK; agrárvállalkozások; önkormányzatok; kutatóintézetek.	Saját felelősség: partnerségépítés, projektgenerálás, koordináció. Külső feltételek: agrártámogatási rendszer, országos vízgazdálkodási beruházások, piaci viszonyok.
2. felújított, vagy újonnan kiépített öntözőcsatornák hossza (km)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
3. öntözött területek növekedése (ha)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
4. ökológiai gazdálkodás területének növekedése (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
5. víz visszatartási létesítmények építése (km ² , vagy m ³)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
6. új üvegházak területe (m ²)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
7. új kertészetek területe (ha)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
8. új erdők területe (ha)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		

9. piacra jutásban támogatott vállalkozások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
10. támogatott marketing akciók száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
11. támogatott gasztrofesztiválok száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
12. okos értékesítési és marketing megoldások bevezetése (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
13. helyi termékek aránya a közintézményeknél (%)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
14. támogatott kísérleti fejlesztések (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
15. támogatott alapkutatások (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
16. létrejött együttműködések száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
17. létrejött üzleti konferenciák, üzemplátogatások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
18. határon átnyúló gyakornoki programban részt vevők száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
19. képzési projektek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
20. mezőgazdasági technológiai és környezetvédelmi akciók száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
21. szaktanácsadásban részesültek száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		

22. létrehozott vagy fejlesztett modellgazdaságok, tájközpontok száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T- MER	Évente		
II. prioritás – A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban						
1. támogatott vállalkozások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T- MER	Évente	Vármegyei önkormányzat; gazdaságfejlesztési szervezetek; kamarák; vállalkozások; pénzügyi közvetítők.	Saját felelősség: befektetés- ösztönzés, hálózatépítés. Külső feltételek: nemzeti gazdaságpolitika, EU-források, makrogazdasági környezet.
2. inkubátorházak építése (m2)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T- MER	Évente		
3. inkubátorházak működési támogatása (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T- MER	Évente		
4. teremtetett új munkahelyek száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T- MER	Évente		
5. megőrzött munkahelyek száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T- MER	Évente		
6. iparterület fejlesztés (ha)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T- MER	Évente		
7. támogatott szakképzési intézmények száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T- MER	Évente		
8. létrejött duális képzési együttműködések száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T- MER	Évente		
9. támogatott startup vállalkozások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T- MER	Évente		
10. támogatott kísérleti fejlesztések (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T- MER	Évente		
11. támogatott alapkutatások (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T- MER	Évente		

12. létrejött együttműködések száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
13. létrejött üzleti konferenciák, üzemlátogatások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
14. határon átnyúló gyakornoki programban részt vevők száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
15. képzési projektek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
16. szaktanácsadásban, mentorálásban részesültek száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
17. vállalati együttműködések száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
18. támogatott klaszter projektek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
19. támogatott KKV-k száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
20. támogatott nagyvállalatok száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
21. visszatérítendő pénzügyi eszközökben részesült KKV-k száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
22. visszatérítendő pénzügyi eszközökben részesült nagyvállalatok száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
23. támogatott önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
24. bevezetett okos megoldások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
III. prioritás – Somogy vármegye turisztikai						

potenciáljának erősítése						
1. fejlesztett turisztikai szolgáltatások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente	Vármegyei önkormányzat; TDM szervezetek; turisztikai vállalkozások; önkormányzatok; MTÜ.	<p>Saját felelősség: turisztikai koordináció, partnerségfejlesztés.</p> <p>Külső feltételek: országos turizmuspolitika, piaci kereslet, közlekedési infrastruktúra.</p>
2. fejlesztett vendéglátóhelyek (éttermek, cukrászdák, kávézók, stb.) száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
3. támogatott magán szálláshely férőhelyek száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
4. fejlesztett turisztikai attrakciók száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
5. fejlesztett erdei iskolák száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
6. fejlesztett tanösvények, egyéb ökoturisztikai elemek (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
7. támogatott együttműködések száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
8. létrejött találkozók, konferenciák száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
9. támogatott marketing akciók száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
10. a támogatással létrehozott és foglalkoztató tematikus élményláncok száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
11. fejlesztett vendéglátóhelyek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
12. fejlesztett szálláshely-kapacitás száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
13. technológiai átállással támogatott szálláshelyek, vendéglátóhelyek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		

14. fejlesztett kollégiumok száma (férőhely)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
15. támogatásban részesült TDM szervezetek, turisztikai klaszterek, Tourinform Irodák (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
16. megvalósult szemléletformálás, oktatás, képzés, promóciós és marketingtevékenységek, fesztiválok, helyi identitást erősítő turizmusba bekapcsolódó rendezvények (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
IV. prioritás – A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása						
1. szakképzésben, átképzésben, kompetencia fejlesztésben részt vettek száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
2. fejlesztett szakképzési, felnőttképzési intézmények, vállalkozások, egyéb szervezetek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
3. fejlesztett duális képzésben részt vevő vállalkozások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
4. vállalkozási ismereteket szerzők száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
5. fejlesztett felsőoktatási intézményi épületek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
6. ösztöndíjban részesült fiatalok száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
7. ösztöndíjban részesült hátrányos helyzetű fiatalok száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
8. kutatás-fejlesztési projektek és együttműködések száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		

Vármegyei önkormányzat; szakképzési centrumok; felsőoktatás; vállalkozások; munkaügyi szervek.

Saját felelősség: igényfelmérés, partnerségi koordináció.

Külső feltételek: oktatáspolitikai, munkaerőpiaci trendek.

9. felsőoktatási és középiskolai együttműködési projektek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
10. fejlesztett felsőoktatási és vállalkozási duális képzési együttműködések száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
11. tudás- és technológiatranszfer szolgáltatások fejlesztése (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
12. fejlesztett alap és középfokú oktatási intézmények száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
13. kidolgozott módszertanok, digitális tartalmak száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
14. fejlesztő, tehetséggondozó, esélyteremtő programokon részt vevők száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
V. prioritás – A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a vármegye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása						
1. ÜHG kibocsátás csökkentés (t)	Kidolgozás alatt	Csökkenő	KSH, TEIR/T-MER	Évente	Vármegyei önkormányzat; energetikai szolgáltatók; vízügyi szervek; önkormányzatok; lakosság.	Saját felelősség: szemléletformálás, projektkoordináció. Külső feltételek: országos energiapolitika, klímapolitika, szabályozási környezet.
2. elektromos hálózat kiegyensúlyozó megoldások egyidejű teljesítménye (kW)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
3. létrehozott helyi távhő és elektromos hálózat hossza (m)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
4. SEAP készítés és felülvizsgálat száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
5. energetikai tanácsadásban részesítettek száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
6. ismeretterjesztő, szemléletformáló akciókon részt vevők száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		

7. energetikailag mentorált projektkezdemenyvezések száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
8. energetikai felújítással érintett lakóházak száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
9. megújuló energiával ellátott házak száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
10. telepített új közösségi naperőművi kapacitás rendszer-kiegyensúlyozó tárolással és fogyasztással (kW)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
11. új üvegházak területe (m²)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
12. új naperőmű területén lévő kertészetek területe (ha)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
13. új hűtőházak és tároló-csomagoló létesítmények száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
14. komposztkazánokkal elért ÜHG kibocsátás csökkenés (t)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
15. egészséges ivóvízzel ellátott lakosok száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
16. szennyvíztisztításba bekapcsolt ingatlanok száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
17. ivóvízvezeték rekonstrukció (m)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
18. szennyvízvezeték rekonstrukció (m)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
19. belvízelvezető rendszer fejlesztése (m)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		

20. víztározó létesítése (m ³)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
21. vízviszatarthási beavatkozás területe (ha)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
22. árvízvédelmi töltés fejlesztése (m)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
23. támogatott vállalkozások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
24. támogatott kísérleti fejlesztések száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
25. támogatott konferenciákon, rendezvényeken, egyéb szemléletformálási akcióban részt vevők száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
26. Energiafelhasználás csökkenése a fejlesztések eredményeképpen (MW)	Kidolgozás alatt	Csökkenő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
27. CO ₂ egyenérték csökkenése a fejlesztések eredményeképpen (t CO ₂)	Kidolgozás alatt	Csökkenő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
28. szelektíven gyűjtött hulladék részaránya	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
29. újhasznosított hulladék részaránya	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
VI. prioritás – A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása						
1. készségfejlesztésben, képzésben, mentorálásban részt vevők száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente	Vármegyei önkormányzat; civil szervezetek;	Saját felelősség: közösségfejlesztési programok indítása.
2. önfoglalkoztatóvá válási támogatásban részesültek száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente	önkormányzatok; szociális intézmények.	Külső feltételek: demográfiai trendek, országos szociálpolitika.

3. támogatott szociális szövetkezetek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
4. támogatott hátrányos helyzetűek által alapított vállalkozások (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
5. támogatott hátrányos helyzetűek foglalkoztatását vállaló vállalkozások (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
6. támogatott lakosok száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
7. vándorlási egyenleg változása a fejlesztésekkel érintett településeken (fő)	Kidolgozás alatt	Pozitív irányba változó	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
8. öregedési index	Kidolgozás alatt	Nem változó/csökkenő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
9. támogatott programokon résztvevők száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
10. kiállítások, konferenciák, szemléletformáló akciók, programok, előállított médiatartalmak száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
11. természeti értékek megőrzését szolgáló fejlesztések (ha)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
12. felújított műemlék és helyi védett épületek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
13. támogatott szervezetek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
14. támogatott programok száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
15. programokon részt vevők száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		

16. programokon részt vevő hátrányos helyzetűek száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
17. támogatásban, ösztönzőben részesült lakosok száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
VII. prioritás – Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés						
1. épített új gyorsforgalmi út (km)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente	Vármegyei önkormányzat; közlekedési szervek; MÁV-Volán; önkormányzatok; egészségügyi szolgáltatók.	Saját felelősség: településfejlesztési koordináció. Külső feltételek: országos közlekedési beruházások, állami egészségügyi fejlesztések.
2. felújított gyorsforgalmi út (km)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
3. épített új vasútvonal (km)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
4. felújított vasútvonal (km)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
5. épített új fő és mellékút (km)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
6. felújított fő és mellékút (km)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
7. közlekedésbiztonsági fejlesztések száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
8. létesített P+R, B+R férőhelyek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
9. felújított állomások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
10. úthálózat minősége (többtényezős értékelőrendszer alapján)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		

11. létesített P+R, B+R férőhelyek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
12. felújított állomások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
13. új intermodális csomópontok száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
14. felújított és épített forgalmi épületek alapterülete (m ²)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
15. forgalomba állított új buszok száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
16. forgalomba állított vasúti kocsik, mozdonyok száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
17. forgalimirányítás, forgalomszervezés és utas tájékoztatási fejlesztések száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
18. létrehozott új KKKR kapacitás (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
19. új kerékpárutak hossza (m)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
20. felújított kerékpárutak hossza (m)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
21. meglévő úthálózat kerékpáros barát fejlesztése (m)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
22. forgalomtechnikai beavatkozások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
23. támaszok kihelyezése, tárolók építése (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		

24. szemléletformáló akciók száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
25. szemléletformáló akción részt vevők száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
26. e-töltő állomások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
27. hidrogéntöltő állomások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
28. közösségi e-autók száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
29. barnamezős és rozsdaovezeti fejlesztések területe (ha)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
30. megújított közterületek, parkok, terek, zöldfelületek, védőerdősávok területe (ha)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
31. gazdasági infrastruktúra fejlesztések száma (db és km)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
32. szociális városrehabilitációval érintett lakosok száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
33. fejlesztett közösségi terek területe (m ²)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
34. támogatott szervezetek száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
35. rendezvények, akciók, kommunikációs eszközök száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
36. kompetencia fejlesztésben, mentorálásban részesülők száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		

37. fejlesztett játszóterek, fitneszparkok száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
38. fejlesztett városközponti területek és épületek területe (m ²)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
39. megújított közterületek, parkok, terek, zöldfelületek, védőerdősávok területe (ha)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
40. fejlesztett rekreációs és közösségi terek területe (m ²)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
41. felújított épületek területe (m ²)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
42. új piacok létrehozása (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
43. meglévő piacok fejlesztése (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
44. támogatott fejlesztett egészségügyi alapellátások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
45. támogatott fejlesztett járóbeteg-szakellátások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
46. támogatott fejlesztett fekvőbeteg aktív és krónikus ágyak száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
47. épített/felújított szolgálati lakások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
48. felújított mentőállomások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
49. új, felszerelt mentőautók forgalomba állítása (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		

50. támogatott prevenciós szolgáltatások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
51. betegség megelőző, egészségfejlesztő tevékenységgel elért lakosság száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
52. fejlesztett és újonnan létrehozott szociális és gyermekjóléti alapszolgáltatások száma bölcsődei ellátás nélkül (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
53. fejlesztett és újonnan létrehozott szociális és gyermekjóléti szakellátási férőhelyek száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
54. fejlesztett és újonnan létrehozott óvodai férőhelyek száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
55. fejlesztett és újonnan létrehozott bölcsődei férőhelyek száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
56. együttműködést erősítő programok, események száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
57. fejlesztett és új bérlakások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
58. szociális falurehabilitációval érintett lakosok száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
VIII. prioritás – Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy vármegyei részének fejlesztése						
1. támogatott mezőgazdasági (növénytermesztés, állattenyésztés), élelmiszeripari, faipari vállalkozások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente	Vármegyei önkormányzat; Balaton Fejlesztési Tanács; turisztikai szervezetek; önkormányzatok; vállalkozások.	Saját felelősség: térségi koordináció, partnerségi együttműködések. Külső feltételek: országos Balaton-stratégia, környezetvédelmi szabályozás, turisztikai kereslet.
2. felújított, vagy újonnan kiépített öntözőcsatornák hossza (km)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
3. öntözött területek növekedése (ha)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		

4. bio-, ökológiai gazdálkodás területének növekedése (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
5. vízvisszatartási létesítmények építése (km ² vagy m ³)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
6. új üvegházak területe (m ²)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
7. új kertészetek területe (ha)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
8. új erdők területe (ha)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
9. piacra jutásban támogatott vállalkozások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
10. támogatott marketing akciók száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
11. támogatott gasztrofesztiválok száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
12. okos értékesítési és marketing megoldások bevezetése (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
13. helyi termékek aránya közintézményeknél (%)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
14. támogatott startup vállalkozások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
15. támogatott kísérleti fejlesztések (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
16. támogatott alap kutatások (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		

17. létrejött együttműködések száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
18. létrejött üzleti konferenciák, üzemlátogatások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
19. határon átnyúló gyakornoki programban részt vevők száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
20. képzési projektek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
21. szaktanácsadásban, mentorálásban részesültek száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
22. vállalati együttműködések száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
23. támogatott klaszter projektek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
24. fejlesztett turisztikai szolgáltatások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
25. fejlesztett vendéglátóhelyek (éttermek, cukrászdák, kávézók, stb.) száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
26. támogatott magánszálláshely férőhelyek száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
27. fejlesztett turisztikai attrakciók száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
28. fejlesztett erdei iskolák száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
29. fejlesztett tanösvények, egyéb ökoturisztikai elemek (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		

30. támogatott együttműködések száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
31. létrejött találkozók, konferenciák száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
32. támogatott marketing akciók száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
33. a támogatással létrehozott és foglalhatóvá tett tematikus élményláncok száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
34. fejlesztett vendéglátóhelyek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
35. fejlesztett szálláshelykapacitás száma (fő)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
36. technológiai átállással támogatott szálláshelyek, vendéglátóhelyek száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
37. fejlesztett kollégiumok száma (férőhely)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
38. támogatásban részesült TDM szervezetek, turisztikai klaszterek, Tourinform Irodák (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
39. megvalósult szemléletformálás, oktatás, képzés, promóciós és marketingtevékenységek, fesztiválok, helyi identitást erősítő turizmusba bekapcsolódó rendezvények (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		
40. tevékenységekbe bevont vállalkozások száma (db)	Kidolgozás alatt	Növekvő	KSH, TEIR/T-MER	Évente		

A monitoring rendszer kiegészül SDG-alapú eredmény- és hatásindikátorokkal, amelyek lehetővé teszik a fejlesztések fenntarthatósági és reziliencia hatásainak mérését.

SDG-alapú eredményindikátorok

SDG-kapcsolódás	Indikátor megnevezése	Indikátor típusa	Mérési egység	Adatforrás	Mérési gyakoriság	Elvárt irány
SDG 12, SDG 8	Erőforrás-hatékonyság javulása (energia- és anyagfelhasználás GDP-arányosan)	Eredmény	% változás / egységnyi hozzáadott érték	KSH, projektbeszámolók	Évente	Csökkenés
SDG 12, SDG 13	Megújuló energia részaránya a fejlesztésekben	Eredmény	%	Kedvezményezetti jelentések	Évente	Növekedés
SDG 5, SDG 10	Hátrányos helyzetű csoportok bevonásával megvalósuló projektek aránya	Eredmény	%	Irányító Hatóság, monitoring rendszer	Évente	Növekedés
SDG 5, SDG 10	Nők foglalkoztatási arányának változása a támogatott szektorokban	Hatás	%	KSH, munkaügyi statisztikák	Évente	Növekedés
SDG 13	Klímaadaptációs intézkedéseket tartalmazó projektek aránya	Eredmény	%	Projekt-adatbázis	Évente	Növekedés
SDG 13, SDG 15	Zöld infrastruktúrával érintett fejlesztések aránya	Eredmény	%	Kedvezményezetti jelentések	Évente	Növekedés
SDG 8, SDG 9	Helyi KKV-k innovációs aktivitásának növekedése	Hatás	%	KSH, vállalkozói adatbázis	Évente	Növekedés
SDG 8	Munkahelyteremtési ráta a támogatott projektekben	Eredmény	fő / projekt	Monitoring jelentések	Évente	Növekedés
SDG 11, SDG 13	Helyi gazdasági reziliencia index (összetett mutató)	Hatás	Index (0–100)	Saját számítás, KSH adatok	2 évente	Növekedés

A monitoring rendszer kiegészül biodiverzitás-indikátorokkal, amelyek lehetővé teszik a fejlesztések ökológiai hatásainak nyomon követését, a természetkockázatok azonosítását, valamint a nettó ökológiai nyereség érvényesülésének mérését.

Biodiverzitás-indikátorok

Kapcsolódó SDG	Indikátor megnevezése	Indikátor típusa	Mérési egység	Adatforrás	Mérési gyakoriság	Elvárt irány
SDG 15	Natura 2000 és egyéb védett élőhelyek állapotindexe	Hatás	Index (0–100)	Nemzeti park igazgatóságok, természetvédelmi adatbázis	2 évente	Növekedés / stabilizálás
SDG 15	Kedvező természetvédelmi helyzetű élőhelyek aránya	Hatás	%	Országos természetvédelmi jelentések	2 évente	Növekedés
SDG 15, SDG 13	Erdőborítottság arányának változása	Eredmény	%	KSH, erdészeti nyilvántartások	Évente	Növekedés / stabil
SDG 15	Földhasználati változással érintett területek aránya (beépítés, művelési ág váltás)	Eredmény	ha / év	Földhivatali és területrendezési adatok	Évente	Kontrollált / csökkenő beépítés
SDG 12, SDG 15	Természetbarát gazdálkodási területek aránya	Eredmény	%	Agrárstatisztikák	Évente	Növekedés
SDG 13, SDG 15	Zöld infrastruktúra fejlesztéssel érintett terület nagysága	Eredmény	ha	Projektjelentések	Évente	Növekedés
SDG 15	Ökoszisztéma-szolgáltatási érték becsült változása (összetett mutató)	Hatás	Index	Saját számítás, környezeti adatok	2 évente	Növekedés
SDG 13, SDG 15	Természetkárosító kockázatot csökkentő projektek aránya	Eredmény	%	Monitoring rendszer	Évente	Növekedés
SDG 15	Nettó ökológiai nyereséget (net gain) eredményező projektek aránya	Hatás	%	Projektértékelések	Évente	Növekedés

OPERATÍV PROGRAMRÉSZ

X. Összefoglalás, tervezési háttér

A Somogy vármegye területfejlesztési program operatív programrészének a fő célja, hogy a 2021-2027-es programozási időszakban keretet biztosítson a vármegye fejlesztésének tervezéséhez és megvalósításához a helyi sajátosságok figyelembevételével.

A program a teljes tervezés elvét követve a vármegye teljes területére és minden ágazatra határoz meg célokat, intézkedéseket, programokat és azok forrásigényét is bemutatja. A program a helyi önkormányzati fejlesztéseken túl szerepet vállal a kiemelt térségek és gazdasági zónák fejlesztésében és az elmaradott térségek felzárkózásának támogatásában is.

A vármegyei területfejlesztési program operatív programrész előkészítése során projektötleteket gyűjtöttünk be az önkormányzatoktól, egyházaktól, civil szervezetektől, továbbá a vállalkozásoktól is érkeztek elképzelések. A projektötletekből ismerhetjük meg ezen szervezetek forrásigényét. **A tervezés során vizsgáltuk, hogy mely projektötlethez milyen forrást lehet rendelni, amely az ágazati operatív programokon kívül, hazai forrás és nemzetközi forrás is lehet.** A hazai források közül kiemelkedő a Magyar Falu Program, a Modern Városok Program, a Modern Kisvárosok Program, a Kisfaludy Program. Számos pályázaton lehet ezen nagyobb programokon felül is hazai támogatást igényelni. Az ágazati operatív programok uniós forrásai felül a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) jelent jelentős forrást a 2021-2023-as időszakban azokon a területeken, amelyek a koronavírus járvány okozta gazdasági, társadalmi válsággal és a jövőben várható válságokkal szembeni ellenállóképességet növelni tudják. Az RRF egyik legfontosabb fejlesztési területe az egészségügyi ellátórendszer megerősítése.

Az igényfelmérés párhuzamosan zajlott a területfejlesztési koncepció készítésével. A területfejlesztési koncepció helyzetelemzéséből adódóan készült el a koncepció javaslattevő szakasza, amelyben a vármegye sajátosságaiból öt tematikus és öt területspecifikus célt fogalmaztunk meg. A vármegye egészére vonatkozóan, illeszkedve a stratégiai célokhoz kilenc prioritást határoztunk meg, amely átfogja a vármegye 2021-2027 közötti fejlődésének a főbb irányait. **A koncepció javaslattevő szakaszán alapul a területfejlesztési program stratégiai része. Az operatív programrész ezen stratégia mentén az aluról jövő kezdeményezések elvét követve rendszerezi és mutatja be a helyi igényeket és segít feltárni, hogy az igények milyen forrásokból finanszírozhatóak.** A területfejlesztési program operatív programrészében bemutatott önkormányzati igények képezik az alapját vármegyei integrált terület programnak. Az önkormányzati igények, a források és a stratégiai célok alapján az integrált területi programban kell azokat a szempontokat kidolgozni, amely az önkormányzati projektek során a döntést segítik, tekintettel arra, hogy az igények jellemzően jelentős mértékben meghaladják a rendelkezésre álló forrást.

A prioritások mentén intézkedéseket határoztunk meg, amely intézkedések adják a vármegyei programok keretrendszerét. Minden beérkezett projektötletet valamelyik programban szerepeltettük.

Azon intézkedések kapcsán, amelyekre nem érkeztek elképzelések, vagy amelyre kevés elképzelés, vagy összeg megjelölése nélküli elképzelés állt rendelkezésünkre a becslés módszerével éltünk.

A Somogy Vármegyei Területfejlesztési Program előkészítése a **Balatoni Kiemelt Térség Fejlesztési Program** tervezetének ismeretében készült, illeszkedve hozzá. Önálló területfejlesztési egységként és a kiemelt térség fejlődése szempontjából leghangsúlyosabb elemeket önálló prioritásban definiáltuk.

Somogy Vármegye Területfejlesztési Programjának és a **Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna** fejlesztési programjának összhangban kell lennie.

Közel 2800 projektötlet érkezett be a tervezéshez, amelyek több, mint 80%-át önkormányzatok adták be. Az önkormányzati projektötletek egy része nem önkormányzati ingatlanra, hanem egyházi, vagy civil tulajdonra irányult, miközben voltak humán fejlesztési típusú projektek is.

A projektek között összevont módon becsült forrással **szerepeltettük a Megyei Területrendezési Tervből származó 1-3 számjegyű utak, vasúti fejlesztések egy részét is**, amelyek kapcsán korlátozott információik álltak rendelkezésre a területfejlesztési operatív program készítésekor arról, hogy a hosszú távú, több évtizedes területrendezési terven belül a 2021-2027-es uniós ciklusban pontosan mely új nyomvonalak megépítése és mely meglévő nyomvonalak felújítása kap elsőiséget.

XI. Támogatás segítségével megvalósítandó programok

Az operatív programban **Somogy vármegye 2021-2027 közötti fejlődésének irányait meghatározó kilenc prioritásba rendezve mutatjuk be az önkormányzatok, egyházak, vállalkozások és civil szervezetek fejlesztési elképzeléseit és forrásigényét. Ebben a fejezetben tárjuk fel, hogy a fejlesztési elképzelések a jelenleg elérhető információk alapján milyen forrásból valósulhatnak meg. Az összesített fejlesztési forrásigényt prioritásonként, a legfontosabb forrástípusonként, és területi alapon is bemutatjuk. Ezen összesítések részletei a XII. fejezetben találhatóak. A források és az összesítés előtt az alábbiakban a legfontosabb tervezési információkat gyűjtöttük össze.**

XI.1. Vármegyei tervezést megalapozó információk

Somogy vármegyében **egyetlen olyan település van, amely kiemelkedik a vármegye települései közül. Kaposvár a vármegyeszékhely funkció mellett több szempontból súlyponti helyzetben van. A vármegye lakosságának a 19,9%-a él itt, 2020. január 1-jén 62 611 fő. A Kaposvár – Dombóvár vonal mentén a vármegyeszékhely hatása a szomszédos Tolna megyére is kiterjed. Kaposvár a vármegyei iparfejlesztés, kutatásfejlesztés súlypontja, ahol minden vármegyeszékhelyekre jellemző szolgáltatás, közszolgáltatás megtalálható. A város ipara dinamikus fejlődik, a megyében egyre több lakó számára biztosítva stabil megélhetést. Kaposvár jelentős tapasztalatokkal rendelkezik a korábbi projektek során alkalmazott technológiák fenntarthatósága, az új technológiák, a befeketés ösztönzés, a fejlesztések település működésével történő összehangolása, átfogó településfejlesztés és üzemeltetés területeken. Továbbá Kaposvár kiépült, jelentős tapasztalatokkal rendelkező projekt előkészítési, menedzselési kapacitással rendelkezik. Ezen szempontok mindegyikének megfelelően Kaposvár egyedüli településként került be a TOP Plusz ERFA 9. cikk alapján kiemelt városok körébe, lehetőséget kapva arra, hogy az integrált településfejlesztési stratégiája alapján részesüljön fejlesztési forrásokban.**

A Kormány a 1404/2019. (VII. 5.) Korm. határozattal indította útjára a „**Felzárkózó települések**” (FETE) **hosszú távú programját**, amely az ország 300 leghátrányosabb helyzetű településén átfogó beavatkozásokkal támogatja a társadalmi felzárkózást. A munka koordinálását a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, valamint miniszterelnöki biztos végzi, a végrehajtás szakmai támogatását a Belügyminisztérium biztosítja. A 300 település szakaszosan kerül bevonásra a Magyar Máltai Szeretetszolgálat (MMSZ) szakmai irányításával, karitatív, civil és egyházi szervezetek megvalósítása mellett. A 300 településen mintegy 320 ezer ember él. A települések az ország legkevésbé fejlett északi-északkeleti, illetve délnyugati részén helyezkednek el, leképezve a társadalmi-gazdasági települési lejtőt, amely az ország területi egyenlőtlenségeit leginkább jellemzi. Somogy vármegye érintett települései: Beleg, Bolhó, Büssü, Csököly, Drávacárdony, Gadány, Görgeteg, Gyugy, Iharos, Iharosberény, Istvándi, Kastélyosdombó, Kazsok, Kisbajom, Kőkút, Kutas, Lábod, Lakócsa, Mike, Nagykorpád, Nemesdéd, Nikla, Ötvöskőnyi, Pálmajor, Pusztakovácsi, Rinyaszentkirály, Somogyfajsz, Somogysámson, Somogyszentpál, Somogyvámos, Szabás, Tarany, Táská, Tengőd.

A Kormány az 1743/2018. (XII. 20.) Korm. határozattal, az 1206/2019. (IV. 18.) Korm. határozattal, továbbá az 1403/2019. (VII. 5.) Korm. határozattal döntött a **Gazdaságélénkítő Programról** (majd az 1186/2020. (IV. 28.) Korm. határozattal annak folytatásáról), amelynek célja elsődlegesen a helyi munkahelyteremtés, a helyi gazdaság erősítése, a gazdaságilag elmaradottabb térségek gazdasági, munkaerő-piaci hátrányának csökkentése. A programba olyan települések kerülnek bevonásra, ahol a szociális és a gazdasági fejlesztés alapjai adóttak. 445 ilyen település került kiválasztásra. Ebből 127 település rendelkezik a közfoglalkoztatásban létrejött helyi felhasználást meghaladó mértékű termelési kapacitással, melyek működtetési minősítése a kormányhivatal által jó, elfogadható, vagy közepes. A program első két körébe e 127 település közül azon 100 település meghívását javasolta a Belügyminisztérium, ahol a tartósan munka nélkül lévő személyek aránya a legmagasabb. Somogy vármegye érintett települései: Balatonboglár, Balatonkeresztúr, Balatonlelle, Balatonszentgyörgy, Berzence, Buzsák, Csurgó, Fonyód, Gamás, Gyékényes, Háromfa, Inke, Kadarkút, Kaposmérő, Karád, Kéthely, Kiskorpád, Látrány, Mesztegnyő, Mezőcsokonya, Nagyabajom, Nagyberki, Öreglak, Segesd, Somogyjád, Somogysárd, Somogyszob, Somogyudvarhely, Somogyvár, Szőlősgyőrök, Taszár.

A kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015.

(IV. 23.) Korm. rendelet szerinti kedvezményezett település: Alsóbogát, Babócsa, Bábonymegyer, Bakháza, Balatonberény, Bálványos, Baté, Bedegkér, Bélavár, Beleg, Berzence, Bolhás, Bolhó, Bonnya, Böhönye, Büssü, Csákány, Cserénfa, Csokonyavisonta, Csököly, Csömend, Csurgónagymarton, Drávagárdony, Ecseny, Edde, Felsőmocsolád, Fiad, Fonó, Főnyed, Gadács, Gadány, Gálosfa, Gamás, Gige, Gölle, Görgeteg, Gyugy, Hács, Hajmás, Háromfa, Hedrehely, Hencse, Heresznye, Hollád, Homokszentgyörgy, Iharos, Iharosberény, Inke, Istvándi, Jákó, Kadarkút, Kálmánca, Kapoly, Kaposhomok, Kaposkeresztúr, Karád, Kastélyosdombó, Kaszó, Kazsok, Kelevíz, Kercseliget, Kisasszond, Kisabajom, Kisbárapáti, Kisberény, Komlósd, Kőkút, Kötcese, Kutas, Lábod, Lad, Lakócsa, Látrány, Libickozma, Lulla, Magyaregres, Mezőcsokonya, Mike, Nágocs, Nagyabajom, Nagycsepely, Nagyorpád, Nagyszakácsi, Nemesdéd, Nemeskislalud, Nemesvid, Nikla, Nyim, Osztopán, Öreglak, Örtilos, Ötvöskőnyi, Pálmajor, Pamuk, Patca, Pátosfa, Péterhida, Pogányszentpéter, Polány, Porrog, Porrogszentkirály, Potony, Pusztakovácsi, Rinyabesenő, Rinyakovácsi, Rinyaszentkirály, Rinyaújnép, Sávoly, Segesd, Simonfa, Somodor, Somogyacsa, Somogyaracs, Somogybabod, Somogybükkösd, Somogycsicsó, Somogydöröcske, Somogyegres, Somogyfajsz, Somogygeszti, Somogymeggyes, Somogysámson, Somogysárd, Somogyszentpál, Somogyszil, Somogytúr, Somogyvamos, Somogyvár, Somogyzsitfa, Szabás, Szegerdő, Szentá, Szentborbás, Szentgálóskér, Szenyér, Szilvásszentmárton, Szőkedencs, Szulok, Tapsony, Tarany, Táská, Teleki, Tengőd, Tikos, Torvaj, Tótújfalu, Újvárfalva, Varásló, Vése, Visnye, Visz, Vízvár, Vörs, Zákányfalva, Zala, Zics, Zselickislalud

A szabad vállalkozási zónák létrehozásának és működésének, valamint a kedvezmények igénybevételének szabályairól szóló 27/2013. (II. 12.) Korm. rendelet alapján szabad vállalkozási zóna: Andocs, Babócsa, Bábonymegyer, Bakháza, BARCS, Bárdudvarnok, Bedegkér, Bélavár, Beleg, Berzence, Bolhás, Bolhó, Bonnya, Buzsák, Csokonyavisonta, Csököly, CSURGÓ, Curgónagymarton, Darány, Drávagárdony, Drávatamási, Fiad, Gige, Görgeteg, Gyékényes, Gyugy, Hács, Háromfa, Hedrehely, Hencse, Heresznye, Homokszentgyörgy, Iharos, Iharosberény, Inke, Istvándi, Jákó, Kadarkút, Kálmánca, Kánya, Kapoly, Kaposfő, Kaposmérő, Kaposújlak, Kaposszerdahely, Kára, Kastélyosdombó, Kaszó, Kisasszond, Kisbajom, Kisbárapáti, Kisberény, Kiskorpád, Komlósd, Kőkút, Kutas, Lábod, Lad, Lakócsa, Lengyeltóti, Lulla, Mike, Miklósi, Nágocs, Nagyatád, Nagyabajom, Nagyorpád, Öreglak, Őrtilos, Ötvöskőnyi, Pálmajor, Pamuk, Patca, Patosfa, Péterhida, Pogányszentpéter, Porrog, Porrogszentkirály, Porrogszentpál, Potony, Rinyabesenyő, Rinyakovácsi, Rinyaszentkirály, Rinyaújlak, Rinyaújnép, Segesd, Sérsekszőlős, Somogyacsa, Somogyaracs, Somogybükkösd, Somogycsicsó, Somogydöröcske, Somogyegres, Somogymeggyes, Somogyszob, Somogyudvarhely, Somogyvamos, Somogyvár, Szabás, Szenna, Szentá, Szentborbás, Szilvásszentmárton, Szorosad, Szőlősgyörök, Szulok, Tab, Tarany, Tengőd, Torvaj, Tótújfalu, Törökkoppány, Visnye, Vízvár, Zákány, Zákányfalu, Zala, Zics, Zselickisfalud, Zselickislak, Zselicszentpál

A vármegyére jellemző az aprófalvak magas aránya. Továbbá a települések egy részén az eltelt hat évben 5% feletti népességnövekedés, egy részén 5% feletti népességcsökkenés figyelhető meg.

A Vármegyei Önkormányzat a vármegyei fejlesztések koordinációja és a TOP Plusz források felhasználása során együttműködik a „**Felzárkózó települések**” (FETE) **hosszú távú programjával és a Gazdaságélénkítő Programmal (GÉP)**, biztosítja, hogy a programban részt vevő települések komplex és egyidejű fejlesztésével az ott élők felzárkózása és a gazdasági fejlődés megvalósulhasson. **A TOP Plusz pályázati felhívások vármegyei értékelési szempontrendszerébe a GÉP helyszíneken megvalósuló projektek előnyben részesülnek.**

A Vármegyei Önkormányzat kiemelt figyelmet fordít a koordináció során arra, hogy a FETE és GÉP településeken lehetőleg integrált formában, komplex, egyidejű fejlesztések valósulhassanak meg, amely során a különféle fejlesztési forrásokból (területi és ágazati operatív programok, hazai költségvetés) megvalósuló fejlesztések egymást erősítő hatásúak legyenek. A települések projektjeinek összehangolását a vármegyei foglalkoztatási együttműködés (a továbbiakban: paktum) is kiemelten kezeli.

XI.2. Összefoglaló a fejlesztési forrásokról

A **Modern Városok Program** a megyén belül egyedül Kaposvárt érinti. A vármegyeszékhelyen megvalósuló uniós és Modern Városok Programba tartozó fejlesztések lehatárolása Kaposvár Megyei Jogú Város integrált településfejlesztési stratégiájának (ITS) a feladata.

A **Modern Kisvárosok Program** esetében egyedi kormányzati döntéssel jellemzően olyan célokat támogatnak, amelyek uniós forrásból egyáltalán nem támogathatóak, vagy a rendelkezésre álló uniós forráskereteket meghaladják, és jellemzően egymilliárd Ft feletti költségvetésűek. Ezen programok lehatárolása a támogatott város önkormányzatának és a támogatást kezelő feladata.

A továbbiakban a forrásmegjelöléseknél az **új operatív programok rövidítését** fogjuk alkalmazni:

- Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP Plusz)
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz)
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz (MAHOP Plusz)
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP Plusz)
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz)
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz)
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz)
- Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz (VP Plusz)

Az utóbbi VP Plusz pontos neve még nem ismert, nincs ezen operatív programról társadalmasított tartalom.

A **Magyar Falu Program 2019-2021-es években megjelent pályázati felhívásai alapján lehet következtetéseket levonni a jövőre vonatkozóan.** Ezen támogatások az 5000 fő lakosságszám alatti településeken működő önkormányzatok, tankerületek, egyházak, civil szervezetek részére általában 100%-os támogatási intenzitással biztosítanak forrást, a vállalkozások viszont önerő mellett pályázhatnak e támogatástípus forrásaira.

A Magyar Falu Program a 2021-2027-es időszakban várhatóan az alábbi célokat fogja támogatni:

- Orvosi szolgálati lakás építése,
- Orvosi rendelők fejlesztése (egészségügyi alapellátás: háziorvosi, fogorvosi, védőnői körzetek),
- Önkormányzati tulajdonban lévő út-, hídépítés/felújítás (úttartozékok, hidak, út mentén lévő belvízelvezető csatornák, zöldterületek felújítása),
- Önkormányzati járdaépítés/felújítás anyagtámogatása,
- Községi tér ki-/átalakítás és foglalkoztatás,
- Óvodai játszóudvar és közterületi játszótérfejlesztése,
- Közterület karbantartását szolgáló eszközbeszerzés,
- Tanya-és falugondnoki buszok beszerzése,
- Szolgálati lakások felújításának, kialakításának támogatása,
- Faluházak felújításának támogatása,
- Óvodai sporttermek, tornaszobák fejlesztésének támogatása,
- Óvodaépületek felújításának támogatása,
- Kerékpárút építése, felújítása,
- Temetői infrastruktúra fejlesztése,
- Elhagyott ingatlanok közcélra történő megvásárlása,
- Építési telek kialakítása közművesítése.

A Magyar Falu Programra a tankerületi központok is nyújthattak be pályázatot az általuk 5000 fő alatti településen fenntartott iskolák fejlesztésére:

- Iskolai tornaterem, tornaszoba fejlesztése, átépítése, átalakítása, korszerűsítése és bővítése.
- Meglévő iskolai intézmények épületeinek felújítása és korszerűsítése.

A Magyar Falu Program keretében jelent meg az 5000 fő alatti településen működő egyházközségek számára kiírt pályázat is. Az önkormányzati pályázattal azonos tartalomban pályázhattak temetői infrastruktúra fejlesztése és közösségi tér kialakítására, átalakítására és közösségi foglalkoztató foglalkoztatására. Ez utóbbi esetben a templom felújításra és más vallási épületek, építmények felújítására nem lehetett pályázni a közösségi tér keretében.

A Magyar Falu Program keretében a 2000 fő vagy ennél kevesebb állandó lakosságszámmal rendelkező kistépülésen napi fogyasztási cikket értékesítő üzletek létrehozásának és/vagy működésének támogatására is pályázhattak gazdasági társaságok, egyéni vállalkozók, szövetkezetek. (Az 5000 fő alatti lakosságszámú önkormányzatok gazdasági társaságai KKV-nak minősülnek.)

A Magyar Falu Program keretében biztosítottak többletforrást 2021-ben a „GINOP-1.2.9-20 Hátrányos helyzetű településeken működő mikro- és kisvállalkozások fejlesztéseinek támogatása” című GINOP-1.2.9-20 kódszámú felhívás folytatására, amelyre azok a **mikro vállalkozások** kaphatnak támogatást, amelyek szabad vállalkozási zónának minősülő, vagy szabad vállalkozási zónának nem minősülő területen található, 5000 fő alatti településen valósítják meg fejlesztéseiket.

A Magyar Falu Program és a TOP Plusz közötti van átfedési lehetőség. A pályázati kiírásoknál lehatárolásra lesz szükség, mert több kisebb összegű projektelképzelés mindkét helyről támogatható.

A turizmusfejlesztés legfontosabb hazai forrású támogatási rendszere a Kisfaludy Program, amely elsősorban a szálláshelyek fejlesztését segíti.

Elsősorban a civil szervezetek, néhány kiírás esetében egyházak, önkormányzatok is pályázhatnak az alábbi forrásokra:

- Magyar Falu Program Falusi Civil Alap (Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.)
- Nemzeti Együttműködési Alap (Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.)
- Nemzeti Kulturális Alap
- Európa a Polgárokért Program (Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynökség)

A látványsportágakban tevékenykedő sportegyesületek vehetnek igénybe társasági adó (TAO) támogatást, amelynek a mértéke 2020-ban jelentősen csökkent és várhatóan a következő években is kisebb lesz, mind a fejlesztési támogatási keret, mind a működési és utánpótlás nevelési keret tekintetében.

A Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) jelenleg véglegesítés előtti fázisban van. Jelenlegi ismereteink alapján az alábbi területek lesznek támogathatóak:

- A. Demográfia és köznevelés
- B. Egyetemek megújítása
- C. Felzárkózó települések
- D. Vízgazdálkodás
- E. Fenntartható zöld közlekedés
- F. Energetika
- G. Átállás a körforgásos gazdaságra
- H. Digitalizáció
- I. Egészségügy
- J. Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások

A fentiek alapján többek között a vármegyei bölcsőde, óvoda, közoktatás, járóbeteg-szakrendelés, fekvőbeteg-ellátás, felsőoktatás fejlesztési elképzelések és az alapellátási praxisközösségek jelentős támogatási forráshoz juthatnak az RRF-ből.

XI.3. A vármegyei prioritások összefoglaló táblázatai

A Területfejlesztési Program operatív programrészében Somogy vármegye 2021-2027-es fejlesztéseinek a fő rendszerét a kilenc prioritásba rendezve mutatjuk be. Minden prioritáson belül bemutatjuk az önkormányzati, állami fejlesztési elképzeléseket és ahol releváns, ott a civil, egyházi és vállalkozási fejlesztési elképzeléseket is. Emellett ezek forrásigénye is feltüntetésre kerül, ahol erről rendelkezésre állt információ. Az igények alapján láthatjuk, hogy a vármegyei szereplők részéről mely prioritásban mekkora igény fogalmazódott meg, amely segíti a 2021-2027-es időszakban Somogy vármegye fejlesztésére rendelkezésre álló források felosztását. A kiegyensúlyozott fejlődéshez minden prioritás fejlesztésére szükség van.

XI.3.1. Önkormányzatok

Az önkormányzati projektjavaslatok, továbbá a vármegyei területrendezési tervből eredő projektek becslése prioritásonkénti összesítésben:

Prioritások:	Forrásigény (millió Ft)
P1. Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése	3 370
P2. A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban	31 831
P3. Somogy vármegye turisztikai potenciáljának erősítése	41 999
P4. A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása	20 589
P5. A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a vármegye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása	101 994
P6. A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása	2 465
P7. Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés	785 322
P8. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy vármegyei részének fejlesztése	127 863
P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése	14 865
Összesen:	1 130 297

A 7. prioritásban szerepelnek a nagyértékű infrastrukturális fejlesztések, mint a vasúti, közúti fejlesztések, kerékpárutak, egészségügyi, szociális ellátás, sport infrastruktúra. Ebből ered enne több, mint 69%-os részaránya.

A vármegyei igények között jelentős a környezetvédelmi célú beruházási igény (energiahatékonyság, megújuló energia, ivóvíz-, szennyvíz rendszerek, belvízelvezetés és vízviszatartás, hulladékgazdálkodás), emiatt jelentős az 5. prioritás részaránya is, amely 9%.

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet forrásigénye esetében Lengyeltóti település innovatív élelmiszertermelő projektötlete a túlsúlyos, a 200 millió euró összeget 70 milliárd Ft nagyságrendűre becsültük. Ez a teljes igény 54%-át teszi ki a 8. prioritáson belül.

XI.3.2. Egyházak, civil szervezetek

Az egyházak és civil szervezetek projektjavaslatait feldolgozva prioritásonként az alábbi forrásigény érkezett be:

Prioritások:	Forrásigény (millió Ft)
P1. Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése	584
P2. A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban	268
P3. Somogy vármegye turisztikai potenciáljának erősítése	1 323
P4. A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása	298
P5. A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a vármegye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása	1 895
P6. A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása	2 636
P7. Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés	4 333
P8. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy vármegyei részének fejlesztése	720
P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése	3
Összesen:	12 058

Az igények alapján a legnagyobb súlyt a lakosság felzárkóztatása és életfeltételeinek javítása, azaz a 6. és 7. prioritások képezi, amely részaránya közel 58%. Emellett, az energiahatékonyság, megújuló energiatermelés és a hulladékgazdálkodással kapcsolatos tevékenység jelentős, amely 15,7%-os súllyal jelentkezik. A negyedik a turisztikával összefüggő tevékenység, amely 11%-os részarányt képvisel.

XI.3.3. Gazdasági szereplők

A gazdasági szereplők elképzeléseit megismerve az alábbiakban becsültük a forrásigényeket:

Prioritások:	Forrásigény (millió Ft)
P1. Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése	182 900
P2. A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban	61 650
P3. Somogy vármegye turisztikai potenciáljának erősítése	44 600
P5. A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a vármegye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása	23 300
P8. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy vármegyei részének fejlesztése	84 500
P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése	17 000
Összesen:	413 950

A klímaváltozás hatásainak ellensúlyozása érdekében a mezőgazdaságba, az erdőgazdaságba jelentős forrást kell befektetni, amelynek egyik kulcseleme a vízvizsszatartás, öntözés biztosítása. Hasonlóan fontos ezen ágazatok versenyképességének, digitalizációjának, energiahatékonyságának növelése, a munkahelyteremtő intenzív kertészeti gazdálkodás, a logisztikai, csomagolási, feldolgozási háttér fejlesztése.

A 8. prioritásban egyszerre van jelen a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet agrárfejlesztése és a turizmus fejlesztése, amely mindkét területen a digitalizációval és az energetikai fejlesztésekkel tudja elérni a versenyképességet.

A 9. prioritásban a komplex programmal fejlesztendő járások vállalkozásainak és a remélt betelepülő vállalkozások fejlesztéseinek forrásszükséglete szerepel.

XI.4. Finanszírozási forrás szerinti csoportosítás

A forrásokat területi eloszlás és forrástípus szerint is vizsgáljuk. A projektötletek feldolgozása során hármass forrásallokációt alkalmaztunk, azaz egy-egy ötletnél megvizsgáltuk, hogy hányféle forrásból lehetséges a finanszírozásuk. Volt olyan projektötlet, amely csak egyetlen helyről finanszírozható, de volt, amelynél két-három lehetséges irányt is meg lehetett jelölni.

Fenntartható finanszírozási megfelelés és finance-readiness

A vármegyei fejlesztéseknek alkalmasnak kell lenniük fenntartható finanszírozási eszközök bevonására. Ennek érdekében a fejlesztési irányok:

- összhangban állnak az EU fenntartható finanszírozási elveivel,
- támogatják a zöld beruházásokat,
- figyelembe veszik a természet- és biodiverzitás-kockázatokat,
- hozzájárulnak a környezeti és klímacélok teljesítéséhez.

A stratégia ezzel elősegíti a „finance-ready” projektportfólió kialakítását.

A fejlesztési források biodiverzitási célú allokációja és monitoringja

A program végrehajtása során indokolt törekedni arra, hogy a fejlesztési források egy meghatározott része közvetlenül vagy közvetett módon hozzájáruljon a biodiverzitás megőrzéséhez és helyreállításához, összhangban az Európai Unió biodiverzitási célú költségvetési törekvéseivel.

Természeti kockázatok és gazdasági kitettségek integrálása a területfejlesztésbe

A program a biodiverzitás csökkenését nem csupán környezeti kihívásként, hanem gazdasági és pénzügyi kockázatként is kezeli, és ennek megfelelően integrálja a természeti kitettségek és hatások értékelését a fejlesztési és finanszírozási döntéshozatalba.

Ennek érdekében indokolt:

- az egyes gazdasági ágazatok természetfüggőségének és természeti kitettségének feltérképezése,
- a természeti kockázatok térségi koncentrációjának figyelembevétele,
- valamint a finanszírozási döntések során a természeti kockázatok és hatások szisztematikus vizsgálata.

A program hatékony végrehajtása érdekében szükséges olyan indikátorok alkalmazása, amelyek lehetővé teszik a természeti kockázatok, függőségek és hatások mérését és nyomon követését.

Kockázatcsökkentés a magántőke bevonása érdekében

A magántőke bevonásának egyik kulcseleme a kockázatcsökkentési mechanizmusok alkalmazása.

Ennek keretében indokolt vizsgálni:

- garanciavállalási konstrukciók kialakításának lehetőségét,
- korai fázisú vagy innovatív projektek esetében kockázatmegosztási megoldások alkalmazását,
- valamint hosszabb távú finanszírozási elköteleződés biztosítását, amely csökkenti a beruházások bizonytalanságát.

Indokolt továbbá, hogy a vármegye közvetlenül vagy partnerségek révén katalizátor szerepet töltsön be a természetpozitív beruházások finanszírozásában, különösen egyes finanszírozási konstrukciók és fejlesztési bankokkal, pénzügyi intézményekkel kialakított együttműködések révén. A finanszírozható projektportfólió kialakítása érdekében célszerű olyan projekteket előkészíteni, amelyek:

- szakmailag és pénzügyileg megalapozottak,
- tartalmazzák a várható bevételi struktúrát és finanszírozási modellt,
- valamint igazolják a biodiverzitási és ökoszisztéma-szolgáltatási hatásokat.

A fenntartható finanszírozás bevonását támogató intézményi és irányítási keretek

A természetpozitív beruházásokba bevonható magántőke növelése érdekében a vármegye részéről

kiszámítható és átlátható irányítási keretrendszer kialakítása szükséges.

Ennek érdekében javasolt:

- egységes projektértékelési rendszer bevezetése, amely kötelezően vizsgálja a biodiverzitási hatásokat és a természeti kockázatokat,
- a kiválasztási szempontok és döntési logika előzetes rögzítése és nyilvánossá tétele,
- standardizált indikátorrendszer alkalmazása a projektek környezeti hatásainak mérésére,
- rendszeres monitoring és teljesítményalapú visszacsatolás biztosítása,
- dedikált kapcsolattartási pont vagy koordinációs funkció kialakítása a befektetők és projektgazdák számára,
- stabil és előre jelezhető támogatási és értékelési feltételek biztosítása a teljes programidőszak alatt.

Fenntartható finanszírozási kapacitások erősítése

A fenntartható finanszírozási eszközök hatékony alkalmazása érdekében indokolt a vármegyei és helyi szereplők célzott szakmai felkészítése, különös tekintettel a biodiverzitás-alapú beruházások finanszírozási és értékelési sajátosságaira.

Ennek érdekében javasolt:

- célzott képzési programok indítása a vármegyei és önkormányzati szakemberek számára,
- projektgazdák és helyi vállalkozások támogatása a finanszírozható projektek kialakításában,
- gyakorlati útmutatók és sablonok kidolgozása a természetpozitív beruházások előkészítéséhez,
- technikai segítségnyújtási kapacitás kialakítása projektfejlesztéshez és finanszírozási struktúrák tervezéséhez,
- pilot projektek támogatása a fenntartható finanszírozási modellek gyakorlati alkalmazásának bemutatására.

A vállalati fenntarthatósági megfelelés támogatása az európai szabályozási keretekhez igazodva

A vállalati működés fenntarthatósági megfelelésének támogatása érdekében indokolt a területfejlesztési program olyan kialakítása, amely összhangban áll az Európai Zöld Megállapodás célkitűzéseivel és az uniós vállalati jelentéstételi követelményekkel.

Ennek érdekében javasolt:

- vármegyei szintű, standardizált környezeti és biodiverzitási indikátorkészlet kialakítása és hozzáférhetővé tétele a gazdasági szereplők számára,
- a fejlesztési programok és pályázati konstrukciók olyan kialakítása, hogy azok tartalmazzák a fenntarthatósági adatgyűjtési és jelentéstételi szempontokat,
- egyszerűsített útmutatók és sablonok biztosítása különösen a KKV-k számára,
- a támogatási és finanszírozási rendszerek ösztönzőinek olyan igazítása, hogy a fenntarthatósági teljesítmény és átláthatóság előnyt jelentsen a forrásallokáció során,
- a helyi gazdasági szereplők közötti együttműködések ösztönzése az ESG szempontok mentén, különös tekintettel a beszállítói láncokra.

XI.4.1. Önkormányzatok

Az önkormányzati, állami forrásigények területileg az alábbi eloszlást mutatják:

Fejlesztési területek:	Forrásigény (millió Ft)
Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	257 794
Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások	49 775
Fejlesztendő belső vidéki térség	135 681
Fenntartható város	58 500
Somogy vármegye teljes területét érintő	628 548
Összesen:	1 130 297

A vármegye teljes területét érintő fejlesztésekben elsősorban vonalas infrastruktúra fejlesztések szerepelnek, mint az 1-3 számjegyű közúti fejlesztések, a vasúti fejlesztések és a légiközlekedés fejlesztése. Ennél kisebb súlyt képviselnek a szintén területi fókusz nélküli humán közszolgáltatás fejlesztések, mint például a fekvőbeteg ellátás, felsőoktatás.

Az önkormányzatok elsődlegesen TOP Pluszba sorolt igényeinek összesítése, amely jól mutatja, hogy az igények többszörösen haladják meg a rendelkezésre álló kereteket:

TOP Plusz igények	Forrásigény (millió Ft)
1.1.1 Ipari park, Helyi gazdaságfejlesztés	12 953
1.1.2 Magyar közút (belterületi utak nélkül)	720
1.1.3 Helyi és térségi turizmusfejlesztés	17 056
1.2.1 Barnamező	899
1.2.1 Belterületi utak	10 080
1.2.1 Csapadékvíz	22 454
1.2.1 Helyi közösségi	7 093
1.2.1 Kerékpárút	16 340
1.2.1 Kultúra és szabadidő	17 731
1.2.1 Zöldváros	14 696
1.2.2 Szociális városrehabilitáció (ERFA)	950
1.3.1 Bölcsődei és óvodai fejlesztés	7 968
1.3.1 Köznevelés	5 282
1.3.2 Egészségügyi alap-és szakrendelés	1 910
1.3.2 Szociális alapszolgáltatás	4 460
1.4.1 Fenntartható városfejlesztés	50 000
2.1.1 Helyi, önkormányzati energiahatékonyság és megújuló energia-felhasználás és energiaközösségek	16 509
2.1.2 Fenntartható városfejlesztés (klímabarát)	8 000
3.1.1 Vármegyei paktumok	4 500
3.1.2 Szociális városrehabilitáció	415
3.1.3 Egyéb (közösségfejlesztés + sport + egyebek)	1 723
3.2.1 Fenntartható városfejlesztés (ESZA)	500
Összesen:	222 238

A Magyar Közúti fejlesztések esetében a TOP Plusz szűkösségére tekintettel első körben a hazai forrásokat részesítettük előnyben a forrásmegjelölésnél, emiatt ilyen alacsony azon fejlesztések száma, amelynél első helyen a TOP Pluszt jelöltük meg. A 4 és 5 számjegyű utak iránti fejlesztési igények is jelentősek, amelyek meghaladják az e célra 2021-2027 között fordítható forrásokat. Az igények többsége várhatóan nem lesz kielégíthető 2027-ig, ugyanakkor az 1-3 számjegyű utak fejlesztése több útszakaszon fogja a terhelést csökkenteni.

Az 1. helyen megjelölt forrástípusok, amelyek azok elsődleges besorolási helyét mutatják meg:

Forrás típusok:	Forrásigény (millió Ft)
DIMOP Plusz	200
EFOP Plusz	14 341
GINOP Plusz	9 008
Hazai forrás	78 571
IKOP Plusz	580 000
KEHOP Plusz	46 013
Kisfaludy Program	33 308
Magyar Falu Program	31 885
RRF	24 200
TOP Plusz	222 481
VP Plusz	90 291
Összesen:	1 130 297

A 2. helyen megjelölt források megmutatják, hogy milyen alternatív forráslehetőségek állnak az önkormányzatok rendelkezésére:

Forrás típusok:	Forrásigény (millió Ft)
EFOP Plusz	26 500
GINOP Plusz	70 025
Hazai forrás	31 182
IKOP Plusz	2 410
KEHOP Plusz	36 244
Kisfaludy Program	791
Magyar Falu Program	59 231
Nemzetközi forrás	26
RRF	9 971
VP Plusz	35 034
Összesen:	271 413

A TOP Pluszból nem finanszírozható oktatási fejlesztések valós alternatívája lehet az EFOP Plusz konstrukció, akár 26,5 milliárd Ft értékben.

A szálláshelyfejlesztés, a vállalkozásfejlesztés, a vendéglátás fejlesztés és egyes turisztikai szolgáltatások fejlesztése terén az önkormányzatok számára a GINOP Plusz és a Kisfaludy Program pályázatai is lehetőséget teremtenek. A többlet források bevonását indokolja is az igények mennyisége, amelyből 70 milliárd Ft körüli összeg versenyszabályok alapján is értelmezhető. Ez az összeg megközelíti a TOP Plusz 2021-2027 között Somogy megyére eső forrásait. A gyógyfürdők és kapcsolódó szolgáltatásaik esetében minden önkormányzat számára lehetőséget nyújthat a GINOP Plusz. Az 5000 fő lakosságszám alatti önkormányzati gazdasági társaságok kis- és középvállalkozásnak (KKV) minősülnek. Az 5000 fő lakosságszám alatti települések gazdasági társaságai emiatt szabadon pályázhatnak a GINOP Plusz forrásokra. Az 5000 fő lakosságszám feletti önkormányzatok gazdasági társaságai esetében jelenleg nem ismert, hogy részt vehetnek-e a GINOP Plusz pályázatain.

A versenyszabályok alá eső fejlesztéseket elsődlegesen a GINOP Plusz és a Kisfaludy Program keretében végezhetik el a helyhatóságok, önerő biztosítása mellett. A TOP Plusz elsődlegesen a nem jövedelemtermelési célra létesített turisztikai attrakciók fejlesztésére szolgál, amely nélkül a versenyszféra turisztikai fejlesztései sem lehetnek sikeresek. Például egy múzeum fejlesztése, fenntartása önmagában nem nyereségorientált tevékenység, a fejlesztés megtérülési ideje hosszú, ugyanakkor sok turista számára ez lehet az utazás fő motivációja, amelyre építve a versenyszféra nyereséges szolgáltatásokat kínálhat (szállás, étkezés, sportolás, egyéb szabadidős elfoglaltságok).

A GINOP Plusz és a Kisfaludy Program pályázataihoz ugyanakkor önerő szükséges, amely jelen esetben meglévő vállalkozási tevékenységből, vagy kormányzati engedély esetén hitelfelvételből biztosítható. E projektek esetében ez jelentős szelekció lesz, amely biztosíthatja, hogy a legéletképesebb, üzletileg a legjobban megtérülő elképzelések valósulhassanak meg. Ahol sem meglévő vállalkozási tevékenység nincs, sem a hitelfeltétel fedezetéhez szükséges ingatlanvagyon nincs, ott egy turisztikai fejlődés elindulása csak hazai forrásból lehetséges, egyedi támogatási döntéssel.

Az RRF jelentős forrást tud biztosítani bölcsődei, óvodai, oktatási infrastruktúra fejlesztésre, amely finanszírozhatóbbá teheti az igények kielégítését. Ez akár 10 milliárd Ft nagyságrendű is lehet.

A Magyar Falu Program számos TOP Pluszban jelzett fejlesztés alternatívája lehet, amely az 5000 fő lakosságszám alatti települések számára nyitott. A fentiek alapján közel 59 milliárd Ft TOP Plusz forrás alternatíváját jelentheti. A Magyar Falu Program támogatható maximális költségét jelentősen meghaladó TOP Pluszban nem finanszírozható projektek esetén, ahol ez műszakilag lehetséges javasolt a fejlesztések több ütemre bontása és több ütemben történő pályázása, megvalósítása.

A helyi mezőgazdasági, elsődleges élelmiszerfeldolgozási, agrárlogisztikai fejlesztések terén jelenthet többletforrást a VP Plusz, amely szintén képes TOP Plusz források kiváltására, akár 35 milliárd Ft értékben. Erre is igaz a fent megállapítás, hogy önerő szükséges, amely jelen esetben meglévő vállalkozási tevékenységből, vagy kormányzati engedély esetén hitelfelvételből biztosítható. E projektek esetében ez jelentős szelekció lesz, amely biztosíthatja, hogy a legéletképesebb, üzletileg a legjobban megtérülő elképzelések valósulhassanak meg. Ahol sem meglévő vállalkozási tevékenység, sem a hitelfeltétel fedezetéhez szükséges ingatlanvagyon sincs, ott egy vállalkozás típusú fejlesztés elindulása csak hazai forrásból lehetséges, egyedi támogatási döntéssel, vagy a közmunka program kereteiben elindítva.

A 3. helyen megjelölt források megmutatják, hogy milyen további alternatív forráslehetőségek állnak az önkormányzatok rendelkezésére:

Forrás típusok:	Forrásigény (millió Ft)
Hazai forrás	14 725
Kisfaludy Program	120
Magyar Falu Program	3 757
VP Plusz	591
Összesen:	19 193

A harmadik helyen jelölt lehetőségek a 2. számú alternatívákhoz képest nem jelentősek.

XI.4.2. Egyházak, civil szervezetek

Az egyházi és civil szervezeti forrásigények területileg az alábbi eloszlást mutatják:

Fejlesztési területek:	Forrásigény (millió Ft)
Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	1 661
Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások	552
Fejlesztendő belső vidéki térség	5 998
Fenntartható város	1 710
Somogy vármegye teljes területét érintő	2 137
Összesen:	12 058

Az 1. helyen megjelölt forrástípusok, amelyek azok elsődleges besorolási helyét mutatják meg:

Forrás típusok:	Forrásigény (millió Ft)
EFOP Plusz	4 491
GINOP Plusz	1 133
Hazai forrás	2 758
KEHOP Plusz	1 931
Kisfaludy Program	286

Magyar Falu Program	819
MAHOP Plusz	180
TOP Plusz	317
VP Plusz	142
Összesen:	12 058

A 2. helyen megjelölt források megmutatják, hogy milyen alternatív forráslehetőségek állnak az egyházak és civil szervezetek rendelkezésére:

Forrás típusok:	Forrásigény (millió Ft)
EFOP Plusz	183
GINOP Plusz	20
Hazai forrás	153
Kisfaludy Program	1 024
Magyar Falu Program	76
RRF	24
VP Plusz	26
Összesen:	1 505

A 3. helyen megjelölt források megmutatják, hogy milyen további alternatív forráslehetőségek állnak az egyházak és civil szervezetek rendelkezésére a 2. helyen jelölt lehetőségeken is túl:

Forrás típusok:	Forrásigény (millió Ft)
GINOP Plusz	59
Összesen:	59

XI.4.3. Gazdasági szereplők

A gazdasági szereplők elsődlegesen a tevékenységük jellegénél fogva GINOP Plusz, VP Plusz, illetve Kisfaludy Program keretében juthatnak forrásokhoz. A környezetvédelmi beruházást tervezők KEHOP Plusz keretében is juthatnak támogatáshoz. Továbbá kisebb mértékben egyéb hazai támogatásokra, illetve nemzetközi együttműködésben tervezett projektjeikhez nemzetközi támogatásra, közvetlen uniós támogatásra számíthatnak.

XII. A tervezett fejlesztési elképzelések vármegyei prioritások szerinti csoportosításban

Az előző fejezet összesített táblázataiban látható önkormányzati, vállalkozási, egyházi és civil fejlesztési elképzeléseket prioritásonként részletesen bemutatjuk. A prioritások beavatkozási területeit alkalmazzuk intézkedésként. Ezen **intézkedéseken belül az adott intézkedésbe tartozó projekteket kategorizáltuk, programokat alkottunk belőlük.** Az azonos típusú elképzelések ugyanazon programba kerültek. Ezek néhány esetben egyetlen projektötletet tartalmaznak, de a legtöbb esetben egy adott program több tucat projektötletet is tartalmaz.

Több prioritást is érintő tájékoztatás:

A komplexebb projektötletek kategorizálása sok esetben a legjellemzőbb kiadáselem kapcsán történt.

A vármegyei területrendezési tervből ismert 1-3 számjegyű közúti, és a vasúti fejlesztések, továbbá a többi állami fejlesztési elképzelés esetében sok helyen nem volt számunkra ismert forrásigény, emiatt ezen elképzeléseknél forrásigény összeget becsültük. A repülőtér fejlesztések, fekvőbeteg ellátás fejlesztések, felsőoktatási fejlesztések terén is ezzel a módszerrel jártunk el.

Önkormányzati bérlakások építése, felújítása is szerepelt önkormányzatok, önkormányzati cégek projektjeiben. Vélhetően a felújítás energetikai célú elemeire KEHOP Plusz keretében lesz lehetőség, energetikai korszerűsítés keretében. További lehetőséget a EFOP Plusz forrásai jelenthetnek szociális bérlakás építésére. A költségelvű, vagy piaci alapú bérlakás építésre hazai forrású pályázatok megnyitása várható a korábbi kormányzati elképzelések alapján.

A vállalkozások projektötletei nem voltak teljeskörűek, továbbá a fejlesztési forrásösszeget sok esetben nem jelölték, ezért e területen a forrásigényeket a koncepció alapadataiból származó becsléssel állapítottuk meg.

XII.1. Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése

Somogy vármegye természeti erőforrásokban mért gazdagságához viszonyítva az erőforrás felhasználás volumene és hatékonysága jelenleg rendkívül alacsony. A vármegyei területfejlesztési koncepcióban megjelenő átfogó, specifikus és horizontális célok több ponton is megfogalmazzák az agrár- és erdészeti termelési láncolatok fejlesztési céljait.

Cél a természet nyújtotta lehetőségek, úgymint az országos átlagot meghaladó erdővagyon, a jó minőségű mezőgazdasági termőterületek, a felszíni vizekben gazdag területek fenntartható módon tervezett felhasználásával elsősorban a vármegye lakosságának magas színvonalon előállított

javakkal történő ellátása, azon túl az ökológiai terhelhetőség szempontjait figyelembe vevő mértékben a külpiacok kiszolgálása magas hozzáadott értékű termékekkel és magas színvonalú szolgáltatásokkal.

A hátrányos helyzetű településeken a foglalkoztatást, önfoglalkoztatóvá válást és az aprófalvas települések önfenntartóvá válását segítheti a mezőgazdaság fejlesztése is. A vármegye agrár- és erdészeti ágazatának megerősítése, valamint a természeti adottságainak intenzívebb kihasználhatósága érdekében szükséges e fejlesztési területekre fókuszált intézkedéseket megfogalmazni.

XII.1.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)** A mezőgazdaságban, a feldolgozóiparban, az értékesítésben, együttműködésben, kutatás-fejlesztésben meghatározó szerepet kap az okos technológiák bevezetése és a termelékenység, a hozzáadott értéket növelő automatizálás. Az okos platformszolgáltatások is segítik e tevékenységet. Az automatizálás az ökológiai gazdálkodást is támogatja, csökkenti a vegyszerfelhasználást, a talajeróziót, növelheti a biológiai sokféleséget. Az ökológiai gazdálkodásból származó előnyöket azonban csak a bio minősítés megszerzésével érhetik el a gazdálkodók a piacon a termék árában érvényesítve a minősítést, ezért fontos, hogy a gazdálkodók ebben támogatást kapjanak.
- **Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2)** A mezőgazdaság, feldolgozóipar által előállított hozzáadott érték növeléséhez szükséges az energiahatékonyság és a megújuló energia felhasználása, a körforgásos gazdaság, az egymásra épülő értékteremtési láncok bevezetése. Az erdőtelepítés, védőerdősávok telepítése, ipari környezet zöldítése is hozzájárul ezen uniós célhoz. A vízvisszatartás, öntözés is segít a növényzet megőrzésében, a klímaváltozás elleni küzdelemben.
- **Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)** A munkahelyteremtés, az elérhető árú, helyi alapanyagokat felhasználó közétkeztetés fejlesztése, a mezőgazdasági képzés, szakoktatás, népfőiskolák előtérbe helyezése, szaktanácsadás csökkenti a szegénységet, hozzájárul a hátrányos helyzet felszámolásához. Szintén ezt támogatja a termelékenységgel együtt járó jövedelmezőség növelése, a magasabb munkabérek.
- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** Az önkormányzati agrártermelés és a közétkeztetés, továbbá az együttműködést ösztönző, képzési, szakoktatási, népfőiskolai tevékenységek, a kutatás-fejlesztés, a helyi termelőket segítő piacok, a gazdaságot is segítő okos platformszolgáltatások bevezetése önkormányzati, állami feladatok, amelyek nagyrészt ezen szakpolitikába tartoznak.

A prioritáshoz kapcsolódó vármegyei specifikus célok:

1. **Tematikus specifikus cél (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása).** A prioritás a vármegye gazdaságának a fejlesztéséhez, a munkahelyteremtéshez járul hozzá, így teljes egészében e tematikus specifikus célhoz igazodik.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Versenyképes, innovatív gazdaság (specifikus cél):** A mezőgazdaság és a feldolgozóipar területén tűz ki a prioritás olyan célokat, amelyek Somogy vármegye gazdaságának ezen szektorait versenyképesebbé, innovatívabbá teszik. Az ezen ágazatokat támogató kutatás-fejlesztési tevékenység is a versenyképesség növeléséhez járul hozzá.
- **Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és –ellátás (specifikus cél):** A prioritás céljai elsősorban a hatékony, automatizált, egészséges élelmiszer előállítását célozzák, amely tevékenységnek része az ökológiai termelés bevezetésének ösztönzése. A fejlesztések révén nő az ágazat termelékenysége és munkahelyeket is teremt a helyben feldolgozás és az ahhoz kapcsolható turizmus.
- **Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I (specifikus cél):** A mezőgazdaság és a feldolgozóipar területén a kutatás-fejlesztés, a kutatási együttműködések, a mezőgazdasági képzés, szakoktatás, népfőiskolák előtérbe helyezése mind e célt támogatják.
- **Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, és környezetünk védelme (specifikus cél):** A prioritás elsődleges célja a vízvisszatartás, öntözésfejlesztés, ökológiai gazdálkodás fejlesztése révén a talaj termőképességének, a víznek, mint erőforrásnak a megőrzése. A biológiai sokféleség is egy olyan erőforrás, amely segíti a minél alacsonyabb vegyszertartalmú élelmiszerelőállítást.
- **Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése (területi cél):** A mezőgazdaság és a feldolgozóipar fejlesztésével nő az ezzel foglalkozó vállalkozók és munkavállalók jövedelme és munkahelyet teremt, amely erősíti a vidék népességeltartó képességét.
- **Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés (területi cél):** A vidékre jellemző gazdasági tevékenységek erősítésével, a hátrányos helyzetűek elhelyezkedésével, a jövedelmek növelésével a prioritás segíti a területi különbségek csökkentését mind Somogy megyén belül, mind a régiók között.

XII.1.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása**A prioritás keretében támogatható tevékenységek:****P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;**

- Nyersanyagok rendelkezésre állásának biztosítása a gazdálkodásba bevont területek fenntartható használatával;
- A feldolgozóipar letelepedését megalapozó infrastrukturális beruházások támogatása;
- A feldolgozáshoz és a nyersanyagtermeléshez szükséges, a piaci igényekhez igazodni képes szakképzett munkaerő képzése;
- A már letelepedett üzemek foglalkoztatást bővítő fejlesztéseinek támogatása;
- A már letelepedett üzemek termelékenységét, ezáltal az egy munkavállaló által előállított hozzáadott értéket növelő fejlesztések támogatása, ideértve a költségcsökkentő beruházásokat is.

- A mezőgazdasági termelők közös tárolási, hűtési, csomagolási, feldolgozási, értékesítési, termelési, öntözési, vízvisszatartási, innovatív drón alapú növényvédelmi, egyéb gépi, automatizálási tevékenységének ösztönzése, fejlesztése, támogatása.
- Az öntözés, vízvisszatartás feltételeinek fejlesztése.
- Az intenzív kertészeti gazdálkodás, üvegházás növénytermesztés, tárolás, csomagolás fejlesztése.
- A fenntartható, tájkímélő, a biológiai sokféleséget megőrző növénytermesztési tevékenység fejlesztése, automatizálása, az ökológiai gazdálkodásra való áttérés támogatása.
- A gyógynövénytermesztés, a táplálékkiegészítők, illetve gyógyszerek alapanyagául szolgáló növények ökológiai termesztésének fejlesztése, támogatása.
- Az állattenyésztés fejlesztésének támogatása, automatizálása. Az ökológiai állattartás, hústermék előállítás támogatása.
- A haltenyésztés és feldolgozás, hűtés, csomagolás fejlesztése, ökológiai tenyésztési megoldások ösztönzése.
- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdaság, élelmiszeripar, a hulladékgazdálkodási és energetikai szektorokkal együttműködésben.
- A helyi, tradicionális mezőgazdasági, állattenyésztési és élelmiszeripari technikák megőrzése, fejlesztése. A helyi hagyományos ételek táj jellegű alapanyagainak előállítása.
- Erdőtelepítés, véderdősávok létesítése, meglévő faállomány szükséges megújítása, növelve a vármegye erdőborítását. A gazdaságosan nem hasznosítható, erdőtelepítésre alkalmas mezőgazdasági területeken az erdőtelepítés ösztönzése, támogatása. Az erdőgazdálkodás és az erdei ökoszisztéma folyamatainak összehangolása.
- Közétkeztetés infrastrukturális fejlesztése, a helyi alapanyagok széles körű felhasználását támogató megoldásokkal.

P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése

- Klaszterek, szövetkezetek, szociális gazdaságok létrehozásának és működtetésének támogatása gazdaságpolitikai eszközök és mentorprogram segítségével;
- Helyi piacok, értékesítési pontok létrehozásának támogatása, a vármegyei kisboltokban a vármegyei termékek minél nagyobb arányú megjelenésének ösztönzése együttműködési és marketing eszközökkel;
- A helyi termékek értékesítését, a termelőket és fogyasztókat összekötő okos alkalmazások bevezetése, online piactér fejlesztése, a vidéki, bolthiányos térségekben kiszállítással minél több helyi termék elérhetővé tétele,
- Helyi nyers és feldolgozott termékek hazai piacának védelme;
- Helyi termelőktől származó élelmiszerek becsatornázása a közétkeztetésbe, az ehhez szükséges agrárlogisztikai központok, előfeldolgozás, tárolás, hűtés, fagyasztás feltételeinek megteremtése, fejlesztése, amely csökkenti az étel előállítás ökológiai lábnyomát;
- A helyi feldolgozottságú élelmiszer-előállítás ösztönzése – a minőségi élelmiszer-alapanyagok közétkeztetésben történő magas arányú felhasználásával – annak érdekében, hogy a nagy és közepes méretű cégek mellett a kistermelők és családi gazdaságok is beszállítói szerepet kapjanak. Cél a rövid ellátási láncok kialakítása, minőségi helyi alapanyagok felhasználása, magasabb feldolgozottságú termékek előállítása, helyi értékesítés lehetőségeinek előmozdítása.

- „Somogyi” védjegy kialakítása és egységes marketing tevékenységen keresztül a helyi termékek pozíciójának megerősítése, a külső piacokon történő bemutatása, a megyén belüli helyi termék fogyasztás népszerűsítése a helyi identitás erősítésével;
- A vendéglátóhelyek, valamint étkeztetést is nyújtó szálláshelyek és a folyamatosan magas minőséget előállító helyi termelők együttműködésének ösztönzése marketing és identitást erősítő eszközökkel;

P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása

- A felsőoktatás és a KKV-k közt megvalósuló K+F+I együttműködések támogatása;
- A helyi mezőgazdaság és a turisztikai szektor szorosabb együttműködésének ösztönzése;
- A KKV-k sikerességéhez szükséges üzleti környezet kialakítása;
- Határon átnyúló együttműködés a mezőgazdasági kutatás és oktatás területén;
- Mezőgazdasági képzés, szakoktatás, népfőiskolák előtérbe helyezése;
- Mezőgazdasági szaktanácsadás, modellgazdaságok, tájközpontok létrehozása, és az ez irányú meglévő szolgáltatások fejlesztése;
- Mezőgazdasági technológiai és környezetvédelmi szemléletformálás.

XII.1.2.1. Önkormányzati projektsomagok

Prioritás azonosítója, neve:			P1. Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;										
1.1	Agrár-környezet- és tájgazdálkodás fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	agrártermelők, lakosság, hátrányos helyzetű lakosság	2021-2024	60	Uniós	Közös agrárpolitika	támogatott projektek száma (db)	nem
1.2	Agrár-környezet- és tájgazdálkodás fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	agrártermelők, lakosság, hátrányos helyzetű lakosság	2025-2027	35	Uniós	Közös agrárpolitika	támogatott projektek száma (db)	nem
P1.2. A somogyi termékek piaca jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése										
2.1	Helyi termékértékesítés (kisboltok), helyi piacok fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok	agrártermelők, vállalkozások, lakosság	2021-2024	1 450	Uniós	Közös agrárpolitika	fejlesztett létesítmények száma (db)	nem
2.2	Helyi termékértékesítés (kisboltok), helyi piacok fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok	agrártermelők, vállalkozások, lakosság	2025-2027	675	Uniós	Közös agrárpolitika	fejlesztett létesítmények száma (db)	nem

2.3	ESZA típusú Somogy védjegy erősítő tevékenységek (rendezvények, programok, kommunikáció, okos megoldások, stb.)		önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	agrártermelők, vállalkozások, lakosság	2021-2024	75	Uniós	PO5	támogatott akciók/rendezvények száma (db), résztvevők száma (fő)	igen
2.4	ESZA típusú Somogy védjegy erősítő tevékenységek (rendezvények, programok, kommunikáció, okos megoldások, stb.)		önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	agrártermelők, vállalkozások, lakosság	2025-2027	75	Uniós	PO5	támogatott akciók/rendezvények száma (db), résztvevők száma (fő)	igen
2.5	Somogyi termékek piacra jutását segítő fejlesztések		önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	agrártermelők, vállalkozások, lakosság	2021-2024	500	hazai		támogatott projektek száma (db)	igen
2.6	Somogyi termékek piacra jutását segítő fejlesztések		önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	agrártermelők, vállalkozások, lakosság	2025-2027	500	hazai		támogatott projektek száma (db)	igen
P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása										

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;	60	35	95
P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése	2 025	1 250	3 275
P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása	0	0	0
Összesen:	2 085	1 285	3 370

XII.1.2.2. Egyházak, civil szervezetek projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:		P1. Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése								
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;										
1.1	Civil szervezetek -, ideértve a vadászati egyesületeket is - agráriumhoz kötődő tevékenysége		bejegyzett civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok, szociális szövetkezetek	lakosság	2021-2024	279	uniós és hazai	PO1, PO2, PO4	támogatott tevékenységek, fejlesztések száma (db)	igen
1.2	Civil szervezetek -, ideértve a vadászati egyesületeket is - agráriumhoz kötődő tevékenysége		bejegyzett civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok, szociális szövetkezetek	lakosság	2025-2027	70	uniós és hazai	PO1, PO2, PO4	támogatott tevékenységek, fejlesztések száma (db)	igen
P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése										
2.1	Civil szervezetek gazdasági tevékenységének fejlesztése - szociális célokért		bejegyzett civil szervezetek	lakosság	2021-2024	235	uniós és hazai	PO1, Közös agrárpolitika	támogatott civil foglalkoztatási fejlesztések száma (db)	igen
P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása										

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;	279	70	349
P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése	235	0	235
P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása	0	0	0
Összesen:	514	70	584

XII.1.2.3. Gazdasági szereplők projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P1. Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, millió Ft)	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;										
1.1	Szántóföldi termelés fejlesztés támogatása	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	11 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott mezőgazdasági vállalkozások száma (db)	nem
1.2	Szántóföldi termelés fejlesztés támogatása	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	9 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott mezőgazdasági vállalkozások száma (db)	nem
1.3	Állattenyésztés fejlesztés támogatása	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	8 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott állattenyésztő vállalkozások száma (db)	nem
1.4	Állattenyésztés fejlesztés támogatása	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	4 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott állattenyésztő vállalkozások száma (db)	nem
1.5	Erdőgazdálkodás fejlesztés támogatása	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	2 500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott új, vagy megújult erdők területe (ha)	nem
1.6	Erdőgazdálkodás fejlesztés támogatása	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	1 500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott új, vagy megújult erdők területe (ha)	nem
1.7	Kertészet, szőlészet, borsászat,	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	6 500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem

	gombatermesztés fejlesztésének támogatása									
1.8	Kertészet, szőlészet, borászat, gombatermesztés fejlesztésének támogatása	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	4 500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.9	Élelmiszeripari feldolgozás fejlesztése (közvetlen feldolgozás)	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	5 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.10	Élelmiszeripari feldolgozás fejlesztése (közvetlen feldolgozás)	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	4 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.11	Öntözés, vízviszatarítás fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások, víztársulások, vízügyi igazgatóságok	vállalkozások	2021-2024	18 000	uniós	Közös agrárpolitika	öntözéssel, vízviszatarítással fejlesztett terület (ha)	igen
1.12	Öntözés, vízviszatarítás fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások, víztársulások, vízügyi igazgatóságok	vállalkozások	2025-2027	11 000	uniós	Közös agrárpolitika	öntözéssel, vízviszatarítással fejlesztett terület (ha)	igen
1.13	Ökológiai gazdálkodásra átállás támogatása	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	2 000	uniós	Közös agrárpolitika	ökológiai gazdálkodású terület (ha)	nem
1.14	Ökológiai gazdálkodásra átállás támogatása	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	1 000	uniós	Közös agrárpolitika	ökológiai gazdálkodású terület (ha)	nem
1.15	Halászatok, halastavi haltenyésztés fejlesztésének támogatása	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	9 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.16	Halászatok, halastavi haltenyésztés fejlesztésének támogatása	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	4 500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem

1.17	Agrárlogisztikai tevékenység fejlesztése (tárolás, hűtés, csomagolás, konyhakész feldolgozás)	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	9 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	igen
1.18	Agrárlogisztikai tevékenység fejlesztése (tárolás, hűtés, csomagolás, konyhakész feldolgozás)	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	5 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	igen
1.19	Élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	6 000	uniós	PO1	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.20	Élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	40 000	uniós	PO1	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.21	Közétkeztetést végző vállalkozások konyháinak fejlesztése (közszolgáltatási szerződés alapján)	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	3 000	hazai		támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.22	Közétkeztetést végző vállalkozások konyháinak fejlesztése (közszolgáltatási szerződés alapján)	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	2 000	hazai		támogatott vállalkozások száma (db)	nem
P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése										
2.1	"Somogyi" védjegy kialakítása, széles körű megismertetése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	500	hazai		marketing akciók száma (db)	igen
2.2	"Somogyi" védjegy kialakítása, széles körű megismertetése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	300	hazai		marketing akciók száma (db)	igen
2.3	Piacra jutást segítő szervezetek támogatása, okos platformszolgáltatások bevezetése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások együttműködési szervezetei	lakosság	2021-2024	500	uniós, hazai	PO1	támogatott vállalkozási együttműködési szervezetek száma (db), bevezetett okos megoldások száma (db)	igen

2.4	Piacra jutást segítő szervezetek támogatása, okos platformszolgáltatások bevezetése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások együttműködési szervezetei	lakosság	2025-2027	500	uniós, hazai	PO1	támogatott vállalkozási együttműködési szervezetek száma (db), bevezetett okos megoldások száma (db)	igen
2.5	Rövid ellátási láncok ösztönzése együttműködési és marketing eszközökkel, okos megoldásokkal	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	400	uniós, hazai	PO2	Helyi beszállítói szerződések száma (db) és azok volumene (kg, l, db)	igen
2.6	Rövid ellátási láncok ösztönzése együttműködési és marketing eszközökkel, okos megoldásokkal	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	400	uniós, hazai	PO2	Helyi beszállítói szerződések száma (db) és azok volumene (kg, l, db)	igen
P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása										
3.1	A felsőoktatás és a KKV-k közt megvalósuló K+F+I együttműködések		vállalkozások	lakosság	2021-2024	1 500	uniós	PO1		igen
3.2	A felsőoktatás és a KKV-k közt megvalósuló K+F+I együttműködések		vállalkozások	lakosság	2025-2027	1 000	uniós	PO1		igen
3.3	Határon átnyúló együttműködés		vállalkozások	lakosság	2021-2024	800	uniós	PO1		igen
3.4	Határon átnyúló együttműködés		vállalkozások	lakosság	2025-2027	600	uniós	PO1		igen
3.5	A helyi mezőgazdaság és a turisztikai szektor szorosabb együttműködése		vállalkozások	lakosság	2021-2024	500	uniós	Közös agrárpolitika		igen
3.6	A helyi mezőgazdaság és a turisztikai szektor szorosabb együttműködése		vállalkozások	lakosság	2025-2027	400	uniós	Közös agrárpolitika		igen

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;	89 000	86 500	175 500
P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése	1 400	1 200	2 600
P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása	2 800	2 000	4 800
Összesen:	93 200	89 700	182 900

A projektsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet agrárfejlesztési és piacra jutási támogatásai a 8. prioritás tárgyát képezik, emiatt e prioritásban csak a vármegye többi területének agrár tárgyú fejlesztései szerepelnek.

A prioritás keretében az önkormányzatok elsősorban helyi feldolgozó üzemek létesítését, továbbá helyi termelői piacok és vegyes boltok fejlesztését szeretnék. E tevékenységek elsősorban a helyi mezőgazdasági termelők, a helyi élelmiszer előállítók és a lakosság egészséges, helyi élelmiszer ellátását szolgálják. A feldolgozó üzemek elsősorban a helyi termelők zöldség és gyümölcstermését dolgozzák fel, miközben hátrányos helyzetűek számára teremtenek foglalkoztatási, jövedelemszerzési lehetőséget.

A Somogy védjegy, a helyi hagyományos termékek, a helyi identitás erősítése fontos feladata a megyében működő önkormányzatoknak. Ez része a vármegyei márkaépítésnek, amely mind a helyi lakosság, mind a turisták felé irányul. A tevékenység kiemelt hatása az ellátási láncok közötti távolság csökkentése, így a termékek a lehető legkisebb környezetterheléssel jutnak el a fogyasztóhoz.

A civil szervezetek esetében számos agráriumhoz kötődő tevékenység jelenik meg. Ezek egy része a vadászati egyesületek tevékenységéhez kötődik, egy része a helyi értékek védelméhez, a helyi közösségi célok támogatásához. Továbbá megjelennek a tevékenységek között a civil szervezetek által tervezett gazdasági tevékenységek, amelyek a hátrányos helyzetű lakosság számára munkalehetőséget, jövedelemszerzési lehetőséget biztosítanak. A tevékenységből származó gazdasági többletet a civil szervezet az alaptevékenységére fordíthatja.

A vállalkozások, őstermelők agráriumhoz kötődő közvetlen termelési, továbbá feldolgozó tevékenységének a fejlesztése is itt jelenik meg. Emellett, a közös értékesítés, marketing is további fontos eleme a gazdasági szereplők fejlődésének.

A vállalkozásokat támogató öntözési és vízviszatarítási infrastruktúra, az ökológiai gazdálkodásra átállás, a közös agrárlogisztikai tevékenység, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztései is külön programként jelennek meg.

A közétkeztetést végző KKV-k fejlesztéseit is e prioritás gazdasági szereplős táblázatában szerepeltettük.

A felsőoktatás bevonásával zajló kutatás-fejlesztés, a határon átnyúló együttműködések, továbbá a turizmus és az agrárium összekapcsolása, együttműködésének a támogatása is ezen prioritás gazdasági szereplőkre vonatkozó táblázatában szerepel.

Összességében megállapítható, hogy az igények jelentős mértékűek, ugyanakkor a közös agrárpolitika hazai támogatását maximalizálta Magyarország, így vélhetően az agrárélelmiszer termelés és feldolgozás képes lesz az unión belüli versenyhátrányait felszámolni és a környezeti hatásokkal szemben ellenállóvá válni.

XII.2. A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban

Somogy vármegye gazdasági teljesítménye a rendszerváltás óta lassabb ütemben fejlődött, mint az ország egésze, így egy leszakadó tendencia érvényesült, mely az országosnál magasabb mértékű munkanélküliséggel párosult. A megyébe az elmúlt 20-25 évben csekély mértékű külföldi tőkebefektetés érkezett, valamint a K+F ráfordítások mértéke is alacsony szinten alakult. Emellett, Somogy vármegye kedvező természeti és környezeti adottságokkal rendelkezik, régi hagyományokra épülő feldolgozóipari vállalkozói kör alakult ki és működik.

Az ipari és szolgáltató szektorban tevékenykedő vállalkozások a nagyobb városokban és közvetlen vonzáskörzetükben, valamint a Balaton parti településeken koncentrálódnak. A vállalkozás-sűrűség a megyében alacsonyabb, mint az országos átlag, a megyén belül jelentős különbségek alakultak ki, a vármegye vidéki térségeiben nagyon alacsony a működő vállalkozások száma. A megyében a **Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus** működése kedvező hatással van a munkaerő képzettségi szintjére a fiatalabb korosztály tekintetében, valamint a K+F+I legfontosabb vármegyei tudásbázisának tekinthető.

A prioritás célja a foglalkoztatási szint növelése a megyében és a gazdasági szektor jövedelemtermelő képességének erősítése, ami által Somogy vármegye gazdaságilag aktív népessége a biztos megélhetéshez szükséges jövedelmi szinten vagy afölött képes élni. Ehhez szükség van a megyében tevékenykedő vállalkozások, különösen a mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének javítására, a hiányzó üzleti infrastruktúra megteremtésének támogatására, a K+F+I területén a ráfordítások növelésére, az innovációs szemlélet és a hálózatok, együttműködések ösztönzésére. Elengedhetetlen új vállalkozások indításának segítése, a vállalkozói szemlélet és a vállalkozási és szakmai ismeretek kiteljesítése.

XII.2.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)** Az ipari parkok, iparterületek, logisztikai központok, vállalkozások telephelyeinek fejlesztése, a befektetés ösztönzés, üzleti tanácsadás, kutatás-fejlesztés, határon átnyúló együttműködések, okos megoldások bevezetése mind hozzájárulnak az uniós szakpolitikához, dinamizálva a térség gazdaságát.
- **Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2)** A barnamezős területeken megvalósuló iparfejlesztések, továbbá a telephely fejlesztések, technológia váltások, körforgásos gazdálkodáshoz kötődő innovációk, energetikai innovációk hozzájárulnak ezen uniós szakpolitikához.
- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** Az iparterületek, logisztikai központok fejlesztése, és a felsőoktatási intézmények kutatás-fejlesztésbe bekapcsolódása az önkormányzatok és az állam feladata, így érintik ezen uniós szakpolitikát.

- **Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)** A foglalkoztatási paktumok és a munkahelyteremtés közvetlenül segíti a leszakadó társadalmi csoportok, térségek felzárkózását, a hátrányos helyzet megszüntetését és a társadalmi kohéziót.

A prioritáshoz kapcsolódó vármegyei specifikus célok:

1. **Tematikus specifikus cél (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása):** A vármegye gazdaságát fejlesztik e prioritás céljai, amelyek hozzájárulnak a foglalkoztatás növeléséhez.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Versenyképes, innovatív gazdaság (specifikus cél):** Az iparterületek, modern logisztikai központok, a vállalkozások fejlesztése, befektetés ösztönzés, innováció, kutatás-fejlesztés, üzleti tanácsadás révén a prioritás hozzájárul az ország versenyképességének növeléséhez és az innovatívabb gazdaság kialakulásához.
- **Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I (specifikus cél):** Az innovációk bevezetése, a tudásbázisok megerősítése, együttműködés erősítése mind hozzájárulnak e cél eléréséhez.
- **Az ország makroregionális szerepének erősítése (területi cél):** A határmenti gazdasági együttműködés fejlesztésével járul hozzá e prioritás ezen országos célhoz.
- **Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése (területi cél):** A prioritás munkahelyteremtéssel, a vállalkozások versenyképességének növelésével és a foglalkoztatás támogatásával javítja Somogy vármegye népességmegtartó képességét.
- **Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés (területi cél):** A munkahelyteremtés, a vállalkozások versenyképességének növelése és a foglalkoztatás támogatása segít csökkenteni a megyén belüli és az ország különböző régiói közötti különbséget.

XII.2.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében tervezett programok főbb tartalma:

P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;

- Ipari Parkok, inkubátorházak, logisztikai központok, barnamezős iparterületek, iparterületek infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése;
- Mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztését és versenyképességének növelését szolgáló beruházások és szolgáltatások támogatása, minél több folyamat digitalizálásával;
- A vállalkozások telephelyfejlesztéseinek támogatása;

- Komplex foglalkoztatási programok támogatása, térségi foglalkoztatási paktumok működésének elősegítése, a szakképzés keresleti és kínálati oldalának összehangolásának erősítése;
- Repülőtér fejlesztés a logisztika, közforgalom és turisztikai funkciókkal a fókuszban, összhangban a többi közlekedési módozattal.

P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;

- Vállalkozások K+F+I tevékenységének támogatása;
- Alkalmazott kutatások és prototípusok létrehozásának támogatása;
- Tudásbázisok megerősítése, kutatói kapacitások fejlesztése;
- A kutatói szféra és a vállalkozási szféra közötti kapcsolatok erősítése;
- Az innovációs szolgáltatásokhoz való hozzáférés támogatása;
- Somogy vármegyében működő klaszterkezdemenyezések erősítése;
- Új horizontális vagy vertikális szemlélettel szerveződő vállalati együttműködések felkarolása;
- A horvát-magyar határ menti gazdasági kapcsolatok fejlesztése;
- Startup cégek támogatása, mentorálása, inkubációja,
- A városokban elérhető kereskedelmi áruk és szolgáltatások vidék számára elérhetővé tétele okos megoldásokkal, kiszállítással és a kiszállítás innovatív fejlesztésével.

P2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, vármegyei gazdaságfejlesztési ügynökség tevékenység létrehozása,

- Vármegyei szintű befektetés-ösztönző és piacra jutást segítő rendszer kialakítása és működtetése, összehangolva az üzleti infrastruktúra fejlesztési beavatkozásokkal, okos város, okos vidék programokkal;
- Vármegyei szintű vállalati tanácsadási program megvalósítása;
- Gazdaságfejlesztési projektek előkészítése, mentorálása, közösségi integrálása, kísérleti fejlesztések előkészítése, megvalósítása;
- Visszatérítendő pénzügyi eszközök vármegyei szintű alkalmazása a vállalkozások versenyképességének növelése érdekében (pl. tőke, hitel és garanciális alapok működtetése);
- A prioritásban szereplő feladatok ellátására vármegyei gazdaságfejlesztési ügynökség létrehozása a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft. szervezet keretén belül.
- A városokban elérhető kereskedelmi áruk és szolgáltatások vidék számára elérhetővé tétele okos megoldások, kiszállítás, kiszállítás fejlesztésével, meglévő technológiák bevezetésére alapozva.

XII.2.2.1. Önkormányzatok projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:		P2. A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban								
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;										
1.1	Iparterületek, inkubátorházak fejlesztése	Vármegye területe komplex programmal segítő járások kivételével	önkormányzatok	vállalkozások	2021-2024	13 013	uniós és hazai	PO5	fejlesztett iparterület (ha), fejlesztéssel érintett vállalkozások (db)	nem
1.2	Iparterületek, inkubátorházak fejlesztése	Vármegye területe komplex programmal segítő járások kivételével	önkormányzatok	vállalkozások	2025-2027	7 740	uniós és hazai	PO5	fejlesztett iparterület (ha), fejlesztéssel érintett vállalkozások (db)	nem
1.3	5000 fő alatti önkormányzati gazdasági társaságok fejlesztései	Vármegye területe komplex programmal segítő járások kivételével	önkormányzati gazdasági társaságok	lakosság	2021-2024	830	uniós és hazai	PO1	fejlesztett önkormányzati gazdasági társaságok száma (db)	nem
1.4	5000 fő alatti önkormányzati gazdasági társaságok fejlesztései	Vármegye területe komplex programmal segítő járások kivételével	önkormányzati gazdasági társaságok	lakosság	2025-2027	148	uniós és hazai	PO1	fejlesztett önkormányzati gazdasági társaságok száma (db)	nem
1.5	Foglalkoztatási programok, képzésekkel	Vármegye területe komplex programmal segítő járások kivételével	önkormányzatok	hátrányos helyzetű lakosság	2021-2024	2	uniós	PO5	programban részt vevők száma (fő)	nem
1.6	Foglalkoztatási programok, képzésekkel	Vármegye területe komplex programmal segítő járások kivételével	önkormányzatok	hátrányos helyzetű lakosság	2025-2027	350	uniós	PO5	programban részt vevők száma (fő)	nem

1.7	Foglalkoztatási paktumok		vármegyei önkormányzat	hátrányos helyzetű lakosság, vállalkozások	2021-2024	2 074	uniós	PO5	programban részt vevők száma (fő)	igen
1.8	Foglalkoztatási paktumok		vármegyei önkormányzat	hátrányos helyzetű lakosság, vállalkozások	2025-2027	2 074	uniós	PO5	programban részt vevők száma (fő)	igen
1.9	Repülőtér fejlesztés		repülőtér tulajdonosok	vállalkozások	2021-2024	5 000	hazai		fejlesztett repülőterek száma (db)	nem
P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;										
P.2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, vármegyei gazdaságfejlesztési ügynökség tevékenység létrehozása,										
3.1	Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök		önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	vállalkozások	2021-2024	300	Uniós és hazai	PO1, PO4, PO5	támogatott projektek száma (db)	igen
3.2	Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök		önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	vállalkozások	2025-2027	300	Uniós és hazai	PO1, PO4, PO5	támogatott projektek száma (db)	igen

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;	20 919	10 312	31 231
P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;	0	0	0
P.2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, vármegyei gazdaságfejlesztési ügynökség tevékenység létrehozása,	300	300	600
Összesen:	21 219	10 612	31 831

XII.2.2.2. Egyházak, civil szervezetek projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P2. A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
	P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;									
	P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;									
	P.2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, vármegyei gazdaságfejlesztési ügynökség tevékenység létrehozása,									
3.1	Mentorprogram és tanácsadás vállalkozások számára		civil szervezetek	vállalkozások	2021-2024	159	uniós	PO1	mentorálásban, tanácsadásban részesült vállalkozások száma (db)	nem
3.2	Mentorprogram és tanácsadás vállalkozások számára		civil szervezetek	vállalkozások	2025-2027	109	uniós	PO1	mentorálásban, tanácsadásban részesült vállalkozások száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;	0	0	0
P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;	0	0	0
P.2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, vármegyei gazdaságfejlesztési ügynökség tevékenység létrehozása,	159	109	268
Összesen:	159	109	268

XII.2.2.3. Gazdasági szereplők projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P2. A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;										
1.1	Vállalkozások telephelyfejlesztése, KKV-k technológiai fejlesztése, versenyképesség növelése, digitalizációja	Vármegye területe komplex programmal segített járások kivételével	KKV-k	KKV-k	2021-2024	25 000	uniós, hazai	PO1	Fejlesztett telephelyek száma (db)	nem
1.2	Vállalkozások telephelyfejlesztése, KKV-k technológiai fejlesztése, versenyképesség növelése, digitalizációja	Vármegye területe komplex programmal segített járások kivételével	KKV-k	KKV-k	2025-2027	18 000	uniós, hazai	PO1	Fejlesztett telephelyek száma (db)	nem
1.3	Nagyvállalkozások munkahelyteremtő beruházásainak támogatása	Vármegye területe komplex programmal segített járások kivételével	nagyvállalatok	nagyvállalatok	2021-2024	8 000	hazai		Fejlesztett telephelyek száma (db)	nem
1.4	Nagyvállalkozások munkahelyteremtő beruházásainak támogatása	Vármegye területe komplex programmal segített járások kivételével	nagyvállalatok	nagyvállalatok	2025-2027	4 000	hazai		Fejlesztett telephelyek száma (db)	nem
P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;										

2.1	Vállalkozások kutatás-fejlesztési tevékenysége, együttműködésben más vállalkozásokkal és a felsőoktatással	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások, felsőoktatási intézmények, fejlesztés tárgyával érintett intézmények	vállalkozások	2021-2024	2 500	uniós	PO1	támogatott kutatások, kísérleti fejlesztések száma (db)	igen
2.2	Vállalkozások kutatás-fejlesztési tevékenysége, együttműködésben más vállalkozásokkal és a felsőoktatással	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások, felsőoktatási intézmények, fejlesztés tárgyával érintett intézmények	vállalkozások	2025-2027	1 800	uniós	PO1	támogatott kutatások, kísérleti fejlesztések száma (db)	igen
2.3	Induló vállalkozások támogatása, mentorálása, inkubációja	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	induló vállalkozások	induló vállalkozások	2021-2024	800	uniós	PO1	támogatott induló vállalkozások száma (db)	igen
2.4	Induló vállalkozások támogatása, mentorálása, inkubációja	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	induló vállalkozások	induló vállalkozások	2025-2027	800	uniós	PO1	támogatott induló vállalkozások száma (db)	igen
2.5	Kereskedelmi és szolgáltatói okos megoldások fejlesztése, bevezetése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	vállalkozások	2021-2024	500	uniós	PO1	támogatott okos platformfejlesztések és bevezetések száma (db)	igen
2.6	Kereskedelmi és szolgáltatói okos megoldások fejlesztése, bevezetése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	vállalkozások	2025-2027	250	uniós	PO1	támogatott okos platformfejlesztések és bevezetések száma (db)	igen
P.2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, vármegyei gazdaságfejlesztési ügynökség tevékenység létrehozása,										

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;	33 000	22 000	55 000
P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;	3 800	2 850	6 650
P.2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, vármegyei gazdaságfejlesztési ügynökség tevékenység létrehozása,	0	0	0
Összesen:	36 800	24 850	61 650

A projektsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

A befektetés ösztönzés, a vállalati tanácsadó és mentorprogram esetében más tevékenységeknél jelenik meg a forrás, emiatt itt önálló forrást nem allokáltunk ezekre. Alapvetően a társadalmi felzárkóztatást célzó foglalkoztatási paktumok, a vármegyei marketingtevékenység és gazdaságfejlesztési együttműködések keretében lesz erre lehetőség.

Az önkormányzati igények elsősorban iparterületek, inkubátorházak, logisztikai központok, azaz a vállalkozások számára szükséges alapinfrastruktúra fejlesztését tartalmazzák. E fejlesztések elsődleges forrása a TOP Plusz lesz. További jelentős igény mutatkozik az önkormányzati gazdasági társaságok telephelyfejlesztésére. Az 5000 fő lakosságszám alatti önkormányzati gazdasági társaságok szintén kis- és középvállalkozásnak (KKV) minősülnek, emiatt indulhatnak KKV-k számára meghirdetett pályázatokon.

Az önkormányzati iparterület és inkubátorház fejlesztési igények jelentősen meghaladják a TOP Pluszban rendelkezésre álló forrást.

A foglalkoztatás programok, képzések szükségesek a hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatásához és munkaerőpiaci integrációjához, ezért ezen tevékenységek és a foglalkoztatási paktumok is e prioritás részét képezik.

Az üzleti infrastruktúra sajátos eleme a repülőtérfejlesztés, amely képes a vállalkozások áruszállítási tevékenységét és a turizmust is támogatni.

A civil szervezetek egy részének a vállalkozóvá válás, a vállalkozások mentorálása, segítése az alaptevékenysége, amelynek támogatását itt terveztük.

Az ipar különböző ágazataiban, a kereskedelemben és szolgáltatásban tevékenykedő vállalkozások versenyképességének eléréséhez, megtartásához jelentős automatizálás szükséges, amelynek jelentősek a forrásigényei is. A KKV-k számára kulcsfontosságú a nagyvállalatok megtelepedése és a beszállítói láncok kialakulása megyén belül.

A kutatás-fejlesztés, a kísérleti fejlesztés a vállalkozások jövőbeni versenyképességének a kulcsa, amelyet a felsőoktatási intézményekkel és a kutatási területben érintett intézményekkel, vállalkozásokkal együttműködve képesek sikerre vinni.

Fontos az induló vállalkozások támogatása kockázati tőkével, kísérleti fejlesztési támogatással, mentorálással. E vállalkozások jelentős növekedési potenciállal rendelkeznek, amelyek egy térség gazdaságára is jelentős hatást gyakorolhatnak.

XII.3. Somogy vármegye turisztikai potenciáljának erősítése

A turizmus a hazai gazdaságpolitika céljainak megvalósítását tekintve kiemelt ágazatként, annak egyik elsődleges területeként jelenik meg. Teljesítőképessége 2019-ig folyamatosan növekedett, a foglalkoztatás terén látványos eredményeket ért el, a növekvő kereslet kielégítése képzettségétől függetlenül széles rétegek számára biztosított munkalehetőséget. Somogy vármegye gazdaságában bár jelentős szerepet játszik az idegenforgalom, adottságai, elsősorban természeti- és táji értékei, a termál- és gyógyvíz jelenléte ennél nagyobb arányú részesedést feltételeznének. A Balaton jelenleg is az ország második, egyben a vármegye első számú turisztikai célpontja, de az alapvetően kedvezőtlen folyamatokat az előző tervezési időszakban uniós forrásból megvalósuló fejlesztések sem voltak képesek érdemben befolyásolni. A turisztikai kínálat koncentráltága mellett probléma a kínálati elemek kapcsolódásának, egymásra épülésének hiánya, a szolgáltatások esetenként alacsony színvonala, de az együttműködés nem megfelelő szintje, valamint a szakképzett munkaerő alacsony száma is évek óta terheli az ágazatot. A vendégforgalmi adatokat tekintve elsősorban nem a vendégek távolmaradása, sokkal inkább a vendégéjszakák számának csökkenése, és az ezzel együtt járó átlagos tartózkodási idő rövidülése az, ami igazi problémát jelentett.

A prioritás egyik célja, a már meglévő turisztikai szolgáltatások energiahatékonyságának, megújuló energiatermelésének növelése és digitalizálása, a munkaerő pótlása egyrészt képzéssel, átképzéssel, másrészt a hiányzó munkaerő pótlása automatizálással, amely a munkaerő minőségi hiányosságaira is részben megoldást jelenthet. Továbbá le kell vonni a tapasztalatokat és ezen ismeretek birtokában kell megvalósítani a fejlesztéseket, amely kihat az épületek és a berendezések, eszközök technológiájára, a szolgáltatások szervezésére, az üzemeltetést segítő szoftverekre. Az energetikai költségek csökkentése és az automatizálás együtt képes a turizmus jövedelmezőségét növelni.

A prioritás másik célja Somogy vármegye turisztikai versenyképességének javítása, ismert és kedvelt turisztikai célterületté válásának támogatása a rendelkezésre álló erőforrások és a vármegye specifikus termékek, mint kitörési lehetőségek kihasználásával, a szezonális negatív hatásainak csökkentésével. Ezt támogatandó cél a turisztikai mutatók javítása, mind a látogatók, mind a vendégek és a vendégéjszakák számának, mind a turisták átlagos tartózkodási idejének és költségének a növelése. Mindezekon keresztül a turizmus gazdasági hozzájárulásának emelése.

A nemzeti turizmus stratégiai dokumentumaiban foglaltakhoz szorosan illeszkedve szükséges a vármegyei turisztikai kínálat kiemelt termékeinek és tématerületeinek (kulturális-, örökség-, egészség-, vízi, kerékpáros, lovas, öko-, gasztronómia és bor-, valamint falusi és agro turizmus) célzott, a turisztikai magterületekre (Balaton és háttértelepülései, Kaposvár és vonzáskörzete, Zselic és Dráva-mente) fókuszált fejlesztése. Mindez jelenti komplex turisztikai termékek – azaz attrakciók és kapcsolódó szolgáltatások – létrehozását, és a már működő turisztikai attrakciók minőségének javítását és szolgáltatásainak bővítését újszerű, kreatív beavatkozások révén. A vármegye legfőbb vonzerejét jelentő, kiemelt fejlesztéseket az intézkedés keretében komplementer egészítik ki az elsősorban a helyi termékeket előállító, az örökséget megőrző és a hagyományokat ápoló, azokat turisztikai termékelemekké fejlesztő kis léptékű beavatkozások a vidéki térségekben, egyúttal hozzájárulva a gazdaság nem mezőgazdasági tevékenységgel történő diverzifikációjához.

A területi és termék preferenciák alapján megvalósuló attrakciók fejlesztése mellett a piaci (vendég-) igényeket és a keresletet ténylegesen kielégítő turisztikai szuprastruktúra (szálláshely-, vendéglátó-, program- és kiegészítő szolgáltatás-kínálat) fejlesztése ugyanúgy elengedhetetlen. A kapacitások jobb kihasználására törekedve az üzleti célú szállás- és vendéglátóhelyek mennyiségi fejlesztése helyett a szolgáltatások minőségi színvonalának emelése kell, hogy elsődlegesen szempont legyen – a hiánypótló kapacitások létrehozásának lehetőségét természetesen nem kizárva. A vidékies területeken különösen indokoltá vált az üzleti magánszálláshely-kínálat (egyéb szálláshelyek) megújításának folytatása, így a minőségi fordulatot eredményező kisebb léptékű támogatások ugyanúgy a második intézkedéshez kapcsolódóan jelennek meg. Nyáron jelentős kapacitáshiány mutatkozik, amelyet a kollégiumok ezirányú fejlesztésével lehet enyhíteni, növelve a vármegye turisztikai potenciálját. Az aktív turizmus fejlesztése jól illeszkedik a megváltozott körülményekhez, várhatóan egyre nagyobb lesz az igény ezen turisztikai ágazat iránt, amely a lakosság egészséges életmódjához is hozzájárul.

A turizmus élénkítését szolgáló harmadik intézkedés-csoport keretében kerül sor a támogató hálózati (és intézmény-) rendszerek különböző területi szinteken történő megerősítésére, a már megalakult helyi turisztikai desztináció menedzsment szervezetek (TDM) működésének stabilizálására, illetve a jól működő Tourinform Irodák megtartására, és a térségi, azaz vármegyei, illetve a Balaton turisztikai régiót lefedő szervezetek támogatására, továbbá az előtérbe állított vármegyei termékek köré szerveződött klaszterek, valamint védjegy- és minősítési rendszerek fejlesztésére.

Fontos és a program megvalósításának szakaszában sem elhanyagolható szempont, hogy a jelen beruházási prioritás keretében rögzített intézkedésekhez csak azon vármegye specifikus fejlesztési elképzelések illeszthetők, amelyek képesek a turizmus termékeket és a fejlesztési területek illetően meghatározott szűkítő feltételeket (priorizálást) teljesíteni. A program megvalósítást támogatandó külön dokumentumban (pl. vármegyei turizmusfejlesztési program) javasolt a termék- és magterületek végső körének meghatározása és közzététele.

Az intézkedések erősítik a vármegyei turizmus szektort, annak gazdasági teljesítőképességét, munkahelyteremtését és jövedelmezőségét is. Az intézkedés keretében elsősorban a vármegyei KKV-k fejlesztését, termelékenységük növekedését kell elősegíteni, és csak másodsorban az önkormányzatok által végrehajtott fejlesztéseket, amelyek szükségesek ugyan a vendégforgalom növelése érdekében, de csak közvetve hatnak a vállalkozások jövedelmezőségére.

XII.3.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)** A turizmus innovatív fejlesztése, az itt megjelenő automatizálás, okos megoldások hozzájárulnak az ágazat jövedelemzóságának, hozzáadott értékének növeléséhez. A gazdasági növekedés egyik motorja lehet a turizmus.
- **Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2)** Az ökoturisztikai fejlesztések és a turizmus koncentrációjának oldása hozzájárulnak a természeti értékek, a biológiai sokféleség megőrzéséhez. A turisztikai szolgáltatók energiahatékonysági fejlesztései és megújuló energia alkalmazása is a karbonsemlegesség elérését szolgálják.
- **Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3)** A turisztikai kerékpárútvonalak fejlesztése másodlagosan segíti a mobilitást is, azaz a hivatásforgalmi a másodlagos funkció. E szakpolitikát erősítik a turizmusban megjelenő okos megoldások, a turisztikai szolgáltatások, útvonalak digitális térben történő megjelenése.
- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** A turizmus fejlesztésének számos olyan területe van, amely elsősorban állami, önkormányzati feladat. A kikötők, kerékpárutak, túraútvonalak, természeti területek, régészeti emlékek, műemlékek, múzeumok, kiállítások, kulturális programkínálat, elsősorban nem nyereségorientált vagy rossz megtérülési idejű turisztikai attrakciók azok a tevékenységek, amelyek a turizmushoz nélkülözhetetlenek és ezek nélkül a gazdasági szereplők nem lehetnek sikeresek.

A prioritáshoz kapcsolódó vármegyei specifikus célok:

1. **Tematikus specifikus cél (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása).** A turizmus jelentős munkahelyteremtő potenciállal rendelkezik. A közlekedési kapcsolatok erősödésével a megyén belüli munkaerő kereslet és kínálat kiegyenlítődését is hozhatja a turizmus fejlesztése. Továbbá a Zselic és Dráva menti területek fejlesztése a hátrányos helyzetű térségekben élők lakóhelyén és annak közelében teremt új munkahelyeket.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Versenyképes, innovatív gazdaság (specifikus cél):** A turizmus jelentősen képes hozzájárulni a nemzetgazdasághoz. Az ágazat innovatív megújulása, a nagyfokú automatizálás révén növelhető az ágazat jövedelemtermelőképesége, amely a piaci versenyképességét is javítja.
- **Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság (specifikus cél):** A gyógyturizmus elemei is megjelennek a fejlesztések között, mivel a gyógyfürdők fejlesztése az egész éves kínálatot képes növelni. Emellett az egészséges táplálkozás, az aktív turizmus és a sportturizmus is része a prioritás céljainak.

- **Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és –ellátás (specifikus cél):** A gasztronómia, a helyi alapanyagok és a helyi hagyományos ételek és a turizmus összekapcsolása nélkül elképzelhetetlen a vármegyei élményláncok kialakítása. A vidéki térségekben az agrárgazdálkodás, a gasztronómia és a szállásszolgáltatás összekapcsolása tud magasabb hozzáadott értéket és jövedelemezőséget biztosítani, segítve ezen nemzetgazdasági cél elérését.
- **Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I (specifikus cél):** A szakképzés és a készségfejlesztés, továbbá az okos turisztikai megoldások fejlesztése tud e prioritásból hozzájárulni ezen országos célhoz.
- **Jó állam: szolgáltató állam és biztonság (specifikus cél):** Az önkormányzati és állami turisztikai szolgáltatásfejlesztés és okos platformszolgáltatások képesek az ágazat fejlődését előmozdítani és a vendéglátás, szálláshelyszolgáltatás, magánszolgáltatások versenyképességét fokozni, amely során az állami és magánszektor szinergikusan hat egymásra.
- **Az ország makroregionális szerepének erősítése (területi cél):** A határon átnyúló turisztikai együttműködések, élményláncok erősíthetik az ország makroregionális szerepét.
- **Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése (területi cél):** A turizmus fejlesztése munkahelyteremtéssel jár, továbbá az automatizálás a jövedelemezőségek növelésével. A turizmusban dolgozók fizetésének, jövedelmének növekedése és a munkahelyteremtés járul hozzá e célhoz. Somogy vármegye határmenti térsége, a Dráva-mente különösen érintett e kérdésben, ahol jelentős munkaerő kínálat áll rendelkezésre.
- **Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés (területi cél):** Az országos célt támogatja e prioritás, mert segíti a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet déli, fejletlenebb településeinél, a komplex programmal segítendő Dráva-menti járások és a Zselic-völgy területén a turizmus fejlesztését, amely megyén belül és országosan is csökkenti a területi különbségeket, hozzájárul ezen déli, elzárt térségek felzárkóztatásához.
- **Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása (területi cél):** A turisztikai kerékpárútvonalak fejlesztése másodlagosan segíti a mobilitást is, azaz a munkába járás támogatása a másodlagos funkció. E célt erősítik a turizmusban megjelenő okos megoldások, a turisztikai szolgáltatások és az útvonalak digitális térben történő megjelenése.

XII.3.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében tervezett programok főbb tartalma:

P3.1. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése

- Történelmi és kulturális örökség turisztikai hasznosítása, természeti és környezeti értékek ökoturisztikai célú fejlesztése, a Balaton, mint természeti érték turisztikai célú fejlesztése (személyhajó kikötők, vitorlaskikötők, csónakkikötők, strandok stb.) az EuroVelo és hazai törzshálózat részét képező és ahhoz fizikailag csatlakozó kerékpárforgalmi létesítmények és kapcsolódó kerékpáros turisztikai szolgáltatások kialakítása és fejlesztése, országos, de legalább regionális jelentőségű gyógy- és termálfürdők, egészségturisztikai helyszínek technológiai és szolgáltatásfejlesztése, új és innovatív turisztikai termékek létrehozása, a Dráva menti kikötőhálózat és a parti területek fejlesztése;
- Különösen vidéki térségekben emellett: helyi termékeket előállító, a vidéki örökséget megőrző és a hagyományokat ápoló, azokat turisztikai termékelemekké fejlesztő kis léptékű beavatkozások, kerékpáros, továbbá lovas-, vadász-, horgász-, kulturális-, falusi- és agro turizmust szolgáló fejlesztések;
- Tematikus élményláncok kialakítása, amely a vármegye különböző turisztikai attrakcióit összekapcsolja, segítve a programturizmust, aktív turizmust, ösztönözve a körutazásokat, azaz a szálláshelyek és turisztikai attrakciók, szolgáltatások egy üdülésen belüli összekapcsolását egy-egy téma köré szervezve.
- Aktív és ökoturisztikai programfejlesztés: a gyalogos túraútvonalak fejlesztése, a vízi túraútvonalak fejlesztése, a szabadtéri és a kedvezőtlen időjárási körülmények idején is igénybe vehető beltéri sportolási lehetőségek, fizikai erőnléthez kapcsolódó attrakciók fejlesztése, erdei iskolák fejlesztése, tanösvények, madármegfigyelő helyek, egyéb ökoturisztikai elemek fejlesztése.
- A vármegyei turizmus többpólusúvá válását szinergikusan támogató projektek, mint a Zselici Ezüsthárs Natúrpark létrehozása, átfogó, komplex fejlesztése, Kaposvár turisztikai fejlesztése szinergiában a natúrparkkal, a virágfürdő és Deseda tó környékének fejlesztésével, a Dráva-menti területek folyami- és aktívturisztikai fejlesztése.
- A vármegye turisztikai magterületein kívül elsősorban a falusi turizmus fejlesztése kell, hogy fókuszba kerüljön, ahol az élményelemek szálláshely szolgáltatással kapcsolódnak össze.

P3.2. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés

- Elsősorban működő és egész évben nyitva tartó, a 239/2009. (X. 20.) Korm. rendelet szerinti szálláshelyek (ideértve az egyéb szálláshelyeket is) magasabb színvonalú szálláshelyekké történő fejlesztése, és/vagy ahhoz kapcsolódó minőségi élményeket és tartalmas időtöltési lehetőséget nyújtó szolgáltatások (wellness, konferencia stb.) fejlesztése, másodsorban az ifjúsági szálláshelyek fejlesztése;
- A helyi termékeken, a helyi gasztronómiai értékeken alapuló minőségi (egészséges, élményt nyújtó stb.) gasztronómiai kínálat létrehozása, működő vendéglátó vállalkozások korszerűsítése, technológiai- és szolgáltatásfejlesztése, meglévő attrakcióhoz / vonzerőhöz kötve;

- Meglévő szolgáltatások technológiai átállásának támogatása, automatizálása, energiahatékonysági és megújuló energiatermelési fejlesztése a tapasztalatok alapján.
- A megyében működő kollégiumok színvonalának növelésével a nyári szálláshelykapacitás növelése.
- Az erdők bevonása az aktív turizmusba, turizmusba, környezeti nevelésbe.

P3.3. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése

- TDM szervezetek esetében: termékfejlesztési feladatok (adatgyűjtés, kutatás, felmérés, stratégiaalkotás stb.), információs rendszerek működtetése (iroda, táblarendszerek, mobil applikációk stb.) szervezetfejlesztés, szemléletformálás, oktatás és képzés, promóciós és marketingtevékenységek, fesztiválok szervezése, helyi identitást erősítő turizmusba bekapcsolódó rendezvények szervezése, a munkaszervezet működését támogató, valamint a turistafogadás feltételeit elősegítő, komfortérzetet növelő kisléptékű infrastruktúrafejlesztés (kerékpárkölcsonzók, rendezvény stb.) és eszközbeszerzés;
- A már működő Tourinform Iroda hálózatának fejlesztése, amennyiben az a TDM által ellátandó feladatokat helyi szinten hatékonyabban képes ellátni.
- Klaszterek esetében: termékfejlesztési feladatok (adatgyűjtés, kutatás, felmérés, elemzés stb.), látogatómenedzsment-rendszerek működtetése, termékalapú márkáépítés, kommunikációs és marketingtevékenységek, turisztikai szolgáltatásokkal, termékekkel összefüggő minőségbiztosítási- és védjegyrendszerek kialakítása, szállítói rendszerek kialakítása;

XII.3.2.1. Önkormányzatok projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P3. Somogy vármegye turisztikai potenciáljának erősítése							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
P3.1. Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése										
1.1	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2021-2024	8 572	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
1.2	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2025-2027	9 435	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
P3.2. Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés										
2.1	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2021-2024	16 964	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
2.2	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2025-2027	5 670	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
P3.3. Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése										

3.1	Identitást és turizmust erősítő programok	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2021-2024	643	uniós, hazai	PO5	támogatott programok száma (db)	nem
3.2	Identitást és turizmust erősítő programok	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2025-2027	700	uniós, hazai	PO5	támogatott programok száma (db)	nem
3.3	Városmarketing, térségi marketing eszközök készítése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2021-2024	15	uniós, hazai	PO5	támogatott marketing tevékenység száma (db)	igen

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P3.1. Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése	8 572	9 435	18 007
P3.2. Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés	16 964	5 670	22 634
P3.3. Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése	658	700	1 358
Összesen:	26 194	15 805	41 999

XII.3.2.2. Egyházak, civil szervezetek

Prioritás azonosítója, neve:		P3. Somogy vármegye turisztikai potenciáljának erősítése								
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
P3.1. Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése										
1.1	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2021-2024	332	uniós, hazai	PO1	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
1.2	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2025-2027	277	uniós, hazai	PO1	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
P3.2. Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés										
2.1	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2021-2024	305	uniós, hazai	PO1	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
2.2	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2025-2027	50	uniós, hazai	PO1	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
P3.3. Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése										
3.1	Identitást és turizmust erősítő programok	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2021-2024	186	uniós, hazai	PO1	támogatott programok száma (db)	nem
3.2	Identitást és turizmust erősítő programok	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2025-2027	174	uniós, hazai	PO1	támogatott programok száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P3.1. Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése	332	277	608
P3.2. Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés	305	50	355
P3.3. Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése	186	174	360
Összesen:	822	501	1 323

XII.3.2.3. Gazdasági szereplők projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:		P3. Somogy vármegye turisztikai potenciáljának erősítése								
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
P3.1. Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése										
1.1	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	turisták, lakosság	2021-2024	9 000	uniós, hazai	PO1, PO2	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
1.2	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	turisták, lakosság	2025-2027	8 000	uniós, hazai	PO1, PO2	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
P3.2. Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés										
2.1	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	turisták, lakosság	2021-2024	15 000	uniós, hazai	PO1, PO2	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
2.2	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	turisták, lakosság	2025-2027	12 000	uniós, hazai	PO1, PO2	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
P3.3. Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése										
3.1	Identitást és turizmust erősítő programok	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	turisták, lakosság	2021-2024	300	uniós, hazai	Po1, PO5	támogatott programok száma (db)	igen
3.2	Identitást és turizmust erősítő programok	Vármegye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	turisták, lakosság	2025-2027	300	uniós, hazai	Po1, PO5	támogatott programok száma (db)	igen

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P3.1. Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése	332	277	608
P3.2. Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés	305	50	355
P3.3. Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése	186	174	360
Összesen:	822	501	1 323

A projektsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

Az önkormányzati turisztikai attrakciók, szolgáltatások, ideértve a turisztikailag erősebb hatású kulturális fejlesztéseket is, továbbá az önkormányzati szálláshely fejlesztések tartoznak ide. Az igények jelentősen meghaladják a TOP Plusz adta lehetőségeket. Egy jelentős részük várhatóan hazai forrásból lesz támogatható. A GINOP Plusz várhatóan a turisztikai vonzerővel rendelkező gyógyfürdők és környezetük továbbá a várak és kastélyok egy részének fejlesztését támogatja. A kulturális turisztikai termék tekintetében hazánkban a legnagyobb kereslet a várak és kastélyok irányában realizálódik. Hazánk vezető kastélyai és várai kiemelkedő vonzerővel rendelkeznek, belföldön mindenki által ismertek és a nemzetközileg is legismertebb magyar örökségvédelmi helyszínek között tartják őket számon. A Nemzeti Kastélyprogram és a Nemzeti Várprogram keretében a Kormány határozattal rögzíti a kiemelt helyszínek körét. A vezető örökségvédelmi helyszíneken kívül számos további, a jelenlegi kihasználtsághoz képest nagyobb turisztikai potenciállal rendelkező kastélyt és várat azonosíthatunk hazánkban. Fejlesztésük az adott térség vonzerejét növelheti, a desztináció termékkínálatát erősíti. A turisztikai szempontok mentén történő fejlesztések jelentős vendégszám növekedést jelenthetnek és hozzájárulhatnak a vendégéjszakaszám emelkedéséhez is.

Az 5000 fő lakosságszám alatti önkormányzati gazdasági társaságok szintén kis- és középvállalkozásnak (KKV) minősülnek, ezért a GINOP Plusz fejlesztéseire sikerrel pályázhatnak. Az igények egy része a Kisfaludy Programból lesz finanszírozható.

A helyi identitást és egyben a turizmust is erősítő programokra várhatóan a TOP Pluszból lesz elsődlegesen lehetőség.

A vállalkozások, civil szervezetek és egyházak részéről is jelentős az igény a turisztikai attrakciók, szolgáltatások, szálláshelyek, vendéglátás fejlesztésére, továbbá a kulturális, turisztikai, helyi identitást erősítő programok támogatására.

XII.4. A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó fejlesztések támogatása

A lakosság képzettségi szintje szorosan összekapcsolódik a foglalkoztathatósággal és a gazdaság növekedési potenciáljával. A köznevelés rendszerének feladata, hogy a társadalom, a folyamatosan változó munkaerőpiac és gazdaság igényeinek megfelelni képes minőségi munkaerőt képezzen. Ennek érdekében biztosítani kell az elvárásoknak megfelelő szellemi, szakmai-tartalmi és fizikai környezetet a köznevelés és a felsőoktatás szereplői számára.

Somogy megyében széles alap- és középfokú oktatási intézményrendszer alakult ki, azonban az aprófalvas településszerkezet következményeként az alapfokú intézmények mikro térségenként szerveződnek. Az elmúlt időszakban jelentős infrastrukturális beruházások valósultak meg különösen a vármegye vidéki térségeiben, de e fejlesztések nem voltak teljes körűek, számos intézmény infrastrukturális állapota továbbra is fejlesztést igényel. A közoktatás minősége jelentős hatással van a fiatalok későbbi munkaerő-piaci lehetőségeire, ezért fontos, hogy a megyében nagy számban jelenlévő hátrányos-helyzetű és szegénység által veszélyeztetett lakosság is hozzáférjen a minőségi oktatáshoz. Ennek érdekében nemcsak infrastrukturális fejlesztések megvalósítására van szükség, hanem az oktatás hatékonyságát és eredményességét növelő tartalmi és módszertani fejlesztésekre is.

A megyében széles területet lefedő szakképzési intézményrendszer működik, de ezek szorosabb kapcsolódását a munkaerő-piaci elvárásokhoz továbbra is erősíteni szükséges.

Somogyban a diplomások aránya alacsonyabb az országosnál, a vármegye vidéki térségeiben csekély számú diplomás található ezért ösztönözni kell azt, hogy a tehetséges fiatalok számára vonzóvá és elérhetővé váljon a felsőoktatás. Továbbá a felsőoktatás intézményei, a helyi gazdaság és szolgáltatási szektor kapcsolatát meg kell erősíteni, kiaknázva az együttműködések adta lehetőségeket.

A **prioritás célja** a megyében meglévő oktatási intézményrendszer működésének hatékonyságának és eredményességének növelése, a munkaerő-piaci elvárásokhoz való rugalmas alkalmazkodás erősítése, a hátrányos-helyzetű emberek oktatáshoz való hozzáféréseinek szélesítése, az iskolai kudarcok és lemorzsolódás csökkentése, a nem formális és informális tanulás szerepének erősítése. A vármegye tökevonzó képessége erősítése érdekében az oktatási intézmények teljes körének fejlesztése, a piacorientált szakképzés kialakítása, a felsőoktatás komplex minőségi fejlesztése, tudásbázisának megfelelő kiaknázása, az élethosszig tartó tanulás széleskörű elterjesztése kiemelt szerepet kell, hogy játsszon.

A lakosság körében, különösen az aktív korú munkavállalók körében szükséges az informatikai és idegennyelvi tudás fejlesztése, amely az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges alapkompenciának tekinthető.

XII.4.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)** A felnőttképzés, szakképzés, az iskolai felzárkóztatás, a hátrányos helyzetű tanulók részére biztosított környezet és szolgáltatások, ösztöndíjak mind hozzájárulnak a hátrány kompenzálásához és a leszakadó társadalmi rétegek és területek felzárkóztatásához.
- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** Az oktatás, képzés, felnőttképzés, szakképzés elsődlegesen állami feladatok, amelyek sok esetben önkormányzati tulajdonú épületekben zajlanak, illetve az egyházak, civil szervezetek szerepe is jelentős. Ezen feladatok állami jellege miatt kapcsolódnak e szakpolitikai célkitűzéshez.
- **Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3)** A digitális kompetenciák révén e célkitűzés hozzájárul az IKT-összekapcsoltság erősítéséhez, képessé téve az embereket azok használatára.

A prioritáshoz kapcsolódó vármegyei specifikus célok:

2. **Tematikus specifikus cél: Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése** – Az oktatás, képzés, felnőttképzés, szakképzés mind e célhoz járulnak hozzá, így segítve a lakosságot piacképes tudáshoz és a munkaerőpiaci érvényesüléshez szükséges kompetenciákhoz.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Kreatív tudáslapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I (specifikus cél):** A felsőoktatás bekapcsolódása az innovációs tevékenységbe, az alap kutatások, kísérleti fejlesztések támogatása hozzájárulnak ezen célokhoz.
- **Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom (specifikus cél):** Az oktatás, képzés során a gyermekek alapvető társadalmi értékeket tanulnak meg, amely a kulturális értékmegőrzést, és a szellemi javak értékét erősíti bennük. A hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatására, támogatására irányuló programok a társadalmi szolidaritáshoz, a megszerzett tudás az öngondoskodási kompetenciákhoz járulnak hozzá.
- **Jó állam: szolgáltató állam és biztonság (specifikus cél):** Az oktatás állami feladat, amelynek fejlesztése hozzájárul az elérhető és minőségi oktatás megteremtéséhez az ország teljes területén mindenki számára, egyenlő esélyekkel.
- **Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés (területi specifikus cél):** Az oktatás, képzés, készségfejlesztés segíti a hátrányos helyzetű népesség felzárkózását, e révén válhatnak képessé a munkavállalásra. A képzés a munkahelyteremtéshez szükséges humán erőforrást biztosítja, amely nélkül nem lehet sikeres a hátrányos térségek felzárkóztatása.

XII.4.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében tervezett programok főbb tartalma:

P.4.1. Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen az erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés a siófoki és kaposvári központú szakképzési centrum tudásbázisán);

A duális képzési rendszer helyi igényekhez igazodó fejlesztése:

- A vármegye szakképzési rendszerének munkaerő-piaci szempontú fejlesztése, a szak- és felnőttképzéssel szemben támasztott „valós” piaci igények folyamatos felmérése, előrejelzések készítése, megfelelő keretszámok beállítása, pályaorientációs rendszer kialakítása.
- Az iskolai és a felnőttképzés összehangolását szolgáló tevékenységek, együttműködések folyamatos működtetése, támogatása.
- Hiányzó szakképzések beindítása, kapcsolódó ösztöndíj rendszerrel, valamint a több funkciós és másodszakmás szakképesítések körének bővítése, illetve egyes szakmák esetében a képzési tartalom és képzési idő átalakítása a minőségi kimenetel érdekében, valamint a munkaerő-piaci igényekhez alkalmazkodó át- és továbbképzési programok indítása. Kiemelt cél a technológia fejlődésével fokozatosan eltűnő szakmákban dolgozók átképzése.
- A szakképzési rendszer változásaihoz kapcsolódó tartalmi és módszertani fejlesztések. Ezen belül a tananyag-, taneszköz- és intézményhálózat fejlesztése, a gyakorlati képzőhelyek fejlesztése, a szakképzési kerettantervek továbbfejlesztése, rendszerszerű felülvizsgálata, a szakképzésben résztvevők (iskolák, gyakorlati képzők és felnőttképzők) szakmai tanárainak és gyakorlati oktatóinak (tovább)képzése.
- Helyi szereplők szakképzési rendszerrel (beleértve a felnőttképzést is) való kapcsolatainak erősítése, közös képzési programok támogatása, helyi gyakorlati üzemi oktatás lehetőségének bővítése, tanműhelyek kialakítása, meglévők fejlesztése.
- Szakterületi képzési centrumok fejlesztése a tárgyi-személyi feltételek legoptimálisabb biztosítása érdekében.

Az élethosszig tartó tanulás ösztönzése:

- Munkaerő-piaci kulcskompetenciákat fejlesztő képzési programok, munkahelyi képzések (pl.: IKT, idegen nyelv, munkavállaláshoz kapcsolódó ismeretek).
- Munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű csoportokra (pl.: közfoglalkoztatottak, fogyatékkal élők, alacsony képzettségűek, SNI tanulók, stb.) kiemelten fókuszáló célzott képzési, alap- és kulcskompetencia fejlesztési, valamint felzárkóztató programok.
- A szakmai munkát végző tanárok, gyakorlati oktatók módszertani kultúrájának folyamatos fejlesztését támogató programok.
- A vállalkozói ismeretek-, vállalkozóvá váláshoz köthető ismeretek oktatása, tananyagba történő beillesztése.
- Kapcsolódó infrastruktúra és eszközállomány fejlesztése.

P.4.2. A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében;

A felsőoktatási intézmények helyi gazdasági és társadalmi szerepének fejlesztését, együttműködéseik erősítése:

- A helyi gazdasági szervezetek és a felsőoktatás K+F+I célú együttműködéseinek támogatása.
- A vármegye mezőgazdasági adottságainak (elsősorban zöldség- és gyümölcsstermesztés, állattenyésztés, valamint erdő és vadgazdálkodás) hasznosításával és a **Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus** agrár-innovációs potenciáljának erősítésével nagyobb hozzáadott értékű termelési eljárások, termékek kifejlesztése és előállítása (kiemelten élelmiszeripar és feldolgozóipar területén).
- Az intézményekben felhalmozott tudás- és technológiatranszfer szolgáltatások és együttműködések fejlesztése.
- A lakosság számára nyújtott szolgáltatások bővítése és fejlesztése, komplex programok megvalósítása.

A felsőoktatási képzési kínálat minőségi és gyakorlatorientált helyi igényeket kiszolgáló fejlesztése:

- A képzési kínálat és a helyi (térégi) munkaerőpiac kapcsolatának fejlesztése az „intelligens szakosodás” céljaihoz igazodóan. Képzési programok bővítése és fejlesztése, olyan képzési tartalom és gyakorlati helyek kialakításán keresztül mely biztosítja a hallgatók számára a gyakorlati tapasztalatokra épülő képzettség megszerzését, a duális képzési forma megerősítésén keresztül. Ennek keretében együttműködések kialakítása, át- és továbbképzések indítása a vármegye hiányszakmáiban.
- Kapcsolódó tananyagfejlesztések, valamint a vállalkozóvá válást támogató képzési elemek beépítése a tananyagokba.
- A felsőoktatásban résztvevők digitális tudásának fejlesztése, az oktatást és tanulást segítő új digitális tartalmak, elektronikus szolgáltatások, hálózatok kialakítása és bevezetése, meglévők továbbfejlesztésére, valamint az intézmények gazdálkodását és üzemeltetését segítő fejlesztések megvalósítása.

A diplomások számának növelése a megyében, tehetséggondozás, felsőoktatásban való bennmaradás segítése:

- A hallgatók számára biztosított intézményi szolgáltatások (beleértve a kollégiumi szolgáltatásokat is) továbbfejlesztése, többek között a mentálhigiéné, egészségfejlesztés, testnevelési-sport területeken, de a kultúra, szabadidő-szórakozás területén is.
- Egyéni szükségletekre épülő és célzott programok megvalósítása, ösztöndíjrendszer, tehetséggondozó és hallgatói kutatóprogramok működtetése, kiterjesztése, kiemelten a tehetséges és/vagy hátrányos helyzetű csoportok számára a helyi piaci szereplőkkel együttműködve, a képzett munkaerő helyben tartása érdekében.
- A középfokú oktatási intézményekkel történő kapcsolatok kialakítása és fenntartása, a középfokú oktatásból a felsőoktatásba való átmenetet segítő programok megvalósítása.
- A diploma megszerzését gátló nyelvi kompetenciák megszerzésére irányuló fejlesztések.
- Egész életen át tartó tanulást segítő és ösztönző programok.

Infrastrukturális fejlesztések:

- Az infrastrukturális és eszközfejlesztéseknek a piac és gyakorlat-orientált ún. duális képzés számára megfelelő környezet, valamint a helyi gazdaságra épülő innovatív képzési, kutatási és technológiai fejlesztésekre és elsősorban helyi együttműködések kialakítására kell irányulniuk.
- A tudástranszfer-szolgáltatások eszköz- és feltételrendszerének kialakítása.
- A gazdasági igényekhez igazodóan további célzott területekhez, hiányszakokhoz, képzési kínálat megújításához, igény esetén újraindításához, átképzésekhez, továbbképzésekhez és felnőttképzéshez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése; valamint a távoktatás és egy új lehetőséget nyitó terület a nyílt forrású tanulás infrastruktúrájának kiépítése.
- Gyakorlatorientált oktató, tanuló és kutató terek kialakítása (előadók, szakszemináriumok, termek, gyakorló helyek, laborok, kutatói szobák stb.), valamint közösségi, kulturális és társadalmi szolgáltató terek kialakítása.
- Az infokommunikációs infrastruktúra (oktatási, kutatási, valamint gazdálkodási és üzemeltetési) modernizálása, hálózati hozzáférés, az eszközellátottság növelése, az elektronikus szolgáltatások és tartalmak infrastrukturális feltételeinek fejlesztése a hozzáférhetőség javítása érdekében. A hallgatók mobilitásának, felsőoktatásban való bennmaradásának segítése érdekében szükséges kollégiumi fejlesztések, bővítések.

P.4.3. Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése;***Az alap- és középfokú köznevelési intézmények szakmai-tartalmi fejlesztése:***

- A lemorzsolódást és korai iskolaelhagyást megelőző, annak mértékét csökkentő programok megvalósítása, új módszertanok bevezetése, együttműködések kialakítása.
- A szegregáció csökkentését, az együttnevelést és a befogadó oktatási rendszert támogató tartalmak, programok megvalósítása.
- Szaktantárgyi módszertani megújulást segítő fejlesztések adaptálása.
- A nemzetiségi oktatás feltételrendszerének fejlesztése különös tekintettel a horvát, a roma és a német nemzetiség vonatkozásában.
- Az egész életen át tartó tanulást megalapozó és lehetővé tevő intézményi programok, innovációk megvalósítása formális, nem formális és informális tanulás keretében (pl.: kompetencia-alapú oktatás, új tanulásszervezési eljárások és módszerek, idegen-nyelvoktatás, IKT, korai pályaeorientáció, vállalkozói szellem, környezettudatos szemlélet, egészségfejlesztés, testmozgás-programok).
- A gyermekek számára önmaguk, motivációik, képességeik mélyebb megismerését lehetővé tevő átfogó kompetencia- és készségfejlesztés érdekében az oktatási intézmények pedagógiai programjának megvalósítását támogató, az iskolai oktatást kiegészítő, ahhoz illeszkedő tanórai, tanórán kívüli, szabadidős kulturális tevékenységek és programok megvalósítása (pl.: művészet-, dráma-, múzeum- és könyvtár-pedagógiai foglalkozások, az olvasási és digitális kompetenciák fejlesztése, tehetséggondozás, egyéb programok).
- Humán erőforrás szakmai fejlesztése, intézmények közötti együttműködések, szakmai közösségek létrehozásának elősegítése, „jó gyakorlatok”, adaptációja.
- Korszerű, hatékony és eredményes pedagógiai szakszolgálati és pedagógiai szakmai szolgáltatások biztosítása valamennyi tanulónak és nevelési-oktatási intézménynek.

- A középfokú oktatásban kiemelt helyen szerepelnek a differenciált képességfejlesztést, a kooperatív technikák elterjesztését és a hagyományos tantárgyi és tanórai kereteken túlmutató tartalmi fejlesztések.
- A közismereti oktatás fejlesztése a szakközépiskolákban és szakiskolákban.
- Kollégiumok nevelési és oktatási tevékenységeinek fejlesztése, szerepvállalásának biztosítása a tehetséggondozásban és felzárkóztatásban egyaránt, az iskolákkal való szoros együttműködések növelése.
- Együttműködések kialakítása az oktató-nevelő munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatokat ellátó intézményekkel, helyi szereplőkkel.
- A távoktatáshoz szükséges tartalmak, módszertan fejlesztése, intézmények közötti tudásmegosztás, felkészülés a jövőbeni járványok hatásaira.
- Környezet- és egészségtudatos, valamint sportos életmódra történő nevelés fejlesztése.

Az alap- és középfokú köznevelési intézmények fizikai környezetének fejlesztése:

- A tartalmi fejlesztéseket és a befogadó nevelés-oktatást támogató/megalapozó a jogszabályi előírásoknak megfelelő egészséges és modern tanulási feltételeket megteremtő intézményi környezet infrastruktúra és eszközállomány fejlesztése, mely megfelelően igazodik az adott korosztály igényeihez.
- Kiemelten kezelendő az idegen nyelvek oktatását támogató feltételek megteremtése, nyelvi laboratóriumok kialakítása.
- Az Információs és Kommunikációs Technológia fogadására és digitális tartalmak alkalmazására alkalmas infrastruktúra kiépítése.
- Az intézmények akadálymentesítése annak érdekében, hogy a létesítményekhez a sajátos nevelési igényű tanulók is hozzáférjenek.
- A nevelés-oktatást formális és nem formális keretek között szervező kiegészítő szolgáltatások, programok infrastrukturális feltételeinek megteremtése, melyek a tanulók motivációjára, aktivitására és szabadidő eltöltésére vannak hatással (mindennapos testnevelés, művészeti képzés, diáklubok, közösségi és kreatív terek stb.).
- Közoktatási intézmények konyhájának felújítása, bővítése, kapcsolódó eszközök és berendezések beszerzése.
- Középiskolai kollégiumok modernizálása, a kor követelményeinek és a diákok valós igényeinek megfelelő környezetet és ellátást biztosító fejlesztések megvalósítása.
- Pedagógiai szakszolgálati feladatok ellátásához szükséges infrastruktúra és eszközállomány fejlesztése.
- A nevelő, oktató munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatok ellátásához kapcsolódó infrastruktúra kialakítása (iskolaorvos, gyermekvédelem, iskolapszichológia, családsegítő szolgáltatások, stb.).
- Közétkeztetés infrastrukturális fejlesztése, a helyi alapanyagok széles körű felhasználását támogató megoldásokkal.

XII.4.2.1. Önkormányzatok projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P4. A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
	P4.1. Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen az erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés a siófoki és kaposvári központú szakképzési centrum tudásbázisán);									
1.1	Szakképzés fejlesztése		intézmény-fenntartók, intézmények	diákok, lakosság	2025-2027	500	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett szakképzési telephelyek száma (db)	igen
	P4.2. A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében;									
2.1	Felsőoktatás fejlesztése		intézmény-fenntartók, intézmények	diákok, lakosság	2021-2024	10 000	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett felsőoktatási telephelyek száma (db)	igen
2.2	Felsőoktatás fejlesztése		intézmény-fenntartók, intézmények	diákok, lakosság	2025-2027	2 000	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett felsőoktatási telephelyek száma (db)	igen
	P4.3. Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése;									
3.1	A többségében iskolai étkeztést végző közétkeztetés fejlesztése		önkormányzatok	diákok, lakosság	2021-2024	110	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett főzőkonyhák, melegítőkonyhák, iskolai étkezdék száma (db)	nem
3.2	A többségében iskolai étkeztést végző közétkeztetés fejlesztése		önkormányzatok	diákok, lakosság	2025-2027	650	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett főzőkonyhák, melegítőkonyhák, iskolai étkezdék száma (db)	nem
3.3	Alap és középfokú oktatás fejlesztése		intézmény-fenntartók, intézmények	diákok, lakosság	2021-2024	3 860	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett oktatási telephelyek száma (db)	nem
3.4	Alap és középfokú oktatás fejlesztése		intézmény-fenntartók, intézmények	diákok, lakosság	2025-2027	3 469	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett oktatási telephelyek száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P4.1. Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen az erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés a siófoki és kaposvári központú szakképzési centrum tudásbázisán);	0	500	500
P4.2. A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében;	10 000	2 000	12 000
P4.3. Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése;	3 970	4 119	8 089
Összesen:	13 970	6 619	20 589

XII.4.2.2. Egyházak, civil szervezetek projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P4. A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
	P4.1. Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen az erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés a siófoki és kaposvári központú szakképzési centrum tudásbázisán);									
	P4.2. A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében;									
	P4.3. Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése;									
3.1	Alap és középfokú oktatás fejlesztése		intézmény-fenntartók, intézmények	diákok, családok	2021-2024	115 000 000	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett oktatási telephelyek száma (db)	nem
3.2	Alap és középfokú oktatás fejlesztése		intézmény-fenntartók, intézmények	diákok, családok	2025-2027	62 500 000	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett oktatási telephelyek száma (db)	nem
3.3	Oktatási módszertani fejlesztések és ESZA típusú tevékenységek		civil szervezetek, egyházak	diákok, családok	2021-2024	118 000 000	uniós, hazai	PO5, PO4	támogatott programok száma (db)	igen
3.4	Oktatási módszertani fejlesztések és ESZA típusú tevékenységek		civil szervezetek, egyházak	diákok, családok	2025-2027	2 000 000	uniós, hazai	PO5, PO4	támogatott programok száma (db)	igen

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P4.1. Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen az erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés a siófoki és kaposvári központú szakképzési centrum tudásbázisán);	0	0	0
P4.2. A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében;	0	0	0
P4.3. Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése;	233 000	64 500 000	297 500 000
Összesen:	233 000	64 500 000	297 500 000

A projektsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

Az önkormányzati fejlesztések többsége az oktatási intézmények infrastrukturális fejlesztésére irányul, kisebb részben a többségében oktatást ellátó közétkeztetési tevékenységre. Az igények a TOP Plusz forrást jelentős mértékben meghaladják. Az RRF és az EFOP Plusz források jelenthetnek további lehetőséget az oktatási intézmények infrastrukturális fejlesztése tekintetében. A közétkeztetés fejlesztésére a TOP Plusz forráson kívül csak hazai forrásból van lehetőség.

A vállalkozások az oktatás területén nem érintettek. A duális képzés keretében biztosítanak gyakorlati helyet, de az az alaptevékenységükhöz kapcsolódik, nem jelenik meg ezen prioritásban.

Az egyházak, civil szervezetek részéről az általuk fenntartott oktatási intézmények fejlesztésére van jelentős igény, továbbá módszertani fejlesztésekre, diákokat, szülőket segítő programokra.

XII.5. A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a vármegye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása

A megújuló energiaforrások tekintetében Somogy vármegye jelentős potenciállal rendelkezik elsősorban a biomassza típusú energiahordozók terén, de gazdag lehetőségek rejlenek a geotermikus energia, valamint a napenergia felhasználás területein is. A Megyei Területfejlesztési Koncepció átfogó célként fogalmazta meg a vármegye belső erőforrásainak hatékony kiaknázását a fenntarthatóság ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontjainak figyelembevételével. Az energiahatékonyság növelése, a helyi erőforrások minél szélesebb körű hasznosítása nem csak az energiatermelő szektorban, de horizontális jelleggel minden termelési technológia során kiemelt szerepet kell, hogy kapjon a fenntartható erőforrás gazdálkodás megteremtése érdekében. A fenti célok elérése érdekében a prioritás keretében támogatni szükséges az energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzését. A helyi közösségi, települési, település csoport szintjén történő önellátásra való törekvés kiemelt dimenziója az energiaellátásban való függetlenség elérése. Ennek érdekében cél a helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználására alapozott közösségi szintű energiatermelő- és ellátórendszerek elterjedésének ösztönzése, kiegészülve a szükséges technikai, technológiai feltételek biztosítását szolgáló háttér szolgáltatói szektor (tanácsadás, tervezés, kivitelezés, üzemeltetés, karbantartás) térségi szinten történő megerősítésével. Az önellátó helyi energiatermelő rendszerek megteremtését, ahol a területi adottságok lehetővé teszik, nagymértékben elősegítheti a meglévő növényi, mezőgazdasági hulladékok energetikai célú feldolgozása. A megújuló elektromos energiatermelésnél kiemelt szempont a rendszer-kiegyensúlyozó tárolás és fogyasztás.

Azon túl, hogy a természeti környezetre káros antropogén hatások kockázatát csökkentik, a településeken élő lakosság életminőségét jelentős mértékben javítják és a vállalkozások telephelyválasztásában is pozitív szerepet játszanak a környezetvédelmi (kommunális) szolgáltatási infrastruktúra rendszerek, úgymint a vezetékes ivóvíz szolgáltatás, a korszerű szennyvízkezelés és hulladékgazdálkodás rendszerei. A vármegye stratégia célként fogalmazza meg a táji és természeti értékeinek és erőforrásainak védelmét, kedvező környezeti állapotának megóvása érdekében a környezetvédelmi infrastrukturális ellátottság és a környezetbiztonság javítását, valamint a környezeti és klímaváltozással járó kockázatok csökkentését. Ennek érdekében szükség van a szolgáltatót ivóvíz minőségének javítására, az előírt vízminőség biztosítására, a települések zöldfelületi és vízgazdálkodási rendszerének fejlesztésére, a településeken képződött nem közművel összegyűjtött szennyvíz, ill. szennyvíz gazdaságosan kiépíthető és fenntartható módon történő elvezetésének és kezelésének támogatására, a hulladékhasznosítási arány növekedésének elősegítésére. A fenti célok elérése érdekében kiemelt jelentőséggel bír a környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése.

A fenntartható erőforrás gazdálkodás kiemelt területe a termelési és fogyasztási folyamatok során képződött hulladékok minél nagyobb arányú másodnyersanyagként történő újrahasznosítása. Ennek rendszerszintű alapfeltételei a térségi hulladékgazdálkodási programok megvalósulásával adottá váltak, azonban a hulladékfeldolgozásra és újrahasznosításra, valamint az e folyamatokat kiszolgáló technikák és technológiák fejlesztésére, gyártására és üzemük kiszolgálására (szervizelésére)

szakosodott vállalkozások még hiányoznak a megyében.

A Somogyban erős bázissal rendelkező klasszikus ágazatokra, így pl. a gépgyártásra is építve a jelenleg hazánkban még kialakulóban levő, de jelentős perspektíva előtt álló környezetipari termelés és szolgáltatások területén erősíteni kell a helyi kis- és középvállalkozások bekapcsolódását az innovációs és termelési, szolgáltatási folyamatokba. Ennek érdekében a prioritás keretében szükséges támogatni a hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásait, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztéseket.

XII.5.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2)** Az energiahatékonysági fejlesztések, a megújuló energiák széles körű alkalmazása, az ivóvízbázisok védelme, a szennyvízkezelés fejlesztése, a víz visszatartás, a hulladékkezelés fejlesztése mind hozzájárul a cél eléréséhez.
- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** Az önkormányzati, állami létesítmények és közszolgáltatások fejlesztése hozzájárul e célhoz. Ide tartoznak a távhő, ivóvíz, szennyvízelvezetés és tisztítás, belvízelvezetés, hulladékszállítás, hulladékkezelés, hulladék újrahasznosítás, elektromos áram vezetékes szállítása közszolgáltatások.
- **Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)** A hátrányos helyzetű lakosság számára munkahelyteremtést, megélhetést biztosít a megújuló energiatermelés. A lakossági energiahatékonysági és megújuló energia támogatások segítik a családok ingatlanfejlesztéseit és a megtakarítás révén javítják a családok anyagi helyzetét.
- **Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)** Az energetika területén megjelenő okos megoldások, energiavezérlés, igényvezérelt fogyasztás, az építőipar energetikai fejlesztési tevékenysége, az energetikai innovációk mind hozzájárulnak a gazdaság növekedéséhez és fejlődéséhez.

A prioritáshoz kapcsolódó vármegyei specifikus célok:

3. tematikus specifikus cél: **Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása** – A körforgásos gazdaság elemei megjelennek a prioritásban, ahol az egyik szereplő termelésének inputját jelenti a másik szereplő nyersanyagként és energiaként hasznosított hulladéka. A megújuló alapú helyi energiatermelés, az energiamegtakarítás és a körforgásos gazdaság kialakítása a helyi lakosság önállóságát és energiafüggetlenségét is szolgálják.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon koncepció területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Versenyképes, innovatív gazdaság (specifikus cél):** A vállalkozások energiahatékonyság növelése, megújuló energiatermelése és az energiafelhasználás okos vezérlése segítik a gazdaság versenyképességét.
- **Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme (specifikus cél):** A cél az ivóvíz, az öntözővíz, a biomassa és a már kitermelt nyersanyagok, mint erőforrás védelmére, továbbá a fosszilis tüzelőanyagok felhasználásának csökkentésére és megújuló energiával történő kiváltására irányul.
- **Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés (területi specifikus cél):** Az energiaközösségek kialakítása, a vállalkozások és a lakosság energetikai fejlesztéseinek támogatása a hátrányos helyzetű térségekben csökkenti az energiaszegénységet és javítja a legszegényebbek egzisztenciális helyzetét, amely segíti ezen országos területi cél megvalósulását.

XII.5.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása**A prioritás keretében tervezett programok főbb tartalma:****P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése**

- A termelési folyamatok energiahatékonyságát fokozó, valamint a telephelyek energiavesztését csökkentő beruházások megvalósítása (egyedi jelleggel és ipari parki, inkubátor házi, logisztikai központi szolgáltatások keretében is).
- A vállalkozások energiaellátásának megújuló-, ill. helyi energiaforrások felhasználásával történő biztosítását szolgáló fejlesztések (egyedi jelleggel és ipari parki, inkubátor házi, logisztikai központi szolgáltatások keretében is).
- A megújuló forrásból elektromos áramot termelő fejlesztések, vagy meglévő rendszerek rendszer-kiegyensúlyozó tárolási és fogyasztást menedzselő rendszereinek telepítése.

P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;**Közüntézmények komplex energiahatékonysági felújítása:**

- Intézmények épületgépészeti rendszerének energetikai célú korszerűsítése. E tevékenységi körben támogatható a távhőszolgáltatás fogadása, vagy a gázkazán tartalékba helyezése mellett, vagy a kazán helyett hőszivattyús rendszer telepítése, és a szabályozás kialakítása, a hő leadók cseréje, a meleg vizes rendszer felújítása, a csövek hőszigetelése, világításkorszerűsítés és -szabályozás, lámpatestek cseréje, légtechnikai rendszer kiépítése hő visszanyerővel.
- Az intézmények épülethéj energiavesztésének csökkentését szolgáló fejlesztések. Ennek keretében támogatható az épület homlokzatának, padlás- és pincefödémének utólagos, külső hőszigetelése, a nyílászárók cseréje és egyúttal a külső árnyékolás megoldása.

Lokális (épület, épületegyüttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű hő- és villamos energia előállító és elosztó rendszerek kiépítése:

- Szigetüzemű és hálózatos, helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrásokat felhasználó energiatermelő berendezések telepítése. Ennek keretében támogatható napkollektorok, napelemek, geotermikus- és földhő energiát hasznosító energiatermelő berendezések, biomassza, valamint biogáz alapú tüzelőberendezések és CHP üzemű berendezések, vagy ezek kombinációja alkotta kiserőművek (50 MW-nál kisebb névleges teljesítőképességű erőmű), ill. háztartási méretű kiserőművek (saját kisfeszültségű hálózatára csatlakozik, valamint a csatlakozási teljesítménye nem haladja meg az 50 kVA-t).
- Lokális (épületegyüttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű távhő- és villamos energiatovábbító/elosztó hálózatok kiépítése, fejlesztése, megújuló energia alapú energiaközösségek létrehozása.
- Megújuló energiahordozók helyi és közösségi szinten történő felhasználásra való előkészítését lehetővé tevő kapacitások létrehozása. Ennek keretében a gyűjtött biomassza alapú energiahordozók további feldolgozása (pl. aprító, brikettáló, pelletáló), a biogáz előállítását szolgáló berendezések, technológiák telepítése, valamint a növényi hulladékokon alapuló komposzt kazán építés elterjesztése.

A lakossági energiafelhasználás csökkentése:

- Lakóházak hőszigetelése, nyílászáró cseréje, árnyékoló rendszer fejlesztése, fűtési rendszerének, használati melegvízrendszerének, elektromos hálózatának, világításának korszerűsítése, háztartási gépek cseréje energiatakarékos eszközökre, elektromos eszközökre.
- A lakóházak megújuló energia termelésének növelése, például napelemes rendszerek, hőszivattyúk, hőcserélővel ellátott szellőztetőrendszerek telepítésével.

Energetikai tanácsadás és területi koordináció intézményi hátterének megteremtése:

- Energia tanácsadói szolgáltatás rendszerének kialakítása. Ennek keretében közvetlen személyre szóló energia-tanácsadás az önkormányzatok, a lakosság és a gazdasági szereplők, speciális célcsoportként a rászoruló háztartások, idősek, alacsony jövedelműek számára, kiegészülve a tanácsadási szolgáltatás ellátásához szükséges intézményi és tárgyi feltételek megteremtésével.
- Az energiafelhasználással, az új energetikai rendszerek, rendszerelemek használatával összefüggő ismeretterjesztés, szemléletformálás a lakosság és az intézmények üzemeltetői, fenntartói körében.
- Önkormányzatok Fenntartható Energia Akcióprogramjainak (SEAP) elkészítése, felülvizsgálata.
- A mikrotérségi, minél kisebb szállítást igénylő, elsősorban mezőgazdasági, erdőgazdálkodási növényi hulladékokra, másodsorban állattartó telepek és szennyvíztisztító telepek szennyvíziszapjára, éttermi hulladékok feldolgozására alapozott biogázüzemek létesítéséhez szükséges helyi részvétel ösztönzése, mentorálása, segítségnyújtás az együttműködés keretrendszerének kialakításában.
- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdasági, élelmiszeripari és a hulladékgazdálkodási szektorokkal együttműködésben.

P5.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;

- Az alacsony termelékenységet kompenzáló, teljesítménytől független bevételi forrást kell biztosítani. Ezt biztosíthatja egy naperőmű, amely a közösséget ellátja elektromos árammal, így a közösségen belülről szerez bevételi forrást. A kellően magasra telepített naperőmű az árnyékos területeket kedvelő zöldségtermesztéssel kombinálható, árnyékot ad, a felületéről a csapadékvíz összegyűjthető és az öntözőrendszer tartójaként is funkcionálhat.
- Az elektromos áram értékesítéséből a hiányzó szakértelem megvásárolható és a bérköltségek kiegészíthetők.
- Üvegházakkal a naperőmű területén folytatott szabadföldi zöldségtermesztés egész évensé tehető. A vármegye erdőségéből származó növényi hulladékot felhasználva komposztkazánnal fűthető üvegházak hozhatóak létre, továbbá számos épület fűtését is el lehet látni komposztkazánnal, amely további megtakarítást jelenthet a közösség számára, és bevételi forrást a hátrányos helyzetűek foglalkoztatójának.
- A zöldségek tárolását, téli fűtött, nyári hűtött tárolását is biztosítani szükséges tároló és csomagoló épület fejlesztésével. Néhány „vetésforgóba” illeszkedő zöldségfajta esetén lehetőség a Pécsi Nagybani Piacon történő értékesítés, továbbá a közvetkeztetési célú értékesítés. A termelés hálózatba szervezésével biztosítható a „vetésforgó” összehangolásával egy térség folyamatos, azonos mennyiségű és minőségű termékkínálata. Az értékesítés később tovább fejleszthető éttermek felé és online irányba.

P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;

A lakosság egészséges ivóvízzel való ellátását biztosító fejlesztések megvalósítása:

- A szolgáltatott közüzemi ivóvíz minőségi paramétereinek javítását szolgáló fejlesztések megvalósítása minden érintett településen, különösen a 201/2001 (X.25.) Korm. rendelet 6. sz. mellékletében előírt határértékeknek megfelelő minőség biztosítása érdekében, előnyben részesítve a térségi rendszerek kialakítását és kiemelt figyelmet fordítva a reális ivóvízigények és a szükségszerű léptécsökkentés megvalósítására.
- A felszín alatti víz és a talaj szennyezettségét okozó antropogén tevékenységből eredő szervetlen és szerves szennyezőanyagok nyomon követését és kármentesítését szolgáló fejlesztések megvalósítása.
- A régi, szivárgó ivóvízvezetékek cseréje, a rendszer egyéb elemeinek felújításával együtt.

Települési szennyvízkezelési fejlesztések megvalósítása:

- Korszerű szennyvízelvezetési és tisztítási rendszerek kiépítése, valamint a meglévő, de elavult rendszerek korszerűsítése a szennyvízelvezetési és tisztítási agglomerációkba tartozó településeken.
- A Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és –tisztítási Megvalósítási Programról szóló, 25/2002 (II.27.) Korm. rendelet 2. számú mellékletében meghatározott agglomerációs településlistákon nem szereplő 2000 lakos-egyenérték alatti települések korszerű szennyvízkezelési beruházásainak megvalósítása. Ennek keretében támogathatóak a gyűjtőrendszer és természetközeli szennyvíztisztító telep kiépítése, a tisztított szennyvíz elszikkasztásával, illetve helyben tartásával, vagy felszíni vízbe vezetésével, továbbá közszolgáltatásba vont egyedi szennyvízkezelő berendezések telepítése a tisztított szennyvíz helyben tartásával, hasznosításával, vagy felszíni vízbe történő bevezetésével.

- A régi, szivárgó szennyvízrendszerek cseréje, a rendszer egyéb elemeinek felújításával együtt.

Települési vízgazdálkodási rendszerek fejlesztése:

- Belterület védelmét szolgáló csapadék- és belvízelvezető-hálózat fejlesztése, rekonstrukciója. Ennek keretében támogatható elválasztott rendszerű csapadék-, ill. belvíz vízelvezető hálózat kiépítése, felújítása, fejlesztése, belterületet védő övárók-rendszer, szűrőmezők, valamint a vízviSSzatartást szolgáló fejlesztések megvalósítása;
- Belterületet veszélyeztető vízfolyások vízkár elhárítási fejlesztései. Ennek keretében árvízvédelmi töltések lokális fejlesztése, rekonstrukciója, belterületen áthúzódó vízfolyások és csatornák, valamint a belterületről elvezetett csapadékvizeket befogadó vízfolyások és belvízelvezető csatornák fejlesztése;
- Vízkár elhárítási célú tározók, árvízi tározók fejlesztése, rekonstrukciója. Ennek keretében tározó, záportározó, árvízcsúcs csökkentő tározó építése, fejlesztése.
- A belterületi vízelvezetést a vízviSSzatartással, öntözési célú tározással kombináló megoldások.
- A külterületi vízviSSzatartási megoldások, amelyek a termőföldek kiszáradását, erdős kiszáradását hivatottak megelőzni.
- Intézmények, telephelyek, lakóingatlanok esővízgyűjtő és szürkevízgyűjtő rendszereinek, továbbá a gyűjtött vizet öntözési célra hasznosító rendszereinek fejlesztése.

P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.

- A települési szilárd hulladékok elkülönített gyűjtési és szállítási rendszerének fejlesztése. Támogatható e körben a térségi hulladékgazdálkodási rendszerek logisztikai rendszereinek fejlesztése, a szelektív gyűjtő-, szállító- és előkezelő rendszerek és technológiák kiépítése, valamint kiegészítő jelleggel a lakosság számára a szelektív gyűjtés hatékonyságát fokozó, elterjedését ösztönző szemléletformáló kampányok, akciók lebonyolítása.
- Az elkülönítetten gyűjtött hulladékok továbbkezelését, hasznosítását célzó beruházások megvalósítása.
- A másodnyersanyag termékpályák mentén feldolgozóipari együttműködések kialakítása, valamint közös K+F+I tevékenységek, kísérleti fejlesztések megvalósítása.

XII.5.2.1. Önkormányzatok projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P5. A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a vármegye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;										
P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;										
2.1	Elsősorban energiahatékonysági fejlesztések	Vármegye területe komplex programmal segítő eljárások kivételével	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, intézmények	lakosság	2021-2024	9 956	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
2.2	Elsősorban energiahatékonysági fejlesztések	Vármegye területe komplex programmal segítő eljárások kivételével	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, intézmények	lakosság	2025-2027	4 269	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
2.3	Elsődlegesen megújuló energia bevezetésére irányuló fejlesztések	Vármegye területe komplex programmal segítő eljárások kivételével	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, intézmények	lakosság	2021-2024	10 385	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
2.4	Elsődlegesen megújuló energia bevezetésére irányuló fejlesztések	Vármegye területe komplex programmal segítő eljárások kivételével	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, intézmények	lakosság	2025-2027	5 200	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
P5.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;										

3.1	A mezőgazdasági és energetikai fejlesztések összekapcsolása foglalkoztatási célból	Vármegye területe komplex programmal segítő járások kivételével	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	hátrányos helyzetű lakosság, lakosság, intézmények, vállalkozások	2021-2024	6 000	uniós, hazai	PO2, Közös agárpolitika	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t), teremtett munkahelyek száma (fő)	igen
3.2	A mezőgazdasági és energetikai fejlesztések összekapcsolása foglalkoztatási célból	Vármegye területe komplex programmal segítő járások kivételével	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	hátrányos helyzetű lakosság, lakosság, intézmények, vállalkozások	2025-2027	6 000	uniós, hazai	PO2, Közös agárpolitika	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t), teremtett munkahelyek száma (fő)	igen
P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;										
4.1	Ivóvízrendszer fejlesztések		önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2021-2024	4 385	uniós, hazai	PO2	fejlesztett ivóvízrendszerek hossza (km)	nem
4.2	Ivóvízrendszer fejlesztések		önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2025-2027	650	uniós, hazai	PO2	fejlesztett ivóvízrendszerek hossza (km)	nem
4.3	Szennyvízrendszer fejlesztések		önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2021-2024	15 298	uniós, hazai	PO2	fejlesztett szennyvízrendszerek hossza (km)	nem
4.4	Szennyvízrendszer fejlesztések		önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2025-2027	13 857	uniós, hazai	PO2	fejlesztett szennyvízrendszerek hossza (km)	nem

4.5	Belterületi csapadékvízrendszer és vízviszatarítás fejlesztések		önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2021-2024	14 998	uniós, hazai	PO2	fejlesztett belvízelvezető rendszer hossza (km), fejlesztett tározók területe (ha)	nem
4.6	Belterületi csapadékvízrendszer és vízviszatarítás fejlesztések		önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2025-2027	9 505	uniós, hazai	PO2	fejlesztett belvízelvezető rendszer hossza (km), fejlesztett tározók területe (ha)	nem
4.7	Külterületi csapadékvízrendszer és vízviszatarítás fejlesztések		önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2021-2024	272	uniós, hazai	PO2	fejlesztett belvízelvezető rendszer hossza (km), fejlesztett tározók területe (ha)	nem
4.8	Külterületi csapadékvízrendszer és vízviszatarítás fejlesztések		önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2025-2027	40	uniós, hazai	PO2	fejlesztett belvízelvezető rendszer hossza (km), fejlesztett tározók területe (ha)	nem
4.9	Árvízvédelmi fejlesztés		önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2025-2027	210	uniós, hazai	PO2	fejlesztett árvízvédelmi töltés hossza (km)	nem
P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.										
5.1	Hulladék gyűjtés, kezelés, feldolgozás fejlesztése		önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2021-2024	187	uniós, hazai	PO2	hulladékgazdálkodási projektek száma (db)	nem
5.2	Hulladék gyűjtés, kezelés, feldolgozás fejlesztése		önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2025-2027	783	uniós, hazai	PO2	hulladékgazdálkodási projektek száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;	0	0	0
P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;	20 341	9 469	29 809
P5.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;	6 000	6 000	12 000
P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;	34 953	24 262	59 215
P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.	187	783	970
Összesen:	61 481	40 514	101 994

XII.5.2.2. Egyházak, civil szervezetek projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P5. A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a vármegye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;										
P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;										
2.1	Elsősorban energiahatékonysági fejlesztések	Vármegye területe komplex programmal segítő járások kivételével	egyházak, civil szervezetek	lakosság	2021-2024	7	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
2.2	Elsősorban energiahatékonysági fejlesztések	Vármegye területe komplex programmal segítő járások kivételével	egyházak, civil szervezetek	lakosság	2025-2027	17	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
2.3	Elsődlegesen megújuló energia bevezetésére irányuló fejlesztések	Vármegye területe komplex programmal segítő járások kivételével	egyházak, civil szervezetek	lakosság	2021-2024	1 300	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
P5.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;										
P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;										
4.1	Belterületi csapadékvízrendszer és vízviszatarítás fejlesztések		egyházak, civil szervezetek	lakosság	2021-2024	518	uniós, hazai	PO2	fejlesztett belvízelvezető rendszer hossza (km), fejlesztett tározók területe (ha)	nem
P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.										
5.1	Növényi hulladék feldolgozása		civil szervezetek	lakosság	2025-2027	53	uniós, hazai	PO2	növényi hulladékfeldolgozó fejlesztések száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;	0	0	0
P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;	1 307	17	1 324
P5.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;	0	0	0
P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;	518	0	518
P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.	0	53	53
Összesen:	1 825	70	1 895

XII.5.2.3. Gazdasági szereplők projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P5. A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a vármegye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
	P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;									
1.1	Vállalkozások energetikai fejlesztései		vállalkozások	vállalkozások, lakosság	2021-2024	11 000	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
1.2	Vállalkozások energetikai fejlesztései		vállalkozások	vállalkozások, lakosság	2025-2027	8 000	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
	P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;									
	P5.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;									
	P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;									
	P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.									
5.1	Körkörös gazdaság fejlesztése		vállalkozások	vállalkozások, lakosság	2021-2024	2 500	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
5.2	Körkörös gazdaság fejlesztése		vállalkozások	vállalkozások, lakosság	2025-2027	1 800	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;	11 000	8 000	19 000
P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;	0	0	0
P5.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;	0	0	0
P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;	0	0	0
P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.	2 500	1 800	4 300
Összesen:	13 500	9 800	23 300

A projektsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

Az 5.1 intézkedésbe a vállalkozások energetikai fejlesztési elképzelései tartoznak, emiatt ide nem érkezett önkormányzati projektötlet.

A prioritáson belül szerepelnek az önkormányzati és állami ingatlanok energiahatékonysági fejlesztései, megújuló energiával történő ellátásuk. Itt szerepelnek az energiaközösségi fejlesztések is, továbbá a foglalkoztatást és a hátrányos helyzetűeket segítő kapcsolt megújuló energia és mezőgazdasági termelési beruházások.

A prioritás tartalmazza az ivóvízrendszer, a szennyvízrendszer, a belvízelvezető rendszerek és vízviszatarthatás, árvízvédelmi rendszerek, továbbá a hulladékkezelő rendszer fejlesztéseket is.

Összességében az látszik, hogy a TOP Plusz lehetőségeit messze meghaladják az igények. Remélhetőleg a szennyvízrendszer és ivóvízrendszer fejlesztések mindegyike támogatható lesz KEHOP Plusz forrásból. A vízviszatarthatást is tartalmazó belvízelvezető rendszer fejlesztések egy része TOP Pluszból, egy része KEHOP Pluszból, a kisebb, útinfrastruktúra melletti része Magyar Falu Programból lesz támogatható, illetve az öntözési célt is szolgáló része az új közös agrárpolitikából, azaz a VP Pluszból.

A gazdasági szféra részéről is jelentős az igény az energetikai korszerűsítésbe és a megújuló energiatermelésbe történő befektetésre.

Az egyházak, civil szervezetek elsősorban a saját tevékenységükhöz kötődő ingatlanok energetikai korszerűsítésében, megújuló energiával ellátásában érdekeltek.

Az egyik civil szervezet esővíztárolókat, vízviszatarthatást tervez fejleszteni a működési területén.

Több civil szervezet részéről merült fel helyi növényi hulladékok feldolgozása, amely ezen prioritásba tartozik.

XII.6. A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása

Somogy vármegye népesedési viszonyai az országos átlagnál kedvezőtlenebbek, mely elsősorban a térség aprófalvas településszerkezetéből fakad. Az elmúlt 10 évben folyamatos a születések számának csökkenése, emellett a népességfogyást tovább erősíti a lakosság elvándorlása. A kialakuló egészségtelen korstruktúra az elszegényedés további növekedéséhez, a kulturális örökségek, hagyományok átörökítésének megszűnéséhez vezethet.

A vármegye déli és nyugati periférikus területeit jellemzi leginkább az alacsony jövedelmi szint, magas munkanélküliség és a roma népesség magasabb aránya. Ezek a térségek halmozottan hátrányos helyzetük következtében önerejükől nehezen jutnak előre. A vármegye periférikus területein élő csoportokon felül kiemelten szükséges kezelni a társadalom periferiáján élő, munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű csoportok (kiemelten a fogyatékkal élők, megváltozott munkaképességű személyek, valamint romák) társadalomba és a munka világába történő (re) integrációját. Ezen **periférikus területek és társadalmi csoportok tekintetében szükséges célzott komplex programszerű megközelítés alkalmazása**. A leghatásosabb beavatkozást a jövedelmek megteremtésén keresztül lehet indítani, a segélyezés helyett meg kell teremteni a lehetőséget, hogy a jelenleg gazdaságilag inaktív népesség visszakerüljön a munkaerő-piacra és munkája eredményeként tisztas megélhetést biztosító jövedelemre tegyen szert.

A vármegye rendkívül gazdag kulturális és történelmi értékek tekintetében. A hagyományok ápolásában, a kulturális sokszínűség megőrzésében nagy szerepet tölthetnek be a megyében és a tágabb térségben élő nemzetiségek. Somogy a kulturális értékek mellett rendkívül gazdag természeti értékekben. A **természeti, táji és kulturális örökség védelme, megőrzése és megismertetése** a külvilággal a somogyi emberek közös ügye, mely nagymértékben **hozzájárul a helyi és somogyi identitástudat erősítéséhez**. A helyi hagyományok és értékek közös gondozása, bemutatása, a körük építhető programok, a hagyományok ápolása, elősegíti a helyi közösségek kialakulását, ill. megerősödését, hosszú távon a közösségek összetartó erejének növelését, és a civil aktivitás fokozódását eredményezi. A vidéki lakosság élethelyzete és előregedése több egészségügyi és szociális civil szerveződés létrejöttét is igényelné.

A **prioritás célja** a helyi közösségek korszerkezetének javítása a fiatalok helyben tartásával, odavonzásával, a foglalkoztathatóság növelése, a periférikus területeken és társadalmi csoportokban élők megélhetésének és munkához jutásának támogatása. További cél a helyi identitástudat, a társadalmi kohézió és integráció elősegítése a **helyi vidéki és városi közösségek szerepvállalásának növelése a közösségfejlesztés eszközeivel** és a helyi értékek és belső erőforrások megerősítésével és felhasználásával. A megvalósuló fejlesztések által meg kell alapozni, hogy a helyi közösségek képesek legyenek saját mikrokörnyezetük fejlődését alakítani.

XII.6.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatása, a tárgyi, szellemi kulturális, néprajzi, természeti örökség fenntartása, a helyi identitás megőrzése, a civil szervezetek támogatása, a közösségépítés elsősorban önkormányzati, állami feladatok, amelyek hozzájárulnak a szakpolitikai célkitűzésekhez.
- **Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)** A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatására irányuló foglalkoztatási programok, képzések, továbbképzések, a szociális gazdaság fejlesztése, foglalkoztatási, készségfejlesztési programok mind ezen uniós szakpolitikai célkitűzést szolgálják.

A prioritáshoz kapcsolódó vármegyei specifikus célok:

4. tematikus specifikus cél: **A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése** - A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatására irányuló foglalkoztatási programok, képzések, továbbképzések, szociális gazdaság fejlesztése, foglalkoztatási, készségfejlesztési programok e specifikus cél elérését szolgálják.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom (specifikus cél):** A helyi tárgyi, szellemi kulturális, néprajzi, természeti örökség fenntartása, a helyi identitás megőrzése, a civil szektor erősítése a társadalom értéktudatosságát, szolidaritását és öngondoskodását hivatott megtartani és fejleszteni.
- **Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés (területi specifikus cél):** A prioritás a hátrányos helyzet felszámolásával segíti az ország különböző részei közötti különbségek csökkentését.

XII.6.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében tervezett programok főbb tartalma:

P6.1. A periférikus térségekben az elszegényedés megállítást és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;

- Helyi/térségi sajátosságokon alapuló foglalkoztatás fejlesztési és cselekvési terv kialakítása, a helyi erőforrások (humán, természeti, történeti, kulturális, stb.) beazonosítása, az ezekből fakadó gazdasági és foglalkoztatási lehetőségek feltérképezése közösségi részvétellel.
- Önálló jövedelemszerzésre való képesség kialakítása, ezen belül:
 - Foglalkoztatásban való részvételt, a tanulási és munkavégző képesség növelését szolgáló, az alapvető kompetenciák megszerzését, az alapkészségek megerősítését célzó képzési-fejlesztési programok.
 - Egyénre szabott fejlesztés és segítségnyújtás, mentorálás, képzés, foglalkoztatásba ágyazott képzés, átmeneti jellegű támogatott foglalkoztatás, tranzit foglalkoztatás, speciális szolgáltatások stb.
- A helyi/térségi munkaerőpiacon hasznosítható vagy hiányszakmákban történő (szak) képzettség megszerzésének elősegítése (beleértve az át- és továbbképzést), a munkavállalási mobilitás ösztönzése, potenciális munkáltatókkal való kapcsolatok kialakítása, vállalkozóvá válást segítő programok.
- Kiemelten támogatandó helyi adottságokra épülő a piac- vagy a szociális gazdaság mechanizmusai szerint működő vállalkozások (pl. szociális vállalkozások, szövetkezetek) előkészítése és létrehozása, új modellek, innovatív megoldások kialakítása és bevezetése. Ezen belül megalapozó és előkészítő munkák (pl. piacelemzés, marketingstratégia), termelőinfrastruktúra kialakítása és eszközbeszerzés, termék- és szolgáltatásfejlesztés, oktatás és képzés, szociális gazdasági láncok kialakítása, piacra jutás, piacon való megjelenés segítése.

P6.2. A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása;

- A tárgyi és szellemi kulturális, néprajzi, természeti örökség fenntartását, későbbi hasznosítását szolgáló integrált fejlesztések előkészítése, a helyi kulturális örökség számbavétele és értelmezése, helyi stratégiák, tervek készítése.
- Natura 2000 hálózat, valamint a védett és a közösségi jelentőségű fajok és élőhely-típusok ismertségének javítását szolgáló fejlesztések támogatása.
- Élettelen természeti értékek megőrzését, természeti környezetének rekonstrukcióját, ismertségének javítását szolgáló fejlesztések támogatása.
- A somogyi és nemzetiségi kultúra, a népi építészet és lakáskultúra, környezetkultúra, a hagyományos gazdálkodás, a tradicionális életmód bemutatását, ismertségének javítását szolgáló fejlesztések; a közösségi, térségi és települési helyi identitást erősítő marketing akciók támogatása.

- A helyi (népi) mesterségek újratanítása a kulturális intézmények, a civil, az üzleti terület közös programja keretében, szakmaismerető és bemutató programsorozatok, kiállítások, helyi tehetségek, kreatív személyek sikeres életpályák bemutatása, vándorkiállítások kialakítása, a helyi identitás és kötődés erősítése érdekében.
- Helytörténeti, honismereti, helyi örökség programok, helyi és nemzetiségi sajátosságokra épülő hagyományok, ünnepek, interkulturális programok megteremtése.
- Kulturális és környezeti fenntarthatóságot szolgáló programok, akciók, és szemléletformáló fejlesztések támogatása: az ökológikus életmód, a fenntartható vidéki élet, a környezettudatos életmód lehetőségeinek újratanítása, a hagyományok, népi tudás átörökítését szolgáló fejlesztések.
- Kulturális intézmények, terek infrastrukturális fejlesztése.

P6.3. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.

- A civil szervezetek támogató szerepének erősítését, a helyi együttműködések kialakítását, önkéntességre és a karitatív tevékenységre való hajlandóság és a humán kapacitás növelését szolgáló fejlesztések, önkéntes programok megvalósítása.
- A helyi társadalmi párbeszédet fenntartó egyeztetési mechanizmusok kiépítése és működtetése (állampolgári tanácsok, kerekasztalok stb.).
- Szoros közösségi összetartozás kialakítását és fejlesztését szolgáló a formális és informális tanuláshoz is teret adó közösségi kezdeményezések támogatása, amelyek akár adott társadalmi csoportok (gyermekek, családok, fiatalok, idősek, romák, nemzetiségi csoportok, fogyatékkal élők, stb.) felzárkózást, életminőségének javítását, aktív szerepvállalását, közösségi kreatív alkotást vagy a helyi tudás hasznosítását segítik elő. (Pl.: gyerekesély programok, tanodák, szabadidős tevékenységek, klubok, hagyományörző csoportok, egészség és életmód, fenntartható fejlődés, közbiztonság, egyéb programsorozatok)
- A társadalmi befogadás és együttműködés erősítését, hátránykompenzációt szolgáló komplex helyi programok megvalósítása, a település vagy település rész teljes lakosságának és a helyi önkormányzat, a civil szervezetek és lehetőség szerint az egyházak bevonásával.
- A közösségi terek kihasználtságát ösztönző programok megvalósítása.
- A fiatalok helyben maradását, érvényesülését, önálló életkezdését és letelepedését segítő programok megvalósítása, szakmai környezetének kialakítása.

XII.6.2.1. Önkormányzatok projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:		P6. A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása								
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
	P6.1. A periférikus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;									
1.1	Társadalmi felzárkóztató programok		önkormányzatok	hátrányos helyzetű lakosság	2021-2024	500	uniós	PO4	felzárkóztató programokon részt vevők száma (fő)	igen
1.2	Társadalmi felzárkóztató programok		önkormányzatok	hátrányos helyzetű lakosság	2025-2027	500	uniós	PO4	felzárkóztató programokon részt vevők száma (fő)	igen
	P6.2. A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása;									
2.1	Templom, egyházi épület felújítás		egyházak	lakosság	2021-2024	1 096	hazai		felújított ingatlanok száma (db)	nem
2.2	Templom, egyházi épület felújítás		egyházak	lakosság	2025-2027	285	hazai		felújított ingatlanok száma (db)	nem
2.3	Emlékmű állítás		egyházak, önkormányzatok	lakosság	2021-2024	39	hazai		létrehozott műalkotások száma (db)	nem
2.4	Emlékmű állítás		egyházak, önkormányzatok	lakosság	2025-2027	45	hazai		létrehozott műalkotások száma (db)	nem
	P6.3. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.									

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P6.1. A periférikus térségekben az elszegényedés megállítása és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőkommunikációs tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;	500	500	1 000
P6.2. A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása;	1 135	330	1 465
P6.3. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.	0	0	0
Összesen:	1 635	830	2 465

XII.6.2.2. Egyházak, civil szervezetek projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P6. A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
P6.1. A periférikus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;										
1.1	Munkaerőpiaci szolgáltatások fejlesztése		civil szervezetek, egyházak	hátrányos helyzetű lakosság	2021-2024	300	uniós	PO4	felzárkóztató programokon részt vevők száma (fő)	nem
1.2	Munkaerőpiaci szolgáltatások fejlesztése		civil szervezetek, egyházak	hátrányos helyzetű lakosság	2025-2027	210	uniós	PO4	felzárkóztató programokon részt vevők száma (fő)	nem
P6.2. A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása;										
2.1	Templom, egyházi épület felújítás		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	226	hazai		felújított ingatlanok száma (db)	nem
2.2	Emlékmű állítás		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	10	hazai		létrehozott műalkotások száma (db)	nem
2.3	Emlékmű állítás		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	35	hazai		létrehozott műalkotások száma (db)	nem
P6.3. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.										
3.1	Társadalmi felzárkóztató programok		civil szervezetek, egyházak	hátrányos helyzetű lakosság	2021-2024	116	uniós, hazai	PO4	felzárkóztató programokon részt vevők száma (fő)	nem
3.2	Társadalmi felzárkóztató programok		civil szervezetek, egyházak	hátrányos helyzetű lakosság	2025-2027	87	uniós, hazai	PO4	felzárkóztató programokon részt vevők száma (fő)	nem
3.3	Civil szervezetek alaptevékenységének támogatása		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	1 583	uniós, hazai	PO4	támogatott civil szervezetek száma (db)	nem
3.4	Civil szervezetek alaptevékenységének támogatása		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	69	uniós, hazai	PO4	támogatott civil szervezetek száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P6.1. A periférikus térségekben az elszegényedés megállítása és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőkommunikációs igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;	300	210	510
P6.2. A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása;	236	35	271
P6.3. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.	1 699	156	1 855
Összesen:	2 234	401	2 636

A projektsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

A prioritás tárgya nem illeszkedik a vállalkozások gazdasági tevékenységéhez, emiatt nincs forrásallokálva részükre.

Az önkormányzatok részéről társadalmi felzárkóztató, a hátrányos helyzetű lakosság képzésére, készségfejlesztésére, életvezetési és mentális segítségére szolgáló programok találhatóak a prioritásban. Ezen területhez azonos célú egyházi és civilszervezeti projektötletek is érkeztek, továbbá részükről munkaerőpiaci szolgáltatásokra is érkezett javaslat. Ezen elképzelések elsősorban TOP Plusz és EFOP Plusz forrásokból finanszírozhatók.

Az önkormányzatok is sok templom, egyházi ingatlan felújítást jeleztek, továbbá emlékmű állítást. Az egyházak, civil szervezetek részéről kisebb mennyiségben érkezett be hasonló igény. Az önkormányzatok által jelzett igényeket az önkormányzati táblában allokáltuk, de vélhetően sok esetben nem az önkormányzat tulajdonában van a templom, emiatt elképzelhető, hogy csak a templomot üzemeltető egyházközség fog tudni pályázni rá. Ezen célokra elsősorban hazai pályázatokon van lehetőség forráshoz jutni.

XII.7. Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés

A vármegye különböző területi szintjein jelentkező külső és belső közlekedési kapcsolatok hiánya, vagy nem megfelelő minősége azt is eredményezi, hogy a térség gazdasági értelemben vett kapcsolatrendszerrel nehezebben képes fenntartani környezetével. Ugyanúgy, ahogy a lakosság, és különösen a hátrányos helyzetű térségekben élők alacsony fokú mobilitási hajlandósága, ez a probléma is a vármegye gazdasági fejlődésének útjában áll.

Egyrészt a nemzetközi és országos, másrészt a térségi elérhetőség javításával a vármegye eltérő sajátosságú területi egységei, legyen szó településről, városról és vonzaskörzetéről vagy járásról, képessé válnak kiaknázni gazdasági potenciáljukat és erősíteni versenyképességüket, gazdasági előnyöket is magában hordozó dinamikus kapcsolatrendszerrel fenntartva egymással és tágabb környezetükkel.

A munkaerő mobilitásának fokozása, a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés érdekében a vármegyei közlekedési infrastruktúra fejlesztése esetében elsősorban a vármegye zártságának oldása, másodsorban a funkcionális, vagyis foglalkoztatási és szolgáltató térségi vonzasközpontok településekről való elérhetőségének a javítása a cél. A térségi kapcsolati hiányok felszámolása, a térségi jelentőségű mellékúthálózat korszerűsítése minden esetben a nagyfoglalkoztatók, a helyi gazdasági élet meghatározó szereplőinek hálózatokhoz történő csatlakozását, illetve a közforgalmú közlekedés hatékonyságának növelését kell, elősegítse.

Az integráltan tervezett, azaz az elérhetőség javítását és az élhető környezet kialakítását egyaránt figyelembe venni képes fenntartható települési mobilitás megvalósulása érdekében cél továbbá az egyéni autós közlekedés térnyerésének visszaszorítása, a közösségi és alternatív közlekedési módokat, a kerékpáros és a gyalogos közlekedést választók számának növelése. Ezen keresztül enyhül a városi közlekedés zsúfoltsága (a városi terek nagyobb arányban válnak használhatóvá a lakosság számára), de csökken a környezetszennyezés és az energiafogyasztás is. A helyi közösségi közlekedés környezetbarát fejlesztése, a multimodalitás fokozása, a közlekedésbiztonság javítása, valamint a kerékpáros és gyalogos hálózatok infrastruktúrafejlesztése együtt kell, végbe menjen.

Csak részben a kapcsolati hiányosságok okán, de a városok jellemzően funkcióhiányosak, foglalkoztatási (üzleti) és szolgáltatási szempontból egyaránt. A vármegye városainak többségében felhalmozódott jelentős beruházáshiányt a jellemzően közterületeket célzó, egy-két esetben már komplex településmegújító fejlesztések csökkentették ugyan, de a városok arculata és a lakókörnyezet minősége további sürgős beavatkozásokat igényel, különösen a romló státuszú és állapotú (szegregálódó és szegregált) városrészek vonatkozásában, ahol koncentráltan jelentkeznek a társadalmi problémák. A már végrehajtott beavatkozások következtében jellemzően a burkolt közterületek aránya növekedett, kevés a zöldfelület és előregedett a növényállomány. A vidéki térségekben volumenét tekintve kisebb, de jellegében hasonló problémákkal kell szembenéznie a településeken élőknek.

A jövőbeli fejlesztések a vármegye településhálózatának megerősítését, a városok, különösen a járásközpontok foglalkoztató és szolgáltatási funkcióinak megszilárdítását, továbbá a települési környezet megújítását és fejlesztését kell, hogy célba vegyék. Kiváltképp szükség van a városközpontok gazdasági funkciójának megtartását vagy újjáélesztését, és a barnamezős területek és rozsdaovezetek kiemelten gazdaságfejlesztést megcélzó (csak ezt követően funkcióváltó) rehabilitációját felvállaló kezdeményezésekre. Másik oldalon biztosítani kell a városi zöld környezet meglétét, létre kell hozni az összefüggő városi zöldfelületi rendszereket, és elősegíteni azok fenntartását (intézményi háttér, géppark stb.).

A beavatkozások egy másik csoportját jelentik a szegregációval sújtott és a leszakadással fenyegetett városi területekhez kötődő szociális rehabilitációs programok. A hagyományosan követett logika – melynek legfőbb elemei az alapszükségletek és szolgáltatások, mint oktatás, egészségügyi- és szociális ellátás elérhetőségének javítása, az épített környezet fejlesztése és a lakhatási funkciók erősítése – mellett kiemelt cél a foglalkoztatási szint növelése (a leszakadó társadalmi csoportok jövedelmi szintjének stabilizálása, az ezt hatékonyan támogató foglalkoztatási modellek megvalósítása), a társadalmi tőke és a közösségek megerősítése.

A vidék településeinek megújítását szintén a bemutatott célrendszerhez illeszkedve szükséges tervezni és megvalósítani. A településfejlesztési akciók során minden esetben javasolt érvényesíteni a komplexitás módszertanának legfontosabb keretfeltételeit: az átfogó és integrált szemléletmódot, a területi alapú, azaz akciótervi szemléletet és a közösségi részvételt.

Az országos tendenciáknak megfelelően Somogy megyére is a népesség számának egyre gyorsuló fogyása jellemző, mely társul az idős népesség eltartottsági rátájának emelkedésével. A magyar lakosság egészségi állapotának mutatói több évtizede rendkívül kedvezőtlenül alakulnak. A lakosság életkilátásait a kor, a nem és a lakóhely minősége jelentősen befolyásolja. Mindezek egyre fokozódó terhet rónak az egészségügyi és szociális ellátó rendszerre. Somogy településeinek intézmény-ellátottságát a vármegye aprófalvas településszerkezete jelentősen befolyásolja. Sok kistelepülés alapvetően lakófunkciót tölt be, ahol nem található egyetlen intézmény sem, sok esetben pedig a népességfogyásból adódóan az intézmények fenntartása nem megoldott, így az alapfokú funkciók, illetve intézmények mikrotérseghoz kötődnek. A helyi és mikrotérsegi szintű humán közszolgáltatások megújítása, elérhetőségének javítása hozzájárul a társadalmi összetartozás erősítéséhez a lakosság foglalkoztathatóságának javításához, és az életkörülmények területi különbségeinek mérsékléséhez.

XII.7.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** Az egészségügyi ellátás, a szociális ellátás, a gyermekjóléti ellátás, az óvodai ellátás, a parkok, játszótérek, közterületek fejlesztése, a közművelődés, közösségi terek, kultúra fejlesztése közvetlenül járul hozzá ezen szakpolitikai célkitűzés eléréséhez.
- **Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)** A bölcsődei és óvodai ellátás segíti a nők munkába állását, a nők esélyegyenlőségét. A szociális, gyermekjóléti és egészségügyi ellátás fejlődése, megkülönböztetésmentes elérhetősége, a hátrányos helyzetűek segítése egyaránt hozzájárulnak ezen uniós célkitűzések eléréséhez.
- **Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3)** A vasúti, a közúti, a kerékpáros, a közösségi közlekedési fejlesztések segítik a különböző térszerkezetek összekapcsolását, a lakosság és a vállalkozások mobilitását, csökkentve a távolságok megtételéhez szükséges időt.

A prioritáshoz kapcsolódó vármegyei specifikus célok:

5. tematikus specifikus cél: **Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése** – A prioritás a közlekedési infrastruktúra, az egészségügyi, szociális, gyermekjóléti, közművelődési, közösségi infrastruktúra fejlesztése révén járul hozzá ezen tematikus specifikus célhoz.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom (specifikus cél):** A bölcsődei és óvodai ellátás segíti a nők munkába állását, a nők esélyegyenlőségét. A szociális, gyermekjóléti és egészségügyi ellátás fejlődése, megkülönböztetésmentes elérhetősége, a hátrányos helyzetűek segítése egyaránt hozzájárulnak ezen cél eléréséhez.
- **Jó állam: szolgáltató állam és biztonság (specifikus cél):** a közlekedési infrastruktúra, az egészségügyi, szociális, gyermekjóléti, közművelődési, közösségi infrastruktúra fejlesztése, ezen állami, önkormányzati szolgáltatások színvonalemelését szolgálják és szociális biztonságot nyújtanak a lakosság számára.
- **Az ország makroregionális szerepének erősítése (területi specifikus cél):** A közlekedési fejlesztések összekapcsolják Magyarország régióit a környező országok régióival, így erősítve hazánk makroregionális szerepét.
- **A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat (területi specifikus cél):** A mobilitás fejlesztése elérhetőbbé teszi a városok szolgáltatásait a vidék számára. A városok magasabb progresszivitási szintű egészségügyi, továbbá vidéken nem elérhető szociális, gyermekjóléti, közművelődési, közösségi szolgáltatásaik fejlesztése révén megerősödnek e térszerkezeti és szolgáltató szerepükben, amely egy egészséges, kiegyensúlyozott területi ellátási lefedettséget alakít ki.
- **Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása (területi specifikus cél):** A vasúti nyomvonalak, a közutak, a közösségi közlekedés, a kerékpárutak fejlesztése összekapcsolja a településeket, csökkenti az utazással töltött időt új lehetőségeket teremtve a kistérségeken élő lakosság és a vármegye vállalkozásai számára.

XII.7.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében tervezett programok főbb tartalma:

P7.1. A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása;

- TEN-T közúti törzs- és átfogó hálózat fejlesztése, gyorsforgalmi utak építése, bővítése, közúti közlekedésbiztonsági fejlesztések;
- TEN-T vasúti törzs- és átfogó hálózat fejlesztése, korszerűsítése, szűk keresztmetszetek felszámolása, interoperabilitás javítása, állomás korszerűsítések (P+R, B+R), utas tájékoztatás;
- Fő- és mellékutak burkolatának és alépítményeinek felújítása, útburkolatának szélesítése, korszerűsítése, új összekötő- vagy elkerülő utak építése, közlekedésbiztonság növelését szolgáló elemek építése és felújítása;

P7.2. Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása;

- Intermodális csomópontok kialakítása, forgalmi épületek (autóbusz-pályaudvarok és egyéb kiszolgáló létesítmények) és forgalmi pálya fejlesztése, korszerűsítése, P+R és B+R parkolók kialakítása, forgalomirányítás, forgalomszervezés és utas tájékoztatás javítása, járműpark megújítása, közösségi közlekedést kiegészítő kerékpáros közösségi közlekedési rendszer (KKKR) kiépítése, elővárosi közlekedésfejlesztés;
- Településrészi-, települési és településeket összekötő hálózatokat alkotó kerékpárforgalmi létesítmények építése, a meglévő úthálózat kerékpáros barát fejlesztése, forgalomtechnikai beavatkozások, támaszok kihelyezése, tárolók, B+R parkolók építése, szemléletformálás;
- Elektromos autó és kerékpártöltők telepítése.
- Hidrogéntöltők telepítése.
- E-autó rendszerek bevezetése.

P7.3. Integrált településfejlesztési akciók támogatása;

- Városmegújítás és települési környezetfejlesztés, városközpontok (és decentrumok) kkv szektort célzó gazdasági infrastruktúrájának fejlesztése, barnamezős területek és rozsdaovezetek gazdaság- és/vagy funkcióváltást eredményező rehabilitációja, közszféra szolgáltató funkcióit erősítő infrastruktúra fejlesztés, szociális város rehabilitáció, lakhatási körülmények javítása, városközponti területek és épületek komplex fejlesztései, helyi identitást, közösségformálást erősítő terek, létesítmények (pl. ifjúsági házak) fejlesztése, közterületek és kiemelten összefüggő, hálózatos zöldfelületi rendszerek fejlesztése, parkok, játszóterek, fitnessparkok fejlesztése, közösségfejlesztés, helyi identitás megőrzését segítő akciók, szemléletformálás;

P7.4. Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben;

- Falumegújítás, a település környezetét és megjelenését javító kisléptékű infrastruktúra-fejlesztések, a település megjelenésében és működésében szereppel bíró épületek, közterületek, zöldfelületek felújítása; rekreációs és közösségi terek, valamint új piacok (elárusítóhelyek, üzlethelyiségek stb.) létrehozása, meglévők fejlesztése;

P7.5. Egészségügyi alap- és szakellátás, fekvőbeteg ellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése;***Egészségügyi alap- és járó-beteg ellátás összehangolt fejlesztése:***

- Az egészségügyi alapellátásnak (a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátás, a fogorvosi alapellátás, az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás, a védőnői ellátás, az iskolaegészségügyi ellátás) helyet adó épületek bővítése, átalakítása, felújítása, energiahatékonyságának növelése, valamint kapcsolódó eszköz- és orvosi műszer beszerzések.
- A járóbeteg szakellátásnak helyet adó épületek bővítése, átalakítása, felújítása, energiahatékonyságának növelése, valamint kapcsolódó eszköz- és orvosi műszer beszerzések.
- A járóbeteg szakellátás alapszelmák elérhetőségén kívüli helyi szükségleteken, morbiditási mutatókon alapuló egyéb részterületeinek elérhetőségét biztosító fejlesztések.
- Az alapellátás területén egészségügyi ellátást, valamint a kapcsolódó határterületi ellátásokat végző szereplők (pl. szociális ellátás) tevékenységének összehangolását, szolgáltatói együttműködést szolgáló fejlesztések, valamint az önkormányzati ellátó rendszerek, a civil szféra, és a magán szféra közötti kapcsolatokat erősítő tevékenységek.
- Az alapellátás és a járó-beteg ellátás közötti, illetve az egymást kiegészítő és tehermentesítő kapcsolatrendszer és szolgáltatások (pl.: alapellátási ügyelet, házi szakápolás, szakvizsgálóval rendelkező háziorvos, stb.) megteremtését szolgáló fejlesztések az optimális betegút-szervezés és a progresszivitás elvének megfelelően.
- A járóbeteg-szakellátás területén definitív ellátást lehetővé tevő fejlesztések.
- Informatikai fejlesztések.
- Az alapellátás prevenciós tevékenységének és képességeinek fejlesztése, dietetikus, klinikai szakpszichológusi tanácsadás elérhetővé tétele, az alapellátás területén a definitív ellátást lehetővé tevő fejlesztések, telemedicinális eszközfejlesztés.
- A mentés tárgyi feltételeinek fejlesztése mind a mentőállomások, mind a gépjárműpark, mind az eszközállomány tekintetében.

Vármegyei fekvőbeteg ellátás és annak tehermentesítését szolgáló fejlesztések:

- A szolgáltatások magas színvonalú biztosítására alkalmas infrastruktúra megteremtése, épületek energiahatékonyságának növelése, eszközállomány-fejlesztés és korszerűsítés.
- Kiemelt progresszivitású ellátások fejlesztése.
- A fekvőbeteg ellátást kiváltó és/vagy lerövidítő szolgáltatások, illetve megoldások szerepét erősítő kapacitások átalakítása.
- Egynapos ellátások, egynapos sebészet és nappali kórházi ellátások fejlesztése, megerősítése, létrehozása.
- Terápiás, diagnosztikai és laboratóriumi kapacitások bővítése, létrehozása.
- Gazdaságilag hatékony és betegbarát intézményi működés kialakítása.
- Otthonápolási szolgáltatások fejlesztése.
- Komplex rehabilitációs szolgáltatások fejlesztése.
- Informatikai fejlesztések.

Lakosság egészségmegőrzését, egészségtudatosságának növelését szolgáló fejlesztések:

- Vármegyei humán erőforrás térkép és stratégia kialakítása és megvalósítását szolgáló tevékenységek.
- Együttműködések megvalósítása a határterületi ellátásokat végző intézményekkel.
- A szektorban megjelenő szakember hiány csökkentése képzéssel, átképzéssel.
- Mobilitást elősegítő, foglalkoztatást támogató, valamint ösztöndíj programok.
- Korszerű szolgálati lakások építése/ felújítása az egészségügyi humán erőforrás biztosítása érdekében.
- Vármegyei népegészségügyi és prevenciós stratégia, lakóhelyi és munkahelyi egészségfejlesztési tervek és programok kialakítása.
- Az egészséges életmód elterjesztését szolgáló és az egészség-műveltség kialakítását, javítását célzó kommunikációs tartalmak és tevékenységek, egészségfejlesztő módszerek, programok és események megvalósítása és elterjesztése, valamint a kapcsolódó kapacitás-fejlesztés.
- Helyi térségi és vármegyei szintű együttműködések támogatása az egészségfejlesztési tevékenységet végző szervezetek között.
- Lakossági szűrővizsgálatok hatékonyságának növelése, korszerűsítése, az egészségügyi alapellátó és járó-beteg ellátó intézmények szűrésekben betöltött szerepének növelése és megerősítése.
- Felvilágosító és prevenciós programok kidolgozása megvalósítása, valamint a házi orvosi, házi gyermekorvosi és védőnői hálózat a prevencióban, egészségnevelésben való aktív részvételét szolgáló fejlesztések.
- A rendszeres fizikai aktivitás, egészséges testmozgást ösztönző tevékenységek, programok; valamint a kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése.

P7.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközis stb.), szakellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;**Szociális alapszolgáltatások fejlesztése:**

- A személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális alapellátások biztosítása és hozzáféréseinek fejlesztése (étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés (család- és gyermekjóléti szolgálat), jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, a közösségi ellátások, támogató szolgáltatás, utcai szociális munka, nappali ellátás)
- A szolgáltatások működtetésére rendelkezésre álló épületállomány energiahatékonyságot növelő felújítása, bővítése, átalakítása, felújítása, kiváltása, a technikai felszereltség korszerűsége. Kapcsolódó informatikai fejlesztések.
- A meglévő szolgáltatások kapacitásfejlesztése, új, hiányzó szolgáltatások kialakítása helyi igényeknek megfelelően, illetve a bentlakásos intézmények szükségszerű kiváltását segítően (fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, gyermekek, fiatalok).
- Hátrányos helyzetű vagy kirekesztéssel veszélyeztetett csoportok, illetve a szociális alapszolgáltatásokat igénybevevők helyzetének javítására irányuló programok kidolgozása és megvalósítása.

- Együttműködések megvalósítása a határterületi ellátásokat végző intézményekkel, valamint az önkormányzati ellátó rendszerek, a civil szféra, és a magán szféra közötti kapcsolatokat erősítő tevékenységek.

Szociális és gyermekvédelmi szakellátások:

- Területi együttműködési modell kialakítása elsősorban az alapszolgáltatás és szakellátás között, továbbá szakmai protokollok kidolgozása a szociális, gyermekvédelmi és egészségügyi ellátások területén.
- A kitagolással nem érintett, vagy már kiváltásra került bentlakásos intézmények szolgáltatási és irányítási színvonalát javító fejlesztések, infrastrukturális beruházások, informatikai fejlesztések.
- A fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, valamint hajléktalanok bentlakásos intézményeinek kiváltását segítő szakmai programok, infrastrukturális és informatikai fejlesztések, alacsony létszámú lakóotthonok, támogatott lakhatás, illetve egyéb együttműködésekben megvalósuló az önálló életvitelt előmozdító és segítő lakhatási formák kialakításának szakmai és infrastrukturális feltételeinek megteremtése.
- Az idősek bentlakásos ellátásainak fejlesztése, új férőhelyek létrehozása.
- Gyermekvédelmi bentlakásos nagy létszámú intézmények kiváltását segítő szakmai programok, infrastrukturális és informatikai fejlesztések, gyermekvédelmi szakszolgálatok kapacitásfejlesztése és korszerűsítése.
- Helyettes szülői hálózat férőhelyek bővítését célzó fejlesztések, programok.
- A tartós intézményi létből kilépő személyek utógondozói ellátását, a társadalmi és munkaerő-piaci integrációját segítő, valamint a társadalmi környezetet érintő érzékenyítő programok.
- Bentlakásos intézményekben zárt közösségekben élők szükségleteihez igazodó szűrővizsgálati, egészségmegőrző és prevenciós programok.
- Rehabilitációs célú intézmények fejlesztése, illetve a bentlakásos intézményen belül rehabilitációs szolgáltatás és infrastruktúra fejlesztése (rehabilitációs részleg).
- Kapcsolódó informatikai fejlesztések.

Gyermekjóléti szolgáltatások:

- Óvodai, bölcsődei és családi napközi korszerű intézményeinek kialakítása, meglévő intézmények akadálymentes felújítása, modernizációja, többfunkcióssá és energiatakarékossá tétele.
- Férőhely kapacitások fejlesztését szolgáló bővítés, átalakítás új épület/épületrész építése, új intézmény létrehozása.
- Egységes óvoda-bölcsőde vagy az óvoda épületében működő bölcsődei egység kialakítása, munkahelyi és mini bölcsőde fejlesztése.
- A nevelést kiegészítő tevékenységekhez szükséges feltételek megteremtése (Pl.: tornaterem, tornaszoba építése, udvar felújítása/fejlesztése, sportudvar kialakítása).
- Módszertani megújulást segítő programok megvalósítása.
- Együttműködések kialakítása a nevelő munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatokat ellátó intézményekkel, helyi szereplőkkel.
- Humán erőforrás szakmai fejlesztése, intézmények közötti együttműködések.
- Kapcsolódó informatikai fejlesztések.

P7.7. Lakosságmegtartó szolgáltatások fejlesztésének a támogatása.

- bérlekások kialakítása, új bérlekások építése;
- sport és szabadidős létesítmények fejlesztése, sport és szabadidősport programok támogatása;
- a falusi szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek, telepek felszámolása szociális falurehabilitációs programmal;
- esélyegyenlőséget biztosító infrastrukturális fejlesztések és szemléletformáló programok;
- idősök lakóparkja, idősbarát fejlesztések;
- belterületi utak, forgalomcsillapított övezetek fejlesztése, kerékpáros közlekedési fejlesztések, járdák, közlekedésbiztonsági, közvilágítási beruházások;
- a mezőgazdaság, a külterületi lakott helyek és a turizmus szükségletei alapján külterületi utak fejlesztése,
- okos város, okos vidék fejlesztésekkel a város-vidék együttműködések erősítése, a szolgáltatások területi eloszlásának javítása,
- az ifjúsági sportpolitika (röplabda akadémia, futball-akadémia, nemzetközi ifjúsági futballfesztivál) kiterjesztése Kaposvár vonzáskörzetére.

XII.7.2.1. Önkormányzatok projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P7. Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
P7.1. A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása;										
1.1	Közutak fejlesztése		NIF Zrt., Magyar Közút	lakosság, vállalkozások	2021-2024	285 646	uniós és hazai	PO3	épített, felújított közutak hossza (km)	igen
1.2	Közutak fejlesztése		NIF Zrt., Magyar Közút	lakosság, vállalkozások	2025-2027	228 832	uniós és hazai	PO3	épített, felújított közutak hossza (km)	igen
1.3	Vasútfejlesztés		NIF Zrt., MÁV	lakosság, vállalkozások	2021-2024	50 000	uniós és hazai	PO3	felújított vasútvonalak hossza (km)	igen
1.4	Vasútfejlesztés		NIF Zrt., MÁV	lakosság, vállalkozások	2025-2027	31 530	uniós és hazai	PO3	felújított vasútvonalak hossza (km)	igen
P7.2. Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása;										
2.1	Közösségi közlekedés okos fejlesztései		önkormányzatok, MÁV (Volán)	lakosság	2021-2024	50	uniós és hazai	PO3	okos közösségi közlekedésfejlesztések száma (db)	nem
2.2	Közösségi közlekedés fejlesztése		önkormányzatok, MÁV (Volán)	lakosság	2021-2024	947	uniós és hazai	PO3	közösségi közlekedésfejlesztések száma (db)	nem
2.3	Közösségi közlekedés fejlesztése		önkormányzatok, MÁV (Volán)	lakosság	2025-2027	352	uniós és hazai	PO3	közösségi közlekedésfejlesztések száma (db)	nem
2.4	Kerékpárút fejlesztés (helyi - turisztikai)		önkormányzatok, Magyar Közút	turisták, lakosság	2021-2024	2 510	uniós és hazai	PO3	új, felújított kerékpárút hossza (km)	nem

2.5	Kerékpárút fejlesztés (helyi - turisztikai)		önkormányzatok, Magyar Közút	turisták, lakosság	2025-2027	1 640	uniós és hazai	PO3	új, felújított kerékpárút hossza (km)	nem
2.6	Kerékpárút fejlesztés (helyi - nem turisztikai)		önkormányzatok, Magyar Közút	lakosság	2021-2024	7 291	uniós és hazai	PO3	új, felújított kerékpárút hossza (km)	nem
2.7	Kerékpárút fejlesztés (helyi - nem turisztikai)		önkormányzatok, Magyar Közút	lakosság	2025-2027	5 403	uniós és hazai	PO3	új, felújított kerékpárút hossza (km)	nem
2.8	Kerékpárút fejlesztés (Eurovelo)		önkormányzatok, Magyar Közút	turisták, lakosság	2021-2024	680	uniós és hazai	PO3	új, felújított kerékpárút hossza (km)	nem
2.9	Kerékpárút fejlesztés (Eurovelo)		önkormányzatok, Magyar Közút	turisták, lakosság	2025-2027	200	uniós és hazai	PO3	új, felújított kerékpárút hossza (km)	nem
2.10	Kerékpárút fejlesztés (Elővárosi)		önkormányzatok, Magyar Közút	lakosság	2021-2024	250	uniós és hazai	PO3	új, felújított kerékpárút hossza (km)	nem
2.11	Út, járda és kerékpárút komplex fejlesztése		önkormányzatok, Magyar Közút	lakosság	2021-2024	920	uniós és hazai	PO3	új, felújított út, kerékpárút, járda hossza (km)	nem
2.12	Út, járda és kerékpárút komplex fejlesztése		önkormányzatok, Magyar Közút	lakosság	2025-2027	1 000	uniós és hazai	PO3	új, felújított út, kerékpárút, járda hossza (km)	nem
P7.3. Integrált településfejlesztési akciók támogatása;										
3.1	Egyéb környezetvédelmi infrastruktúra (zajvédelem, levegőtisztaság) fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	60	uniós és hazai	PO5, PO2	Támogatott zajvédelmi, levegőtisztasági fejlesztések száma (db)	nem
3.2	Temető, ravatalozó felújítás		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	4 350	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett temetők, ravatalozók száma (db)	nem
3.3	Temető, ravatalozó felújítás		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	628	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett temetők, ravatalozók száma (db)	nem
3.4	Zöldterületek, zöldfelületek fejlesztése (parkok is)		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	16 550	uniós és hazai	PO5, PO2	Fejlesztett zöldfelületek területe (ha)	nem
3.5	Zöldterületek, zöldfelületek fejlesztése (parkok is)		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	2 241	uniós és hazai	PO5, PO2	Fejlesztett zöldfelületek területe (ha)	nem
3.6	Játszóterek, közösségi tér és sporttér fejlesztés		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	2 581	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett játszóterek, közösségi terek, sportterek területe (ha)	nem
3.7	Játszóterek, közösségi tér és sporttér fejlesztés		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	2 634	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett játszóterek, közösségi terek, sportterek területe (ha)	nem

3.8	Barnamezős területek rekonstrukciója		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	3 650	uniós és hazai	PO5, PO2	Lakossági szolgáltatási célra fejlesztett barnamezős területek (ha)	nem
3.9	Barnamezős területek rekonstrukciója		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	1 017	uniós és hazai	PO5, PO2	Lakossági szolgáltatási célra fejlesztett barnamezős területek (ha)	nem
3.10	Közművelődés, kultúra, közösségi terek és szolgáltatások		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	15 598	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett közművelődési, kulturális, közösségi terek és szolgáltatások száma (db)	nem
3.11	Közművelődés, kultúra, közösségi terek és szolgáltatások		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	5 823	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett közművelődési, kulturális, közösségi terek és szolgáltatások száma (db)	nem
P7.4. Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben;										
4.1	Kereskedelmi egység fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	140	hazai		Fejlesztett kereskedelmi egységek száma (db)	igen
4.2	Kereskedelmi egység fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	160	hazai		Fejlesztett kereskedelmi egységek száma (db)	igen
4.3	Tájfejlesztési akció		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	5	hazai		Tájfejlesztési akciók száma (db)	nem
4.4	Építési telkek kialakítása		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	743	hazai		Építési teljek kialakítása (db)	nem
4.5	Építési telkek kialakítása		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	5 522	hazai		Építési teljek kialakítása (db)	nem
4.6	Polgármesteri hivatal fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	577	hazai		polgármesteri hivatal felújítás, építés (db)	nem
4.7	Polgármesteri hivatal fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	95	hazai		polgármesteri hivatal felújítás, építés (db)	nem
4.8	Település földgázellátás fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	800	hazai		Földgázvezeték építés hossza (km)	nem
4.9	Település földgázellátás fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	3 250	hazai		Földgázvezeték építés hossza (km)	nem

4.10	Műszaki telephely fejlesztés önkormányzatok részére		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	30	hazai		Műszaki telephely fejlesztések száma (db)	nem
4.11	Műszaki telephely fejlesztés önkormányzatok részére		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	412	hazai		Műszaki telephely fejlesztések száma (db)	nem
4.12	Település szépítő akciók		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	199	hazai		Településszépítő akciók száma (db)	nem
4.13	Település szépítő akciók		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	711	hazai		Településszépítő akciók száma (db)	nem
P7.5. Egészségügyi alap- és szakellátás, fekvőbeteg ellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése;										
5.1	Egészségügyi alapellátás fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	2 639	uniós, hazai	PO4, PO5	Fejlesztett egészségügyi alapellátások száma (db)	nem
5.2	Egészségügyi alapellátás fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	945	uniós, hazai	PO4, PO5	Fejlesztett egészségügyi alapellátások száma (db)	nem
5.3	Egészségügyi járóbeteg szakellátás fejlesztése		önkormányzatok, állami intézmények	lakosság	2025-2027	100	uniós, hazai	PO4, PO5	Fejlesztett egészségügyi járóbeteg-szakrendelések száma (db)	igen
5.4	Fekvőbeteg ellátás fejlesztése		önkormányzatok, állami intézmények	lakosság	2021-2024	10 000	uniós, hazai	PO4, PO5	Fejlesztett kórházak száma (db)	igen
5.5	Fekvőbeteg ellátás fejlesztése		önkormányzatok, állami intézmények	lakosság	2025-2027	2 000	uniós, hazai	PO4, PO5	Fejlesztett kórházak száma (db)	igen
P7.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközis stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;										
6.1	Közétkeztetés fejlesztése, amely többségében szociális célra főz		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	680	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett főzőkonyhák, melegítőkonyhák, étkezdék száma (db)	nem
6.2	Közétkeztetés fejlesztése, amely többségében szociális célra főz		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	112	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett főzőkonyhák, melegítőkonyhák, étkezdék száma (db)	nem
6.3	Bölcsőde fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	2 310	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett bölcsődei férőhelyek száma (fő)	nem
6.4	Bölcsőde fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	150	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett bölcsődei férőhelyek száma (fő)	nem

6.5	Óvoda fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	3 885	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett óvodai férőhelyek száma (fő)	nem
6.6	Óvoda fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	1 497	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett óvodai férőhelyek száma (fő)	nem
6.7	Falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	Vármegye területe komplex programmal segítő eljárások kivételével	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	371	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett falu- és tanyagondnoki szolgálatok száma (db)	nem
6.8	Falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	Vármegye területe komplex programmal segítő eljárások kivételével	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	175	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett falu- és tanyagondnoki szolgálatok száma (db)	nem
6.9	Szociális és gyermekjóléti szakellátások fejlesztése	Vármegye területe komplex programmal segítő eljárások kivételével	önkormányzatok, állami intézmények	lakosság	2021-2024	3 950	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti szakellátások száma (db)	nem
6.10	Szociális és gyermekjóléti szakellátások fejlesztése	Vármegye területe komplex programmal segítő eljárások kivételével	önkormányzatok, állami intézmények	lakosság	2025-2027	8 988	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti szakellátások száma (db)	nem
6.11	Szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése (kivéve falu- és tanyagondnoki szolgálat)	Vármegye területe komplex programmal segítő eljárások kivételével	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	4 139	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti alapellátások száma (db)	nem
6.12	Szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése (kivéve falu- és tanyagondnoki szolgálat)	Vármegye területe komplex programmal segítő eljárások kivételével	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	630	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti alapellátások száma (db)	nem
P7.7. Lakosságmegtartó szolgáltatások fejlesztésének a támogatása.										
7.1	Bérlakás építés		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	3 802	hazai		fejlesztett bérlakások száma (db)	nem
7.2	Bérlakás építés		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	1 144	hazai		fejlesztett bérlakások száma (db)	nem
7.3	Szolgálati lakás építés		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	1 384	hazai		fejlesztett szolgálati lakások száma (db)	nem
7.4	Szolgálati lakás építés		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	755	hazai		fejlesztett szolgálati lakások száma (db)	nem

7.5	Szociális bérlakás építés		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	15	uniós	PO4, PO5	fejlesztett szociális lakások száma (db)	nem
7.6	Szociális bérlakás építés		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	268	uniós	PO4, PO5	fejlesztett szociális lakások száma (db)	nem
7.7	Gépbeszerzés		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	558	hazai		beszerzett gépek száma (db)	nem
7.8	Gépbeszerzés		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	966	hazai		beszerzett gépek száma (db)	nem
7.9	Közvilágítás fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	452	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
7.10	Közvilágítás fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	339	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
7.11	Térfigyelő rendszer fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	59	uniós, hazai	PO5	fejlesztett térfigyelő rendszerek száma (db)	nem
7.12	Térfigyelő rendszer fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	150	uniós, hazai	PO5	fejlesztett térfigyelő rendszerek száma (db)	nem
7.13	Közvilágítás és térfigyelő rendszer együttes fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	20	uniós, hazai	PO5, PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t), fejlesztett térfigyelő rendszerek száma (db)	nem
7.14	Okos város, okos település, okos térség fejlesztések		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	226	uniós, hazai	PO5, PO2	okos fejlesztések száma (db)	nem
7.15	Okos város, okos település, okos térség fejlesztések		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	200	uniós, hazai	PO5, PO2	okos fejlesztések száma (db)	
7.16	Innovatív településfejlesztési tevékenységek		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	1 000	uniós, hazai	PO5, PO2	innovatív komplex településfejlesztések száma (db)	nem
7.17	Sport infrastruktúra fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	5 939	uniós, hazai	PO5	fejlesztett sport-létesítmények száma (db)	nem
7.18	Sport infrastruktúra fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	1 935	uniós, hazai	PO5	fejlesztett sport-létesítmények száma (db)	nem

7.19	Kerékpárút fejlesztés (helyi - nem turisztikai)		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	6 000	uniós, hazai	PO5	fejlesztett kerékpárutak hossza (km)	nem
7.20	Kerékpárút fejlesztés (helyi - nem turisztikai)		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	500	uniós, hazai	PO5	fejlesztett kerékpárutak hossza (km)	nem
7.21	Belterületi út és járda fejlesztés		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	6 870	uniós, hazai	PO5	fejlesztett út és járda hossza (km)	nem
7.22	Belterületi út és járda fejlesztés		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	1 538	uniós, hazai	PO5	fejlesztett út és járda hossza (km)	nem
7.23	Járdafejlesztés		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	2 272	uniós, hazai	PO5	fejlesztett járda hossza (km)	nem
7.24	Járdafejlesztés		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	1 964	uniós, hazai	PO5	fejlesztett járda hossza (km)	nem
7.25	Útfejlesztés		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	8 190	uniós, hazai	PO5	fejlesztett út hossza (km)	nem
7.26	Útfejlesztés		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	6 415	uniós, hazai	PO5	fejlesztett út hossza (km)	nem
7.27	Önkormányzati külterületi út fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	787	uniós, hazai	PO5	fejlesztett út hossza (km)	nem
7.28	Önkormányzati külterületi út fejlesztése		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	1 504	uniós, hazai	PO5	fejlesztett út hossza (km)	nem
7.29	Szociális városrehabilitáció, telepprogramok		önkormányzatok	lakosság	2021-2024	1 715	uniós, hazai	PO4, PO5	szociális városrehabilitációval érintett szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek száma (db)	nem
7.30	Szociális városrehabilitáció, telepprogramok		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	650	uniós, hazai	PO4, PO5	szociális városrehabilitációval érintett szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek száma (db)	nem
7.31	Szociális falurehabilitáció, telepprogramok		önkormányzatok	lakosság	2025-2027	110	uniós, hazai	PO4, PO5	szociális falurehabilitációval érintett szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P7.1. A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása;	335 646	260 362	596 008
P7.2. Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása;	12 648	8 595	21 243
P7.3. Integrált településfejlesztési akciók támogatása;	42 789	12 342	55 131
P7.4. Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben;	2 489	10 155	12 644
P7.5. Egészségügyi alap- és szakellátás, fekvőbeteg ellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése;	12 639	3 045	15 684
P7.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközik stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;	15 334	11 552	26 886
P7.7. Lakosságmegtartó szolgáltatások fejlesztésének a támogatása.	38 269	19 457	57 726
Összesen:	459 814	325 508	785 322

XII.7.2.2. Egyházak, civil szervezetek projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P7. Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
P7.1. A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása;										
P7.2. Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása;										
P7.3. Integrált településfejlesztési akciók támogatása;										
3.1	Temető, ravatalozó felújítás		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	7	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett temetők, ravatalozók száma (db)	nem
3.2	Zöldterületek, zöldfelületek fejlesztése		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	11	uniós és hazai	PO5, PO2	Fejlesztett zöldfelületek területe (ha)	nem
3.3	Zöldterületek, zöldfelületek fejlesztése		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	1	uniós és hazai	PO5, PO2	Fejlesztett zöldfelületek területe (ha)	nem
3.4	Játszóterek, közösségi tér és sporttér fejlesztés		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	244	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett játszóterek, közösségi terek, sportterek területe (ha)	nem
3.5	Játszóterek, közösségi tér és sporttér fejlesztés		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	20	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett játszóterek, közösségi terek, sportterek területe (ha)	nem
3.6	Közművelődés, kultúra, közösségi terek és szolgáltatások fejlesztése		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	903	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett közművelődési, kulturális, közösségi terek és szolgáltatások száma (db)	nem

3.7	Közművelődés, kultúra, közösségi terek és szolgáltatások fejlesztése		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	248	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett közművelődési, kulturális, közösségi terek és szolgáltatások száma (db)	nem
P7.4. Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben;										
4.1	Közművesítés		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	40	hazai		Építési telkek kialakítása (db)	nem
P7.5. Egészségügyi alap- és szakellátás, fekvőbeteg ellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése;										
5.1	Egészségprevenciók tevékenység		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	4	uniós és hazai	PO5, PO4	egészségprevencióba bevontak száma (fő)	nem
5.2	Egészségprevenciók tevékenység		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	181	uniós és hazai	PO5, PO4	egészségprevencióba bevontak száma (fő)	nem
P7.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközis stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;										
6.1	Bölcsőde fejlesztése	Vármegye területe komplex programmal segítő járási kivételével	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	24	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett bölcsődei férőhelyek száma (fő)	nem
6.2	Óvoda fejlesztése	Vármegye területe komplex programmal segítő járási kivételével	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	25	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett óvodai férőhelyek száma (fő)	nem
6.3	Falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	Vármegye területe komplex programmal segítő járási kivételével	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	17	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett falu- és tanyagondnoki szolgálatok száma (db)	nem
6.4	Szociális és gyermekjóléti szakellátások fejlesztése	Vármegye területe komplex programmal segítő járási kivételével	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	300	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti szakellátások száma (db)	nem
6.5	Szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése (kivéve falu- és tanyagondnoki szolgálat)	Vármegye területe komplex programmal segítő járási kivételével	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	55	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti alapellátások száma (db)	nem

6.6	Szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése (kivéve falu- és tanyagondnoki szolgálat)	Vármegye területe komplex programmal segített járások kivételével	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	11	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti alapellátások száma (db)	nem
6.9	Gyermekjóléti fejlesztés (átmeneti otthon, anyaothton, nevelőszülői hálózat)	Vármegye területe komplex programmal segített járások kivételével	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	201	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti szolgáltatások száma (db)	nem
6.10	Gyermekjóléti fejlesztés (átmeneti otthon, anyaothton, nevelőszülői hálózat)	Vármegye területe komplex programmal segített járások kivételével	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	250	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti szolgáltatások száma (db)	nem
P7.7. Lakosságmegtartó szolgáltatások fejlesztésének a támogatása.										
7.1	Közbiztonság fejlesztése		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	260	uniós, hazai	PO4, PO5	Közbiztonsági tevékenységek száma (db)	nem
7.2	Közbiztonság fejlesztése		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	27	uniós, hazai	PO4, PO5	Közbiztonsági tevékenységek száma (db)	nem
7.3	Okos város, okos település, okos térség fejlesztések		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	15	uniós, hazai	PO5, PO2	okos fejlesztések száma (db)	nem
7.4	Sport infrastruktúra fejlesztése		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	274	uniós, hazai	PO5	fejlesztett sport-létesítmények száma (db)	nem
7.5	Sport infrastruktúra fejlesztése		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	352	uniós, hazai	PO5	fejlesztett sport-létesítmények száma (db)	nem
7.6	Kerékpárút (hivatásforgalmi) fejlesztése		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	120	uniós, hazai	PO5	fejlesztett kerékpárutak hossza (km)	nem
7.7	Önkormányzati külterületi út fejlesztése		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	25	uniós, hazai	PO5	fejlesztett út hossza (km)	nem
7.8	Szociális falurehabilitáció, telepprogramok		civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	720	uniós, hazai	PO4, PO5	szociális falurehabilitációval érintett szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P7.1. A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása;	0	0	0
P7.2. Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása;	0	0	0
P7.3. Integrált településfejlesztési akciók támogatása;	1 158	276	1 433
P7.4. Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben;	0	40	40
P7.5. Egészségügyi alap- és szakellátás, fekvőbeteg ellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése;	4	181	185
P7.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközik stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;	573	310	883
P7.7. Lakosságmegtartó szolgáltatások fejlesztésének a támogatása.	301	1 491	1 792
Összesen:	2 036	2 297	4 333

A projektsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

Több település a település földgázellátását szeretné kiépíteni. **Az uniós klímavédelmi célkitűzések célja a fosszilis energiahordozók kiváltása, amellyel a fosszilis földgázhálózat fejlesztése nem összeegyeztethető.** Ezen települések számára energetikai tanácsadás keretében célszerű megújuló energetikai megoldásokat ajánlani a település adottságainak figyelembevételével, felkészítve őket az önkormányzatok, a vállalkozások és a lakosság számára megnyíló támogatási lehetőségekre. A táblázatban ezen igényeket szerepeltettük, de javasolt a kiváltásuk megújuló energiákkal és energiahatékonysági intézkedésekkel.

A megyében jelentős gyorsforgalmi útfejlesztések, főútfejlesztések és vasútfejlesztések várhatóak, amelyek megertermtik az ország Kelet-Nyugat irányú minőségi közlekedését. E fejlesztések többsége IKOP Plusz és hazai forrásból fog megvalósulni. A TOP Plusz a 4 és 5 számjegyű utak fejlesztésében minimális segítséget jelent, a 4 és 5 számjegyű utak fejlesztése iránti igények a lehetőségeket többszörösen meghaladják.

E prioritás tárgya a közösségi közlekedés okos fejlesztései és a közösségi közlekedés fejlesztése, amelyek a közösségi közlekedést kényelmesebbé, elérhetőbbé teszik a lakosság számára, miközben új közlekedési formákat is bevezetnek.

A kerékpárutak iránti igények is jelentősen meghaladják a rendelkezésre álló TOP Plusz kereteket. Az Eurovelo szakaszok az egyedüliek, amelyek IKOP Pluszból is támogathatóak. Kisebb léptékű kerékpáros fejlesztéseket a Magyar Falu Programból is lehet finanszírozni.

Egyéb környezetvédelmi infrastruktúra (zajvédelem, levegőtisztaság) fejlesztése is felmerült igényként.

Szinte a legtöbb településnél gondot okoz a temető, ravatalozó felújítása. Ezekre a feladatokra csak a Magyar Falu Program biztosít forrást. Az 5000 lakos feletti települések esetében eddig nem volt elérhető pályázati lehetőség ezen infrastruktúrák fejlesztésére.

Az önkormányzatok részéről az alábbi tevékenységek elsősorban a TOP Pluszból finanszírozhatóak, de a rendelkezésre álló forrást az igények többszörösen meghaladják. Kistelepülések a Magyar Falu Program keretében, az 5000 fő feletti települések elsősorban a Modern Kisvárosok Program keretében juthatnak e célra forrásokhoz:

- Zöldterületek, zöldfelületek fejlesztése (parkok is).
- Játsszóterek, közösségi tér és sporttér fejlesztés.
- Barnamezős területek rekonstrukciója.
- Közművelődés, kultúra, közösségi terek és szolgáltatások.
- Sport infrastruktúra fejlesztése.

Megfogalmazódtak kereskedelmi egység fejlesztések, tájfejlesztési akciók, településszépítési akciók, építési telkek kialakítása, polgármesteri hivatalok fejlesztése, amelyek részben Magyar Falu Program keretében, részben egyéb hazai forrásból finanszírozhatók.

Az önkormányzatok részéről jelentős igény mutatkozik műszaki telephely fejlesztésre, ahol kommunális gépeiket tarthatják. Erre vélhetően hazai forrásból, közmunka program keretében lehet megoldást találni.

A kommunális gépbeszerzésre elsősorban Magyar Falu Program, másodsorban a közös agrárpolitika keretében (VP Plusz) lesz lehetőség.

Az önkormányzatok az egészségügyi alapellátás fejlesztését TOP Plusz és Magyar Falu Program keretében tudják finanszírozni. Az egészségügyi járóbeteg szakellátás fejlesztését TOP Plusz forrásból.

Az állami fenntartású intézmények az egészségügyi járóbeteg szakellátás fejlesztését és a fekvőbeteg ellátás fejlesztését várhatóan RRF és EFOP Plusz forrásból fogják tudni finanszírozni.

Az alábbi szociális, gyermekjóléti és köznevelési ágazatba tartozó igények jelentős mértékben meghaladják a rendelkezésre álló forrásokat:

- Közétkeztetés fejlesztése, amely többségében szociális célra főz.
- Bölcsőde fejlesztése.
- Óvoda fejlesztése.
- Falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése.
- Szociális és gyermekjóléti szakellátások fejlesztése.
- Szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése (kivéve falu- és tanyagondnoki szolgálat, illetve bölcsőde).

Bölcsőde fejlesztésre várhatóan az RRF és TOP plusz ad lehetőséget. Óvoda fejlesztésre, a falugondnoki és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztésére a TOP Plusz és a Magyar Falu Program. A szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztésére a TOP Plusz, a szakellátások fejlesztésére az EFOP Plusz biztosít forrást. A fenti ellátásokat ellátó közétkeztetés fejlesztése TOP Plusz és hazai forrásból lehetséges.

Összefoglaló néven alapellátásként jelöltük meg a szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokat. A szociális törvény alapszolgáltatásnak, a gyermekjóléti törvény alapellátásnak nevezi e szolgáltatási formákat. Alapellátás alatt jelen dokumentumban alapellátást és alapszolgáltatást is kell érteni, e dokumentum értelmezésében a két fogalom egymás szinonimája.

A bérlakás, szolgálati lakás, szociális bérlakás építésére, kialakítására, felújítására jelentős igény mutatkozik. A szolgálati lakás igények részben Magyar Falu Program keretében elégíthetők ki. A szociális bérlakások fejlesztésére a TOP Plusz és az EFOP Plusz város és falu szociális rehabilitációs fejlesztési pályázatainak tudnak forrást biztosítani. Az igények többsége a jelenleg ismert konstrukciókból nem kielégíthető. Várható, hogy lesz hazai forrású bérlakásfejlesztési program, amely megoldást jelenthet ezen forráshiányra.

A közvilágítás fejlesztése, a térfigyelő rendszer fejlesztése, az okos város, okos település, okos térség fejlesztések, innovatív településfejlesztési tevékenységek elsősorban a TOP Plusz élhető települések projekt keretében lesznek támogathatóak, azonban ezek csak településrészekben és korlátozottan biztosítanak erre lehetőséget. A közvilágítási rendszerek korszerűsítésére teljes településre kiterjedően vélhetően a KEHOP Plusz keretében lesz lehetőség. Az okos platformszolgáltatások egy részét központilag fejlesztik európai uniós források felhasználásával. Ezen szolgáltatások a települések számára térítésmentesen elérhetőek, a szükséges hardver telepítéseket és betanítást, azaz a bevezetést elképzelhető, hogy a DIMOP Plusz fogja finanszírozni.

A belterületi út és járda fejlesztésekre óriási az igény, amelynek a TOP Plusz körülbelül a 3-4%-át képes finanszírozni. Hazai forrásból a költségvetési törvény is biztosít pályázati lehetőséget, továbbá a Magyar Falu Program is. Az elmúlt években a rendelkezésre álló források az igények elenyésző részét tudták kielégíteni. Az 5000 fő lakos feletti települések esetében a költségvetési törvény adta pályázati lehetőség csak felújításra biztosított forrást, az útalapos utak hengerelt aszfaltúttal történő kiváltására nem volt pályázati lehetőségük, kizárólag egyedi támogatási döntés alapján kaphattak e célra támogatást.

Az önkormányzati külterületi utak fejlesztésére várhatóan a VP Plusz, továbbá hazai pályázati lehetőségek (Herman Ottó Intézet kezelésében) biztosíthatnak forrást.

A szociális városrehabilitáció, telepprogramok kizárólag TOP Pluszból támogathatóak. A községek hasonló problémái, azaz a szociális falurehabilitáció, telepprogramok EFOP Plusz forrásból lesznek támogathatóak.

A civil szervezetek és az egyházak is számos helyi fejlesztési feladatot terveznek elvégezni, amelyek többségét hazai forrásból tudják megtenni. Az alábbi tevékenységekre elsősorban az önkormányzatok pályázhatnak:

- Zöldterületek, zöldfelületek fejlesztése.
- Közművesítés.
- Kerékpárút (hivatásforgalmi) fejlesztése.
- Önkormányzati külterületi út fejlesztése.
- Szociális falurehabilitáció, telepprogramok.

Az alábbi tevékenységre az önkormányzatok mellett elsősorban egyházak pályázhatnak hazai forrásból: Temető, ravatalozó felújítás.

Az intézményfenntartó civil szervezetek és egyházak EFOP Plusz, néhány esetben TOP Plusz és hazai forrásokra is pályázhatnak az alábbi tevékenységek fejlesztésére:

- Bölcsőde fejlesztése.
- Óvoda fejlesztése.
- Falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése.
- Szociális és gyermekjóléti szakellátások fejlesztése.
- Szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése (kivéve falu- és tanyagondnoki szolgálat és bölcsőde).
- Gyermekjóléti fejlesztés (átmeneti otthon, anyaoththon, nevelőszülői hálózat).

Az alábbi tevékenységre a civil szervezetek és az egyházak EFOP Plusz és hazai forrásból pályázhatnak:

- Egészségprevenciós tevékenység.

Az alábbi tevékenységeket elsősorban hazai forrásból tudják finanszírozni a civil szervezetek és az egyházak:

- Közbiztonság fejlesztése.
- Okos város, okos település, okos térség fejlesztések.
- Közművelődés, kultúra, közösségi terek és szolgáltatások fejlesztése.
- Játsszóterek, közösségi tér és sporttér fejlesztés.
- Sport infrastruktúra fejlesztése.

A prioritásba tartozó fejlesztések tárgya alapján a gazdasági szereplők részére nem allokáltunk forrást.

XII.8. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy vármegyei részének fejlesztése

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet sajátos térszerkezeti problémákkal küzd, a terület északi része fejlettebb, a déli része fejletlenebb. A térség számára jelentős kitettséget jelent a turizmus magas aránya a terület gazdaságán belül, amely erős szezonalitást mutat. Kiemelt fejlesztési cél a szezonális csökkentése, a minden évszakban elérhető turisztikai szolgáltatások számának és kapacitásának növelése. A térség kiegyensúlyozott fejlődését segítené, ha a Balatonparttól távolabbi területek is bekapcsolódhatnának a turizmusba, csökkentve a területi koncentrációt, továbbá, ha a helyi termékek előállítása révén a mezőgazdaság, élelmiszeripar erősödne a térségben, munkát adva szezonon kívül is a lakosságnak.

A turizmus iránti kitettséget csökkentené a területen az ipar megerősödése. A kutatás-fejlesztés mind a területet, mind a mezőgazdaságot, mind a turizmust segítheti. Az ipar és K+F+I tekintetében Siófok és Marcali térségére célszerű az erőforrásokat koncentrálni, amelyek a térség számára központként funkcionálhatnak.

A Balaton jelenleg is az ország második, egyben a vármegye első számú turisztikai célpontja, de az alapvetően kedvezőtlen folyamatokat az előző tervezési időszakban uniós forrásból megvalósuló fejlesztések sem voltak képesek érdemben befolyásolni. A turisztikai kínálat koncentráltasága mellett probléma a kínálati elemek kapcsolódásának, egymásra épülésének hiánya, a szolgáltatások esetenként alacsony színvonala, de az együttműködés nem megfelelő szintje, valamint a szakképzett munkaerő alacsony száma is évek óta terheli az ágazatot. A vendégforgalmi adatokat tekintve elsősorban nem a vendégek távolmaradása, sokkal inkább a vendégéjszakák számának csökkenése, és az ezzel együtt járó átlagos tartózkodási idő rövidülése az, ami igazi problémát **jelentett**.

A prioritás egyik célja, a már meglévő turisztikai szolgáltatások energiahatékonyságának, megújuló energiatermelésének növelése és digitalizálása, a hiányzó munkaerő pótlása egyrészt képzéssel, átképzéssel, másrészt automatizálással, amely a munkaerő minőségi hiányosságaira is részben megoldást jelenthet. Az automatizálás révén növekedhet a szektor egy fő munkavállalóra eső bevétele, amely a versenyképes bérek biztosításának az alapja lehet. Továbbá le kell vonni a tapasztalatokat és ezen ismeretek birtokában kell megvalósítani a fejlesztéseket, amely kihat az épületek technológiájára, a berendezések, eszközök technológiájára, a szolgáltatások szervezésére, az üzemeltetést segítő szoftverekre. Az energetikai költségek csökkentése és az automatizálás együtt képes a turizmus jövedelmezőségét növelni.

A területi és termék preferenciák alapján megvalósuló attrakciók fejlesztése mellett a piaci (vendég-) igényeket és a keresletet ténylegesen kielégítő turisztikai szuprastruktúra (szálláshely-, vendéglátó-, program- és kiegészítő szolgáltatás-kínálat) fejlesztése ugyanúgy elengedhetetlen. A kapacitások jobb kihasználására törekedve az üzleti célú szállás- és vendéglátóhelyek mennyiségi fejlesztése helyett a szolgáltatások minőségi színvonalának emelése kell, hogy elsődlegesen szempont legyen – a hiánypótló kapacitások létrehozásának lehetőségét természetesen nem kizárva. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet (BKÜ) településein különösen indokoltá vált az üzleti magánszálláshely-kínálat (egyéb szálláshelyek) megújításának folytatása, így a minőségi fordulatot eredményező kisebb léptékű támogatások ugyanúgy a második intézkedéshez kapcsolódóan jelennek meg. Nyáron jelentős kapacitáshiány mutatkozik, amelyet a kollégiumok ezirányú fejlesztésével lehet enyhíteni, növelve a vármegye turisztikai potenciálját. Az aktív turizmus fejlesztése jól illeszkedik a megváltozott körülményekhez, várhatóan egyre nagyobb lesz az igény ezen turisztikai ágazat iránt, amely a lakosság egészséges életmódjához is hozzájárul.

A turizmus élénkítését szolgáló harmadik intézkedés-csoport keretében kerül sor a támogató hálózati (és intézmény-) rendszerek különböző területi szinteken történő megerősítésére, a már megalakult helyi turisztikai desztináció menedzsment szervezetek (TDM) működésének stabilizálására, illetve a jól működő Tourinform Irodák megtartására, és a térségi, azaz vármegyei, illetve a Balaton turisztikai régiót lefedő szervezetek támogatására, továbbá az előtérbe állított vármegyei termékek köré szerveződött klaszterek, valamint védjegy- és minősítési rendszerek fejlesztésére.

Fontos és a program megvalósításának szakaszában sem elhanyagolható szempont, hogy a jelen beruházási prioritás keretében rögzített intézkedésekhez csak azon vármegye specifikus fejlesztési elképzelések illeszthetők, amelyek képesek a turizmus termékeket és a fejlesztési területek illetően meghatározott szűkítő feltételeket (priorizálást) teljesíteni. A program megvalósítást támogató külön dokumentumban (pl. vármegyei turizmusfejlesztési program) javasolt a termék- és magterületek végső körének meghatározása és közzététele.

Az intézkedések erősítik a vármegyei turizmus szektort, annak gazdasági teljesítőképességét, munkahelyteremtését és jövedelmezőségét is. Az intézkedés keretében elsősorban a vármegyei KKV-k fejlesztését, termelékenységük növekedését kell elősegíteni, és csak másodsorban az önkormányzatok által végrehajtott fejlesztéseket, amelyek szükségesek ugyan a vendégforgalom növelése érdekében, de csak közvetve hatnak a vállalkozások jövedelmezőségére.

XII.8.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)** A mezőgazdasági, élelmiszeripari, turisztikai vállalkozások innovatív fejlesztése, a nagyfokú automatizálás és a kutatás-fejlesztés hozzájárulnak ezen célkitűzések eléréséhez.
- **Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2)** A mezőgazdaság fejlesztése, különösen az ökológiai gazdálkodásra áttérés, az automatizálásnak köszönhető kisebb mennyiségű vegyszerhasználat, az erdők telepítése, védőerdősávok létrehozása mind hozzájárul e célhoz. A turisztikai szolgáltatók energiahatékonyságának és megújuló energiatermelésének is közvetlen széndioxid csökkentő hatása van.
- **Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3)** A turisztikai kerékpárutak fejlesztése másodlagosan a munkába járást is támogatja, amely hozzájárul ezen uniós szakpolitikai célkitűzéshez.
- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** Az állami és önkormányzati szerepvállalás magas a turisztikai szektorban, mert a fő attrakciót és infrastruktúrát jellemzően ők tartják fenn, amely nélkül a vállalkozások nem lehetnek sikeresek. Továbbá számos olyan fejlesztésre szoruló kulturális, közösségi, szabadidős szolgáltatást nyújtanak, amelyeket a turisták is igénybe vesznek.

A prioritáshoz kapcsolódó vármegyei specifikus célok:

1. **Tematikus specifikus cél (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása)** - A mezőgazdasági, élelmiszeripari, turisztikai vállalkozások innovatív fejlesztése, a nagyfokú automatizálás és a kutatás-fejlesztés hozzájárulnak a vármegye reziliens, magas hozzáadott értéket előállító gazdasági fejlődéséhez.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Versenyképes, innovatív gazdaság (specifikus cél):** A mezőgazdasági, élelmiszeripari, turisztikai vállalkozások innovatív fejlesztése, a nagyfokú automatizálás és a kutatás-fejlesztés hozzájárulnak ezen célkitűzések eléréséhez.
- **Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság (specifikus cél):** A turisztikai szezonális csökkentésének eszközei a gyógyszerellátások, az aktív turizmus, az egészséges élelmiszerek, egészséges életmódot támogató turisztikai szolgáltatások fejlesztése. A szezonális csökkentése mellett e fejlesztések a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet vármegyei fejlesztési térségen belüli területi különbségek kiegyenlítését is segítik.
- **Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és –ellátás (specifikus cél):** Az ökológiai gazdálkodás, az egészséges élelmiszertermelés, élelmiszerfeldolgozás, a vendéglátás és a szálláshely szolgáltatás összekapcsolása, szoros együttműködése tud hozzájárulni e cél eléréséhez és az életképes vidék fejlődéséhez.
- **Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése (területi specifikus cél):** A mezőgazdaság, élelmiszeripar, turizmus innovatív, automatizáló fejlesztése révén nő ezen ágazatok jövedelemtermelő képessége, nőnek az ezen ágazatokban dolgozók munkabérei, amely segíti a népesség megőrzését. A széles szolgáltatási paletta fejlesztése is e célt segíti.

- **Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése (területi specifikus cél):** A kiemelkedő táji értékek védelme és bemutatása része a prioritás céljainak.
- **Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása (területi specifikus cél):** A turisztikai kerékpárút fejlesztések másodlagosan a munkába járást is támogatják, így hozzájárulnak e célhoz.

XII.8.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében tervezett programok főbb tartalma:

P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;

- Nyersanyagok rendelkezésre állásának biztosítása a gazdálkodásba bevont területek fenntartható használatával;
- A feldolgozóipar letelepedését megalapozó infrastrukturális beruházások támogatása;
- A feldolgozáshoz és a nyersanyagtermeléshez szükséges, a piaci igényekhez igazodni képes szakképzett munkaerő képzése;
- A már letelepedett üzemek foglalkoztatást bővítő fejlesztéseinek támogatása;
- A már letelepedett üzemek termelékenységét, ezáltal az egy munkavállaló által előállított hozzáadott értéket növelő fejlesztések támogatása, ideértve a költségsökkentő beruházásokat is.
- A mezőgazdasági termelők közös tárolási, hűtési, csomagolási, feldolgozási, értékesítési, termelési, öntözési, vízvisszatartási, innovatív drón alapú növényvédelmi, egyéb gépi, automatizálási tevékenységének ösztönzése, fejlesztése, támogatása.
- Az öntözés, vízvisszatartás feltételeinek fejlesztése.
- Az intenzív kertészeti gazdálkodás, üvegházás növénytermesztés, tárolás, csomagolás fejlesztése.
- A fenntartható, tájkímélő, a biológiai sokféleséget megőrző növénytermesztési tevékenység fejlesztése, automatizálása, a bio- vagy ökológiai gazdálkodásra való áttérés támogatása.
- A gyógynövénytermesztés, a táplálékkiegészítők, illetve gyógyszerek alapanyagául szolgáló növények bio- vagy ökológiai termesztésének fejlesztése, támogatása.
- Az állattenyésztés fejlesztésének támogatása, automatizálása. A bio- vagy ökológiai állattartás, hústermék előállítás támogatása.
- A haltenyésztés és feldolgozás, hűtés, csomagolás fejlesztése, a bio- vagy ökológiai termesztési megoldások ösztönzése.
- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdaság, élelmiszeripar, a hulladékgazdálkodási és energetikai szektorokkal együttműködésben.
- A helyi, tradicionális mezőgazdasági, állattenyésztési és élelmiszeripari technikák megőrzése, fejlesztése. A helyi hagyományos ételek táj jellegű alapanyagainak előállítása.
- Erdőtelepítés, véderdősávok létesítése, meglévő faállomány szükséges megújítása.

P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése

- Klaszterek, szövetkezetek, szociális gazdaságok létrehozásának és működtetésének támogatása gazdaságpolitikai eszközök és mentorprogram segítségével;
- Helyi piacok, értékesítési pontok létrehozásának támogatása, a vármegyei kisboltokban a vármegyei termékek minél nagyobb arányú megjelenésének ösztönzése együttműködési és marketing eszközökkel;

- A helyi termékek értékesítését, a termelőket és fogyasztókat összekötő okos alkalmazások bevezetése, online piactér fejlesztése, a vidéki, bolthiányos térségekben kiszállítással minél több helyi termék elérhetővé tétele,
- Helyi nyers és feldolgozott termékek hazai piacának védelme;
- Helyi termelőktől származó élelmiszerek becsatornázása a közétkeztetésbe, az ehhez szükséges agrárlogisztikai központok, előfeldolgozás, tárolás, hűtés, fagyasztás feltételeinek megteremtése, fejlesztése, amely csökkenti az étel előállítás ökológiai lábnyomát;
- Közétkeztetés infrastrukturális fejlesztése.
- „Somogyi” védjegy kialakítása és egységes marketing tevékenységen keresztül a helyi termékek pozíciójának megerősítése, a külső piacokon történő bemutatása, a megyén belüli helyi termék fogyasztás népszerűsítése a helyi identitás erősítésével;
- Az éttermek, cukrászatok, étkeztetést is nyújtó szálláshelyek és a folyamatosan magas minőséget előállító helyi termelők együttműködésének ösztönzése marketing és identitást erősítő eszközökkel;

P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;

- Vállalkozások K+F+I tevékenységének támogatása;
- Alkalmazott kutatások és prototípusok létrehozásának támogatása;
- Tudásbázisok megerősítése, kutatói kapacitások fejlesztése;
- A kutatói szféra és a vállalkozási szféra közötti kapcsolatok erősítése;
- Az innovációs szolgáltatásokhoz való hozzáférés támogatása;
- Somogy megyében működő klaszterkezdmenyvezések erősítése;
- Új horizontális vagy vertikális szemlélettel szerveződő vállalati együttműködések felkarolása;
- A horvát-magyar határ menti gazdasági kapcsolatok fejlesztése;
- Startup cégek támogatása, mentorálása, inkubációja,
- A városokban elérhető kereskedelmi áruk és szolgáltatások vidék számára elérhetővé tétele okos megoldások, kiszállítás, kiszállítás innovatív fejlesztésével.

P8.4. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése

- Történelmi és kulturális örökség turisztikai hasznosítása, természeti és környezeti értékek ökoturisztikai célú fejlesztése, a Balaton, mint természeti érték turisztikai célú fejlesztése (személyhajó kikötők, vitorlaskikötők, csónakkikötők, strandok stb.) az EuroVelo és hazai törzshálózat részét képező és ahhoz fizikailag csatlakozó kerékpárforgalmi létesítmények és kapcsolódó kerékpáros turisztikai szolgáltatások kialakítása és fejlesztése, országos, de legalább regionális jelentőségű gyógy- és termálfürdők, egészségturisztikai helyszínek technológiai és szolgáltatásfejlesztése, új és innovatív turisztikai termékek létrehozása,
- Különösen vidéki térségekben emellett: helyi termékeket előállító, a vidéki örökséget megőrző és a hagyományokat ápoló, azokat turisztikai termékelemekké fejlesztő kis léptékű beavatkozások, kerékpáros, továbbá lovas-, vadász-, horgász-, kulturális-, falusi- és agro turizmust szolgáló fejlesztések;
- Tematikus élményláncok kialakítása, amely a vármegye különböző turisztikai attrakcióit összekapcsolja, segítve a programturizmust, aktív turizmust, ösztönözve a körutazásokat, azaz a szálláshelyek és turisztikai attrakciók, szolgáltatások egy üdülésen belüli összekapcsolását egy-egy téma köré szervezve.

- Aktív és ökoturisztikai programfejlesztés: a gyalogos túraútvonalak fejlesztése, a vízi túraútvonalak fejlesztése, a szabadtéri és a kedvezőtlen időjárási körülmények idején is igénybe vehető beltéri sportolási lehetőségek, fizikai erőnléthez kapcsolódó attrakciók, erdei iskolák fejlesztése, tanösvények, madármegfigyelő helyek, egyéb ökoturisztikai elemek fejlesztése a nemzeti parkok beruházásaiban.
- A balatoni térségben az eltöltött vendégéjszakák számát növelő, térségi hatású turisztikai attrakciók fejlesztése
- A vármegye turisztikai magterületein kívül elsősorban a falusi turizmus fejlesztése kell, hogy fókuszba kerüljön, ahol az élményelemek szálláshely szolgáltatással kapcsolódnak össze.

P8.5. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés

- Elsősorban működő és egész évben nyitva tartó, a 239/2009. (X. 20.) Korm. rendelet szerinti szálláshelyek (ideértve az egyéb szálláshelyeket is) magasabb színvonalú szálláshelyekké történő fejlesztése, és/vagy ahhoz kapcsolódó minőségi élményeket és tartalmas időtöltési lehetőséget nyújtó szolgáltatások (wellness, konferencia stb.) fejlesztése, másodsorban az ifjúsági szálláshelyek fejlesztése;
- A helyi termékeken, a helyi gasztronómiai értékeken alapuló minőségi (egészséges, élményt nyújtó stb.) gasztronómiai kínálat létrehozása, működő vendéglátó vállalkozások korszerűsítése, technológiai- és szolgáltatásfejlesztése, meglévő attrakcióhoz / vonzerőhöz kötve;
- Meglévő szolgáltatások technológiai átállásának támogatása, automatizálása, energiahatékonysági és megújuló energiatermelési fejlesztése.
- A megyében működő kollégiumok színvonalának növelésével a nyári szálláshelykapacitás növelése.

P8.6. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése

- TDM szervezetek esetében: termékfejlesztési feladatok (adatgyűjtés, kutatás, felmérés, stratégiaalkotás stb.), információs rendszerek működtetése (iroda, táblarendszerek, mobil applikációk stb.) szervezetfejlesztés, szemléletformálás, oktatás és képzés, promóciós és marketingtevékenységek, fesztiválok szervezése, helyi identitást erősítő turizmusba bekapcsolódó rendezvények szervezése, a munkaszervezet működését támogató, valamint a turistafogadás feltételeit elősegítő, komfortérzetet növelő kisléptékű infrastruktúrafejlesztés (kerékpárkölcsonzó, rendezvény stb.) és eszközbeszerzés;
- A már működő Tourinform Iroda hálózatának fejlesztése, amennyiben az a TDM által ellátandó feladatokat helyi szinten hatékonyabban képes ellátni.
- Klaszterek esetében: termékfejlesztési feladatok (adatgyűjtés, kutatás, felmérés, elemzés stb.), látogatómenedzsment-rendszerek működtetése, termékalapú márkáépítés, kommunikációs és marketingtevékenységek, turisztikai szolgáltatásokkal, termékekkel összefüggő minőségbiztosítási- és védjegyrendszerek kialakítása, beszállítói rendszerek kialakítása;
- A turizmusban dolgozók és kisvállalkozók, a turizmushoz kapcsolódó élelmiszertermelésben érintettek digitális kompetenciáinak fejlesztése, felkészítése az automatizálásban rejlő lehetőségek kihasználására.

- A térségi turisztikai rendszerek fejlesztése, digitális tartalomfejlesztés, amely az automatizálást támogatja, kapcsolódva, ráépülve az okos város- okos vidék platformszolgáltatásokra.
- A térségi info-kommunikációs fejlesztése, amely az automatizálás és a digitális tartalomfejlesztés előtti fizikai akadályokat megszünteti.

XII.8.2.1. Önkormányzatok projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:		P8. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy vármegyei részének fejlesztése								
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;										
1.1	Agrárlogisztikai és hozzá kapcsolódó élelmiszeripari fejlesztések	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	agrártermelők, lakosság, hátrányos helyzetű lakosság	2021-2024	840	Uniós	Közös agrárpolitika	támogatott projektek száma (db)	
1.2	Agrárlogisztikai és hozzá kapcsolódó élelmiszeripari fejlesztések	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	agrártermelők, lakosság, hátrányos helyzetű lakosság	2025-2027	70 000	Uniós	Közös agrárpolitika	támogatott projektek száma (db)	
P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése										
P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;										
P8.4.. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése										
4.1	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2021-2024	20 807	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
4.2	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2025-2027	9 449	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
P8.5. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés										

5.1	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2021-2024	11 712	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
5.2	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2025-2027	14 426	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
P8.6.. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése + infokommunikációs fejlesztés, automatizálás										
6.1	Identitást és turizmust erősítő programok	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2021-2024	60	uniós, hazai	PO5	támogatott programok száma (db)	nem
6.2	Identitást és turizmust erősítő programok	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2025-2027	570	uniós, hazai	PO5	támogatott programok száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;	840	70 000	70 840
P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése	0	0	0
P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;	0	0	0
P8.4.. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése	20 807	9 449	30 256
P8.5. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés	11 712	14 426	26 138
P8.6.. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése + infokommunikációs fejlesztés, automatizálás	60	570	630
Összesen:	33 419	94 444	127 863

XII.8.2.2. Egyházak, civil szervezetek projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P8. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy vármegyei részének fejlesztése							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
	P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;									
	P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése									
	P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;									
	P8.4.. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése									
4.1	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2025-2027	45	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
	P8.5. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés									
5.1	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2021-2024	100	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	igen
5.2	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2025-2027	540	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	igen
	P8.6.. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése + infokommunikációs fejlesztés, automatizálás									
6.1	Identitást és turizmust erősítő programok	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2021-2024	30	uniós, hazai	PO5	támogatott programok száma (db)	nem
6.2	Identitást és turizmust erősítő programok	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2025-2027	5	uniós, hazai	PO5	támogatott programok száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;	0	0	0
P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése	0	0	0
P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;	0	0	0
P8.4.. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése	0	45	45
P8.5. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés	100	540	640
P8.6.. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése + infokommunikációs fejlesztés, automatizálás	30	5	35
Összesen:	130	590	720

XII.8.2.3. Gazdasági szereplők projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P8. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy vármegyei részének fejlesztése							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;										
1.1	Szántóföldi termesztés fejlesztés támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	4 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott mezőgazdasági vállalkozások száma (db)	nem
1.2	Szántóföldi termesztés fejlesztés támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	2 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott mezőgazdasági vállalkozások száma (db)	nem
1.3	Állattenyésztés fejlesztés támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	1 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott állattenyésztő vállalkozások száma (db)	nem
1.4	Állattenyésztés fejlesztés támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott állattenyésztő vállalkozások száma (db)	nem
1.5	Erdőgazdálkodás fejlesztés támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	1 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott új, vagy megújult erdők területe (ha)	nem
1.6	Erdőgazdálkodás fejlesztés támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott új, vagy megújult erdők területe (ha)	nem
1.7	Kertészet, szőlészet, borszat, gombatermesztés fejlesztésének támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	1 500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.8	Kertészet, szőlészet, borszat, gombatermesztés fejlesztésének támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	1 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem

1.9	Élelmiszeripari feldolgozás fejlesztése (közvetlen feldolgozás)	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	1 500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.10	Élelmiszeripari feldolgozás fejlesztése (közvetlen feldolgozás)	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	1 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.11	Öntözés, vízviszatarítás fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások, víztársulások, vízügyi igazgatóságok	vállalkozások	2021-2024	4 000	uniós	Közös agrárpolitika	öntözéssel, vízviszatarítással fejlesztett terület (ha)	igen
1.12	Öntözés, vízviszatarítás fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások, víztársulások, vízügyi igazgatóságok	vállalkozások	2025-2027	2 500	uniós	Közös agrárpolitika	öntözéssel, vízviszatarítással fejlesztett terület (ha)	igen
1.13	Ökológiai gazdálkodásra átállás támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	1 000	uniós	Közös agrárpolitika	ökológiai gazdálkodású terület (ha)	nem
1.14	Ökológiai gazdálkodásra átállás támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	500	uniós	Közös agrárpolitika	ökológiai gazdálkodású terület (ha)	nem
1.15	Halászatok, halastavi haltenyésztés fejlesztésének támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	4 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.16	Halászatok, halastavi haltenyésztés fejlesztésének támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	2 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.17	Agrárlogisztikai tevékenység fejlesztése (tárolás, hűtés, csomagolás, konyhakész feldolgozás)	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	1 500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	igen
1.18	Agrárlogisztikai tevékenység fejlesztése (tárolás, hűtés, csomagolás, konyhakész feldolgozás)	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	1 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	igen
1.19	Élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	2 500	uniós	PO1	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.20	Élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	4 000	uniós	PO1	támogatott vállalkozások száma (db)	nem

1.21	Közétkeztetést végző vállalkozások konyháinak fejlesztése (közszolgáltatási szerződés alapján)	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	1 500	hazai		támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.22	Közétkeztetést végző vállalkozások konyháinak fejlesztése (közszolgáltatási szerződés alapján)	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	1 000	hazai		támogatott vállalkozások száma (db)	nem
P8.2. A somogyi termékek piaca jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése										
2.1	"Somogyi" védjegy kialakítása, széles körű megismertetése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	300	hazai		marketing akciók száma (db)	igen
2.2	"Somogyi" védjegy kialakítása, széles körű megismertetése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	200	hazai		marketing akciók száma (db)	igen
2.3	Piacra jutást segítő szervezetek támogatása, okos platformszolgáltatások bevezetése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások együttműködési szervezetei	lakosság	2021-2024	200	uniós, hazai	PO1	támogatott vállalkozási együttműködési szervezetek száma (db), bevezetett okos megoldások száma (db)	igen
2.4	Piacra jutást segítő szervezetek támogatása, okos platformszolgáltatások bevezetése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások együttműködési szervezetei	lakosság	2025-2027	150	uniós, hazai	PO1	támogatott vállalkozási együttműködési szervezetek száma (db), bevezetett okos megoldások száma (db)	igen
2.5	Rövid ellátási láncok ösztönzése együttműködési és marketing eszközökkel, okos megoldásokkal	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	200	uniós, hazai	PO2	Helyi beszállítói szerződések száma (db) és azok volumene (kg, l, db)	igen
2.6	Rövid ellátási láncok ösztönzése együttműködési és marketing eszközökkel, okos megoldásokkal	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	200	uniós, hazai	PO2	Helyi beszállítói szerződések száma (db) és azok volumene (kg, l, db)	igen
P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;										

3.1	Vállalkozások kutatás-fejlesztési tevékenysége, együttműködésben más vállalkozásokkal és a felsőoktatással	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások, felsőoktatási intézmények, fejlesztés tárgyával érintett intézmények	vállalkozások	2021-2024	800	uniós	PO1	támogatott kutatások, kísérleti fejlesztések száma (db)	igen
3.2	Vállalkozások kutatás-fejlesztési tevékenysége, együttműködésben más vállalkozásokkal és a felsőoktatással	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások, felsőoktatási intézmények, fejlesztés tárgyával érintett intézmények	vállalkozások	2025-2027	600	uniós	PO1	támogatott kutatások, kísérleti fejlesztések száma (db)	igen
3.3	Induló vállalkozások támogatása, mentorálása, inkubációja	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	induló vállalkozások	induló vállalkozások	2021-2024	400	uniós	PO1	támogatott induló vállalkozások száma (db)	igen
3.4	Induló vállalkozások támogatása, mentorálása, inkubációja	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	induló vállalkozások	induló vállalkozások	2025-2027	400	uniós	PO1	támogatott induló vállalkozások száma (db)	igen
3.5	Vállalkozások kutatás fejlesztési tevékenysége, együttműködésben más vállalkozásokkal és a felsőoktatással	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	vállalkozások	2021-2024	200	uniós	PO1	támogatott okos platformfejlesztések és bevezetések száma (db)	igen
3.6	Vállalkozások kutatás fejlesztési tevékenysége, együttműködésben más vállalkozásokkal és a felsőoktatással	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	vállalkozások	2025-2027	150	uniós	PO1	támogatott okos platformfejlesztések és bevezetések száma (db)	igen
P8.4. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése										
4.1	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	turisták, lakosság	2021-2024	8 000	uniós, hazai	PO1, PO2	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
4.2	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	turisták, lakosság	2025-2027	7 000	uniós, hazai	PO1, PO2	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
P8.5. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés										

5.1	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	turisták, lakosság	2021-2024	14 000	uniós, hazai	PO1, PO2	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
5.2	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	turisták, lakosság	2025-2027	11 000	uniós, hazai	PO1, PO2	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
P8.6. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése + infokommunikációs fejlesztés, automatizálás										
6.1	Identitást és turizmust erősítő programok	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	turisták, lakosság	2021-2024	600	uniós, hazai	Po1, PO5	támogatott programok száma (db)	igen
6.2	Identitást és turizmust erősítő programok	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	turisták, lakosság	2025-2027	600	uniós, hazai	Po1, PO5	támogatott programok száma (db)	igen

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;	23 500	16 000	39 500
P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése	700	550	1 250
P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;	1 400	1 150	2 550
P8.4. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése	8 000	7 000	15 000
P8.5. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés	14 000	11 000	25 000
P8.6. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése + infokommunikációs fejlesztés, automatizálás	600	600	1 200
Összesen:	48 200	36 300	84 500

A projektsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

A települések részéről merült fel igény agrárlogisztikai és hozzá kapcsolódó élelmiszeripari fejlesztésekre, amely a hátrányos helyzetű, képzetlen lakosság számára munkalehetőségeket teremthet, ellátva a turizmust és a piacokat, kiskereskedelmet egészséges helyi élelmiszerekkel. Lengyeltóti település innovatív élelmiszertermelő projektötlete a túlsúlyos, a 200 millió euró összeget 70 milliárd Ft nagyságrendűre becsültük egy jövőbeni 350 Ft/€ árfolyamot feltételezve hosszútávon.

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben lévő önkormányzati turisztikai attrakciók, szolgáltatások, ideértve a turisztikailag erősebb hatású kulturális fejlesztéseket is, továbbá az önkormányzati szálláshely fejlesztések tartoznak ide. Az igények jelentősen meghaladják a TOP Plusz adta lehetőségeket. Egy jelentős részük várhatóan hazai forrásból lesz támogatható. A GINOP Plusz várhatóan a turisztikai vonzerővel rendelkező gyógyfürdők és környezetük fejlesztését támogatja, továbbá a várak és kastélyok egy részét. A kulturális turisztikai termék tekintetében hazánkban a legnagyobb kereslet a várak és kastélyok irányában realizálódik. Hazánk vezető kastélyai és várai kiemelkedő vonzerővel rendelkeznek, belföldön mindenki által ismertek és a nemzetközileg is legismertebb magyar örökségvédelmi helyszínek között tartják őket számon. A Nemzeti Kastélyprogram és a Nemzeti Várprogram keretében a Kormány határozattal rögzíti a kiemelt helyszínek körét. A vezető örökségvédelmi helyszíneken kívül számos további, a jelenlegi kihasználtsághoz képest nagyobb turisztikai potenciállal rendelkező kastélyt és várat azonosíthatunk hazánkban. Fejlesztésük az adott térség vonzerejét növelheti, a desztináció termékkínálatát erősíti. A turisztikai szempontok mentén történő fejlesztések jelentős vendégszám növekedést jelenthetnek és hozzájárulhatnak a vendégéjszakaszám emelkedéséhez is.

Az 5000 fő lakosságszám alatti önkormányzati gazdasági társaságok szintén kis- és középvállalkozásnak (KKV) minősülnek, ezért a GINOP Plusz forrásaira sikerrel pályázhatnak. Az igények egy része a Kisfaludy Programból lesz finanszírozható.

A helyi identitást és egyben a turizmust is erősítő programokra várhatóan a TOP Pluszból lesz elsődlegesen lehetőség.

A vállalkozások, civil szervezetek és egyházak részéről is jelentős az igény a turisztikai attrakciók, szolgáltatások, szálláshelyek, vendéglátás fejlesztésére, továbbá a kulturális, turisztikai, helyi identitást erősítő programok támogatására. E fejlesztéseikre elsődlegesen a GINOP Plusz, Kisfaludy Program és hazai források biztosítanak lehetőséget.

XII.9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése

A Barcsi és Csurgói járások gazdasági teljesítménye a rendszerváltás óta lassabb ütemben nőtt az országos átlagnál, így egy leszakadó tendencia érvényesült, mely az országosnál magasabb mértékű munkanélküliséggel párosult. A terület kedvező természeti és környezeti adottságokkal rendelkezik, régi hagyományokra épülő feldolgozóipari vállalkozói kör alakult ki és működik. A vállalkozás-sűrűség ugyanakkor nagyon alacsony a térségben.

A prioritás célja a foglalkoztatási szint növelése és a gazdasági szektor jövedelemtermelő képességének erősítése, ami által a térség gazdaságilag aktív népessége a biztos megélhetéshez szükséges jövedelmi szinten, vagy afölött képes élni. Ehhez szükség van a vállalkozások, különösen a mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének javítására, a hiányzó üzleti infrastruktúra megteremtésének támogatására, a K+F+I területén a ráfordítások növelésére, az innovációs szemlélet és a hálózatok, együttműködések ösztönzésére. Elengedhetetlen új vállalkozások indításának segítése, a vállalkozói szemlélet és a vállalkozási és szakmai ismeretek kiteljesítése.

A megújuló energiatermelés a térség közösségei, vállalkozási számára jelentős megtakarítást eredményezhet, segítve a térség felemelkedését. A helyi nyersanyagokra alapozva a megújuló energia és mezőgazdasági termelés összekapcsolása a szociális gazdaságok erősödését és az egészségi állapotuk miatt korlátozottan munkaképes személyek tartós foglalkoztatását segítheti.

E periférikus területet jellemzi leginkább az alacsony jövedelmi szint, magas munkanélküliség és a roma népesség magasabb aránya. Ezek a térségek halmozottan hátrányos helyzetük következtében önerejükben nehezen jutnak előre. A vármegye periférikus területein élő csoportokon felül kiemelten szükséges kezelni a társadalom periferiáján élő, munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű csoportok (kiemelten a fogyatékkal élők, megváltozott munkaképességű személyek, valamint romák) társadalomba és a munka világába történő (re) integrációját. Ezen **periférikus területek és társadalmi csoportok tekintetében szükséges célzott komplex programszerű megközelítés alkalmazása**. A leghatásosabb beavatkozást a jövedelmek megteremtésén keresztül lehet indítani, a segélyezés helyett meg kell teremteni a lehetőséget, hogy a jelenleg gazdaságilag inaktív népesség visszakerüljön a munkaerő-piacra és munkája eredményeként tisztességes megélhetést biztosító jövedelemre tegyen szert.

A vármegye rendkívül gazdag kulturális és történelmi értékek tekintetében. A hagyományok ápolásában, a kulturális sokszínűség megőrzésében nagy szerepet tölthetnek be a megyében és a tágabb térségben élő nemzetiségek. Somogy a kulturális értékek mellett rendkívül gazdag természeti értékekben. A **természeti, táji és kulturális örökség védelme, megőrzése és megismertetése** a külvilággal a somogyi emberek közös ügye, mely nagymértékben **hozzájárul a helyi és somogyi identitástudat erősítéséhez**. A helyi hagyományok és értékek közös gondozása, bemutatása, a körük építhető programok, a hagyományok ápolása, elősegíti a helyi közösségek kialakulását, ill. megerősödését, ami hosszú távon a közösségek összetartó erejének növelését, és a civil aktivitás fokozódását eredményezi. A vidéki lakosság élethelyzete és előregedése több egészségügyi és szociális civil szerveződés létrejöttét is igényelné.

A **prioritás célja** a helyi közösségek korszerkezetének javítása a fiatalok helyben tartásával, beköltözésével, a foglalkoztatathóság növelése, a periférikus területeken és társadalmi csoportokban élők megélhetésének és munkához jutásának támogatása. További cél a helyi identitástudat, a társadalmi kohézió és integráció elősegítése a **helyi vidéki és városi közösségek szerepvállalásának növelése a közösségfejlesztés eszközeivel** és a helyi értékek és belső erőforrások megerősítésével és felhasználásával. A megvalósuló fejlesztések által meg kell alapozni, hogy a helyi közösségek képesek legyenek saját mikrokörnyezetük fejlődését alakítani.

A térségben élőket a szociális, gyermekjóléti alapszolgáltatások és az óvodai ellátás tudja a leginkább segíteni a felzárkózásban. A családsegítés, gyermekjóléti szolgáltatások a családok felzárkóztatásának egyik legfontosabb szereplői, akik a nemzetiségi önkormányzatokkal, civil szervezetekkel, oktatási intézményekkel együttműködve tudják e célt szolgálni. A hátrányos helyzetű családok női tagjainak elhelyezkedését segíti a bölcsődei és óvodai ellátás megszervezése, fejlesztése.

XII.9.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)** Az iparfejlesztés, az ipar versenyképességének javítása, az automatizálás hozzájárul az innovatív, termelékenyebb, jövedelmezőbb gazdaság kialakulásához.
- **Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2)** Az energiahatékonyság növelése, a megújuló energiatermelés hozzájárul a széndioxid és egyéb károsanyag kibocsátás csökkentéséhez.
- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** Az ipar és logisztika infrastrukturális hátterének kiépítésében, üzemeltetésében jelentős szerepe van az önkormányzatoknak, amely kapcsolódik e célhoz. A társadalmi felzárkózás feladatainak nagy részét az állam és az önkormányzatok látják el, amelyek tevékenységét, továbbá az ezt támogató szociális és gyermekjóléti intézményrendszert is fejleszteni szükséges. Az önkormányzati, állami szerepvállalás révén kapcsolódik a prioritás ezen szakpolitikai célkitűzéshez.
- **Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)** A képzések, szakképzések, készségfejlesztések, pénzügyi és természetbeni támogatások, a szociális és gyermekjóléti szolgáltatások mind hozzájárulnak a hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatásához, a szociálisan egyenlőbb Európa kialakulásához.

A prioritáshoz kapcsolódó vármegyei specifikus célok:

- 1. Tematikus specifikus cél: A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása** – A vállalkozás és vállalkozási környezet fejlesztés, foglalkoztatás növelés, a vállalkozások versenyképességének javítása hozzájárul e specifikus cél eléréséhez.
- 3. Tematikus specifikus cél: Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása** – A helyi alapanyagokból a helyi igényeket kielégítő vállalkozások, szociális vállalkozások, foglalkoztatási programok hozzájárulnak e cél eléréséhez. A közösségi energiatermelés, a szociális alapú mezőgazdaság, a mezőgazdasági hulladékok és az energiatermelés összekapcsolása is e célt szolgálja.
- 4. Tematikus specifikus cél: A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése** – A foglalkoztatási programok, képzések, szakképzések, készségfejlesztések, pénzügyi és természetbeni támogatások, a szociális és gyermekjóléti szolgáltatások mind hozzájárulnak a hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatásához.
- 5. Tematikus specifikus cél: Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése** – A szociális és gyermekjóléti szolgáltatási, az iparterületi infrastruktúra fejlesztése illeszkedik e specifikus célhoz.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Versenyképes, innovatív gazdaság (specifikus cél):** Az iparfejlesztés, az ipar versenyképességének javítása, az automatizálás hozzájárul az innovatív, termelékenyebb, jövedelmezőbb gazdaság kialakulásához.
- **Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom (specifikus cél):** A társadalmi felzárkóztatási programok, a szociális és gyermekjóléti ellátás kapacitásának, színvonalának fejlesztése ezen célhoz járulnak hozzá.
- **Jó állam: szolgáltató állam és biztonság (specifikus cél):** A szociális és gyermekjóléti ellátás fejlesztése hozzájárul e cél eléréséhez, különösen az árván maradt gyermekek, a kisgyermeket nevelők és az idősek ellátásának fejlesztése.
- **Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése (területi specifikus cél):** A célzott iparterületfejlesztés, a hátrányos helyzetű térségekben működő vállalkozások kiemelt támogatása és a felzárkóztatási foglalkoztatási programok hozzájárulnak a terület foglalkoztatásának, jövedelemtermelő képességének és az egyéni jövedelmek növekedéséhez.
- **Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés (területi specifikus cél):** A vállalkozási környezet, a vállalkozások fejlesztése, a foglalkoztatási programok és a szociális, gyermekjóléti szolgáltatások megfelelő területi eloszlása segíti a leszakadó térségek felzárkóztatását, a területi különbségek csökkentését.

XII.9.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében tervezett programok főbb tartalma:

P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;

- Ipari Parkok, inkubátorházak, logisztikai központok, barnamezős iparterületek, iparterületek infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése;
- Mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztését és versenyképességének növelését szolgáló beruházások és szolgáltatások támogatása, minél több folyamat digitalizálásával;
- A vállalkozások telephelyfejlesztéseinek támogatása;
- Komplex foglalkoztatási programok támogatása, térségi foglalkoztatási paktumok működésének elősegítése, a szakképzés keresleti és kínálati oldalának összehangolásának erősítése;

P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;

Közüintézmények komplex energiatartékonysági felújítása:

- Intézmények épületgépészeti rendszerének energetikai célú korszerűsítése. E tevékenységi körben támogatható a távhőszolgáltatás fogadása, vagy a gázkazán tartálékba helyezése mellett, vagy a kazán helyett hőszivattyús rendszer telepítése, és a szabályozás kialakítása, a hő leadók cseréje, a meleg vizes rendszer felújítása, a csövek hőszigetelése, világításkorszerűsítés és -szabályozás, lámpatestek cseréje, légtechnikai rendszer kiépítése hő visszanyerővel. A gázkazán cseréje kondenzációs gázkazánra elsősorban akkor javasolt, ha az épületen az épített környezet védelme érdekében nem helyezhető el gazdaságosan napelem és távhőrendszer sem biztosított. Továbbá a hőszivattyús rendszer mellett a levegő-víz hőszivattyú hatásfokát erősen rontó alacsony hőmérséklet esetére csúcskazánként történő telepítése lehet javasolt a kondenzációs gázkazánnak.
- Az intézmények épülethéj energiaveszteségének csökkentését szolgáló fejlesztések. Ennek keretében támogatható az épület homlokzatának, padlás- és pincefödémeinek utólagos, külső hőszigetelése, a nyílászárók cseréje és egyúttal a külső árnyékolás megoldása.

Lokális (épület, épületegyüttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű hő- és villamos energia előállító és elosztó rendszerek kiépítése:

- Szigetüzemű és hálózatos, helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrásokat felhasználó energiatermelő berendezések telepítése. Ennek keretében támogatható napkollektorok, napelemek, geotermikus- és földhő energiát hasznosító energiatermelő berendezések, biomassa, valamint biogáz alapú tüzelőberendezések és CHP üzemű berendezések, vagy ezek kombinációja alkotta kiserőművek (50 MW-nál kisebb névleges teljesítőképességű erőmű), ill. háztartási méretű kiserőművek (saját kiefeszültségű hálózatra csatlakozik, valamint a csatlakozási teljesítménye nem haladja meg az 50 kVA-t). Bár a Dráva folyó határfolyó státusza miatt, a vármegye kisvízfolyásai

- pedig esési viszonyaik alapján kevésbé alkalmasak rá, de adott esetben kis- (0,1-1 MW) és törpe (100 kW alatti kapacitás) vízerőművek telepítése is támogatható
- A folyóvizek természetes mozgási energiáját hasznosító a folyami vízimalmok működési elvén alapuló mobil vízerőművek telepítése.
 - Lokális (épületegyüttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű távhő- és villamos energiatovábbító/elosztó hálózatok kiépítése, fejlesztése, megújuló energia alapú energiaközösségek létrehozása.
 - Megújuló energiahordozók helyi és közösségi szinten történő felhasználásra való előkészítését lehetővé tevő kapacitások létrehozása. Ennek keretében a gyűjtött biomassa alapú energiahordozók további feldolgozását (pl. aprító, brikettáló, pelletáló) valamint a biogáz előállítását szolgáló berendezések, technológiák telepítése. A növényi hulladékokon alapuló komposzt kazán építés elterjesztése.

Lakossági energiafelhasználás csökkentése:

- Lakóházak hőszigetelése, nyílászáró cseréje, árnyékoló rendszer fejlesztése, fűtésrendszerének, használati melegvízrendszerének, elektromos hálózatának, világításának korszerűsítése, háztartási gépek cseréje energiatakarékos eszközökre, elektromos eszközökre.
- A lakóházak megújuló energia termelésének növelése, például napelemes rendszerek, hőszivattyúk, hőcserélővel ellátott szellőztetőrendszerek telepítésével.

Energetikai tanácsadás és területi koordináció intézményi háttérének megteremtése:

- Energia tanácsadói szolgáltatás rendszerének kialakítása. Ennek keretében közvetlen személyre szóló energia-tanácsadás az önkormányzatok, a lakosság és gazdasági szereplők, speciális célcsoportként a rászoruló háztartások, idősök, alacsony jövedelműek számára, kiegészülve a tanácsadási szolgáltatás ellátásához szükséges intézményi és tárgyi feltételek megteremtésével.
- Az energiafelhasználással, az új energetikai rendszerek, rendszerelemek használatával összefüggő ismeretterjesztés, szemléletformálás a lakosság és az intézmények üzemeltetői, fenntartói körében.
- Önkormányzatok Fenntartható Energia Akcióprogramjainak (SEAP) elkészítése, felülvizsgálata.
- A mikrotérségi, minél kisebb szállítást igénylő, elsősorban mezőgazdasági, erdőgazdálkodási növényi hulladékokra, másodsorban állattartó telepek és szennyvíztisztító telepek szennyvíziszapjára, éttermi hulladékok feldolgozására alapozott biogázüzemek létesítéséhez szükséges helyi részvétel ösztönzése, mentorálása, az együttműködés keretrendszerének kialakításában segítségnyújtás.
- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdasági, élelmiszeripari és a hulladékgazdálkodási szektorokkal együttműködésben.

P9.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;

- Az alacsony termelékenységet kompenzáló, teljesítménytől független bevételi forrást kell biztosítani. Ezt biztosíthatja egy naperőmű, amely a közösséget ellátja elektromos árammal, így a közösségen belülről szerez bevételi forrást. A kellően magasra telepített naperőmű az árnyékos területeket kedvelő zöldségtermesztéssel kombinálható, árnyékot ad, a felületéről a csapadékvíz összegyűjthető és az öntözőrendszer tartójaként is funkcionálhat.

- Az elektromos áram értékesítéséből a hiányzó szakértelem megvásárolható és a bérköltségek kiegészíthetők.
- Üvegházakkal a naperőmű területén folytatott szabadföldi zöldségtermesztés egész évensé tehető. A vármegye erdőségéből származó növényi hulladékot felhasználva komposztkazánnal fűthető üvegházak hozhatóak létre, továbbá számos épület fűtését is el lehet látni komposztkazánnal, amely további megtakarítást jelenthet a közösség számára, és bevételi forrást a hátrányos helyzetűek foglalkoztatójának.
- A zöldségek tárolását, téli fűtött, nyári hűtött tárolását is biztosítani szükséges tároló és csomagoló épület fejlesztésével. Néhány „vetésforgóba” illeszkedő zöldségfajta esetén adott a lehetőség a Pécsi Nagyban Piacon történő értékesítésre, továbbá a közétkeztetési célú értékesítésre. A termelés hálózatba szervezésével biztosítható a „vetésforgó” összehangolásával egy térség folyamatos, azonos mennyiségű és minőségű termék kínálata. Az értékesítés később tovább fejleszthető éttermek felé és online irányba.

P9.4. A periférikus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élömlunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;

- Helyi/térségi sajátosságokon alapuló foglalkoztatás fejlesztési és cselekvési terv kialakítása, a helyi erőforrások (humán, természeti, történelmi, kulturális, stb.) beazonosítása, az ezekből fakadó gazdasági és foglalkoztatási lehetőségek feltérképezése közösségi részvétellel.
- Önálló jövedelemszerzésre való képesség kialakítása, ezen belül:
 - Foglalkoztatásban való részvételt, a tanulási és munkavégző képesség növelését szolgáló, az alapvető kompetenciák megszerzését, az alapkészségek megerősítését célzó képzési-fejlesztési programok.
 - Egyénre szabott fejlesztés és segítségnyújtás, mentorálás, képzés, foglalkoztatásba ágyazott képzés, átmeneti jellegű támogatott foglalkoztatás, tranzit foglalkoztatás, speciális szolgáltatások stb.
- A helyi/térségi munkaerőpiacon hasznosítható vagy hiányszakmákban történő (szak) képzettség megszerzésének elősegítése (beleértve az át- és továbbképzést), a munkavállalási mobilitás ösztönzése, potenciális munkáltatókkal való kapcsolatok kialakítása, vállalkozóvá válást segítő programok.
- Kiemelten támogatandó helyi adottságokra épülő a piac- vagy a szociális gazdaság mechanizmusai szerint működő vállalkozások (pl. szociális vállalkozások, szövetkezetek) előkészítése és létrehozása, új modellek, innovatív megoldások kialakítása és bevezetése. Ezen belül megalapozó és előkészítő munkák (pl. piacelemzés, marketingstratégia), termelőinfrastruktúra kialakítása és eszközbeszerzés, termék- és szolgáltatásfejlesztés, oktatás és képzés, szociális gazdasági láncok kialakítása, piacra jutás, piacon való megjelenés segítése.

P9.5. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.

- A civil szervezetek támogató szerepének erősítését, a helyi együttműködések kialakítását, önkéntességre és a karitatív tevékenységre való hajlandóság és a humán kapacitás növelését szolgáló fejlesztések, önkéntes programok megvalósítása.

- A helyi társadalmi párbeszédet fenntartó egyeztetési mechanizmusok kiépítése és működtetése (állampolgári tanácsok, kerekasztalok stb.).
- Szoros közösségi összetartozás kialakítását és fejlesztését szolgáló a formális és informális tanulsnak is teret adó közösségi kezdeményezések támogatása, amelyek akár adott társadalmi csoportok (gyermekek, családok, fiatalok, idősek, romák, nemzetiségi csoportok, fogyatékkal élők, stb.) felzárkózást, életminőségének javítását, aktív szerepvállalását, közösségi kreatív alkotást vagy a helyi tudás hasznosítását segítik elő. (Pl.: gyerekesély programok, tanodák, szabadidős tevékenységek, klubok, hagyományőrző csoportok, egészség és életmód, fenntartható fejlődés, közbiztonság, egyéb programsorozatok)
- A társadalmi befogadás és együttműködés erősítését, hátránykompenzációt szolgáló komplex helyi programok megvalósítása, a település vagy település rész teljes lakosságának és a helyi önkormányzat, a civil szervezetek és lehetőség szerint az egyházak bevonásával.
- A közösségi terek kihasználtságát ösztönző programok megvalósítása.
- A fiatalok helyben maradását, érvényesülését, önálló életkezdését és letelepedését segítő programok megvalósítása, szakmai környezetének kialakítása.

P9.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközis stb.), szakellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;

Szociális alapszolgáltatások fejlesztése:

- A személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális alapellátások biztosítása és hozzáféréseinek fejlesztése (étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés (család- és gyermekjóléti szolgálat), jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, a közösségi ellátások, támogató szolgáltatás, utcai szociális munka, nappali ellátás)
- A szolgáltatások működtetésére rendelkezésre álló épületállomány energiahatékonyságot növelő felújítása, bővítése, átalakítása, felújítása, kiváltása, a technikai felszereltség korszerűsége. Kapcsolódó informatikai fejlesztések.
- A meglévő szolgáltatások kapacitásfejlesztése, új, hiányzó szolgáltatások kialakítása helyi igényeknek megfelelően, illetve a bentlakásos intézmények szükség szerű kiváltását segítően (fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, gyermekek, fiatalok).
- Hátrányos helyzetű vagy kirekesztéssel veszélyeztetett csoportok, illetve a szociális alapszolgáltatásokat igénybevevők helyzetének javítására irányuló programok kidolgozása és megvalósítása.
- Együttműködések megvalósítása a határterületi ellátásokat végző intézményekkel, valamint az önkormányzati ellátó rendszerek, a civil szféra, és a magán szféra közötti kapcsolatokat erősítő tevékenységek.
- Közétkeztetés infrastrukturális fejlesztése, a helyi alapanyagok széles körű felhasználását támogató megoldásokkal.

Szociális és gyermekvédelmi szakellátások fejlesztése:

- Területi együttműködési modell kialakítása elsősorban az alapszolgáltatás és szakellátás között, továbbá szakmai protokollok kidolgozása a szociális, gyermekvédelmi és egészségügyi ellátások területén.

- A kitagolással nem érintett, vagy már kiváltásra került bentlakásos intézmények szolgáltatási és irányítási színvonalát javító fejlesztések, infrastrukturális beruházások, informatikai fejlesztések.
- A fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, valamint hajléktalanok bentlakásos intézményeinek kiváltását segítő szakmai programok, infrastrukturális és informatikai fejlesztések, alacsony létszámú lakóotthonok, támogatott lakhatás, illetve egyéb együttműködésekben megvalósuló az önálló életvitelt előmozdító és segítő lakhatási formák kialakításának szakmai és infrastrukturális feltételeinek megteremtése.
- Az idősek bentlakásos ellátásainak fejlesztése, új férőhelyek létrehozása.
- Gyermekvédelmi bentlakásos nagy létszámú intézmények kiváltását segítő szakmai programok, infrastrukturális és informatikai fejlesztések, gyermekvédelmi szakszolgálatok kapacitásfejlesztése és korszerűsítése.
- Helyettes szülői hálózat férőhelyek bővítését célzó fejlesztések, programok.
- A tartós intézményi létből kilépő személyek utógondozói ellátását, a társadalmi és munkaerő-piaci integrációját segítő, valamint a társadalmi környezetet érintő érzékenyítő programok.
- Bentlakásos intézményekben zárt közösségekben élők szükségleteihez igazodó szűrővizsgálati, egészségmegőrző és prevenciós programok.
- Rehabilitációs célú intézmények fejlesztése, illetve a bentlakásos intézményen belül rehabilitációs szolgáltatás és infrastruktúra fejlesztése (rehabilitációs részleg).
- Kapcsolódó informatikai fejlesztések.

Gyermekjóléti szolgáltatások fejlesztése:

- Óvodai, bölcsődei és családi napközi korszerű intézményeinek kialakítása, meglévő intézmények akadálymentes felújítása, modernizációja, többfunkcióssá és energiatakarékossá tétele.
- Férőhely kapacitások fejlesztését szolgáló bővítés, átalakítás új épület/épületrész építése, új intézmény létrehozása.
- Egységes óvoda-bölcsőde vagy az óvoda épületében működő bölcsődei egység kialakítása, munkahelyi és mini bölcsőde fejlesztése.
- A nevelést kiegészítő tevékenységekhez szükséges feltételek megteremtése (Pl.: tornaterem, tornaszoba építése, udvar felújítása/fejlesztése, sportudvar kialakítása).
- Módszertani megújulást segítő programok megvalósítása.
- Együttműködések kialakítása a nevelő munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatokat ellátó intézményekkel, helyi szereplőkkel.
- Humán erőforrás szakmai fejlesztése, intézmények közötti együttműködések.
- Kapcsolódó informatikai fejlesztések.

XII.9.2.1. Önkormányzatok projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:		P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése								
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása <i>elsősorban</i> az ipari infrastruktúra fejlesztésével;										
1.1	Iparterületek, inkubátorházak fejlesztése	Komplex programmal segítő járások	önkormányzatok	vállalkozások	2021-2024	380	uniós és hazai	PO5	fejlesztett iparterület (ha), fejlesztéssel érintett vállalkozások (db)	nem
1.2	Iparterületek, inkubátorházak fejlesztése	Komplex programmal segítő járások	önkormányzatok	vállalkozások	2025-2027	75	uniós és hazai	PO5	fejlesztett iparterület (ha), fejlesztéssel érintett vállalkozások (db)	nem
1.3	5000 fő alatti önkormányzati gazdasági társaságok fejlesztései	Komplex programmal segítő járások	önkormányzati gazdasági társaságok	lakosság	2021-2024	1 000	uniós és hazai	PO1	fejlesztett önkormányzati gazdasági társaságok száma (db)	nem
P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;										
2.1	Elsősorban energiahatékonysági fejlesztések	Komplex programmal segítő járások	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, intézmények	lakosság	2021-2024	2 555	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
2.2	Elsősorban energiahatékonysági fejlesztések	Komplex programmal segítő járások	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, intézmények	lakosság	2025-2027	1 923	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem

2.3	Elsődlegesen megújuló energia bevezetésére irányuló fejlesztések	Komplex programmal segítő eljárások	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, intézmények	lakosság	2021-2024	217	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
2.4	Elsődlegesen megújuló energia bevezetésére irányuló fejlesztések	Komplex programmal segítő eljárások	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, intézmények	lakosság	2025-2027	80	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
P9.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;										
3.2	A mezőgazdasági és energetikai fejlesztések összekapcsolása foglalkoztatási célból	Komplex programmal segítő eljárások	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	hátrányos helyzetű lakosság, lakosság, intézmények, vállalkozások	2025-2027	6 338	uniós, hazai	PO2, Közös agrárpolitika	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t), teremtett munkahelyek száma (fő)	igen
P9.4. A perifériás térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;										
4.1	Szociális gazdaság fejlesztése	Komplex programmal segítő eljárások	szociális szervezetek	hátrányos helyzetű lakosság, lakosság	2025-2027	20	uniós, hazai	PO4	támogatott szociális szervezetek száma (db)	nem
P9.5. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.										
5.1	Közösségépítő programok	Komplex programmal segítő eljárások	önkormányzatok	hátrányos helyzetű lakosság	2021-2024	250	uniós	PO4	közösség építő programokon részt vevők száma (fő)	igen
5.2	Közösségépítő programok	Komplex programmal segítő eljárások	önkormányzatok	hátrányos helyzetű lakosság	2025-2027	250	uniós	PO4	közösség építő programokon részt vevők száma (fő)	igen
P9.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközis stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;										
6.1	Falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	Komplex programmal segítő eljárások	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	42	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett falu- és tanyagondnoki szolgálatok száma (db)	nem

6.2	Falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	Komplex programmal segítettő járások	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	45	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett falu- és tanyagondnoki szolgálatok száma (db)	nem
6.3	Szociális és gyermekjóléti szakellátások fejlesztése	Komplex programmal segítettő járások	önkormányzatok, állami intézmények	lakosság	2021-2024	660	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti szakellátások száma (db)	nem
6.4	Szociális és gyermekjóléti szakellátások fejlesztése	Komplex programmal segítettő járások	önkormányzatok, állami intézmények	lakosság	2025-2027	350	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti szakellátások száma (db)	nem
6.5	Szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése (kivéve falu- és tanyagondnoki szolgálat)	Komplex programmal segítettő járások	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	430	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti alapellátások száma (db)	nem
6.6	Szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése (kivéve falu- és tanyagondnoki szolgálat)	Komplex programmal segítettő járások	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	250	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti alapellátások száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;	1 380	75	1 455
P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;	2 772	2 003	4 775
P9.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;	0	6 338	6 338
P9.4. A periférikus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőkommunikációs igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;	0	20	20
P9.5. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.	250	250	500
P9.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközis stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;	1 132	645	1 777
Összesen:	5 534	9 331	14 865

XII.9.2.2. Egyházak, civil szervezetek projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:		P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járásek fejlesztése								
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
	P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;									
	P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;									
	P9.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;									
	P9.4. A periférikus térségekben az elszegényedés megállíthatását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőkommunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;									
	P9.5. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.									
	P9.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközis stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;									
6.1	Szociális és gyermekjóléti szakellátások fejlesztése	Komplex programmal segítő járásek	egyházak, civil szervezetek	lakosság	2021-2024	1	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti szakellátások száma (db)	nem
6.2	Szociális és gyermekjóléti szakellátások fejlesztése	Komplex programmal segítő járásek	egyházak, civil szervezetek	lakosság	2025-2027	3	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti szakellátások száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;	0	0	0
P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;	0	0	0
P9.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;	0	0	0
P9.4. A periférikus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőkommunikációs igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;	0	0	0
P9.5. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.	0	0	0
P9.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközis stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;	1	3	3
Összesen:	1	3	3

A fenti táblázatokban a milliós nagyságrendre kerekítés miatt látható ellentmondás. Valójában a kerekítés szabályai alapján mindkét forrás összesítés (0,5 és 2,5 millió Ft) felfelé kerekített (1 és 3 millió Ft-ra), de az összegük 3 millió Ft.

XII.9.2.3. Gazdasági szereplők projektsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járásek fejlesztése							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzeti, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
	P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásek központok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;									
1.1	Vállalkozások telephelyfejlesztése, KKV-k technológiai fejlesztése, versenyképesség növelése, digitalizációja	Komplex programmal segítő járásek	KKV-k	KKV-k	2021-2024	8 000	uniós, hazai	PO1	Fejlesztett telephelyek száma (db)	nem
1.2	Vállalkozások telephelyfejlesztése, KKV-k technológiai fejlesztése, versenyképesség növelése, digitalizációja	Komplex programmal segítő járásek	KKV-k	KKV-k	2025-2027	5 000	uniós, hazai	PO1	Fejlesztett telephelyek száma (db)	nem
1.3	Nagyvállalkozások munkahelyteremtő beruházásainak támogatása	Komplex programmal segítő járásek	nagyvállalatok	nagyvállalatok	2021-2024	2 500	hazai		Fejlesztett telephelyek száma (db)	nem
1.4	Nagyvállalkozások munkahelyteremtő beruházásainak támogatása	Komplex programmal segítő járásek	nagyvállalatok	nagyvállalatok	2025-2027	1 500	hazai		Fejlesztett telephelyek száma (db)	nem
	P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;									
	P9.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;									
	P9.4. A periférikus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élömunika igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;									
	P9.5. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.									
	P9.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsöde, családi napközis stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;									

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;	10 500	6 500	17 000
P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;	0	0	0
P9.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;	0	0	0
P9.4. A periférikus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőkommunikációs igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;	0	0	0
P9.5. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.	0	0	0
P9.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközis stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;	0	0	0
Összesen:	10 500	6 500	17 000

A projektsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

A komplex programmal segítettő járásban lévő önkormányzati igények elesősorban iparterületek, inkubátorházak, logisztikai központok, azaz a vállalkozások számára szükséges alpinfrastruktúra fejlesztését tartalmazzák. E fejlesztések elsődleges forrása a TOP Plusz lesz. További jelentős igény mutatkozik az önkormányzati gazdasági társaságok telephelyfejlesztésére. Az 5000 fő lakosságszám alatti önkormányzati gazdasági társaságok szintén kis- és középvállalkozásnak (KKV) minősülnek, így számukra a GINOP Plusz pályázatok is lehetőséget jelentenek.

A prioritáson belül szerepelnek a komplex programmal segítettő járásban lévő önkormányzati és állami ingatlanok energiahatékonysági fejlesztései, megújuló energiával történő ellátásuk. Itt szerepelnek az energiaközösségi fejlesztések is, továbbá a foglalkoztatást és a hátrányos helyzetűeket segítő kapcsolt megújuló energia és mezőgazdasági termelési beruházások. Ezek az elképzelések részben TOP Pluszból, részben Magyar Falu Programból, vagy egyéb hazai támogatásból, részben KEHOP Pluszból finanszírozhatóak. A TOP Plusz adta lehetőségeket jelentős mértékben meghaladják az igények.

A mezőgazdasági és energetikai fejlesztések összekapcsolása jelentős kitörési pontot jelent a térség alacsony iskolázottságú, munkaerőpiacról kiszorult lakossága számára, amely egyúttal hozzájárul a vármegye ellátásbiztonságához is. E fejlesztések várhatóan VP Pluszból, KEHOP Pluszból és hazai forrásból lesznek finanszírozhatóak.

A szociális gazdaság fejlesztése képes a közmunka program és a munkaerőpiac közötti átmenet biztosítására a térségben, továbbá az alacsony jövedelmű, de munkaképes idősök megélhetésének segítésére. A szövetkezetek gazdasági tevékenysége, üzletviteli mentorálása várhatóan GINOP Pluszból lesz finanszírozható.

A közösségépítő programok a térség társadalmi, kulturális felemelkedését, a hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatását szolgálhatják. Ez TOP Pluszból és EFOP Pluszból lesz finanszírozható.

A falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése elsődlegesen az aprófalvak ellátását biztosítja. Az ezen kívüli szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése elsősorban a nagyobb települések ellátását biztosítja. Ezen ellátásokat elsősorban TOP Pluszból és Magyar Falu Programból lehetséges finanszírozni. Az igények vármegyei szinten jelentősen meghaladják a rendelkezésre álló forrást.

A szociális és gyermekjóléti szakellátások fejlesztésére elsősorban EFOP Plusz keretében lesz lehetőség. Összefoglaló néven alapellátásként jelöltük meg a szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokat. A szociális törvény alapszolgáltatásnak, a gyermekjóléti törvény alapellátásnak nevezi e szolgáltatási formákat. Alapellátás alatt jelen dokumentumban alapellátást és alapszolgáltatást is kell érteni, e dokumentum értelmezésében a két fogalom egymás szinonimája. A prioritásban néhány civil szervezeti szociális és gyermekjóléti alapellátáshoz kapcsolódó programja, fejlesztése is megjelenik.

A prioritásban szerepel a komplex járásokban működő és a jövőben betelepülni remélt vállalkozások fejlesztéseinek forrásszükségletének becslése.

XIII. Horizontális jellegű információk

XIII.1. A végrehajtás módja és feltételrendszere, ellenőrzési rendszere

A kapcsolódó jogszabályi keretek kidolgozás alatt vannak, így jelen fejezet tartalmi felülvizsgálata a szabályozási háttér véglegesítését követően válik lehetségessé.

A területfejlesztési program végrehajtását és ellenőrzési rendszerét az alábbi jogszabályok szabályozzák:

1. A területfejlesztésről szóló 2023. évi CII. törvény 10. § (2)
2. A területi monitoring rendszerről szóló 37/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 4. § és 7. §
3. A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Kormányrendelet

A Somogy Vármegyei Önkormányzat a Területfejlesztési Szolgálattal együttműködve követi és értékeli a vármegyei területfejlesztési program végrehajtását.

A területfejlesztési programban szereplő legjellemzőbb források esetében az alábbi táblázatban mutatjuk be az adott forrás esetében a végrehajtásáért felelős szervet, a közreműködő szervet és a koordinálásban érintetteket.

Végrehajtásért felelős szervezet	Közreműködők	Koordinálásban érintettek
TOP Plusz IH (Nemzeti Fejlesztési Központ – Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium)	TOP Plusz KSZ (Magyar Államkincstár)	Somogy Vármegyei Önkormányzat (Döntés Előkészítő Bizottság tagsággal) Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
GINOP Plusz IH (Nemzeti Fejlesztési Központ – Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium)	GINOP Plusz KSZ (Magyar Államkincstár)	Somogy Vármegyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
EFOP Plusz IH (Nemzeti Fejlesztési Központ – Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium)	EFOP Plusz KSZ (Magyar Államkincstár)	Somogy Vármegyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
KEHOP Plusz IH (Nemzeti Fejlesztési Központ – Közigazgatási és	KEHOP Plusz KSZ (Magyar Államkincstár)	Somogy Vármegyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács

Területfejlesztési Minisztérium)		Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
IKOP Plusz IH (Nemzeti Fejlesztési Központ – Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium)	IKOP Plusz KSZ (Magyar Államkincstár)	Somogy Vármegyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
DIMOP Plusz IH (Energiaügyi Minisztérium)	DIMOP Plusz KSZ (Magyar Államkincstár)	Somogy Vármegyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
VP Plusz IH (Agrárminisztérium)	VP Plusz KSZ (Magyar Államkincstár)	Somogy Vármegyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
Magyar Falu Program IH (Agrárminisztérium)	Magyar Falu Program KSZ (Magyar Államkincstár)	Somogy Vármegyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
Hazai forrás esetén a kormányhatározatban kijelölt minisztérium	Hazai forrás esetén a kormányhatározatban kijelölt közreműködő szervezet	Somogy Vármegyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
Nemzetközi forrás esetén a EU Bizottság	Nemzetközi forrás esetén a EU Bizottság által kijelölt szervezet	

A program végrehajtásának minőségi erősítése érdekében indokolt olyan támogató funkciók kialakítása, amelyek segítik az önkormányzatokat és más kedvezményezetteket a természetpozitív és finanszírozási szempontból megalapozott projektek kidolgozásában.

Ennek része lehet különösen:

- projekt-előkészítési támogatás biztosítása,
- egységes mintadokumentumok és szerződéses klauzulák alkalmazása,
- a fenntartható finanszírozási és természetvédelmi szempontokhoz kapcsolódó szakmai kapacitásfejlesztés.

Az ilyen támogató eszközök hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a vármegyei fejlesztések nagyobb arányban váljanak megvalósíthatóvá, finanszírozhatóvá és a természeti rendszerek szempontjából is kedvező hatásúvá.

A Kormány 1731/2013. (X. 11.) Korm. határozata a 2014-2020-as uniós programok lebonyolításának alapelveiről a következő alapelvet fogalmazta meg a vármegyei önkormányzatok feladatkörével összefüggésben, amely a 2021-2027-es uniós ciklusban is várhatóan irányadó lesz:

„3. Az európai uniós forrásból megvalósuló projekteket a projektötlet megszületésétől a projekt megvalósulásáig, különösen a pályázati dokumentáció összeállítását, valamint a projektek végrehajtásának támogatását felkészült szakértői bázison alapuló állami kapacitások megteremtésével kell biztosítani a következők szerint:

- vármegyei jogú város és vármegyei önkormányzatok esetében önálló, saját erőforrások biztosításával;
- az ágazati szervezetek, minisztériumok esetében állami (központi) kapacitások biztosításával;
- helyi- és nemzetiségi önkormányzatok, állami cégek esetében állami (központi) kapacitások biztosításával;

az így kiépített humán kapacitások kisvállalkozók és bevett egyházak számára történő igénybevétele is biztosítani kell.”

A vármegyei végrehajtásban közreműködő szervezetek közötti munkamegosztás elvei

A területi felelősségekhez és hatáskörökhöz köthető feladatok

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet vármegyehatáron átvéelő feladatainak koordinációja érdekében jött létre a Balatoni Fejlesztési Tanács.

A TOP Plusz esetében a Tanács várhatóan javaslattevő, véleményező szerepkörben vesz részt a Vármegyei Önkormányzatok által a Pénzügyminisztérium felé készülő javaslat előkészítésében. Eddig nem született kormányzati döntés a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet számára célirányosan elkülönített, dedikált forrás biztosításáról és a döntéshozatali, valamint végrehajtási feladatairól.

A Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna vármegyehatáron átvéelő feladatait a Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna munkaszervezete látja el. A vármegyei területfejlesztési terveket véleményezi, a vármegyehatáron átnyúló fejlesztéseket összehangolja. Eddig nem született kormányzati döntés a Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna számára célirányosan elkülönített, dedikált forrás biztosításáról és a döntéshozatali, valamint végrehajtási feladatairól.

Programfejlesztési és -végrehajtási feladatok

A 2021-2027-es uniós ciklus előkészítését és végrehajtását végző irányító hatóságok és közreműködő szervezetek rendszere 2013-2014 között jött létre, és kisebb átszervezésekkel a 2014-2020-as uniós ciklus előkészítését és végrehajtását a jelenlegi struktúrában végezték. Az irányító hatóságok és a közreműködő szervezetek közel 7 éves tapasztalattal és a szükséges infrastruktúrával és humán erőforrással rendelkeznek.

A vármegyei önkormányzatok jelenlegi szerepe 2013-2014 között alakult ki. A vármegyei önkormányzatok és szervezeteik 7 éves tapasztalattal rendelkeznek a jelenlegi feladatrendszer tekintetében. A vármegyei önkormányzatok a 2014-2020-as uniós ciklusban a területi tervezésben (területfejlesztési koncepció, területfejlesztési program, integrált területi program) és a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) végrehajtásában azonos tevékenységet végeztek, mint amit a 2021-2027-es uniós ciklusban most végeznek és fognak végezni.

A Vármegyei Önkormányzat döntéshozó a TOP Plusznál, míg a többi operatív program esetében területi koordinációs szerepet lát el.

A TOP Plusz kiírások a <https://palyazat.gov.hu> oldalon jelennek meg első körben társadalmasításra,

majd a társadalmasítást követően megjelenik a felhívás. A benyújtásra az EPTK (Elektronikus Pályázó Tájékoztató és Kommunikációs Rendszer) felületen van lehetőség. A benyújtott pályázatokat a Magyar Államkincstár Somogy Vármegyei Igazgatósága (Magyar Államkincstár) dolgozza fel. A Magyar Államkincstár a feldolgozást követően a döntésre előkészített anyagot átadja a Döntés-Előkészítő Bizottságnak (a továbbiakban: DEB). A DEB-ben az irányító hatóság (a továbbiakban: IH) vezetője és a vármegyei közgyűlés delegáltja vesz részt. A döntési lista a Somogy Vármegyei Közgyűlés elé kerül visszamutatásra, elfogadásra. Az IH a Magyar Államkincstáron keresztül értesíti a pályázókat az eredményről és megkötí a támogatási szerződéseket.

A Somogy Vármegyei Önkormányzat a Somogy Vármegyei Önkormányzati Hivatal segítségével végzi a TOP Plusz Irányító Hatóságtól (a Pénzügyminisztérium, a továbbiakban IH) érkező, leértékelt támogatási kérelmek feldolgozását.

Az önkormányzat és hivatala számos TOP Plusz projektben érintett, mint kiemelt kedvezményezett, vagy mint konzorciumi partner. Az önkormányzat hivatala és a vármegyei önkormányzat 100%-os tulajdonában álló Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft. részt vesz a vármegyei önkormányzat kötelező feladatát képező TOP Plusz megvalósítását támogató tevékenységben, azaz az ezt igénylő települések részére tanácsadással segít a pályázataik kidolgozásában, benyújtásában, a megvalósításában és az elszámolásában, vagy ahol ez szükséges szolgáltatóként végzi e tevékenységeket a települési önkormányzatok döntéshozatala mellett.

Az önkormányzat és hivatala TOP Plusz döntés előkészítési és megvalósítási tevékenysége és az összeférhetlenségi okok miatt szükséges volt a területfejlesztési és projektmegvalósítási tevékenység szétválasztása. A pályázatírási, megvalósítási tevékenységek irányítása a vármegyei közgyűlés elnökének feladata, a hivatal e tevékenységeinek irányítása a vármegyei jegyző feladata. E tevékenységükben a döntéselőkészítésben érintett vármegyei közgyűlési alelnök és vármegyei aljegyző nem végezhet helyettesítési tevékenységet. A jegyző és az aljegyző helyettesítési rendjében is megjelenik ezen összeférhetlenségi szétválasztás.

Az összeférhetlenségi szabályok:

„A Területi Operatív Programok (továbbiakban: TOP) keretében az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014.(XI.5.) Kormányrendelet 39.§ (1) bekezdésében szabályozott összeférhetlenségi szabályok alapján a Somogy Vármegyei Önkormányzat, mint területi szereplő és a települési önkormányzatok között kötött konzorciumi szerződés alapján benyújtott pályázatok beadásában, valamint a végrehajtásban szerepet vállaló közgyűlési elnök és vármegyei jegyző a TOP döntéshozatali eljárása során a személyi szintű összeférhetlenség fennállása miatt akadályoztatva van a TOP pályázatok döntéshozatala során a területi szereplő delegáltjának a Döntéselőkészítő Bizottságban való szavazata leadásához szükséges Somogy vármegyei TOP Projekt Bizottsági felhatalmazás megadásában, valamint a közgyűlési döntéshozatal (visszamutatás egyetértésre) során, így ezen kérdésekben nem foglalhat állást.

A TOP döntéshozatallal kapcsolatos közgyűlési-, és a Közgyűlés átruházott hatáskörében hozandó Somogy vármegyei TOP Projekt Bizottsági feladat- és hatásköröket a 272/2014.(XI.5.) Kormányrendelet 39.§ (1) bekezdésében szabályozott összeférhetlenségi szabályok figyelembevételével az általános helyettesítéssel felhatalmazott alelnök hozza.”

Az IH-tól érkezett dokumentumok feldolgozását a döntés előkészítő tevékenységet a Területfejlesztési Iroda végzi az aljegyzővel együttműködve. Az iroda munkatársai több éves területfejlesztési tapasztalattal rendelkeznek. A döntés előkészítésben történő részvételhez területfejlesztési vagy projektmegvalósítási tapasztalat szükséges. A pályázatok előkészítését, megvalósítását a Projektiroda végzi. Ez alapján irodai szinten is megvalósult e két terület szétválasztása.

Az IH-tól érkezett dokumentumokat előkészítés után a Somogy vármegyei TOP Projekt Bizottság megtárgyalja, amely alapján dönt a bizottsági elnök IH Döntés-előkészítési Bizottságban leadható szavazatáról. A Somogy vármegyei TOP Projekt Bizottság a döntéseit átruházott hatáskörben hozza meg, amelyről beszámol a vármegyei közgyűlésnek. A vármegyei közgyűlés a beszámoló elutasítása esetén utasíthatja a bizottságot a döntése megváltoztatására.

A bizottság ülései előtt legalább 3 nappal kell a meghívót és az előterjesztéseket kiküldeni. Ez alapján a döntéshozatal gyors, a Területfejlesztési Iroda és az öt bizottsági tag információ feldolgozásától függ, amelyet a mennyiség határoz meg. Amennyiben a különböző pályázati kiírások között legalább egy hónap időköz van, a gördülékeny döntési mechanizmus biztosítható.

A Somogy Vármegyei Önkormányzat Szervezeti és Szabályzati működéséről szóló 3/2020 (II.14.) Önkormányzati Rendelet V.2. pontja értelmében a Somogy Vármegyei Közgyűlés állandó bizottságokat működtet, amelynek egyike a Somogy vármegyei TOP Projekt Bizottság, amely 5 tagú. 3 fő közgyűlési tag, 2 fő nem közgyűlési tag vesz részt a munkájában.

A SOMOGY VÁRMEGYEI TOP PROJEKT BIZOTTSÁG FELADAT- ÉS HATÁSKÖRE

Átruházott hatásköre:

- 1.1 Területi kiválasztási eljárásrendben benyújtott és megvalósított projektek döntés előkészítéséhez, meghozatalához kapcsolódó feladatok esetében, a felállítandó Döntéselőkészítő Bizottság ülésére a közgyűlés által jelölt tag döntés-előkészítő bizottsági döntési javaslatának megtárgyalása, és határozathozatal a Döntés-előkészítési Bizottságban leadható szavazatról.
- 1.2 A SomFALU pályázati kérelmeinek elbírálása, és a pályázati elszámolásokat követően a pályázatok lezárásával kapcsolatos döntéshozatal.
- 1.3 A Somogy Vármegyei Önkormányzat vagy Hivatala által önként vállalt feladatellátás körében megvalósuló projekt előkészítési és projekt menedzsmenti tevékenység Közgyűlés által meghatározott díjtételétől a közgyűlés elnökének/vármegyei jegyzőnek átruházott hatáskörben biztosított mérlegelési jogkörén felüli mértékben történő eltérésről való döntéshozatal.

A Somogy Vármegyei Közgyűlés Elnökének 1/2019. számú utasítása szabályozza a közgyűlés foglalkoztatási jogviszonyban álló alelnökeinek feladat- és munkamegosztását, amely szerint a személyi szintű összeférhetetlenség miatt az alelnök helyettesíti általános jogkörrel a közgyűlés elnökét, kivéve a Területi Operatív Programokkal kapcsolatos végrehajtási feladatokat.

Szervezi és irányítja a Területi Operatív Programokkal kapcsolatos közgyűlési döntéshozatali folyamatokat.

A döntéshozatali folyamatok során a törvényességi felügyeletet az aljegyző látja el.

A Somogy Vármegyei TOP Projekt Bizottság elnöke a Somogy Vármegyei Közgyűlés delegált tagjaként vesz részt a döntéselőkészítés során az Irányító Hatóság Döntés-Előkészítő Bizottság munkájában. Az elnökkel szemben elvárás, hogy legalább öt éves területfejlesztési, vagy településfejlesztési tapasztalata legyen. A jelenlegi elnöknek közel két évtized ezirányú tapasztalata van.

SDG- és természetalapú döntéstámogató rendszer

A projektkiválasztás és döntéshozatal során alkalmazandó egy fenntarthatósági ellenőrzőlista, amely vizsgálja:

- a projekt által érintett SDG-ket,
- a közvetlen és közvetett hatásokat,
- a potenciális negatív externáliákat,
- a hosszú távú fenntarthatósági és reziliencia hatásokat,
- a természet- és biodiverzitás-kockázatokat.

A döntéstámogató rendszer célja a bizonyítékalapú szakpolitikai működés erősítése.

Projektkiválasztási és döntéshozatali mechanizmus természetvédelmi megerősítése

A Területfejlesztési Program végrehajtása során egységes természet- és biodiverzitás-szemponturn döntéstámogató eszköz kerül bevezetésre a fejlesztési javaslatok értékelésének megerősítése érdekében.

A cél annak biztosítása, hogy a projektkiválasztás és a partnerségi kezdeményezések értékelése során a természetvédelmi kockázatok és ökológiai hatások strukturált módon, dokumentáltan és összehasonlíthatóan kerüljenek vizsgálatra.

Ennek érdekében a program egy természet- és biodiverzitás-alapú döntési checklist alkalmazását írja elő az alábbi esetekben:

- fejlesztési javaslatok előkészítése,
- projektötletek értékelése,
- partnerségi és klaszterkezdeményezések vizsgálata,
- stratégiai jelentőségű beruházások előzetes minősítése.

A döntési checklist fő vizsgálati szempontjai

1. Érintett élőhelyek azonosítása

- Natura 2000 terület érintettség,
- vizes élőhelyek, erdők, agrár-ökoszisztémák,
- ökológiai folyosók és zöld infrastruktúra elemek.

2. Természetkárosító kockázatok értékelése

- élőhely-fragmentáció,
- talaj- és vízminőségi kockázatok,

- biodiverzitás-csökkenés,
- klímaváltozási sérülékenység növekedése.
- 3. **Do No Significant Harm (DNSH) megfelelés vizsgálata**
 - jelentős környezeti kár kizárása,
 - uniós környezetvédelmi elveknek való megfelelés.
- 4. **Kompenzációs és helyreállítási lehetőségek**
 - ökológiai helyreállítás,
 - élőhely-rehabilitáció,
 - zöld infrastruktúra fejlesztés,
 - nettó ökológiai nyereség (net ecological gain) lehetősége.
- 5. **Hosszú távú fenntarthatósági és reziliencia hatás**
 - klímaadaptációs hozzájárulás,
 - ökoszisztéma-szolgáltatások megőrzése,
 - természeti erőforrás-hatékonyaság.

A döntéstámogató rendszer célja a bizonyítékalapú szakpolitikai működés erősítése, valamint annak biztosítása, hogy a gazdaságfejlesztési beavatkozások összhangban álljanak a vármegye természetvédelmi és klímavédelmi célkitűzéseivel.

A mechanizmus bevezetése a program végrehajtásának minőségi fejlesztését jelenti, és hozzájárul a fenntartható finanszírozási megfelelés erősítéséhez is.

Természetvédelmi és fenntartható finanszírozási fókuszú stakeholder governance megerősítése

A Területfejlesztési Program végrehajtása során a partnerségi rendszer megerősítése szükséges a természetvédelmi és fenntartható finanszírozási szempontok tematikus integrálása érdekében. A program a stakeholderséget nem csupán általános együttműködési keretként, hanem tematikus, felelősségalapú szerepmegosztásként értelmezi.

A természet- és biodiverzitás-szempontok érvényesítése érdekében a következő stakeholder-csoportok azonosítása és szerepük meghatározása szükséges:

1. Önkormányzatok és vármegyei szintű döntéshozók
 - területfejlesztési és településrendezési döntések természetvédelmi integrációja,
 - zöld infrastruktúra fejlesztések koordinálása,
 - fenntartható finanszírozási eszközök előkészítése,
 - DNSH és net ecological gain elvek érvényesítése.
2. Gazdasági szereplők és vállalkozások
 - természet- és biodiverzitás-kockázatok feltárása beruházások esetén,
 - fenntartható működési modellek alkalmazása,
 - zöld beruházások és innovációk fejlesztése,
 - ESG-szempontok beépítése vállalati döntésekbe.
3. Agrár- és erdőgazdálkodási szereplők
 - ökoszisztéma-alapú gazdálkodási gyakorlatok alkalmazása,
 - talaj-, víz- és biodiverzitás-védelmi intézkedések,
 - klímaadaptációs és természetalapú megoldások (Nature-based Solutions) alkalmazása.
4. Környezetvédelmi és civil szervezetek

- szakmai kontroll és visszacsatolás biztosítása,
- természetvédelmi monitoring támogatása,
- társadalmi tudatosság növelése.

5. Pénzügyi és finanszírozási szereplők

- fenntartható finanszírozási megfelelés vizsgálata,
- zöld finanszírozási eszközök alkalmazhatóságának értékelése,
- biodiverzitás- és klímakockázatok figyelembevétele a finanszírozási döntések során.

A program kapacitásépítési elemeket is tartalmaz a természet- és biodiverzitás-tudatos (biodiversity-aware) döntéshozatal erősítése érdekében. Ennek keretében:

- szakmai képzések szervezése döntéshozók és projektgazdák számára,
- módszertani útmutatók kidolgozása,
- természetvédelmi és fenntartható finanszírozási checklist alkalmazása,
- tematikus munkacsoportok létrehozása,
- éves fenntarthatósági és természetvédelmi review bevezetése a program végrehajtásában.

A governance rendszer ilyen irányú fejlesztése hozzájárul a bizonyítékalapú szakpolitikai működéshez, a természetvédelmi kockázatok csökkentéséhez és a fenntartható finanszírozási lehetőségek bővítéséhez.

XIII.2. Környezeti értékelés

A Területfejlesztési Program készítését követően készülhet el az azt értékelő területi hatásvizsgálat, amelynek összefoglaló megállapításait a társadalmasítást követően illesztjük be.

XIII.3. A teljesítés-igazolás követelményrendszerének kialakítása

Az ellenőrzési rendszert részletesen a „XIII.1. A végrehajtás módja és feltételrendszere, ellenőrzési rendszere” részben mutattuk be.

A Somogy Vármegyei Önkormányzat a Területfejlesztési Szolgálattal együttműködve követi és értékeli a vármegyei területfejlesztési program végrehajtását.

A célérték teljesülését évenkénti adatmérések biztosítják, melyet az IH végez el a közreműködő szervezetek segítségével a támogatást igénylő szoftverekben (TOP Plusz esetében EPTK) rögzített projekt záró jelentések adataiból és a KSH felmérési adataiból. Továbbá a helyi esélyegyenlőségi programok alapját képező adatok és az esélyegyenlőségi programok kétéves felülvizsgálatakor az előző két évről tett megállapítások alapján az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszerben (TeIR/**T-MER**) is mérhető a fejlesztések társadalmi felzárkóztató hatása.

A Vármegyei Önkormányzat a TOP Plusznál a projekt megvalósítás folyamata alatt is végez monitoring tevékenységet, továbbá a projekt záró jelentések adatai alapján folyamatosan nyilvántartja a vármegyei indikátorok teljesülését és szükség esetén beavatkozik, amely projekt végrehajtásban segítségnyújtásra, vagy forrás átcsoportosítási javaslatra, vagy a projektgazdák igényeinek IH felé történő egyeztetésére terjed ki.

A Vármegyei Önkormányzat az általa megvalósított projektek, vagy az általa felhasználható hazai források tekintetében projekt záró jelentés keretében számol el a vállalt indikátorok teljesítéséről és a projekt megvalósítása során folyamatos monitoring jelentést nyújt a támogató felé a projekt aktuális állásáról.

A vármegyei foglalkoztatási paktumokhoz hasonlóan mind uniós, mind hazai forrás esetében előfordulhat, hogy a Vármegyei Önkormányzat hatáskörébe olyan fejlesztési forrást utalnak, ahol nem a Vármegyei Önkormányzat a forrás közvetlen címzettje, hanem támogatói döntéshozói vagy egyéb szerepköre van. Egyes esetekben a Vármegyei Önkormányzat a forrás kijelöléséről szóló kormánydöntésben megjelölt közreműködő szervezet igénybevételével készíti elő a döntést, majd dönt a forrás felhasználásról és ellenőrzi azt. Továbbá az így támogatott projektek záró elszámolási jelentősei alapján megállapítja a vármegyei szinten összesített teljesítési indikátor mutatókat. Amennyiben a pályázat közreműködő szervezetét is a Vármegyei Önkormányzat biztosítja, az esetben az Önkormányzati Hivatal látja el a közreműködői feladatokat.

Melléklet

A TFP célrendszerének és az ENSZ Fenntartható Fejlődési Célok (SDG-k) összerendelése

A Területfejlesztési Program (TFP) célrendszerének megvalósítása szoros összhangban áll az ENSZ által elfogadott, az Agenda 2030 keretében meghatározott 17 Fenntartható Fejlődési Céllal (SDG).

Jelen melléklet célja annak bemutatása, hogy a TFP átfogó, tematikus, területi és horizontális céljai milyen módon járulnak hozzá az egyes SDG-k megvalósításához, valamint, hogy az összhang közvetlen vagy közvetett módon érvényesül.

A mátrix a stratégia SDG-alapú értelmezését és a monitoring rendszer megerősítését szolgálja.

SDG–TFP összerendelési mátrix

TFP cél / prioritás típusa	Kapcsolódó SDG	Hatás jellege	Rövid indokolás
Gazdaságfejlesztési célok	SDG 8 – Tisztességes munka és gazdasági növekedés	Közvetlen	Munkahelyteremtés, versenyképesség, KKV-fejlesztés
Innováció és K+F+I fejlesztés	SDG 9 – Ipar, innováció és infrastruktúra	Közvetlen	Kutatás-fejlesztés, technológiai modernizáció
Fenntartható gazdasági növekedés	SDG 12 – Felelős fogyasztás és termelés	Közvetett	Erőforrás-hatékonyság, körforgásos megoldások
Klímaadaptációs és környezeti fejlesztések	SDG 13 – Fellépés az éghajlatváltozás ellen	Közvetlen	Klímaadaptáció, kibocsátáscsökkentés
Természet- és tájvédelem	SDG 15 – Szárazföldi ökoszisztémák védelme	Közvetlen	Biodiverzitás, Natura 2000 területek védelme
Balaton térségi fejlesztések	SDG 14 – Vizek védelme	Közvetett	Vízminőség, ökoszisztéma-védelem
Belső perifériák fejlesztése	SDG 1 – A szegénység felszámolása	Közvetett	Foglalkoztatás, társadalmi felzárkózás
Társadalmi kohézió	SDG 10 – Egyenlőtlenségek csökkentése	Közvetlen	Területi és társadalmi különbségek mérséklése
Esélyegyenlőségi célok	SDG 5 – Nemek közötti egyenlőség	Közvetett	Munkaerőpiaci részvétel, inkluzív programok
Partnerségi együttműködések	SDG 17 – Partnerség a célok eléréseért	Közvetlen	Intézményi és nemzetközi együttműködés
Fenntartható infrastruktúra	SDG 11 – Fenntartható városok és közösségek	Közvetlen	Élhető települési környezet
Agrár- és élelmiszergazdasági fejlesztések	SDG 2 – Éhezés megszüntetése	Közvetett	Fenntartható élelmiszer-termelés

Háttérforrások

A javaslatok kialakításához felhasznált főbb háttérforrások:

- Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES). (2026). Global assessment report on biodiversity and ecosystem services.
- Magyar Nemzeti Bank & Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2024). Biodiversity-related financial risks project.
<https://zoldpenzugyek.mnb.hu/kutatasi-egyuttmukodesek/az-mnb-es-az-oecd-biodiverzitasi-projektje-az-europai-bizottsag-tamogatasaval>
- Magyarország Kormánya. (2023). Nemzeti Biodiverzitás Stratégia 2030.
- Magyarország Kormánya. (2026). Nemzeti Biodiverzitás Stratégia 2030 – közbenső értékelés.
- MATE (Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem). (2025). Zöld megállapodás – Tanulmánykötet.
https://press.mater.uni-mate.hu/351/1/Z%C3%B6ld%20meg%C3%A1llapod%C3%A1s_tanulm%C3%A1nyk%C3%B6tet_2025.pdf